

Bil Plant (Diddymu Amddiffyniad Cosb Resymol) (Cymru) Adroddiad Cyfnod 1 y Pwyllgor

Awst 2019

Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw'r corff sy'n cael ei ethol yn ddemocrataidd i gynrychioli buddiannau Cymru a'i phobl, i ddeddfu ar gyfer Cymru, i gytuno ar drethi yng Nghymru, ac i ddwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif.

Gallwch weld copi electronig o'r ddogfen hon ar wefan y Cynulliad Cenedlaethol:
www.cynulliad.cymru/SeneddPPIA

Gellir cael rhagor o gopïau o'r ddogfen hon mewn ffurfiau hygyrch, yn cynnwys Braille, print bras, fersiwn sain a chopïau caled gan:

**Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA**

Ffôn: **0300 200 6565**
E-bost: **SeneddPPIA@cynulliad.cymru**
Twitter: **[@SeneddPPIA](https://twitter.com/SeneddPPIA)**

© **Hawlfraint Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru 2019**

Ceir atgynhyrchu testun y ddogfen hon am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng cyn belled ag y caiff ei atgynhyrchu'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol na difriol. Rhaid cydnabod mai Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru sy'n berchen ar hawlfraint y deunydd a rhaid nodi teitl y ddogfen.

Bil Plant (Diddymu Amddiffyniad Cosb Resymol) (Cymru)

Adroddiad Cyfnod 1 y Pwyllgor

Awst 2019

Am y Pwyllgor

Sefydlwyd y Pwyllgor ar 28 Mehefin 2016. Ceir ei gylch gwaith yn:
www.cynulliad.cymru/SeneddPPIA

Cadeirydd y Pwyllgor:

Lynne Neagle AC
Llafur Cymru
Torfaen

Aelodau cyfredol y Pwyllgor:

Dawn Bowden AC
Llafur Cymru
Merthyr Tudful a Rhymini

Hefin David AC
Llafur Cymru
Caerffili

Suzy Davies AC
Ceidwadwyr Cymreig
Gorllewin De Cymru

Janet Finch-Saunders AC
Ceidwadwyr Cymreig
Aberconwy

Siân Gwenllïan AC
Plaid Cymru
Arfon

Roedd yr Aelod a ganlyn hefyd yn aelod o'r Pwyllgor yn ystod yr ymchwiliad hwn.

Jack Sargeant AC
Llafur Cymru
Alun a Glannau Dyfrdwy

Mynychodd yr Aelodau a ganlyn fel dirprwyon yn ystod yr ymchwiliad hwn.

Jayne Bryant AC
Llafur Cymru
Gorllewin Casnewydd

Vikki Howells AC
Llafur Cymru
Cwm Cynon

Cynnwys

Argymhellion 7

1. Rhagarweiniad 11

1. 1. Y cylch gorchwyl ar gyfer ein gwaith craffu ar y Bil	11
1. 2. Trafodaethau Pwyllgorau eraill ar y Bil.....	12
1. 3. Nodau datganedig y Bil	13
1. 4. Cymhwysedd deddfwriaethol	17

2. Cefnogaeth neu fel arall ar gyfer egwyddorion cyffredinol y Bil. 22

2. 1. Y gyfraith bresennol ac arfaethedig.....	22
Eglurder y gyfraith bresennol ac arfaethedig	22
Y gwahaniaeth rhwng “cam-drin” a “smacio”	32
Safbwyntiau am “amddiffyniad cyfartal” i blant ac oedolion.....	34
Cadw plant yn ddiogel.....	37
2. 2. Defnyddio cosb gorfforol.....	39
Effeithiolrwydd cosb gorfforol	39
Posibilrwydd i blant gopïo ymddygiad oedolion	41
A yw cosb gorfforol yn niweidio plant?.....	43
Llwybr posibl i gamdriniaeth fwy difrifol?.....	56
Niwed posibl o rai dulliau disgyblu nad ydynt yn gorfforol	58
Mater iechyd y cyhoedd?.....	60
2. 3. Rôl y wladwriaeth mewn bywyd teuluol	62
2. 4. ‘Troseddoli’ rhieni?	65
2. 5. Hawliau plant.....	71
2. 6. Barn y rhanddeiliaid a’r cyhoedd.....	76
Ein hymgyngoriad ysgrifenedig.....	78
Yr hyn a ddywedodd y Senedd leuenctid wrthym	80
Safbwyntiau eraill plant a phobl ifanc	81
Safbwyntiau a glywsom am gryfder barn y cyhoedd	83
Os yw agweddau’r cyhoedd yn newid, a oes angen cyfraith newydd?	85

2. 7. Amseriad y Bil hwn: a yw'n flaenoriaeth?	88
2. 8. Profiadau gwledydd eraill	91

Ein barn ni am egwyddorion cyffredinol y Bil 100

3. Gweithredu'r Bil 103

3. 1. Cynlluniau Llywodraeth Cymru ar gyfer gweithredu'r Bil	103
Dod â phrif ddarpariaeth y Bil i rym	105
3. 2. Gwasanaethau heb eu datganoli	107
Achosion o gosb gorfforol a gaiff eu hadrodd i'r heddlu	107
Cyhuddiadau, erlyniadau a setlo allan o'r llys	108
Cofnodi gwybodaeth a gwiriadau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd	118
Y gwahaniaeth yng nghyfraith Cymru a Lloegr	121
Yr effaith ar gapasiti'r heddlu, Gwasanaeth Erlyn y Goron a'r llysoedd	124
3. 3. Gwasanaethau wedi'u datganoli	128
Argaeledd a chapasiti gwasanaethau i gefnogi teuluoedd	128
Gwasanaethau Cymdeithasol	134
Addysg ac ysgolion	140
Iechyd	142
Gwasanaeth Cyngori a Chynorthwyo Llys i Blant a Theuluoedd (CAFCASS)	143
3. 4. Ymwybyddiaeth o'r Bil	146
Ymwybyddiaeth y cyhoedd	148
Ymwybyddiaeth gweithwyr proffesiynol	160
3. 5. Materion eraill yn ymwneud â gweithredu	170
Monitro a gwerthuso	170
Beth i'w wneud os ydych yn gweld plentyn yn cael ei gosbi'n gorfforol neu'n dod i wybod am achos o'r fath?	175
Gwaith amlasiantaeth	181
Yr effaith ar deuluoedd	185

4. Effaith y Bil ar grwpiau penodol 188

4. 1. Menywod	189
4. 2. Grwpiau diwylliannol ac ethnig gwahanol	191

4. 3. Cartrefi incwm isel.....	193
4. 4. Plant ifanc	194

5. Goblygiadau ariannol y Bil196

5. 1. Y costau yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol	196
5. 2. Costau'r ymgyrch ymwybyddiaeth	197
5. 3. Costau diweddarau hyfforddiant, canllawiau a gweithdrefnau perthnasol	199
5. 4. Costau "anhysbys" y Bil	200
5. 5. Dargyfeirio adnoddau?.....	204
5. 6. Gwariant ataliol?	206

Atodiad A - Rhestr o'r dystiolaeth ysgrifenedig 210

Ymgynghoriad cyhoeddus.....	210
Tystiolaeth ysgrifenedig wedi'i thargedu.....	213
Gohebiaeth a gwybodaeth Ychwanegol.....	213

Atodiad B - Rhestr o sesiynau tystiolaeth lafar.....214

Argymhellion

Argymhelliad 1. Bod y Cynulliad Cenedlaethol, gan ystyried yr ystod eang o dystiolaeth a roddwyd i ni fel rhan o'n gwaith craffu Cyfnod 1 a'r argymhellion a wnawn yn yr adroddiad hwn, yn cytuno ar egwyddorion cyffredinol y Bil Plant (Diddymu Amddiffyniad Cosb Resymol) (Cymru). Nid yw Suzy Davies AC na Janet Finch-Saunders AC yn cefnogi'r argymhelliad hwn.Tudalen 102

Argymhelliad 2. Bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod gwaith Grŵp Gweithredu'r Bil yn mynd rhagddo'n gyflym a chyda lefel ddigonol o dryloywder i allu craffu'n barhaus ar ei waith wrth i'r Bil fynd rhagddo drwy'r cyfnodau perthnasol..... Tudalen 106

Argymhelliad 3. Bod Llywodraeth Cymru yn caniatáu digon o amser rhwng y Cydsyniad Brenhinol a chychwyn prif ddarpariaeth y Bil (sef dileu'r amddiffyniad cosb resymol) a bod y Dirprwy Weinidog yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Cynulliad Cenedlaethol am ei chynlluniau yn hyn o beth. Credwn y bydd angen yr amser hwn er mwyn gallu darparu gwybodaeth a chymorth i rieni, codi ymwybyddiaeth o'r newid deddfwriaethol, a diweddarau'r hyfforddiant a'r canllawiau angenrheidiol. Credwn fod pob un ohonynt yn hanfodol i weithredu'r Bil yn effeithiol ac yn gymesur ac i gyflawni'r nodau a bennwyd..... Tudalen 106

Argymhelliad 4. Bod Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda'r heddlu, Gwasanaeth Eryl y Goron, ac adrannau perthnasol Llywodraeth y DU i ddatblygu, fel mater o flaenoriaeth, lwybr clir i ddargyfeirio achosion, sydd ar hyn o bryd yn destun yr amddiffyniad cosb resymol, i ffwrdd o'r system cyfiawnder troseddol, lle y bo hynny'n briodol ac yn gymesur. Dylai cynlluniau dargyfeirio o'r fath ganolbwyntio ar annog a chefnogi rhieni yn hytrach na'u cosbi. Tudalen 128

Argymhelliad 5. Bod Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda'r heddlu ac adrannau perthnasol Llywodraeth y DU i ddatblygu, fel mater o flaenoriaeth, ganllawiau clir ar gyfer heddluoedd yng Nghymru ynghylch cofnodi gwybodaeth yn ymwneud ag ymchwilio i honiadau o gosbi plant yn gorfforol..... Tudalen 128

Argymhelliad 6. Bod Llywodraeth Cymru yn parhau â'i gwaith i sefydlu gwaelodlin cadarnach o ran nifer yr achosion o gosbi plant yn gorfforol, a rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Cynulliad Cenedlaethol yn rheolaidd..... Tudalen 128

Argymhelliad 7. Bod Llywodraeth Cymru, i gynorthwyo'r Aelodau i gyflwyno ac ystyried gwelliannau, yn darparu, cyn dechrau Cyfnod 3:

- manylion y buddsoddiad strategol a fydd yn cael ei wneud i gyflawni'r newid sylweddol yn y gwasanaethau cymorth cyffredinol i rieni, sy'n angenrheidiol yn ein barn ni. Tudalen 146

Argymhelliad 8. Bod Llywodraeth Cymru yn gwneud datganiad clir y bydd yn ymrwymo i:

- fonitro'n agos effaith y Bil ar adnoddau gwasanaethau;
- ariannu'r goblygiadau o ddileu'r amddiffyniad mor gyflawn ag sy'n angenrheidiol dros gyfnod; a
- rhoi sicrwydd i'r cyhoedd nad effeithir ar unrhyw wasanaethau rheng flaen eraill oherwydd bod y Bil yn dargyfeirio adnoddau. Tudalen 146

Argymhelliad 9. Bod Llywodraeth Cymru yn diwygio'r Bil i gynnwys dyletswydd ar Weinidogion Cymru i ddarparu gwybodaeth a chynyddu ymwybyddiaeth o effaith y ddeddfwriaeth. Dylai'r wybodaeth a ddarperir gynnwys manylion am y cymorth sydd ar gael i rieni i ddysgu a defnyddio dewisiadau eraill yn lle cosb gorfforol wrth ddisgyblu eu plant. Tudalen 170

Argymhelliad 10. Bod Llywodraeth Cymru, cyn dechrau Cyfnod 3, yn rhoi'r wybodaeth ysgrifenedig ddiweddaraf i'r Cynulliad Cenedlaethol am ei chynlluniau codi ymwybyddiaeth gyda phlant a phobl ifanc. Dylai'r wybodaeth hon awgrymu sut y gall y cwricwlwm newydd:

- godi ymwybyddiaeth o'r Bil a sut y mae'n effeithio arnynt fel plant a phobl ifanc;
- paratoi plant a phobl ifanc i ddod yn rhieni a gofalwyr y dyfodol. Tudalen 170

Argymhelliad 11. Bod Llywodraeth Cymru yn cynnwys cynllunio ar gyfer cynyddu ymwybyddiaeth o effaith y Bil ar ymwelwyr â Chymru yng ngwaith Grŵp Gweithredu'r Bil. Tudalen 170

Argymhelliad 12. Bod Llywodraeth Cymru, cyn dechrau Cyfnod 3, yn rhoi'r wybodaeth ysgrifenedig ddiweddaraf am y canlynol:

- sut y bydd Rhaglen Plant Iach Cymru yn ymgorffori negeseuon am ddileu'r amddiffyniad cosb resymol;
- pa gamau y bydd yn eu cymryd i wella'r nifer sy'n manteisio ar Raglen Plant Iach Cymru ar draws Cymru er mwyn sicrhau bod yr holl blant a theuluoedd yn cael y nifer lawn o gysylltiadau a drefnwyd;
- sut y bydd cymorth cyffredinol i ddarpar famau hefyd yn ymgorffori ac yn cyflwyno negeseuon am y Bil a rhianta cadarnhaol. Tudalen 170

Argymhelliad 13. Bod Llywodraeth Cymru yn diwygio'r Bil i gynnwys dyletswydd ar Weinidogion Cymru:

- i gynnal gwerthusiad ar ôl gweithredu'r Bil, o fewn tair blynedd ar ôl i brif ddarpariaeth y Bil ddod i rym;
- i lunio adroddiad ar ganfyddiadau gwerthusiad o'r fath i'r Cynulliad Cenedlaethol. Tudalen 174

Argymhelliad 14. Bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod Grŵp Gweithredu'r Bil yn nodi – mewn cydweithrediad â'r holl wasanaethau perthnasol – ddulliau cadarn ar gyfer casglu data ystyrion sy'n ymwneud â'r Bil. Diben y data hyn fydd galluogi asesiad a gwerthusiad ystyrion i gael eu gwneud o effaith y Bil, a fydd yn hanfodol i nodi unrhyw ganlyniadau anfwriadol a / neu feysydd y gallai fod angen cymorth neu adnoddau ychwanegol arnynt yn ystod blynyddoedd cynnar ei weithredu. Tudalen 175

Argymhelliad 15. Bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau, fel rhan o'r ymgyrch ymwybyddiaeth gyhoeddus sy'n cyd-fynd â'r Bil, bod cyngor clir yn cael ei ddarparu ar yr hyn y gall pobl ei wneud a phwy y gall pobl siarad â hwy os ydynt yn credu eu bod wedi gweld plentyn yn cael ei gosbi'n gorfforol neu'n dioddef ymosodiad corfforol neu os ydynt yn dod i wybod am hynny. Tudalen 181

Argymhelliad 16. Bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod gweithgarwch i fonitro effaith y Bil yn rhoi sylw arbennig i nifer yr adroddiadau am gosbi plant yn gorfforol/ymosod ar blant yn gorfforol y canfyddir eu bod yn faleisus. Dylai'r gweithgarwch i werthuso'r Bil gynnwys ystyried yr effaith y mae honiadau o gosbi plentyn yn gorfforol yn ei chael ar y llysoedd teulu ac ar lwythi gwaith ac amserlenni CAF/CASS Cymru. Tudalen 181

Argymhelliad 17. Bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod Grŵp Gweithredu'r Bil, cyn dechrau Cyfnod 3:

- yn ystyried canlyniadau'r adolygiad annibynnol ar effeithiolrwydd yr Hybiau Diogelu Amlasiantaeth;
- yn defnyddio canfyddiadau'r adolygiad hwnnw, ac ymchwil berthnasol arall ar weithio ar sail amlasiantaeth, i lywio ei ddull o gynllunio, darparu adnoddau a chyflawni'r cydweithio sy'n angenrheidiol er mwyn gweithredu'r Bil hwn yn effeithiol. Tudalen 184

Argymhelliad 18. Bod Llywodraeth Cymru yn cyflawni newid sylweddol yn y cymorth rhianta cadarnhaol cyffredinol a ddarperir – yn y cyfnod cyn geni ac wedi hynny – ac yn gwneud y buddsoddiad strategol sydd ei angen i sicrhau bod pob teulu yng Nghymru yn cael mynediad at gymorth rhianta..... Tudalen 187

Argymhelliad 19. Bod Llywodraeth Cymru yn rhoi esboniad manylach o'r rhesymau pam mae'r dyraniad ariannol blynyddol posibl ar gyfer ymgyrch ymwybyddiaeth y Bil hwn tua hanner y swm a wariwyd ar yr ymgyrch smygu mewn ceir, a dwy ran o dair o'r swm a wariwyd ar yr ymgyrch rhoi organau (y cyfeirir at y ddwy ohonynt ym Memorandwm Esboniadol y Bil fel enghreifftiau o ymgyrchoedd a gyflwynwyd i gyd-fynd â deddfwriaeth). Tudalen 208

Argymhelliad 20. Bod Llywodraeth Cymru, cyn dechrau Cyfnod 3, yn cyhoeddi Asesiad Effaith Rheoleiddiol diwygiedig sy'n rhoi amcangyfrifon manylach o'r costau "anhysbys" sy'n deillio o'r Bil a gaiff eu hysgwyddo gan wasanaethau cyhoeddus. Tudalen 209

1. Rhagarweiniad

1. Ar 25 Mawrth 2019, cyflwynodd Julie Morgan AC, y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol (y Dirprwy Weinidog), y Bil Plant (Diddymu Amddiffyniad Cosb Resymol) (Cymru) (y Bil) a'r Memorandwm Esboniadol sy'n cyd-fynd ag ef. Y diwrnod wedyn, gwnaeth y Dirprwy Weinidog ddatganiad llafar yn y Cyfarfod Llawn lle eglurodd:

“Pe caiff y Bil ei basio, ni fydd yr amddiffyniad o gosb resymol ar gael i rieni yng Nghymru mwyach, neu'r rhai sy'n gweithredu in loco parentis, fel amddiffyniad i gyhuddiad o ymosodiad cyffredin neu daro. Caiff hynny ei ddiddymu o dan gyfraith droseddol a sifil fel ei gilydd. Er bod cosb gorfforol wedi ei hen wahardd mewn ysgolion, cartrefi plant, yng ngofal maeth awdurdod lleol ac yn y ddarpariaeth o ofal plant, caiff oedolion sy'n gweithredu in loco parentis mewn mannau nad ydyn nhw'n rhai addysgol, gan gynnwys y cartref, ddefnyddio'r amddiffyniad o gosb resymol. Felly, mae'r Bil hwn yn diddymu'r man gwan hwn.”¹

2. Yn ei gyfarfod ar 5 Mawrth 2019, cytunodd Pwyllgor Busnes y Cynulliad Cenedlaethol i gyfeirio'r Bil atom ni, y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, i ystyried yr egwyddorion cyffredinol (Cyfnod 1), yn unol â Rheol Sefydlog 26.9. Cytunodd y Pwyllgor Busnes y dylem gyflwyno adroddiad erbyn 19 Gorffennaf 2019.²

3. Ar sail y ffaith bod llawer iawn o dystiolaeth wedi dod i law mewn perthynas â'r Bil, gwnaethom ofyn am estyniad i'r amserlen ar gyfer ein gwaith craffu. Cytunodd y Pwyllgor Busnes ar ddyddiad diwygiedig o 2 Awst 2019 ar gyfer cyflwyno adroddiad.³

1.1. Y cylch gorchwyl ar gyfer ein gwaith craffu ar y Bil

4. Gwnaethom gytuno y byddem yn defnyddio'r fframwaith a ganlyn wrth graffu ar egwyddorion cyffredinol y Bil:

I ystyried -

¹ Y Cyfarfod Llawn, 26 Mawrth 2019, Cofnod y Trafodion, [paragraff 177].

² Y Pwyllgor Busnes, Adroddiad ar yr amserlen ar gyfer ystyried y Bil Plant (Diddymu Amddiffyniad Cosb Resymol) (Cymru), Mawrth 2019.

³ Y Pwyllgor Busnes, Adroddiad ar yr amserlen ddiwygiedig ar gyfer ystyried y Bil Plant (Diddymu Amddiffyniad Cosb Resymol) (Cymru), Mai 2019.

- egwyddorion cyffredinol y Bil Plant (Diddymu Amddiffyniad Cosb Resymol) (Cymru) ac a oes angen deddfwriaeth er mwyn cyflawni'r amcanion polisi a nodwyd yn y Bil;
- unrhyw rwystrau posibl rhag rhoi'r darpariaethau hyn ar waith ac a yw'r Bil yn eu hystyried;
- a oes unrhyw ganlyniadau anfwriadol yn deillio o'r Bil;
- goblygiadau ariannol y Bil (fel y nodir yn Rhan 2 o'r Memorandwm Esboniadol);
- priodoldeb y pŵer yn y Bil i Weinidogion Cymru wneud is-ddeddfwriaeth (fel y nodir yn Rhan 1: Pennod 5 o'r Memorandwm Esboniadol).

5. Gwnaethom gynnal ymgynghoriad cyhoeddus rhwng 2 Ebrill a 14 Mai 2019 i lywio ein gwaith craffu, a chawsom 650 o ymatebion ar-lein (gweler y rhestr yn Atodiad A). Gwnaethom gynnal 12 sesiwn dystiolaeth lafar yn ystod mis Mai a mis Mehefin 2019, ac mae copi o'r amserlen yn Atodiad B.

6. Er mwyn sicrhau ein bod wedi clywed gan y rhai y bydd y Bil yn fwyaf tebygol o effeithio arnynt, gwahoddwyd rhieni a gofalwyr, gyda rhai ohonynt yn cefnogi'r Bil ac eraill yn ei wrthwynebu, i ddod i siarad â ni ar 6 Mehefin 2019. Gwnaethom hefyd wahodd Senedd Ieuencid Cymru i fynegi ei barn ar ran plant a phobl ifanc Cymru. Ceir rhagor o wybodaeth am y gwaith hwn yn adran 2.6 o'r adroddiad hwn.

7. Hoffem ddiolch i bawb sydd wedi rhoi o'u hamser i gyfrannu at ein gwaith. Hoffem hefyd ddiolch i'r Campws Gwyddor Data yn y Swyddfa Ystadegau Gwladol am ddadansoddi'r 650 o ymatebion a gyflwynwyd i'n hymgyngoriad.⁴

1. 2. Trafodaethau Pwyllgorau eraill ar y Bil

8. Yn unol â Rheol Sefydlog 19, clywodd Pwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol dystiolaeth gan y Dirprwy Weinidog ar oblygiadau ariannol y Bil ar 9 Mai 2019.

⁴ Campws Gwyddor Data, Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, *Gwyddor data i ddadansoddi ymatebion i ymgynghoriad Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar y Bil Plant (Diddymu Amddiffyniad Cosb Rhesymol) (Cymru)*, Mehefin 2019 - mae'r adroddiad llawn ar gael ar ein gwefan.

9. Yn unol â Rheol Sefydlog 21, clywodd Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Ddeddfwriaethol y Cynulliad Cenedlaethol dystiolaeth ar y Bil gan y Dirprwy Weinidog ar 3 Mehefin 2019. Roedd ei drafodaeth yn canolbwyntio ar y canlynol:

- y materion sy'n ymwneud â chymhwysedd y Cynulliad Cenedlaethol, gan gynnwys bod yn gydnaws â'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol (ECHR);
- y cydbwysedd rhwng y wybodaeth sydd wedi ei chynnwys ar wyneb y Bil a'r hyn sydd mewn is-ddeddfwriaeth;
- a yw'r weithdrefn ddeddfwriaethol briodol wedi cael ei dewis, mewn perthynas â rhoi pwerau i Weinidogion Cymru, i wneud is-ddeddfwriaeth; ac
- unrhyw fater arall sy'n berthnasol i ansawdd y ddeddfwriaeth yn ei farn ef.

10. Cyhoeddwyd adroddiadau'r ddau bwyllgor ar 2 Awst 2019.

1.3. Nodau datganedig y Bil

11. Nid yw'r Bil fel y'i drafftwyd yn creu trosedd newydd. Yn hytrach, mae'n dileu amddiffyniad i'r troseddau presennol o ymosodiad cyffredin a churo, neu gamwedd tresmasu yn erbyn y person.⁵

12. Yn ogystal â diddymu'r amddiffyniad, mae adran 1(3) o'r Bil yn nodi na chaniateir ychwaith gyfiawnhau rhoi cosb gorfforol i blentyn sy'n digwydd yng Nghymru mewn unrhyw achos sifil neu droseddol ar y sail ei bod yn gyfystyr ag ymddygiad derbyniol at ddibenion unrhyw reol arall yn y gyfraith gyffredin. Mae'r nodiadau esboniadol i'r Bil yn nodi:

“Gallai diddymu amddiffyniad cosb resymol, heb fanylion pellach, agor y posibilrwydd i berson geisio amddiffyn defnyddio'r gosb ar y sail ei bod yn dderbyniol yn gyffredinol yn ystod bywyd arferol. Er enghraifft, gallai person geisio dadlau ei bod yn dderbyniol smacio plentyn yn ystod bywyd bob dydd, yn union fel y mae'n dderbyniol brwsio

⁵ Yng nghyfraith Cymru a Lloegr, mae ystyr gwahanol i “ymosodiad” a “churo”. Yn gyffredinol, ystyr “churo” yw defnyddio grym gwirioneddol anghyfreithlon yn fwriadol neu'n ddi-hid i gorff person arall (e.e. ei ddyrnu). “Ymosodiad” yw'r posibilrwydd y caiff grym anghyfreithlon ei ddefnyddio (e.e. bygythiad wyneb yn wyneb gan oedolyn i ddyrnu oedolyn arall yn ystod anghytundeb).

dannedd plentyn. Mae'r geiriad yn is-adran (3) wedi ei gynnwys er mwyn osgoi'r posibilrwydd hwn.”⁶

Y sefyllfa gyfreithiol bresennol

13. Ar hyn o bryd, mae'r amddiffyniad yn gymwys o ran cyfraith trosedd a'r gyfraith sifil.

14. O ran **cyfraith trosedd**, mae adran 58 o *Ddeddf Plant 2004* yn golygu, yn achos rhieni, neu oedolion sy'n gweithredu 'in loco parentis'⁷ yng Nghymru neu Loegr, y gallant ddefnyddio cosb resymol yn amddiffyniad os cânt eu cyhuddo o ymosodiad cyffredin yn erbyn plentyn. Nid allant ddefnyddio cosb resymol yn amddiffyniad os cânt eu cyhuddo o glwyfo, achosi gwir niwed corfforol, niwed corfforol difrifol neu greulondeb i blant o dan 16 oed.⁸

15. Yng nghanllawiau cyfreithiol Gwasanaeth Eryl y Goron, '*Offences against the Person incorporating the Charging Standard*', nodir, o ran cyhuddiad o ymosodiad cyffredin, y bydd y ffactorau a ganlyn yn help i benderfynu a oedd y gosb dan sylw yn rhesymol a chymedrol:

- natur a chyd-destun ymddygiad y diffynnydd;
- hyd yr ymddygiad hwnnw;
- y canlyniadau corfforol a meddyliol o ran y plentyn;
- oedran a nodweddion personol y plentyn;
- y rhesymau a roddodd y diffynnydd dros weinyddu'r gosb.⁹

16. Mae'r canllawiau hefyd yn datgan:

⁶ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, tudalen 65, paragraff 30 o Nodiadau Esboniadol y Bil.

⁷ Ymadrodd Lladin am “yn lle rhiant” yw “in loco parentis”. Mae'n cyfeirio at gyfrifoldeb cyfreithiol unigolyn neu sefydliad i ymgymryd â rhai o swyddogaethau a chyfrifoldebau rhiant.

⁸ Adran 58 o Ddeddf Plant 2004 [fel ar 7 Gorffennaf 2019].

⁹ Gwasanaeth Eryl y Goron, Offences against the Person incorporating the Charging Standard, diweddarwyd ddiwethaf ar 12 Tachwedd 2018 [fel ar 7 Gorffennaf 2019] (Saesneg yn unig).

“Unless the injury is transient and trifling and amounted to no more than temporary reddening of the skin, a charge of ABH [actual bodily harm], for which the defence does not apply, should be preferred.”¹⁰

17. Yn y **gyfraith sifil**, mae ymosod a churo yn gyfystyr â chamwedd, neu gamwri sifil: camwedd tresmasu yn erbyn y person. Yn ogystal â dileu'r amddiffyniad mewn perthynas a chyfraith trosedd, mae'r Bil yn dileu'r amddiffyniad mewn perthynas â chamwedd tresmasu yn erbyn y person.

Beth yw nod y Bil?

18. Yn ôl Memorandwm Esboniadol y Bil:

“Bydd y Bil yn dileu amddiffyniad cosb resymol o dan y gyfraith gyffredin, fel na fydd yr amddiffyniad i ymosod ar blentyn neu ei guro bellach ar gael yng Nghymru i rieni nac i'r rheini sy'n gweithredu in loco parentis.”¹¹

19. Mae'n mynd ymlaen i ddweud mai bwriad y Bil yw:

“[...] helpu i amddiffyn hawliau plant gan wahardd defnyddio cosb gorfforol, drwy ddileu'r amddiffyniad hwn.”¹²

20. Mae'r Memorandwm Esboniadol hefyd yn nodi fel a ganlyn:

“Mae'r Bil yn cefnogi mabwysiadu dulliau cadarnhaol o rianta ac yn cyfrannu at nifer o'r nodau cenedlaethol sy'n ymwneud â lles unigolion o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.”¹³

21. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn esbonio bod “dileu amddiffyniad cosb resymol wedi bod yn destun trafodaeth yn y Cynulliad ers ei sefydlu yn y blynyddoedd cynnar”.¹⁴

22. Roedd rhaglen lywodraethu Llywodraeth Cymru, sef *Symud Cymru Ymlaen 2016-2021*, yn cynnwys ymrwymiad i geisio “cefnogaeth ar draws y pleidiau ar gyfer deddfwriaeth i ddod â'r amddiffyniad ‘cosb resymol’ i ben”.¹⁵ Ym mis Mehefin

¹⁰ Gwasanaeth Eryl y Goron, **Offences against the Person, incorporating the Charging Standard**, diweddarwyd ddiwethaf ar 12 Tachwedd 2018 [fel ar 7 Gorffennaf 2019] (Saesneg yn unig).

¹¹ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 1.1, tudalen 6.

¹² Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 1.5, tudalen 6.

¹³ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 3.56, tudalen 20.

¹⁴ Memorandwm Esboniadol, paragraff 3.4, tudalen 8.

¹⁵ Llywodraeth Cymru: **Symud Cymru Ymlaen 2016-2021**, [fel ar 7 Gorffennaf 2019].

2017, cadarnhaodd y Prif Weinidog ar y pryd fwriad Llywodraeth Cymru i gyflwyno Bil “yn nhrydedd flwyddyn tymor y Cynulliad hwn”.¹⁶

23. Ym mis Ionawr 2018, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru amrywiaeth o ddogfennau ymgynghori. Dywedodd mai eu diben oedd cyfrannu at ddatblygu cynnig deddfwriaethol i ddileu'r amddiffyniad cosb resymol.¹⁷ Ym mis Awst 2018, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru grynodedb o'r ymatebion i'r ymgynghoriad.¹⁸

24. Mae adroddiadau eraill a gomisiynwyd gan Lywodraeth Cymru a ddefnyddiwyd i lywio datblygiad y ddeddfwriaeth yn cynnwys y canlynol:

- Agweddau rhieni tuag at reoli ymddygiad plant ifanc (2017);¹⁹
- Cosb gorfforol rhiant: canlyniadau plant ac agweddau (2018);²⁰
- Deddfwriaethu i wahardd rhiant rhag cosbi plant yn gorfforol (2018).²¹

Yr hyn na fydd y Bil yn ei wneud

25. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn nodi fel a ganlyn:

“Nid yw'r Bil yn diffinio camau penodol a gymerir gan rieni mewn perthynas â'u plant a fyddai neu na fyddai'n dderbyniol unwaith y diddymir yr amddiffyniad. “Ni fydd dileu'r amddiffyniad yn ymyrryd ag egwyddorion y gyfraith gyffredin, sy'n cydnabod y gall rhiant ymyrryd yn gorfforol, er enghraifft, i gadw plentyn yn ddiogel rhag niwed, neu i'w helpu i wneud gweithgareddau fel glanhau dannedd.”²²

26. Yn ogystal, nid yw'r Bil fel y'i drafftwyd yn effeithio ar sefyllfaoedd lle defnyddir mwy o rym yn erbyn y plentyn na'r hyn a fyddai'n gyfystyr â churo yn ôl y

¹⁶ Y Cyfarfod Llawn, Cofnod y Trafodion [paragraff 151], 26 Mehefin 2017

¹⁷ Llywodraeth Cymru, [Cynnig deddfwriaethol i ddileu'r amddiffyniad cosb resymol](#), 9 Ionawr 2019 [fel ar 7 Gorffennaf 2019].

¹⁸ Llywodraeth Cymru, [Cynnig deddfwriaethol i ddileu'r amddiffyniad cosb resymol](#), 9 Ionawr 2019 [fel ar 7 Gorffennaf 2019].

¹⁹ Llywodraeth Cymru, [Agweddau rhieni tuag at reoli ymddygiad plant ifanc \(2017\)](#), 11 Gorffennaf 2018 [fel ar 7 Gorffennaf 2019]

²⁰ Sefydliad Polisi Cyhoeddus i Gymru, [Cosb gorfforol rhiant: canlyniadau plant ac agweddau \(2018\)](#) (Saesneg yn unig), Gorffennaf 2018 [fel ar 7 Gorffennaf 2019]

²¹ Canolfan Polisi Cyhoeddus Cymru, [Deddfwriaethu i Wahardd Rhiant Rhag Cosbi Plant yn Gorfforol \(2018\)](#) (Saesneg yn unig), 2 Tachwedd 2018 [fel ar 7 Gorffennaf 2019]

²² Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff vi, tudalen 4.

gyfraith gyffredin. Nid yw amddiffyniad cosb resymol ar gael ar gyfer troseddau o'r fath, ac ni fyddai'r Bil yn newid y sefyllfa honno ychwaith.

27. Mae defnyddio cosb gorfforol mewn ysgolion a lleoliadau addysgol eraill eisoes wedi'i wahardd. Nid yw'r Bil yn newid y sefyllfa hon.

1. 4. Cymhwysedd deddfwriaethol

28. Mae Llywodraeth Cymru yn fodlon bod y Bil o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad Cenedlaethol. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn cyfeirio at Nodiadau Esboniadol Deddf Cymru 2017, sy'n nodi:

"The exception for 'parental discipline' [in the Wales Act 2017] carves out from the reservation for parental responsibility, the right of a parent to discipline a child, this includes the right to administer reasonable chastisement to a child, or smacking. The Assembly has competence for the protection of children and young people and so would have the competence to ban smacking."²³

29. Yn ei datganiad ar gymhwysedd deddfwriaethol, dywedodd Elin Jones AC, y Llywydd, y byddai darpariaethau'r Bil, yn ei barn hi, o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Cynulliad Cenedlaethol Cymru.²⁴

Hawliau dynol

30. Yn ôl Memorandwm Esboniadol y Bil:

"Ystyrir bod y darpariaethau yn gydnaws â Hawliau'r Confensiwn a Chyfraith yr Undeb Ewropeaidd (UE)."²⁵

31. Mae'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru²⁶ yn rhestru'r hawliau canlynol fel rhai y mae'r Bil yn eu cynnwys:

Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn

- **Erthygl 18** - mai lles sylfaenol y plentyn fydd pryder sylfaenol rhieni, sy'n cynnwys y rhwymedigaeth i amddiffyn plant rhag pob math o drais;

²³ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 2.2, tudalen 7.

²⁴ Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Datganiad y Llywydd ar Gymhwysedd Deddfwriaethol, 25 Mawrth 2019 [fel ar 22 Gorffennaf 2019].

²⁵ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 2.3, tudalen 7.

²⁶ Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb, Llywodraeth Cymru, [fel ar 1 Gorffennaf 2019].

- **Erthygl 19** - bod rhaid i Wladwriaethau sy'n Barti gymryd pob mesur deddfwriaethol, cymdeithasol ac addysgol priodol i amddiffyn y plentyn rhag pob math o drais corfforol neu feddyliol tra byddant yng ngofal rhieni;
- **Erthygl 37** - bod Gwladwriaethau yn sicrhau na fydd unrhyw blentyn yn dioddef triniaeth neu gosb ddiraddiol.²⁷

Confensiwn Ewrop ar Hawliau Dynol

- **Erthygl 3** - sy'n gwahardd arteithio, a thriniaeth neu gosb annynol neu ddiraddiol;
- **Erthygl 8** - sy'n darparu ar gyfer yr hawl i barchu bywyd preifat a theuluol;
- **Erthygl 9** - sy'n darparu ar gyfer rhyddid meddwl, cydwybod a chrefydd;
- **Erthygl 10** - sy'n darparu ar gyfer rhyddid mynegiant.²⁸

32. Mae gwrthwynebwyr y Bil wedi dadlau bod dileu'r amddiffyniad cosb resymol yn torri hawliau rhieni, yn enwedig mewn perthynas â'r hawl i barchu bywyd preifat a theuluol a rhyddid meddwl, cydwybod a chrefydd.

33. Mae'r farn bod y Bil yn dangos ymyrraeth y wladwriaeth yn benodol ym mywyd y teulu yn cael ei ystyried yn fanylach yn adran 2.3 o'r adroddiad hwn.

34. Mewn cyferbyniad, mae cefnogwyr y Bil, a Memorandwm Esboniadol y Bil, yn cyfeirio at gais mynych gan Bwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn am ddiddymu'r amddiffyniad cosb resymol yng nghyfraith Cymru a Lloegr ar y sail a ganlyn:

“[...] bod cosbi plant yn gorfforol, ni waeth pa mor ysgafn, yn anghydnaws â hawliau dynol plant o dan Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) Erthygl 19 [...] Mae'r Pwyllgor wedi cyhoeddi sylw cyffredinol sy'n cydnabod y dylid parchu hawl y plentyn i gael urddas dynol, uniondeb corfforol a'u diogelu yr un fath ag oedolion o dan y gyfraith.”²⁹

²⁷ Unicef, [Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn](#) [fel ar 7 Gorffennaf 2019].

²⁸ Llys Hawliau Dynol Ewrop, Cyngor Ewrop, [Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol](#) [fel ar 7 Gorffennaf 2019].

²⁹ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 3.37, tudalen 15.

Yr hyn a ddywedwyd wrthym am hawliau dynol gan y rhai sy'n gwrthwynebu'r Bil

"Lle mae rhieni sydd am ddisgyblu ei plant o fewn rheswm ag yn unol ai hegwyddorion neu ei crefydd neu ei hawliau dynol yn cael ei hamddiffyn yma? Y mae gen bob person hawl i barch at ei deulu ag bydd erlynnu rhiant syn disgyblu ei blentyn yn rhesymol yn groes i hawliau dynol y rhiant". **Unigolyn (CADRP 473)**

"The infringement of human rights to privacy of family life and freedom of conscience is not justified and therefore unlawful, because the consequences of administering an occasional, light, loving, protective smack (e.g. to warn a toddler who is repeatedly venturing towards an electric socket) would be completely disproportionate, even without a criminal conviction". **Unigolyn (CADRP 558)** (Saesneg yn unig).

"Persecution of faith communities will actually be inevitable – a vast number of citizens will be placed under duress as they attempt to cope with the conflict between faith and state". **Unigolyn (CADRP 588)** (Saesneg yn unig).

35. Roedd Comisiynydd Plant Cymru yn anghytuno â gwrthwynebwyr y Bil. Dywedodd:

- nid yw'r gyfraith bresennol yn diogelu hawliau dynol plant,³⁰
- yn wahanol i Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn, sy'n darparu hawliau diamod, mae'r ddyletswydd i ddiogelu bywyd teuluol yn hawl amodol na ellir ei chynnal ym mhob amgylchiad os yw'n torri egwyddorion a chonfensiynau pwysig eraill - felly mae deddfu ar gyfer hawl plentyn i urddas o ran uniondeb corfforol yn gyfyngiad rhesymol ar allu rhieni i wneud penderfyniadau.³¹
- nid yw'r Bil hwn yn anghydnaws ag ymyriadau a wnaed gan lywodraethau yn y gorffennol i ddeddfu ym maes bywyd teuluol (e.e. mae cosbi oedolyn yn gorfforol mewn teulu wedi'i wahardd yn ôl y gyfraith).³²

Yr hyn a ddywedwyd wrthym am hawliau dynol gan y rhai sy'n cefnogi'r Bil

"Articles 8 and 9 of the European Convention on Human Rights (ECHR) are qualified rights. Any limitations removal of the 'reasonable punishment' defence place upon individual enjoyment of those rights are necessary in order to protect an absolute right of others (Article 3, ECHR) and for the wider good and are lawful, necessary and

³⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 580], 2 Mai 2019

³¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 585], 2 Mai 2019

³² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 605], 2 Mai 2019

proportionate”. Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru, (CADRP 481) (Saesneg yn unig).

“While freedom of thought, conscience and belief is a fundamental human right, all rights stop short at the violation of the rights of others. Children have the clear right at international law to not be subjected to violence. Corporal punishment however light is violence. No right of mine can justify my violation of a right of yours”. **Anne McGillivray, Athro'r Gyfraith, Prifysgol Manitoba (wedi ymddeol) (CADRP 384)** (Saesneg yn unig).

“If Wales implements this legislation and it becomes part of the law, then, arguably Wales would be more in compliance with ECHR than not, and England would be less so”. **Barry Hughes, Prif Erlynydd y Coron dros Gymru (Cofnod y Trafodion [paragraff 138], 6 Mehefin 2019)** (Saesneg yn unig).

36. Pan ofynnwyd iddi amlinellu'r asesiad a wnaed gan Lywodraeth Cymru mewn perthynas â chydbwysu'r hawliau dynol perthnasol o dan y Bil hwn, dywedodd y Dirprwy Weinidog fel a ganlyn:

“We have given a great deal of thought, as you can imagine, to the human rights considerations [...] it's ultimately a question how we find a balance between the rights of children as well as parents, who both enjoy rights under the European Convention on Human Rights [...]

The Bill's provisions are regarded as proportionate measures, and given the fundamental importance of protecting children from inhumane or degrading punishment or other ill treatment, we do consider that we have balanced the rights in a proportionate way.”³³

37. Mewn perthynas ag erthygl 3 (gwahardd arteithio, triniaeth neu gosb annynol neu ddiraddiol), dywedodd y Dirprwy Weinidog:

“In ensuring that children are protected from physical punishment in the same way as adults, the Bill is following that requirement of article 3, and the positive obligations on states to protect individuals from ill treatment or punishment that is contrary to article 3.”³⁴

38. Mewn perthynas ag erthygl 8 (yr hawl i barch at fywyd preifat a theuluol) ac erthygl 9 (yr hawl i ryddid meddwl, cydwybod a chrefydd), dywedodd:

“Some of those who are opposed to the prohibition of physical punishment have cited article 8, private and family life, and also cited

³³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 198 a 204], 12 Mehefin 2019.

³⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 200], 12 Mehefin 2019.

article 9, freedom of thought, conscience and religion, as potentially protecting the right for parents to decide how best to punish their children, including the use of physical punishment. That is used as an argument by those who are opposed to stopping physical punishment. But these rights are not absolute, and action can therefore be taken that interferes with them, provided the interference is justified. It's the Government's view that the Bill's provisions are necessary in order to protect the rights and freedom of children. We are looking here from the point of view of children."³⁵

39. O ran erthygl 10 (rhyddid mynegiant) ac erthygl 14 (gwahardd gwahaniaethu), dadleuodd y Dirprwy Weinidog:

"[...] these rights are not absolute and action can be taken, therefore, that interferes with them, providing the interference is justified. We don't think it's clear that article 10 and 14 rights are being interfered with, but even if they are, we consider we can justify the interference in order to protect the rights and freedoms of children."³⁶

40. Nodwn y dystiolaeth mewn perthynas â materion cymhwysedd deddfwriaethol gan y Dirprwy Weinidog. Nodwn hefyd ddatganiad y Llywydd y byddai darpariaethau'r Bil, yn ei barn hi, o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

41. Nodwn hefyd farn y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol y dylid darparu sylwebaeth lawn mewn perthynas ag asesiad Llywodraeth Cymru o ystyriaethau hawliau dynol yn y Memorandwm Esboniadol a osodwyd gerbron y Cynulliad Cenedlaethol ochr yn ochr â'r Bil, yn hytrach nag yn yr Asesiad Effaith Cydraddoldeb a gyhoeddwyd ar wefan Llywodraeth Cymru.³⁷

³⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 203], 12 Mehefin 2019.

³⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 205], 12 Mehefin 2019.

³⁷ Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol, [Adroddiad ar y Bil Plant \(Diddymu Amddiffyniad Cosb Resymol\)](#), 2 Awst 2019.

2. Cefnogaeth neu fel arall ar gyfer egwyddorion cyffredinol y Bil

Ar ôl ei gyflwyno, fel arfer caiff Bil ei gyfeirio at un o Bwyllgorau'r Cynulliad Cenedlaethol i drafod ei egwyddorion cyffredinol. Ein rôl ni yw trafod y dystiolaeth o blaid ac yn erbyn y Bil a chyflwyno adroddiad ar y dystiolaeth honno. Diben y gwaith hwn yw llywio penderfyniad y Cynulliad Cenedlaethol ynghylch a ddylai'r Bil symud ymlaen i gyfnod nesaf y broses ddeddfwriaethol ai peidio.³⁸

2.1. Y gyfraith bresennol ac arfaethedig

Eglurder y gyfraith bresennol ac arfaethedig

43. Un o'r prif ddadleuon a gyflwynwyd gan y rhai sy'n cefnogi'r Bil hwn a'r rhai sy'n ei wrthwynebu yw a yw'r gyfraith bresennol yn glir ai peidio. Clywsom safbwyntiau hefyd am eglurder, neu fel arall, y gyfraith arfaethedig.

44. Ym mis Ionawr 2018, pan wnaeth y cyn Weinidog Gofal Cymdeithasol a Phlant ddatganiad yn y Cyfarfod Llawn i lansio ymgynghoriad i lywio'r gwaith o ddatblygu'r cynnig deddfwriaethol i ddileu amddiffyniad cosb resymol, dywedodd y canlynol, "rydym ni eisiau ei gwneud yn glir nad yw cosbi plentyn yn gorfforol yn dderbyniol yng Nghymru mwyach".³⁹

45. Fel y nodwyd yn adran 1.3 o'r adroddiad hwn, nid yw'r Bil, fel y'i drafftwyd, yn creu trosedd newydd. Yn hytrach, mae'n dileu amddiffyniad i'r troseddau presennol o ymosodiad cyffredin a churo, neu gamwedd tresmasu yn erbyn y person.

46. Dywedodd y rhai sy'n gwrthwynebu'r Bil wrthym fod y ddeddfwriaeth bresennol o ran cosb gorfforol yn glir yn eu barn hwy. Cyfeiriodd Byddwch yn Rhesymol Cymru at y sefyllfa gyfreithiol bresennol a dywedodd wrthym fod yr

³⁸ Ceir rhagor o wybodaeth am y broses ddeddfwriaethol ar wefan y Cynulliad.

³⁹ Y Cyfarfod Llawn, Cofnod y Trafodion, [paragraff 132], 9 Ionawr 2018

amddiffyniad wedi'i ddeall yn iawn.⁴⁰ Aeth Jamie Gillies, sy'n cynrychioli'r grŵp, ymlaen i ddweud y canlynol:

“I would just iterate again that the law is clear—we have good law on this already, this debate has been had. The law has been amended as recently as 2004. So, we've had this debate, and the law as it's framed just now strikes the correct balance, which strongly protects children from violence, from abuse but also accepts that very mild, light discipline is appropriate. If we remove the defence altogether, that creates mass uncertainty for the police, for social workers; that line is not there any more to be drawn.”⁴¹

47. Nid oedd cefnogaeth i'r Bil ymhlith mwyafrif y cyflwyniadau gan unigolion yn ymateb i'n hymgyngoriad o'u safbwynt personol. Un o'r prif bryderon a godwyd gyda ni oedd bod y gyfraith bresennol, os caiff ei gorfodi ddigon, eisoes yn ddigonol ac yn ddigon clir i amddiffyn plant rhag cael eu cam-drin.

Yr hyn a glywsom gan y rhai a ddywedodd wrthym eu bod yn credu bod y gyfraith bresennol yn glir

“The reasonable defence legislation already legislates against the harsh, cruel or abusive treatment of children. The new bill is utterly redundant. Moreover, the reasonable defence exception has been rarely used in Wales in 10 years--in other words, this whole exercise is a demonstration of virtue signalling, rather than seeking to close a loophole that has been repeatedly used over the years. There is no loophole”. **Unigolyn (CADRP 181)** (Saesneg yn unig).

“We already have the legal remedies available to tackle abuse, so if there are perceived deficiencies in that area, we ought to be toughening up implementation, rather than framing a Bill which is designed to create a whole new criminal underclass”. **Unigolyn (CADRP 379)** (Saesneg yn unig).

“There are laws in place to cover excessive force used on children already, enforce those instead of introducing new laws that are going to do nothing but make criminals out of good parents”. **Unigolyn (CADRP 399)** (Saesneg yn unig).

“The current law is clear. Don't confuse it”. **Byddwch yn Rhesymol Cymru (CADRP 92)** (Saesneg yn unig).

“Those who support the Bill disingenuously suggest that children are not legally protected from assault, and therefore that removing the defence of 'reasonable

⁴⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 208], 2 Mai 2019.

⁴¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 217], 2 Mai 2019.

chastisement' is necessary to keep children safe. But of course children are protected from assault and abuse. Parents who use unreasonable or immoderate physical punishment can already be prosecuted". **Y Sefydliad Cristnogol (CADRP 609)** (Saesneg yn unig).

"Turning smacking into abuse will bring confusion into the law against child abuse". **Unigolyn (CADRP 529)** (Saesneg yn unig).

48. Fodd bynnag, clywsom hefyd gan y rhai sy'n cefnogi'r Bil sy'n dadlau bod y gyfraith bresennol yn aneglur ac, felly, nad yw'n caniatáu i weithwyr proffesiynol amddiffyn plant yn llawn oherwydd bod y sefyllfa bresennol yn amwys.

49. Mewn tystiolaeth lafar, dywedodd Barry Hughes, Prif Erlynydd y Goron dros Gymru, y canlynol wrthym:

"[...] it's rarely a case of being black and white; there are these degrees of grey. And removing that defence does make life clearer."⁴²

50. Mewn tystiolaeth ysgrifenedig, dywedodd cangen Cymru o Gymdeithas Gweithwyr Cymdeithasol Prydain y canlynol wrthym:

- "A total ban on all physical punishment of children is clear and unambiguous, whereas the current defence of 'reasonable chastisement' is open to interpretation and can create confusion, uncertainty and gives a clear message that children – the most vulnerable members of our society, do not enjoy equal rights to adults";
- "Children's social workers can find themselves in the situation of trying to define and communicate to parents what 'reasonable chastisement' means in the eyes of the law as it currently stands and at what point these cross a threshold and become a child protection issue. By prohibiting all physical chastisement of children, there will be no further scope for ambiguity and there will be a real opportunity to 'bust' many of the myths surrounding the current legislation";
- "Social workers often work in highly charged and contested environments – this probably applies more to social work with children and families, so Social Workers (and parents) will be able to operate within a much clearer legal framework".⁴³

⁴² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 13], 6 Mehefin 2019.

⁴³ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 283 (Saesneg yn unig) – Cymdeithas Gweithwyr Cymdeithasol Prydain.

51. Dywedodd Sally Jenkins, Cadeirydd Penaethiaid Gwasanaethau Plant Cymru Gyfan ar y pryd ac yn cynrychioli Cymdeithas Cyfarwyddwyr y Gwasanaethau Cymdeithasol, wrthym fod y Bil hwn yn cyflwyno eglurder hyd yn oed i blant yn y pen pellaf. Mae'n cael gwared ar y drafodaeth ei bod yn bosibl y gallai hyn fod yn iawn.⁴⁴ Dywedodd y canlynol:

“On behalf of ADSS and on behalf of children’s services and social services more widely, for us, this is not a change in our position, this is not new; this is a position that we, on behalf of the leaders of social services across Wales, have taken over many years, going back 20, 25 years. [...]. For children’s services at the very sharp end of this world, for us, it brings a true clarity. This continues with an ambiguity in how we treat our children and how we care for our children, and the shift for us brings that very much needed clarity.”⁴⁵

52. Roedd yr angen am fwy o eglurder yn y gyfraith yn farn a ategwyd gan gyrff a sefydliadau darparu gofal iechyd eraill yn cynrychioli ymarferwyr rheng flaen megis Coleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, a ddywedodd wrthym y bydd y Bil yn gwella trefniadau amddiffyn plant.⁴⁶

53. Dywedodd Dr Rowena Christmas, yn cynrychioli Coleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol wrthym ei bod yn cael tua 35 o gysylltiadau'r dydd gan gleifion ac y bydd yn siarad â rhiant sy'n cael trafferth rheoli ei blant ddwy neu dair gwaith yr wythnos yn ôl pob tebyg – yn eithaf aml.⁴⁷ Aeth Dr Christmas ymlaen i ddweud na chât ddweud wrth rieni am beidio â smacio eu plant, gan esbonio'r canlynol:

“Although I strongly believe that the evidence is fairly compelling that this isn't the best way for their long-term development, it's difficult for me to say, 'You really shouldn't do that', though I would talk about all the reasons why it might not be helpful at the moment. If the law was changed, I would have a much stronger case to make and then could be talking about time out and withdrawal of privileges and all those

⁴⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 39], 8 Mai 2019.

⁴⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 5 a 6], 8 Mai 2019.

⁴⁶ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 291 – Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (Saesneg yn unig).

⁴⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 290], 22 Mai 2019.

good things that parents can do. I'd have greater strength in that argument."⁴⁸

54. Dywedodd y Coleg Nyrsio Brenhinol wrthym y byddai'r Bil hwn yn helpu'r gwaith y mae ei aelodau'n cymryd rhan ynddo:

"Clarity in the law will also help Registered Nurses such as Health Visitors, School Nurses and Children's Community Nurses to give clear advice to parents. It would eliminate the current potential for confusion over what is acceptable and provide a clear basis for child protection."⁴⁹

55. Dywedodd Coleg Brenhinol y Seiciatryddion, Cymru, wrthym ei fod yn croesawu'r ddeddfwriaeth hon a dywedodd fod y gyfraith bresennol yn y DU yn amwys ac yn ddryslyd i rieni a gwarcheidwaid plant. Aeth ymlaen i ddweud wrthym fod y cyfreithiau hyn yn niweidiol i blant, yn peri dryswch i rieni ac yn dra ataliol ar gyfer amddiffyn plant.⁵⁰

56. Gwnaethom ofyn i gynrychiolwyr iechyd pam roedd ymateb Conffederasiwn GIG Cymru i'n hymgyngghoriad yn awgrymu bod y gyfraith bresennol yn aneffeithiol a sut y mae hynny'n cyflwyno heriau i weithwyr iechyd proffesiynol yn benodol. Dywedodd Dr Dave Williams, Cyfarwyddwr Rhanbarthol, Gwasanaethau Teulu a Therapi, Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan, y canlynol wrthym:

"At the moment, the legal line and the danger line are too close together; we need to separate them so there's some clear blue water between them."⁵¹

57. Esboniodd ymhellach:

"I view it as the equivalent of playing on the edge of the cliff. At the moment, we've got people who are using punishments, maybe, that are (a) not ideal and (b) don't work. And, in certain situations, when emotions get aroused or—things happen that damage the child.

I think sending a clear message that, actually, the line in the sand lies several feet away from the edge of the cliff—that, actually, there isn't the confusion there, that we're clear that, actually, if you wouldn't do it to

⁴⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 295], 22 Mai 2019.

⁴⁹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 406 - Coleg Nyrsio Brenhinol Cymru (Saesneg yn unig).

⁵⁰ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 639 (Saesneg yn unig) - Coleg Brenhinol y Seiciatryddion, Cymru.

⁵¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 7], 22 Mai 2019.

an adult, you wouldn't do it to your child—makes the situation much clearer for the population.”⁵²

58. Dywedodd cynrychiolwyr Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol Cymru fod angen mwy o eglurder. Dywedodd Jan Pickles, aelod o'r Bwrdd, wrthym mai'r hyn yr hoffent ei gael yw eglurder fel bod pobl yn gwybod drostynt eu hunain beth sy'n dderbyniol a beth nad yw'n dderbyniol.⁵³

59. Dywedodd Andy James, yn cynrychioli Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru, y canlynol wrthym

“The law as it stands is ambiguous and confusing [...]. We would prefer, as this Bill promotes, that there is an unequivocal message about physical violence, that it's no longer acceptable. As it stands, also, the current law is also a confusing message to children. Children don't report something that they're told is allowed in the law or can somehow be justified.”⁵⁴

Yr hyn a ddywedodd sefydliadau wrthym am eglurder yn y gyfraith

“The current law is a halfway house between permitting violence against children, and attempting to prevent violence against children. It is unclear and is particularly difficult for professionals working in difficult circumstances where children may be exposed to some degree of violence to assess [if] this is lawful or unlawful. This may lead to delay in intervention where intervention is necessary, putting children at risk”. **Arsyllfa ar Hawliau Dynol Plant (CADRP 335)** (Saesneg yn unig).

“The current law is ambiguous and unclear. The defence of reasonable punishment permits parents to use an arbitrary level of violence on their children which can result in injury and, in a small minority of cases, escalate into physical abuse”. **NSPCC Cymru (CADRP 641)** (Saesneg yn unig).

“We must ask how what would be considered assault towards an adult, can be acceptable to a much smaller, more vulnerable human who is defenceless and reliant on their parent to teach right from wrong. The change in the law would send a clear message that physical violence towards children is wrong on any level. This will help to change attitudes over time and may help to stop parents smacking their children in anger, in the knowledge that this is a hard line that must not be crossed”. **Coleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol (CADRP 498)** (Saesneg yn unig).

⁵² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 6 a 7], 22 Mai 2019.

⁵³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 169], 22 Mai 2019.

⁵⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 397], 2 Mai 2019.

“[...] having a legal framework which categorically states that assaulting a child can be ‘justifiable’ is hampering those who work with children and families from delivering clear, evidence-based advice”. **Coleg Brenhinol Pediatreg ac Iechyd Plant (CADRP 504)** (Saesneg yn unig).

“The continued legality of ‘reasonable punishment’ implies that a certain level of violence against children is acceptable – a blanket ban of all physical punishment of children will provide clearer, simpler legislation”. **Menter Fyd-eang i Ddileu Pob Cosb Gorfforaethol Plant (CADRP 519)** (Saesneg yn unig).

60. Ymhlith y rhieni y gwnaethom gyfarfod â hwy ar 6 Mehefin 2019 sy’n cefnogi’r Bil, roedd safbwynt clir ynghylch y pwysigrwydd bod pobl yn gwybod beth yw’r gyfraith. Dywedodd un o’r rhieni y canlynol wrthym:

“It is important for the law to be black and white – that’s why I support this Bill.”

61. Dadleuodd ystod o unigolion a ymatebodd i’n hymgyngoriad o’u safbwynt proffesiynol y byddai’r Bil yn rhoi eglurder o ran y gyfraith, gan roi neges glir i’r boblogaeth nad oedd unrhyw fath o gosb gorfforol yn dderbyniol a dileu ‘ardaloedd llwyd’ presennol i weithwyr proffesiynol neu rieni o ran cyngor a rheoli ymddygiad. Yn eu tro, dadleuodd rhai ymatebwyr y bydd y Bil hwn yn rhoi mwy o hyder i blant ac oedolion wrth herio achosion o gosb gorfforol.

Yr hyn a ddywedodd gweithwyr proffesiynol wrthym am eglurder yn y gyfraith

“The current law is unclear; professionals need to be able to tell parents that the physical punishment of children is against the law”. **Unigolyn (CADRP 148)** (Saesneg yn unig).

“As a counsellor working with children and parents, we cannot give clear advice to parents. I welcome the change so that as a professional I can say to parents physical punishment of children is against the law”. **Unigolyn (CADRP 290)** (Saesneg yn unig).

“I think the current legislation is ridiculous and vague. It gives parents an excuse when there should be none”. **Unigolyn (CADRP 342)** (Saesneg yn unig).

“It will enable people who witness a child being hit by its parents to tell them to stop”. **Unigolyn (CADRP 467)** (Saesneg yn unig).

62. Pwysleisiodd y Dirprwy Weinidog y mater o ran eglurder, gan ddweud y canlynol:

[...] when that defence exists, it does make it very difficult to make it absolutely clear that physical punishment is not acceptable. And I think you're probably aware that all the health professionals, all the people who work with children at the very early age, want to be able to give clear messages that any form of physical punishment is not acceptable. And when that defence exists, it muddies the water. It's not clear that we don't find physical punishment acceptable. So, the fact that this defence is not used in many cases is not really surprising, because that defence exists. So, the police would not go forward with cases because they already know there's a defence to cover some behaviour. So, I really think that we need to make the law absolutely clear and we want to make it absolutely clear that, in Wales, we do not want a society where it is acceptable to physically punish children. And I think the only way of doing that is, really, to be quite clear about it and to get rid of this defence."⁵⁵

Materion eraill sy'n ymwneud ag eglurder y gyfraith

63. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn datgan y canlynol:

“Er nad yw athrawon yn gallu defnyddio grym fel cosb mewn ysgolion mwyach, mae oedolion sy'n gweithredu in loco parentis mewn llefydd a enwir yn 'lleoliadau di-addysg' yn gallu defnyddio'r amddiffyniad cosb resymol. Byddai'r ddeddfwriaeth arfaethedig yn dileu hyn.”⁵⁶

64. Can gyfeirio at hyn, dywedodd yr Athro Sally Holland, Comisiynydd Plant Cymru, wrthym fod angen i'r gyfraith fod yn gliriach yn yr holl leoliadau, gan gynnwys ysgolion Sul a madrassas.⁵⁷

65. O ran dewisiadau eraill yn hytrach na'r sefyllfa bresennol a'r Bil, dywedodd yr Athro Robert Larzelere, academydd nad yw'n cefnogi'r Bil, wrthym ei fod yn dadlau'n gryf dros gosb gorfforol amodol oherwydd ei waith ymchwil. Aeth yr Athro Larzelere ymlaen i ddweud y canlynol:

“In response to a constitutional challenge against the legality of any smacking, three levels of the Canadian court system reviewed the scientific and legal evidence on both sides of this important issue more thoroughly than any government has done before or since. Accordingly, Canada narrowed the legal definition of reasonable force to correct

⁵⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 6], 2 Mai 2019.

⁵⁶ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 62, tudalen 81.

⁵⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 582], 2 Mai 2019.

children to open-handed strikes by parents to the buttocks or the limbs in 2- to 12-year-olds. In contrast to Swedish trends after their smacking ban, most child outcomes and parenting methods have improved in Canada (comparing 1994 to 2008 national data)."⁵⁸

66. Roedd cynnwys terfyn neu ystod oedran yn fater y buom yn ei drafod mewn tystiolaeth lafar â'r rhai a oedd yn gwrthwynebu'r Bil. Dywedodd Sally Gobbett, rhiant-yngyrchyd, y canlynol wrthym:

"I was quite clear not to specify an age. I think one can't do that, because every child develops differently and every family situation is different."⁵⁹

67. Gwnaeth Dr Julie Doughty, Darlithydd yn y Gyfraith ym Mhrifysgol Caerdydd, bwynt gwahanol, gan alw am i'r Bil barhau i fod yn glir:

"It is essential that the wording of the Bill remains clear and uncomplicated. It is not about types of punishment or types of assault - it just needs to make the law the same for the protection of adults and children."⁶⁰

Y diffiniad o gosb

68. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn diffinio cosb gorfforol fel "unrhyw achos o guro plentyn/plant a wneir fel cosb", ac yn esbonio y cyfeirir ati yn y Bil yn "gosb gorfforol".⁶¹

69. Mae'r Memorandwm Esboniadol hefyd yn nodi fel a ganlyn:

"Nid yw'r Bil yn diffinio camau penodol a gymerir gan rieni mewn perthynas â'u plant a fyddai neu na fyddai'n dderbyniol unwaith y diddymir yr amddiffyniad."⁶²

70. Dadleuodd rhai pobl sy'n gwrthwynebu'r Bil fod y ddeddfwriaeth arfaethedig yn cyflwyno dryswch ynghylch beth yw cosb.

⁵⁸ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 559 (Saesneg yn unig) – yr Athro Robert E. Larzelere.

⁵⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 271], 2 Mai 2019.

⁶⁰ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 628 (Saesneg yn unig) - Julie Doughty - Darlithydd yn y Gyfraith.

⁶¹ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 1.6, tudalen 6.

⁶² Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff vi, tudalen 4.

Yr hyn a ddywedodd rhai pobl sy'n gwrthwynebu'r Bil wrthym am y diffiniad o gosb

"This bill will confuse the investigation of child abuse rather than help it since anything physical which a parent does that a child dislikes could be interpreted as abuse, including obvious acts of kindness such as strapping a child into a car-seat, changing a nappy, etc". **Unigolyn (CADRP 286)** (Saesneg yn unig).

"[...] removing the defence will not increase clarity, but rather create a lack of clarity at another point, namely around what exactly constitutes physical punishment in the first place: restraining a tantruming child/ unwanted removal from a situation/ physically coercing a child who is unwilling to be strapped into a car-seat/ buggy/ holding a child down on a 'time-out' seat/ holding the child firmly by the arms in order to speak to them at eye-level/ 'pinning down' a toddler who is not complying with having their nappy changed. [...]. The removal of the reasonable chastisement defence will mean arbitrary lines are drawn between what physical force is 'disciplinary' and what is 'protective'". **Unigolyn (CADRP 558)** (Saesneg yn unig).

71. Gwrthwynebwyd hyn gan bobl sy'n cefnogi'r Bil. Dywedodd Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru y canlynol:

"[the Bill is] about actually punishing in a physical way, so that assault is interpreted as an attack that is intended to cause harm, that is intended to hurt. However, it doesn't include all of the other really important physical interaction that parenting involves. So, when you're a parent, there's a huge range of different physical interactions that you need to have with your child in order to rear them safely and well into healthy adults [...] all of those areas are really clearly described and can be separated out from the issue of using a physical attack or a physical strike to intentionally hurt or humiliate or degrade a child."⁶³

72. Dywedodd y Dirprwy Weinidog y canlynol mewn tystiolaeth lafar:

"I don't think we should be defining acceptable ways of hitting or punishing children, because I think it does send a confused message to children. It says, 'It's okay for me to hit you, but don't you hit anybody else.' I think it causes confusion. So, I'm confident that updating the law will make it much clearer for parents and people working with children."⁶⁴

⁶³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 476 a 478], 2 Mai 2019.

⁶⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 6], 12 Mehefin 2019.

73. Gan fod adran 1(5) o'r Bil yn diffinio cosb gorfforol i olygu curo a wneir fel cosb, gwnaethom ofyn i'r Dirprwy Weinidog gadarnhau sut y caiff yr amddiffyniad ei ddileu mewn achosion o ymosodiad. Mewn gohebiaeth â ni, esboniodd fel a ganlyn:

“[...] ar ôl i'r amddiffyniad gael ei ddiddymu mewn perthynas â churo sy'n gyfystyr â chosb gorfforol, ni all ymosodiad drwy fygythiad o gosb gorfforol o unrhyw fath yn dilyn hynny (a fydd yn anghyfreithlon pan fydd y Bil yn dod i rym, ni waeth pa mor ddifrifol yw'r gosb) gael ei amddiffyn mewn achosion cyfreithiol.”⁶⁵

Y gwahaniaeth rhwng “cam-drin” a “smacio”

74. Un o'r prif faterion a nodwyd gan unigolion a ymatebodd o'u safbwynt personol ac a oedd yn gwrthwynebu'r Bil yw nad yw “smac” yn gyfystyr â “cham-drin plant” nac “ymosodiad”.⁶⁶ Roedd safbwyntiau cryf iawn bod gwahaniaeth clir rhwng cam-drin plant neu ymosodiad a disgyblaeth gan rieni cariadus sy'n addysgu ac yn cynnal ymddygiad da.

Rhai o safbwyntiau pobl sy'n gwrthwynebu'r Bil am y gwahaniaeth rhwng “smac” a “cham-drin”

“There is a huge difference between smacking a child and beating a child but this legislation does not differentiate between the two or how it will be enforced”. **Unigolyn (CADRP 376)** (Saesneg yn unig).

“Smacking a child in discipline does not constitute abuse. There is a huge, huge difference between discipline and abuse. A small smack on the backside, leg or back of the hand causes no damage at all and offers a sharp surprise rather than any pain”. **Unigolyn (CADRP 22)** (Saesneg yn unig).

“There is a big difference between hitting a child (assault and battery) and smacking a child as a last resort as part of family discipline. Hitting a child is wrong and deserves full response through the law. Smacking a child is a strand of discipline within the family and is occasionally necessary for young children who are wilfully disobedient”. **Unigolyn (CADRP 474)** (Saesneg yn unig).

⁶⁵ Gohebiaeth, Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 25 Ebrill 2019

⁶⁶ Yn y gyfraith bresennol, byddai 'smac' yn gyfystyr ag ymosodiad, ond mae amddiffyniad 'cosb resymol' sef yr hyn y mae'r Bil hwn yn bwriadu ei ddileu.

“It also devalues the language of child abuse by applying it to behaviour which everyone knows is not abusive”. **Byddwch yn Rhesymol Cymru (CADRP 92)** (Saesneg yn unig).

“It [the Bill] treats child abuse and a loving smack as one and the same thing”. **Eglwys Pentref Bryn Teg (CADRP 547)** (Saesneg yn unig).

75. Yn ei dystiolaeth ysgrifenedig, adleisiodd y Sefydliad Cristnogol rai o’r safbwyntiau hyn ac ehangodd arnynt:

“The overwhelming majority of people know there is a vast difference between child abuse and smacking, and the current law rightly recognises and respects this difference.”⁶⁷

76. Aeth ymlaen i ddweud y canlynol:

“Those seeking a smacking ban deliberately conflate smacking with hitting. Smacking is unjustly characterised as something that parents only do when lashing out in anger. This is to completely misrepresent what smacking is and how loving parents use it as a means of discipline. When good parenting includes smacking, any smack will not be done in a moment of anger but in full control. It is just one of the means good parents may use to teach their children right from wrong. But many parents make the judgement that, occasionally, a mild smack could be appropriate.”⁶⁸

77. Fodd bynnag, roedd safbwynt gwahanol gan y rhai a oedd o blaid y Bil. Er enghraifft, dywedodd Michelle Moseley, yn cynrychioli’r Coleg Nyrsio Brenhinol, y canlynol wrthym:

“[...] a smack is a hit. Even the term ‘smack’ minimises what a hit is.”⁶⁹

78. Mewn tystiolaeth ysgrifenedig, tynnodd rhai o’r bobl a oedd yn cefnogi’r Bil sylw at y ffaith bod cosb gorfforol yn ymosodiad, y gall fod yn dreisgar, a’i bod yn gamddefnydd o bŵer oedolyn a/neu ei bod yn foesol anghywir.

⁶⁷ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 609 (Saesneg yn unig) – Y Sefydliad Cristnogol

⁶⁸ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 609 (Saesneg yn unig) – Y Sefydliad Cristnogol

⁶⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 287], 22 Mai 2019.

Rhai o safbwyntiau pobl sy'n gwrthwynebu'r Bil am y gwahaniaeth rhwng "smac" a "cham-drin"

"Smacking children is a form of abuse". **Unigolyn (CADRP 468)** (Saesneg yn unig).

"Trais ydi trais. Does dim ots pwy sy yn ei dderbyn neu bwy sy'n ei roi". **Unigolyn (CADRP 405)**

"The use of physical assault (physical punishment) is unacceptable in any civilized and just society. This is all the more so when there is a clear imbalance of power and physical strength as there is when the use of physical punishment, or threats of physical punishment, is deployed against children". **Unigolyn (CADRP 423)** (Saesneg yn unig).

79. Mewn tystiolaeth lafar, dywedodd y Dirprwy Weinidog y canlynol wrthym:

"I know that, often, people use different euphemisms really to make light of physical punishment. I've heard expressions used such as a 'light smack' or a 'loving smack' or a 'tap', and really there can be different interpretations of what is a 'light smack', what is a 'loving smack', and that doesn't really cover the issue of the frequency of such actions being taken."⁷⁰

Safbwyntiau am "amddiffyniad cyfartal" i blant ac oedolion

80. Mae thema arall a ddaeth i'r amlwg ar ddwy ochr y ddadl yn gofyn a ddylai'r gyfraith drin oedolion a phlant yn yr un modd. Yng nghyd-destun y Bil hwn, ffocws y ddadl oedd a oedd yn dderbyniol, ar y naill law, i oedolion yr ymchwiler iddynt dan gyfraith trosedd ar gyfer ymosodiad cyffredin neu guro plentyn neu gamwedd cyfraith sifil tresmasu yn erbyn y person ddefnyddio amddiffyniad cosb resymol pan na fyddai'r un amddiffyniad ar gael i oedolyn a gyhuddir o'r un weithred yn erbyn oedolyn arall.

81. Mae'n bwysig nodi na fydd y Bil hwn yn golygu y bydd y gyfraith yn trin oedolion a phlant yn union yr un ffordd. Bydd rhai ymyriadau corfforol gan riant mewn perthynas â phlentyn yn cael eu caniatáu o hyd na fyddai, yng nghyd-destun dau oedolyn, yn cael eu caniatáu o reidrwydd, e.e. atal plentyn yn gorfforol rhag rhedeg i'r ffordd, neu atal plentyn i'w gadw rhag anafu ei hun neu eraill (gweler paragraffau 88-93 am fwy o fanylion).

82. Roedd y pwyslais ar yr angen ehangach am amddiffyniad cyfartal rhag ymosodiad yn thema gref ymhlith unigolion sy'n cefnogi'r Bil.

⁷⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 5], 12 Mehefin 2019

Rhai safbwyntiau ar “amddiffyniad cyfartal” gan y rhai sy’n cefnogi’r Bil

“If it is wrong to hit adults, it is wrong to hit children - simple”. **Unigolyn (CADRP 213)** (Saesneg yn unig).

“We wouldn’t think it [smacking] acceptable on a badly behaved adult so why would we think it acceptable on vulnerable children?”. **Unigolyn (CADRP 41)** (Saesneg yn unig).

“Mae’n bwysig i mi fod plant yn derbyn yr un amddiffyniad ag oedolion ac anifeiliaid!! Pam dyle ni amddiffyn ci rhag ymosodiad ond ddim ein plant o dan y gyffraith?”. **Unigolyn (CADRP 218)**

“[...] children should have the same protection from assault as adults do. The smallest, most vulnerable members of our society should not have less protection”. **Nifer o unigolion (e.e. CADRP 313, 316, 338, 361, 371, 388, 398, 413, 427, 486, 578, 653)** (Saesneg yn unig).

“Just as adults have legal protection from assault, children should have the same right to be protected from violence and the removal of this as a defence will ensure that right is recognised in law. There is no justification for why children, who are by their nature more vulnerable to assault than adults, should have less protection under the law”. **Nifer o unigolion (e.e. CADRP 123, 151, 420, 438, 444, 478, 543, 580, 600)** (Saesneg yn unig).

83. Cyflwynwyd dadl ‘amddiffyniad cyfartal’ hefyd fel dadl o blaid y Bil gan ystod o sefydliadau. Er enghraifft, Mind Casnewydd, Cymorth i Ferched Cymru, Coleg Brenhinol y Seiciatryddion, Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe, Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda, Coleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol, Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf, Cymdeithas Cyfarwyddwyr y Gwasanaethau Cymdeithasol, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Chymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru.⁷¹

84. Yn ôl Comisiynydd Plant Cymru:

“Children who are physically punished are receiving a message that one person can make another person do something they wish them to do by physically punishing them. This Bill aims to ensure that message is as unacceptable in adult-child relationships as it is in adult-adult relationships.”⁷²

⁷¹ Gweler Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 596, CADRP 625, CADRP 639, CADRP 174, CADRP 507, CADRP 498, CADRP 544, CADRP 551 (Saesneg yn unig).

⁷² Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 160 – Comisiynydd Plant Cymru (Saesneg yn unig).

85. Dadleuodd Humanists UK y canlynol:

“By suggesting that there are circumstances in which it is justifiable to deliberately cause pain to a child or young person, the existing law sends a confusing message that is at odds with the law relating to interactions between adults. Indeed, it actively undermines the messages of the law relating to domestic violence, which is based on the principle that attempting to control another person by hitting or hurting them is never acceptable.”⁷³

86. O ran amddiffyniad cyfartal, dywedodd y Fenter Fyd-eang i Ddileu Pob Cosb Gorfforaethol Plant wrthym, yn ei barn hi, fod y ddeddfwriaeth bresennol yn amddiffyn plant yn wahanol, gan ddibynnu ar eu sefyllfa deuluol. Gwnaeth ei chyflwyniad ysgrifenedig y pwynt y gwaherddir cosb gorfforol i blant sy'n derbyn gofal mewn gofal maeth, ond nad yw wedi'i gwahardd i blant sy'n byw yng nghartref eu rhieni.⁷⁴

87. Er y dywedodd y rhai sy'n cefnogi'r Bil wrthym y dylai plant ac oedolion gael amddiffyniad cyfartal rhag cosb gorfforol yn y gyfraith, dywedodd y rhai a oedd yn gwrthwynebu'r Bil wrthym nad yw plant, drwy ddiffiniad, yr un peth ag oedolion ac, felly, y dylid eu trin yn wahanol dan amgylchiadau penodol. Gwnaethant fynegi safbwyntiau bod yn rhaid i rieni wneud llawer o bethau er lles eu plant na fyddent yn eu gwneud i oedolyn.

Rhai safbwyntiau ar 'amddiffyniad cyfartal' gan y rhai sy'n gwrthwynebu'r Bil

“This Bill is based, in part, on the false assumption that children are the same as adults and must be treated in the same way. This disregards the vulnerability and developmental needs of children as well as the responsibility of parents to protect their children and meet their needs”. **Independent Psychology Associates (CADRP 494)** (Saesneg yn unig).

“Other areas of the law demonstrate that children cannot be treated identically to adults with respect to personal and bodily autonomy. The Children Act 2004, for example, is predicated on the basis that there is such a thing as parental responsibility and rights, allowing parents (and, in rare cases, other adults) routinely to make decisions on behalf of children in every area of their lives. This is clearly not true of adults except under very narrow, specific circumstances. But for children it is good, right and essential

⁷³ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 502 (Saesneg yn unig) – Humanists UK

⁷⁴ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 519 (Saesneg yn unig) – Menter Fyd-eang i Ddileu Pob Cosb Gorfforaethol Plant

that this obvious necessity should be recognised in law”. **Y Sefydliad Cristnogol (CADRP 609)** (Saesneg yn unig).

“Children are not small adults - we often have to physically interact with them against their will but for their good”. **Unigolyn (CADRP 401)** (Saesneg yn unig).

“To say that children should have the same rights as adults is wrong. Children are not adults and parents need to do things for their children which are necessary to compensate for the child’s lack of experience, lack of awareness of dangers, and the need for the child to learn correct behaviour. Other methods of discipline, such as confiscating something or sending them to their room are not treated as theft or false imprisonment. Nobody claims “inequality” on these issues and it is wrong to apply this argument to smacking”. **Unigolyn (CADRP 571)** (Saesneg yn unig).

“[...] this is a flawed argument because there are all sorts of things which parents do to children as part of their care and nurture which it would be illegal to do to an adult e.g. send them out of the room, remove their possessions, remove them from a situation against their will, decide what they eat etc. No punishment at all is appropriate between adults because it is legitimate only in the unique authority relationship between a parent and child”. **Unigolyn (CADRP 558)** (Saesneg yn unig).

Cadw plant yn ddiogel

88. O’r bobl a oedd yn gwrthwynebu’r Bil, dywedodd rhai wrthym y bydd y Bil hwn yn atal rhieni rhag cadw eu plant yn ddiogel. Roedd hwn yn bryder arbennig o ran plant ifanc. Roedd yr enghreifftiau a roddwyd yn cynnwys plentyn yn rhedeg i’r ffordd, plentyn yn rhoi ei law yn y tân, neu’n rhoi ei fysedd ger soced drydan.

89. Mae’r Memorandwm Esboniadol yn nodi safbwynt Llywodraeth Cymru bod “y gyfraith gyffredin eisoes yn cydnabod ei bod yn angenrheidiol (ac yn gyfreithlon) i rieni neu oedolion eraill ymgymryd ag ymyriadau corfforol penodol wrth arfer awdurdod rhiant mewn perthynas â phlant, hyd yn oed pan fyddai’r ymyriadau (oni bai am y gydnabyddiaeth hon) yn gyfystyr ag ymosod neu guro”.⁷⁵ Mae’n mynd ymlaen i nodi’r canlynol:

“Nid yw cyfreithlondeb yr ymyriadau hyn yn deillio o fodolaeth amddiffyniad cosb resymol, gan na fwriedir iddynt fod yn gyfystyr â chosb gorfforol. Mae hyn yn golygu y caniateir ymyriadau corfforol penodol gan riant mewn perthynas â phlentyn hyd yn oed pan na chaniateid yr ymyriadau hynny, o angenrheidrwydd, yng nghyd-destun dau oedolyn. Un enghraifft bosibl yw’r ymyriad corfforol sy’n angenrheidiol er mwyn cadw plentyn yn ddiogel rhag niwed, megis

⁷⁵ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 3.32, tudalen 14

atal plentyn yn gorfforol rhag rhedeg i'r ffordd (yn hytrach nag unrhyw ymyriad corfforol sydd â'r bwriad o gosbi plentyn am redeg i'r ffordd) neu atal plentyn yn gorfforol i'w gadw rhag niweidio ei hunan neu rhag niweidio eraill. Gallai enghreifftiau eraill gynnwys defnyddio grym rhesymol i wisgo plentyn, neu i frwsio dannedd plentyn. Gall arfer awdurdod rhiant hefyd ei gwneud yn ofynnol defnyddio ymyriadau corfforol sy'n angenrheidiol at ddiben defnyddio dulliau eraill yn lle cosb gorfforol, er mwyn annog ymddygiad cadarnhaol a chadw plant yn ddiogel. Byddai hynny'n cynnwys, er enghraifft, gario plentyn i rywle i gymryd amser i ymdawelu.”⁷⁶

90. Nod Nodiadau Esboniadol y Bil yw esbonio sut y byddai achos o'r fath yn cael ei ystyried yn ymarferol:

“Efallai fod y math hwn o achos yn cael ei egluro orau drwy ystyried y gwahaniaethau rhwng defnyddio grym sy'n wirioneddol angenrheidiol er mwyn brwsio dannedd plentyn anfodlon at ddibenion cynnal hylendid deintyddol da a brwsio dannedd mewn ffordd ymosodol y bwriedir iddo achosi poen i'r plentyn fel cosb am fethu â chydweithredu.”⁷⁷

91. Dywedodd Heather Keating, Athro Cyfraith Trosedd, wrthym hefyd na fydd y Bil yn atal rhieni rhag ymyrryd pan fo angen er mwyn amddiffyn plant rhag niweidio eu hunain (e.e. rhedeg i'r ffordd).⁷⁸

92. Dywedodd 'Sdim Curo Plant! wrthym ei bod yn cefnogi dull gweithredu Llywodraeth Cymru yn hyn o beth:

“CAU Cymru agrees with Welsh Government’s statement in the Explanatory Memorandum that the removal of the defence will not prevent parents from intervening to keep their child safe, to move them from danger or to prevent their child from causing harm to another person or property. Such physical interventions are not punishments and would be covered by existing common law defences which would be unaffected. Normal parenting physical interactions would not be affected by removal of the defence.”⁷⁹

⁷⁶ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 3.33, tudalen 14.

⁷⁷ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 27, tudalen 67.

⁷⁸ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 642 (Saesneg yn unig) – Heather Keating – Athro Cyfraith Trosedd.

⁷⁹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 572 (Saesneg yn unig) – 'Sdim Curo Plant! Cymru.

93. Er bod y safbwynt hwn wedi'i nodi yn y Memorandwm Esboniadol, mynegodd rhai o'r unigolion a ymatebodd i'n hymgyngoriad o'u safbwynt personol bryderon na fydd y Bil yn caniatáu hyn.

Pryder unigolion y bydd y Bil yn atal rhieni rhag cadw eu plant yn ddiogel

"Children sometimes need a tap to prevent them getting into danger". **Unigolyn (CADRP 14)** (Saesneg yn unig).

"Defnyddir smacio rhesymol fel modd i rybuddio plant o beryglon cyn eu bod yn deall rhybuddion llafar gan arbed plant rhag gwneud niwed mawr iddynt eu hunain". **Unigolyn (CADRP 109)** (Saesneg yn unig).

"Real love gives real boundaries – to keep them [children] safe. I smack my two year-old when he tries to touch the oven, or throws stones at his brother". **Unigolyn (CADRP 10)** (Saesneg yn unig).

"A slap of a child about to stick his fingers in an electrical socket for the 10th time, by a loving parent, is entirely for the good of the child. It's the opposite of harming. The Bill seeks to create a criminal offence of strict liability. We cannot tolerate that in a civilised society". **Unigolyn (CADRP 409)** (Saesneg yn unig).

2. 2. Defnyddio cosb gorfforol

Effeithiolrwydd cosb gorfforol

94. Yn ogystal â'r safbwynt bod cosb gorfforol yn niweidiol i blant, clywsom dystiolaeth gan rai o'r bobl sy'n cefnogi'r Bil sy'n datgan eu safbwynt nad yw cosb gorfforol yn ffordd effeithiol o ddisgyblu plant.

95. Dywedodd Coleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol y canlynol wrthym:

"There are concerns that parental physical punishment is linked to childhood behaviour problems through modelling and legitimising aggression and violence. Several psychological theories predict physical punishment will make children's behaviour worse not better."⁸⁰

⁸⁰ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CARDP 498 (Saesneg yn unig) – Coleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol

96. Awgrymodd 'Sdim Curo Plant!,⁸¹ Mind Casnewydd,⁸² Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe⁸³ Chwarae Cymru⁸⁴ a Plant yng Nghymru⁸⁵ nad yw cosb gorfforol yn effeithiol. Mynegodd Barnardo's Cymru y safbwynt a ganlyn:

“[...] research also highlights that physical punishment is less effective in creating proper frameworks and boundaries supporting behavioural expectations.”⁸⁶

97. Daeth dwy thema i'r amlwg yn hyn o beth o dystiolaeth yr unigolion a ymatebodd o'u safbwynt personol o blaid y Bil:

- mae dewisiadau mwy effeithiol yn lle cosb gorfforol ar gael i ddisgyblu plentyn;
- nid oes dystiolaeth ymchwil sy'n awgrymu bod cosb gorfforol yn effeithiol nac yn fuddiol.

Safbwyntiau unigolion sy'n cefnogi'r Bil am effeithiolrwydd cosb gorfforol

“The[re] is no evidence that physical punishment has any positive effects whatsoever.” [...] There are much more constructive ways of managing conflict with children that teach them important skills in non-violent conflict resolution. Hitting them undermines that process”. **Dr Joan Durrant (CADRP 640)** (Saesneg yn unig).

“There is extensive research evidence that physical punishment is ineffective, and it can cause considerable harm both in childhood and in later life”. **Unigolyn (CADRP 281)** (Saesneg yn unig).

“[There is] overwhelming research evidence to show that the physical punishment of children is ineffective and has the potential to cause significant and lasting harm”. **Unigolyn (CADRP 403)** (Saesneg yn unig).

“Physical punishment is ineffective”. **Dr Elizabeth Gershoff (CADRP 453)** (Saesneg yn unig).

⁸¹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 572 (Saesneg yn unig) – 'Sdim Curo Plant! Cymru

⁸² Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 596 (Saesneg yn unig) – Mind Casnewydd

⁸³ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 174 (Saesneg yn unig) – Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe.

⁸⁴ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 421 (Saesneg yn unig) – Chwarae Cymru

⁸⁵ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 482 (Saesneg yn unig) – Plant yng Nghymru

⁸⁶ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 501 (Saesneg yn unig) – Barnardo's Cymru.

Posibilrwydd i blant gopïo ymddygiad oedolion

98. Un mater a nodwyd gan lawer sydd o blaid y Bil yw y gall cosb gorfforol olygu y bydd plant yn copïo neu'n dynwared ymddygiad oedolion os cânt eu cosbi'n gorfforol. Dywedwyd wrthym, gan fod plant yn aml yn efelychu eu rhieni neu oedolion, y gall cosb gorfforol ddod yn ymddygiad dysgedig, gan osod cysail wael ar gyfer ymddygiad plant drwy eu harwain i gredu bod trais yn ffordd o ddatrys problem a/neu reoli ymddygiad rhywun arall.

99. Roedd hon yn thema glir ymhlith y rhieni y gwnaethom gyfarfod â hwy ar 6 Gorffennaf 2019 ac a oedd yn cefnogi'r Bil. Dyma grynodedb o rai o'u safbwyntiau:

- mae caniatáu i rieni smacio plant yn 'normaleiddio' trais i'r plentyn;
- gall ymddygiad ymosodol gan riant gael ei drosglwyddo i'r plentyn a all ymddwyn yn ymosodol gyda phlant eraill;
- mae plant yn ystyried bod trais yn ffordd o fynd i'r afael â phroblem os yw rhywun wedi gwneud rhywbeth o'i le.

100. Cyflwynwyd yr wrth-ddadl i ddynwared rhieni gan unigolyn a ymatebodd o'i safbwynt personol ac a ddywedodd y canlynol wrthym:

"This argument is flawed because reasonable chastisement is not violent but lovingly explained and administered in a controlled way. Children understand the unique authority relationship between parent and child and we do not find them imitating this or other forms of loving discipline e.g. time-outs/removal of privileges on other children."⁸⁷

101. Fodd bynnag, dywedodd Clybiau Plant Cymru y canlynol wrthym:

"[...] by using physical punishment against a child, adults are modelling that violence is a solution to a problem which could have impacts on how children respond when they are faced with challenges."⁸⁸

102. Mewn tystiolaeth ysgrifenedig, dywedodd cangen Cymru o Gymdeithas Gweithwyr Cymdeithasol Prydain wrthym y gallai'r amddiffyniad presennol gyfleu neges anghyson a dryslyd i blant. Aeth ymlaen i ddweud, os byddant yn gweld

⁸⁷ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 558 - Unigolyn (Saesneg yn unig).

⁸⁸ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 646 (Saesneg yn unig) - Clybiau Plant Cymru Kids Clubs.

smacio, ei bod yn bosibl y bydd plant yn efelychu'r ymddygiad hwn ac y gallent gael eu cosbi am wneud hynny.⁸⁹

103. Mewn tystiolaeth lafar, cadarnhaodd Allison Hulmes, Cyfarwyddwr Cenedlaethol BASW Cymru, ei bod yn credu bod dynwared yn risg o gosbi plant yn gorfforol o ganlyniad i'r canlynol:

“[...] many years of experience of having directly witnessed the behaviour, and also supervising and supporting social workers who are, again, directly describing the modelling behaviours of children—so, modelling negative behaviours displayed by their parents.”⁹⁰

104. Dywedodd Dr Dave Williams, Cyfarwyddwr Rhanbarthol, Gwasanaethau Teulu a Therapi, Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan, y canlynol wrthym am ei brofiad ef:

“You see young children who, when they get angry, say, ‘I’m going to smack you’ and you can see that they are re-enacting the behaviour of their parents when they’re dealing with their siblings and their friends. They only get to specialist services because they’re doing some other stuff as well, but they’ve added the tool of physical chastisement as one of their behaviours, and that’s not a healthy thing for children to be developing.”⁹¹

Safbwyntiau ar blant yn dynwared oedolion a fynegwyd gan rai unigolion sy'n cefnogi'r Bil

“[Smacking] risks teaching children that physical assault is an acceptable response to disagreeing with a person’s words or actions, setting an entirely unpleasant precedent for their conduct as adults”. **Unigolyn (CADRP 38)** (Saesneg yn unig).

“Children learn by example and it is not OK to teach them that certain behaviour makes physical punishment acceptable”. **Unigolyn (CADRP 156)** (Saesneg yn unig).

“We teach children not to hurt others and that it is wrong to use violence in any form. How can a child be expected to learn that if they are smacked?”. **Unigolyn (CADRP 212)** (Saesneg yn unig).

⁸⁹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 283 (Saesneg yn unig) – Cymdeithas Gweithwyr Cymdeithasol Prydain Cymru.

⁹⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 216], 16 Mai 2019.

⁹¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 33], 22 Mai 2019.

“Children learn from the adults around them and I feel that resolving a situation by hitting a child only serves to teach them that they should deal with difficult situations the same way. Children then hit children”. **Unigolyn (CADRP 338)** (Saesneg yn unig).

“It [hitting a child] teaches the child that violence is the way to getting what you want [...] A child can grow up believing that hitting/assault is the best way to control others”. **Unigolyn (CADRP 527)** (Saesneg yn unig).

105. Dywedodd y Dirprwy Weinidog wrthym fod y gyfraith bresennol yn cyfleu:

“[...] a confused message to children. It says, ‘It’s okay for me to hit you, but don’t you hit anybody else’.”⁹²

A yw cosb gorfforol yn niweidio plant?

106. Mae barn gref ar ddwy ochr y ddadl ynghylch a yw cosb gorfforol yn niweidiol i blant. Adlewyrchwyd hyn yn nifer yr ymatebion i’n hymgyngoriad a wnaeth sylw ar yr agwedd hon ar ein gwaith craffu.

107. Yn ogystal â barn a phrofiadau personol, mae cryn dipyn o waith academaidd ar y mater hwn. Unwaith eto, cawsom lawer o wybodaeth am y dystiolaeth academaidd a chawsom gopïau hefyd o lawer o adroddiadau ac erthyglau ymchwil. Rydym yn ddiolchgar iawn i’r holl bobl sydd wedi cyfrannu at ein sail wybodaeth, gan gynnwys ystod eang o academyddion rhyngwladol ac o’r DU sydd wedi astudio’r mater hwn dros lawer o flynyddoedd.

108. Nid yw ein hadroddiad yn ceisio nodi’r holl dystiolaeth academaidd a roddwyd i ni. Mae hynny eisoes ar gael yn gyhoeddus. Yr hyn y mae’r adroddiad hwn yn ceisio ei wneud yw rhoi trosolwg o’r hyn rydym wedi’i glywed a’n barn amdano.

109. Y mater arall a godwyd gyda ni oedd pryderon am niwed posibl o ddulliau disgyblu eraill nad ydynt yn gorfforol. Ymdrinnir â hynny ym mharagraffau 155-162 o’r adroddiad hwn.

110. Mae Memorandwm Esboniadol y Bil yn dweud bod “ymchwil a thystiolaeth allweddol a ystyriwyd gan Lywodraeth Cymru”⁹³ yn dangos y canlynol:

- mae’r rhan fwyaf o ymchwilwyr yn y maes o’r farn bod cosbi corfforol o bob math ym mhob sefyllfa yn gallu bod yn niweidiol i blant;

⁹² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 6], 12 Mehefin 2019.

⁹³ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, tudalen 35.

- er nad oes unrhyw dystiolaeth bendant bod cosbi corfforol 'rhesymol' gan rieni yn arwain at ganlyniadau negyddol i blant, mae yna dystiolaeth ei bod yn gysylltiedig â chanlyniadau negyddol;
- nid oes unrhyw dystiolaeth ddibynadwy bod manteision o ran datblygiad hirdymor i gosbi corfforol 'rhesymol', na'i fod yn fwy effeithiol o ran newid ymddygiad yn y tymor byr, o gymharu â dulliau anghorfforol.⁹⁴

111. Mae'r wybodaeth yn y Memorandwm Esboniadol yn seiliedig, i raddau helaeth, ar adroddiad Cosb Gorfforol Rhiant: Canlyniadau Plant ac Agweddau a gyhoeddwyd yn 2018 gan y Sefydliad Polisi Cyhoeddus i Gymru (Canolfan Polisi Cyhoeddus Cymru bellach).⁹⁵ Cafodd ei gomisiynu gan Lywodraeth Cymru i adolygu'r dystiolaeth ar agweddau plant tuag at gosb gorfforol, a'r cysylltiadau rhwng cosb gorfforol rhiant a chanlyniadau plant. Nodir y dystiolaeth a gawsom ar ganfyddiadau'r adroddiad hwn yn ddiweddarach yn yr adran hon.

Safbwyntiau'r ymatebwyr a ddywedodd wrthym fod cosb gorfforol yn niweidio plant

112. Roedd cryn dipyn o dystiolaeth gan y rhai sy'n cefnogi'r Bil ac a ddywedodd wrthym fod cosb gorfforol yn niweidio plant. Darparwyd hefyd swm sylweddol o dystiolaeth academaidd i ategu'r safbwynt hwn.

113. Roedd safbwyntiau bod cosb gorfforol yn niweidiol yn thema glir gan y rhieni y gwnaethom gyfarfod â hwy ar 6 Gorffennaf 2019 ac sy'n cefnogi'r Bil. Er enghraifft, dywedwyd y canlynol wrthym:

- "My step-dad hit me and I felt frightened";
- "Being physically punished definitely affects you throughout life";
- "I wish someone had reported my step-dad".⁹⁶

114. Bron yn ddieithriad, dywedodd y rhai sy'n cefnogi'r Bil wrthym fod cosb gorfforol yn niweidio plant. Cyfeiriodd Iechyd Cyhoeddus Cymru,⁹⁷ Comisiynydd

⁹⁴ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, tudalen 35.

⁹⁵ Sefydliad Polisi Cyhoeddus i Gymru, [Cosb Gorfforol Rhiant: Canlyniadau Plant ac Agweddau \(2018\)](#) (Saesneg yn unig), Gorffennaf 2018 [fel ar 7 Gorffennaf 2019]

⁹⁶ Unigolyn gwahanol i'r dyfyniad cyntaf am lys-riant

⁹⁷ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 614 (Saesneg yn unig) – Iechyd Cyhoeddus Cymru

Plant Cymru,⁹⁸ Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg,⁹⁹ Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan,¹⁰⁰ a Mind Casnewydd¹⁰¹ at gysylltiad posibl rhwng cosb gorfforol a Phrofiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod.¹⁰²

115. Cyfeiriodd Coleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol at nifer yr astudiaethau academaidd ac esboniodd rai o'r heriau a gyflwynodd. Fodd bynnag, aeth ymlaen i ddweud y canlynol:

“The balance of evidence seems sufficiently clear and compelling to inform us that parental use of physical punishment of children plays no useful role in their upbringing and poses only risks to their development.”¹⁰³

116. Clywsom y canlynol gan Goleg Brenhinol y Seiciatryddion:

“All studies around mental health in childhood have found that physical punishment (such as pushing, grabbing, shoving, spanking, slapping, hitting) is significantly associated with behaviour disorders, anxiety disorders, depression and hopelessness, with later studies finding associations with suicide attempts, low self-esteem, hostility and emotional instability. There is also significant evidence that physical childhood punishment is associated with increases in aggressive behaviours, including delinquent, anti-social and even criminal behaviour.”¹⁰⁴

117. Cyfeiriodd NSPCC Cymru at ei adroddiad, sef Equally Protected,¹⁰⁵ a gyhoeddwyd yn 2015 a dywedodd y canlynol wrthym:

⁹⁸ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 160 – Comisiynydd Plant Cymru (Saesneg yn unig).

⁹⁹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 544 (Saesneg yn unig) – Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg.

¹⁰⁰ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 611 (Saesneg yn unig) – Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan.

¹⁰¹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 596 (Saesneg yn unig) – Mind Casnewydd

¹⁰² Mae profiadau niweidiol yn ystod plentyndod yn brofiadau trawmatig sy'n digwydd cyn 18 oed ac yn cael eu cofio drwy gydol oedolaeth.

¹⁰³ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 498 (Saesneg yn unig) – Coleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol

¹⁰⁴ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 639 (Saesneg yn unig) – Coleg Brenhinol y Seiciatryddion, Cymru

¹⁰⁵ NSPCC Cymru, Equally Protected: A review of the evidence on the physical punishment of children, 2015

“Although opponents to this Bill claim the evidence is contested, in our view it is clear: there is overwhelming evidence that physical punishment causes children harm. [...] In the foreword Professor Sir Michael Marmot concluded ‘The international evidence could not be any clearer- physical punishment has the potential to damage children and carries the risk of escalation into physical abuse’.”¹⁰⁶

118. Dywedodd Dr Anja Heilmann, Academydd Iechyd Cyhoeddus ac un o awduron yr adroddiad Equally Protected, y canlynol wrthym:

“In sum, the evidence for detrimental effects of physical punishment is vast and importantly, it is consistent. Physical punishment is not effective in achieving parenting goals. It tends to make difficult behaviour worse and carries a serious risk of escalation into injurious abuse.”¹⁰⁷

119. Cyfeiriodd Dr Elizabeth Gershoff, Athro Datblygiad Dynol a Gwyddorau Teulu, Prifysgol Texas, at ddau fetaddadansoddiad o’r corff o ymchwil y mae wedi’i chynnal. Tynnodd Dr Gershoff ein sylw at bwyntiau allweddol o’r ymchwil hon, gan gynnwys y canlynol:

- “physical punishment is a form of violence against children. Euphemisms such as “smacking” make it easier for citizens to accept the practice but do not minimize the fact that physical punishment causes physical and emotional harm to children”;
- “physical punishment is ineffective”;
- “physical punishment is linked almost entirely with negative outcomes for children, including increased aggressive behaviors, increased mental health problems, and lower cognitive ability”;
- “harm from physical punishment extends into adulthood and is recognized as an Adverse Childhood Experience”.¹⁰⁸

¹⁰⁶ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 641 (Saesneg yn unig) – NSPCC Cymru.

¹⁰⁷ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 612 (Saesneg yn unig) – Dr Anja Heilmann – Academydd Iechyd Cyhoeddus.

¹⁰⁸ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 453 (Saesneg yn unig) – Dr Elizabeth Gershoff – Athro Datblygiad Dynol a Gwyddorau Teulu

120. Yn ei hymateb ysgrifenedig i'n hymgyngoriad, dywedodd Dr Joan Durrant, Seicolegydd Clinigol Plant ac Athro yn yr Adran Gwyddorau Iechyd Cymunedol, Coleg Meddygaeth, Prifysgol Manitoba, y canlynol wrthym:

“Physical punishment has been demonstrated to have solely negative outcomes for children in virtually every study that has examined its effects, regardless of where the study is conducted, the age of the children, or the outcomes measured. It consistently and robustly predicts higher levels of aggression in children, weaker parent-child relationships, more mental health problems, and a substantially high risk of physical injury. [...] The[re] is no evidence that physical punishment has any positive effects whatsoever.”¹⁰⁹

121. O ystyried maint y dystiolaeth academaidd, a'r safbwyntiau gwahanol ynghylch a yw cosb gorfforol yn niweidiol i blant, roeddem yn awyddus i drafod y mater hwn ymhellach yn ein sesiynau tystiolaeth lafar.

122. Gofynnwyd i Dr Katherine Shelton, Uwch Ddarlithydd mewn Seicoleg ym Mhrifysgol Caerdydd ac yn cynrychioli Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru, wneud sylw ar y safbwyntiau gwahanol am y dystiolaeth academaidd. Dywedodd y canlynol wrthym:

“I can be unequivocal in saying the evidence supports and the evidence is clear that physical punishment harms children and it has lasting impacts into adolescence and adulthood. And you can look across research designs from correlation, from looking at families followed across time and from experimental designs, and the weight of evidence is complete convergence on that. [...] If you look to the peer-reviewed literature in the best scientific outlets in the world, the evidence is consistent and clear: it harms children to be physically punished in the home.”¹¹⁰

123. Dywedodd Sally Jenkins, Cadeirydd Penaethiaid Gwasanaethau Plant Cymru Gyfan ar y pryd ac yn cynrychioli Cymdeithas Cyfarwyddwyr y Gwasanaethau Cymdeithasol, y canlynol wrthym:

“What we know is that children themselves, [...] really find physical punishment demeaning and harmful, and for children it is an emotionally damaging experience. Now, there may be disagreement

¹⁰⁹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 640 (Saesneg yn unig) – Dr Joan Durrant – Seicolegydd Clinigol Plant ac Athro.

¹¹⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 400], 2 Mai 2019.

about that, there will be different views on that, but that's the voice of the child in this debate. The voice of the child is very clear that physical punishment is for them harmful."¹¹¹

124. Rydym yn trafod y dystiolaeth a gawsom am safbwyntiau plant am gosb resymol a'r Bil yn adran 2.6 o'r adroddiad hwn.

125. Mynegodd Huw David, Llefarydd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru dros lechyd a Gofal Cymdeithasol ac Arweinydd Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, safbwynt yr awdurdod lleol i ni:

"The state's paramount role is to protect children from harm. That is our legal responsibility, it's our moral responsibility, and we will discharge that. And there is obviously a view—it's a view that is enshrined in the UN Convention on the Rights of the Child—that physical punishment, physical harm to a child is harm to a child, and we should be preventing that and act to prevent that."¹¹²

126. Pan gafodd ei holi a oedd y dystiolaeth ymchwil yn awgrymu posibilrwydd o niwed yn hytrach na chysylltiad sydd â thystiolaeth, dywedodd Andy James, yn cynrychioli Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru, y canlynol:

"It's the potential. There will be some cases, probably, where it wouldn't happen, but in many cases it does."¹¹³

127. Gwnaeth Comisiynydd Plant Cymru nifer o bwyntiau am effeithiolrwydd y dystiolaeth academaidd:

- "to have fundamentally unchallengeable causal evidence, one needs to carry out experimental studies, of course. None of us are going to be proposing carrying out experimental studies where we smack some children and not smack others. That was done in the past, but we certainly wouldn't be doing it now";
- "The evidence is unusually strong in terms of associations, and different methodologies have been used to show this. We've had prospective studies, so not just retrospective studies where people will look back and say whether they were smacked or not in the past, but prospective studies";

¹¹¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 8], 8 Mai 2019.

¹¹² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 33], 8 Mai 2019.

¹¹³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 422], 2 Mai 2019.

- “There’s a whole unusual richness of evidence to show that smacking is less effective than other techniques and has strong associations with harmful outcomes for children”;
- “There’s this huge richness of evidence and we just cannot ignore that. I cannot ignore that. I’ve got 20 years’ experience as a social sciences academic and as a professor, and it’s unusual in family life to have this level of evidence. Because it’s been such a disputed area, people have researched it more and more”.¹¹⁴

Adroddiad Canolfan Polisi Cyhoeddus Cymru (y Sefydliad Polisi Cyhoeddus i Gymru)

128. Mae’r Memorandwm Esboniadol yn nodi bod Llywodraeth Cymru wedi comisiynu Canolfan Polisi Cyhoeddus Cymru (y Sefydliad Polisi Cyhoeddus i Gymru (PPIW) ar y pryd) i gynnal adolygiad o’r dystiolaeth am agweddau plant tuag at gosb gorfforol a’r cysylltiad rhwng cosb gorfforol rhiant a’r canlyniadau plant.

129. Edrychodd y gwaith ymchwil Cosb Gorfforol Rhiant: Canlyniadau Plant ac Agweddau, a gomisiynwyd gan Lywodraeth Cymru, ar y dystiolaeth ymchwil ynghylch y cysylltiad rhwng cosb gorfforol a chanlyniadau negyddol, ac a oes dystiolaeth bod y canlyniadau’n cael eu hachosi gan gosb gorfforol (yn hytrach na bod yn gysylltiedig â hi yn unig).¹¹⁵

130. Mae’r adroddiad hefyd yn cyfeirio at dystiolaeth academaidd wahanol ac yn dweud y canlynol:

“there are areas of agreement, and experts do not generally contest that the evidence shows that:

- Children’s views towards parental physical punishment are generally negative;
- There is strong evidence that severe physical punishment and child abuse are harmful to child development;
- There is no replicated evidence to show that parental usage of physical punishment improves long-term developmental health;

¹¹⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 591 - 594], 2 Mai 2019.

¹¹⁵ Sefydliad Polisi Cyhoeddus i Gymru, **Cosb Gorfforol Rhiant: Canlyniadau Plant ac Agweddau (2018)** (Saesneg yn unig), Gorffennaf 2018 [fel ar 7 Gorffennaf 2019]

- Physical punishment is no more effective at changing short term behaviour than other forms of non-physical discipline, for defiant children.”¹¹⁶

131. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn nodi'r canlynol am yr adolygiad hwn, a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2018:

“dynodi bod y dystiolaeth, ar y cyfan, yn cefnogi'r casgliadau canlynol:

- Mae cosb gorfforol ddifrifol a cham-drin plentyn yn gwneud niwed i ddatblygiad y plentyn;
- Er nad oes dystiolaeth bendant bod cosb gorfforol 'resymol' yn effeithio'n negyddol ar blant, mae yna dystiolaeth ei bod yn gysylltiedig ag effeithiau negyddol;
- Nid oes unrhyw dystiolaeth ddibynadwy sy'n dangos bod manteision o ran datblygiad hirdymor i gosb gorfforol 'resymol', na'i bod yn fwy effeithiol wrth newid ymddygiad yn y tymor byr, o gymharu â dulliau eraill anghorfforol;
- Nid yw cosbi plant heriol yn gorfforol yn fwy effeithiol na ffyrdd eraill o ddisgyblu wrth newid eu hymddygiad yn y tymor byr;
- Mae'r rhan fwyaf o ymchwilyr yn y maes o'r farn bod cosbi corfforol o bob math ym mhob sefyllfa yn gallu bod yn niweidiol i blant.”¹¹⁷

132. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn nodi fel a ganlyn:

“o ran y cysylltiadau rhwng cosbi corfforol a chanlyniadau hynny i blant, mae adroddiad yn egluro bod cannoedd ar gannoedd o astudiaethau ac nad yw pob un ohonynt yn dod i'r un casgliadau. Barn awduron yr adolygiad yw:

[...] the evidence does not definitively show that “reasonable” parental physical punishment causes negative outcomes. But there is evidence of an association with negative outcomes, and no evidence of benefits, either in terms of long-term developmental benefits, or in

¹¹⁶ Sefydliad Polisi Cyhoeddus i Gymru, Cosb Gorfforol Rhiant: Canlyniadau Plant ac Agweddau (2018). (Saesneg yn unig), Gorffennaf 2018 [fel ar 7 Gorffennaf 2019]

¹¹⁷ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 3.47, tudalen 18.

*terms of its efficacy in influencing short-term changes to behaviour relative to other, non-physical means’.*¹¹⁸

133. Cyfeiriodd llawer o’r cyflwyniadau ysgrifenedig a oedd yn gwrthwynebu’r Bil at y frawddeg yn adroddiad Sefydliad Polisi Cyhoeddus i Gymru a ddywedodd nad oedd y dystiolaeth, yn eu barn hwy, yn bendant yn dangos bod cosb gorfforol ‘resymol’ rhieni yn achosi canlyniadau negyddol. Felly, gwnaethom geisio trafod hyn ymhellach mewn tystiolaeth lafar.

134. Dywedodd cynrychiolwyr Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru wrthym fod canfyddiadau’r adroddiad yn ddryslyd iawn a’u bod o’r farn ei bod yn rhwystredig iawn gan nad oedd yn cyd-fynd â’r hyn roeddent yn ei wybod.¹¹⁹

135. Dywedodd Comisiynydd Plant Cymru wrthym fod adroddiad Sefydliad Polisi Cyhoeddus i Gymru yn ochelgar, ond nad oedd yn “anghywir”:

“The Government, of course, have relied on the evidence from the PPIW. I think the conclusions of that research, when they looked at all of the studies, were cautious, I would say, compared to the strength of the evidence that is there. The Government, of course, have relied on those conclusions as they commissioned them. But, my view is that it is strong. The overwhelming majority, about 99 per cent of studies, find this association of negative outcomes.”¹²⁰

136. Cyfeiriodd Dr Rowena Christmas, sy’n cynrychioli Coleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol, at dystiolaeth academiaidd a dywedodd wrthym ei bod yn ymddangos bod ystod eang, gref o ganlyniadau negyddol posibl.¹²¹ Pan gafodd ei holi am adroddiad Sefydliad Polisi Cyhoeddus i Gymru, dywedodd y canlynol:

“I felt it was quite reserved. I read that first and then I read the actual studies, and I felt, if I’d been writing the paper, I might have been a little bit stronger saying that, actually, the evidence from the studies is quite strong that there are adverse outcomes from parental physical punishment, whereas this is a bit more sitting on the fence, isn’t it?”¹²²

137. Roedd ‘Sdim Curo Plant! Cymru yn rhannu’r pryderon hyn:

¹¹⁸ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 3.48, tudalen 18.

¹¹⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 426], 2 Mai 2019.

¹²⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 598], 2 Mai 2019.

¹²¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 309], 22 Mai 2019.

¹²² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 328], 22 Mai 2019.

“The evidence is clear. Using physical punishment is ineffective and can cause considerable harm. We disagree with the cautious conclusions of the review commissioned by the Welsh Government from the Public Policy Institute Wales.”¹²³

138. Dywedodd Dr Joan Durrant, Seicolegydd Clinigol Plant ac Athro yn yr Adran Gwyddorau Iechyd Cymunedol, Coleg Meddygaeth, Prifysgol Manitoba, y canlynol wrthym:

“I note that the [PPIW] report places much emphasis on the question of causality, stating that “there has been significant debate about whether there is a causal link between physical punishment and negative child outcomes”, and that there are “two schools of thought: the anti-physical punishment and the conditional physical punishment positions”. Having systematically reviewed the evidence published over the decade from 2005-2015, I disagree with this framing of the existing body of literature. Those who hold what the report describes as the ‘conditional physical punishment position’ are a small group of US researchers around Prof. Robert Larzelere, and theirs can only be considered a minority view. The arguments brought forward by Larzelere and his colleagues have been repeatedly refuted.”¹²⁴

139. Mae Dr Durrant yn mynd ymlaen i ddweud y canlynol:

“The vast majority of the available evidence from longitudinal, well controlled studies consistently shows detrimental impacts of physical punishment on child behaviour and well-being. Further, I am very concerned that the PPIW report appears to downplay the consistently found links between physical punishment and an increased risk of injurious abuse.”¹²⁵

140. Pan holwyd y Dirprwy Weinidog am awgrymiadau (gan gynnwys Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru) nad oedd adroddiad Sefydliad Polisi Cyhoeddus i Gymru yn adlewyrchu cryfder y dystiolaeth, ymatebodd drwy ddweud y canlynol:

¹²³ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 572 (Saesneg yn unig) – ‘Sdim Curo Plant! Cymru.

¹²⁴ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 640 (Saesneg yn unig) – Dr Joan Durrant – Seicolegydd Clinigol Plant ac Athro.

¹²⁵ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 640 (Saesneg yn unig) – Dr Joan Durrant – Seicolegydd Clinigol Plant ac Athro.

“We were very keen to get as balanced research as we possibly could, and we didn’t want to just put forward views that we thought agreed with our point of view. So, we were trying to give a balanced point of view, but we did commission the Wales Centre for Public Policy to do an independent literature review and we’re honestly reporting to you what they said. But they did make it clear, again, which I think I’ve said in previous evidence sessions, that all physical punishment, under all conditions, is potentially harmful to children. And certainly, there is no peer-reviewed research that says that physically punishing a child is going to improve things, has favourable outcomes. So, I understand what Equal Protection Network Cymru are saying, because there is a lot of very strong evidence, but we’re giving you the evidence that we had from the research that we commissioned.”¹²⁶

Safbwyntiau ymatebwyr nad ydynt yn credu bod cosb gorfforol yn niweidiol

141. Dywedodd Byddwch yn Rhesymol Cymru wrthym nad yw gwaith ymchwil wedi profi bod smacio’n niweidiol.¹²⁷

142. Clywsom hefyd gan academydd sy’n gwrthwynebu’r Bil, yr Athro Robert Larzelere, a roddodd fanylion i ni am nifer o astudiaethau ymchwil y mae wedi’u cynnal dros amser. Dywedodd y canlynol wrthym:

“This bill implies that the 90% of parents who used smacking in previous generations were invariably harming their children when they decided that smacking was the best disciplinary choice at that moment. A better alternative is to identify the most appropriate smacking, which is to use it non-abusively (open-handed to the buttocks when not out-of-control due to anger) to back-up milder disciplinary tactics, such as timeout in children near the age range of 2 to 6.”¹²⁸

143. Roedd unigolyn arall a ymatebodd i’n hymgyngoriad o’i safbwynt personol yn amau sail y dystiolaeth academaidd sy’n nodi y gall cosb gorfforol arwain at ganlyniadau negyddol i blant:

¹²⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 18], 12 Mehefin 2019.

¹²⁷ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 92 (Saesneg yn unig) – Byddwch yn Rhesymol Cymru.

¹²⁸ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 559 (Saesneg yn unig) – yr Athro Robert E. Larzelere.

“[...] the truth is that all methods of discipline are potentially harmful/linked to negative outcomes if used disproportionately or harshly. When studied rigorously the evidence clearly discriminates between the outcomes of differing degrees and contexts of physical discipline.”¹²⁹

144. Dywedodd y rhiant-ymgyrchydd Sally Gobbett y canlynol wrthym:

“I think, also, we forget that a child who is not lovingly disciplined and who grows up to have anti-social behaviours et cetera will be far more severely punished by society and nature as they go into adulthood than the light, infrequent discipline that might be received in childhood from a loving parent.”¹³⁰

145. Dywedodd llawer o unigolion sy'n gwrthwynebu'r Bil ac a ymatebodd i'n hymgyngoriad o'u safbwynt personol wrthym nad yw cosb gorfforol yn niweidiol.

Rhai safbwyntiau gan y bobl sy'n gwrthwynebu'r Bil nad yw cosb gorfforol yn niweidiol

“A recent poll showed that over 80 percent of adults were smacked as a child and did not think they were abused”. **Unigolyn (CADRP 140)** (Saesneg yn unig).

“A slapped bum did me no harm”. **Unigolyn (CADRP 145)** (Saesneg yn unig).

“My husband and I gave all four of our children a smack when we thought they needed it and they have grown up into well adjusted adults and we remain a close family”. **Unigolyn (CADRP 147)** (Saesneg yn unig).

“O'm profiad personol fel un a gafodd ei disgyblu yn gorfforol gan rieni cariadus rwyf mor ddiolchgar eu bod wedi fy ffrwyno yn sydyn ac yn bwrpasol”. **Unigolyn (CADRP 164)**

“The majority of adults today were smacked when they were children with no adverse effects”. **Unigolyn (CADRP 392)** (Saesneg yn unig).

“[...] most adults were smacked as children but do NOT view their parents as child abusers”. **Unigolyn (CADRP 429)** (Saesneg yn unig).

“The Government's own publication document recognises that there is no evidence that light, infrequent physical discipline, in the context of a loving parenting dynamic has any negative outcomes whatsoever”. **Unigolyn (CADRP 181)** (Saesneg yn unig).

¹²⁹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 558 – Unigolyn (Saesneg yn unig).

¹³⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 211], 2 Mai 2019

“There is no evidence that mild physical punishment harms children”. **Unigolyn (CADRP 525)** (Saesneg yn unig).

“Most parenting practices are harmless if used moderately and lovingly, but harmful if used excessively or harshly e.g. time-outs, verbal, reward systems, praise, screen-time etc. We require a scientific evidence base to demonstrate precisely where those lines exist to guide parents and punish abusers, rather than creating indiscriminate blanket bans of particular ‘potentially’ harmful practices. To be consistent, just and equitable to all families, then ALL ‘potentially’ harmful methods of discipline must be criminalised as well. This would become untenable”. **Unigolyn (CADRP 558)** (Saesneg yn unig).

“An occasional & light infrequent smack in the context of a loving parent-child relationship is not harmful in any way to the child”. **Unigolyn (CADRP 617)** (Saesneg yn unig).

146. Pan gafodd ei holi am y dystiolaeth bod cosb gorfforol yn niweidiol, dywedodd y Dirprwy Weinidog y canlynol wrthym:

“There’s certainly no evidence showing that a light smack does any good for children. That’s certainly absolutely true. The only way you could get a proper evidential survey is if you did a trial, and you had a trial where you had some children who were smacked and some children who weren’t, and compare them. And, of course, you would never do that, because that would really be quite unethical, to say, ‘We’ll set up a trial and we’ll have a group of children who we’ll allow to be smacked and a group of children who wouldn’t.’ So, it is very difficult to get any actual evidence, but I think that the research that we’ve looked at and the research that we’ve commissioned—the overall view is that there is the potential, certainly, for harm from any form of physical punishment.”¹³¹

147. Aeth y Dirprwy Weinidog ymlaen i ddweud y canlynol:

“[...] there are no benefits associated with physical punishment [...] and there is association with negative outcomes, but that’s different than saying that negative outcomes are a result of it. So, I think that’s the research point being made. But the Wales Centre for Public Policy review of the evidence did actually conclude that ‘The majority of researchers in the field make the judgement that the balance of

¹³¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 10], 2 Mai 2019.

evidence is sufficient to support the claim that all physical punishment under all conditions is potentially harmful to child development.’¹³²

Llwybr posibl i gamdriniaeth fwy difrifol?

148. Roedd rhai o'r pryderon a godwyd gan y rhai sy'n cefnogi'r Bil yn ymwneud â'u safbwynt y gallai rhywfaint o gosb gorfforol fod yn llwybr posibl sy'n datblygu'n gamdriniaeth ar ffurfiau mwy difrifol. Roedd hon yn thema a ddaeth i'r amlwg yn y dystiolaeth ysgrifenedig gan unigolion.

Rhai o safbwyntiau pobl sy'n cefnogi'r Bil am y posibilrwydd i gosb gorfforol ddatblygu'n gamdriniaeth ar ffurfiau mwy difrifol.

“Serious physical abuse of a child invariably has physical punishment as a factor. Not everyone knows when to stop and physical punishment often happens at a time of heightened emotion”. **Unigolyn (CADRP 281)** (Saesneg yn unig).

“most incidents of serious assault on children begin with an acceptance of corporal punishment”. **Joan van Niekerk, Ymgynghorydd (CADRP 346)** (Saesneg yn unig).

“Physical punishment does not work and because it does not work there is a danger of it escalating into physical abuse”. **Unigolion (CADRP 313, 361, 427, 622)** (Saesneg yn unig).

“It should be recognised that in some cases, particularly where stressed parents are struggling in difficult circumstances, there is a risk that low-level smacking can escalate into more severe and life-threatening levels of physical abuse”. **Jonathan Evans, Athro Polisi ac Arfer Cyfiawnder Ieuencid, Prifysgol De Cymru (CADRP 520)** (Saesneg yn unig).

149. Dywedodd Coleg Brenhinol y Seiciatryddion wrthym fod dros 100 o seiciatryddion a hyfforddeion yn gweithio mewn Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed (CAMHS) ar draws Cymru ar hyn o bryd. Yn rhy aml o lawer, maent yn canfod eu hunain yn gweithio gyda phlant sy'n dioddef cosb gorfforol neu gamdriniaeth ac yna'n defnyddio gwasanaethau iechyd meddwl o ganlyniad i hynny.¹³³

150. Aeth Coleg Brenhinol y Seiciatryddion ymlaen i ddweud y canlynol:

“Physical punishment has the propensity to escalate over time and the effectiveness in controlling the child's behaviour decreases as he/she

¹³² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 27-28], 2 Mai 2019.

¹³³ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 639 (Saesneg yn unig) – Coleg Brenhinol y Seiciatryddion, Cymru

becomes impervious to the abuse, which often encourages parents to then increase the intensity of the punishment, often causing difficulties in the child / parent relationship.”¹³⁴

151. Mewn tystiolaeth lafar, pwysleisiodd Allison Hulmes, yn cynrychioli BASW Cymru:

“I think it’s highly significant that we do have cases of child death where parents have said that they were chastising a ‘naughty child’, and that’s escalated into significant harm and the death of a child. There are a number of cases to support that as being a factor in the continuum that’s led up to significant injury and the death of a child. And I also think that there is a significant body of evidence to support that physical chastisement leads to an escalation in physical punishment.”¹³⁵

152. Dywedodd Cymorth i Ferched Cymru wrthym fod pob cosb gorfforol yn cynnwys risg o ddatblygu’n ymosodiad difrifol. Aeth ymlaen i ddweud bod hyn yn bennaf oherwydd y ffaith bod y math hwn o ddisgyblaeth yn aneffeithiol ac y gall arwain at achosion mwy difrifol o ganlyniad i hynny.¹³⁶

153. Roedd tystiolaeth ysgrifenedig NSPCC Cymru yn adleisio’r safbwynt hwn:

“As less and less parents use physical punishment there will be fewer negative outcomes for children and it will stop cases of physical punishment escalating into physical abuse. It is important to remember that physical abuse is not a small problem in Wales. It is an adverse childhood experience (ACE) and the Public Health Wales research into ACEs found that 17% of adults grew up with physical abuse in their childhoods.”¹³⁷

154. Dywedodd Jane Randall, Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol, y canlynol wrthym:

“That it is a continuum is clear. It isn’t always the case, clearly, but I think, once you allow a physical response to frustrations or challenge, what you know is, when you’re managing behaviours, often, you have to

¹³⁴ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 639 (Saesneg yn unig) – Coleg Brenhinol y Seiciatryddion, Cymru

¹³⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 194], 16 Mai 2019.

¹³⁶ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 625 (Saesneg yn unig) – Cymorth i Ferched Cymru

¹³⁷ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 641 (Saesneg yn unig) – NSPCC Cymru

increase, if you like, the stimulus, to get the desired response. So, when one smack doesn't work, do you then go to two or three or four to get the response that you're looking for? So, I think there is clear evidence that it can lead to an escalation."¹³⁸

Niwed posibl o rai dulliau disgyblu nad ydynt yn gorfforol

155. Codwyd pryderon gyda ni am y niwed posibl a allai godi o ffurfiau eraill ar ddisgyblaeth nad yw'n gorfforol, fel amser i ymdawelu neu ynysu. Clywsom gan rai ymatebwyr y byddai rhieni efallai'n troi at ddulliau disgyblu mwy niweidiol o ganlyniad anfwriadol i'r Bil.

156. Dywedodd y rhiant-ymgyrchydd Sally Gobbett y canlynol wrthym:

"I also have evidence here that other methods of discipline, whether they're positive or negative, if you can make that distinction, are also linked to harmful outcomes if they're used disproportionately or in the wrong way. So, for example, there is evidence that the processing of emotional pain in the brain is actually in the same area as physical pain, so when a child is isolated in their bedroom or excluded by an angry parent, they are experiencing, actually, the same sort of pain as physical pain."¹³⁹

157. Dywedodd Independent Psychology Associates wrthym fod cosb gorfforol yn llai niweidiol na chosb arall nad yw'n gorfforol, megis gemau meddwl.¹⁴⁰

158. Adleisiwyd y pryderon hyn gan rai o'r gwrthwynebwyr i'r Bil a ymatebodd i'n hymgyngoriad. Dywedwyd wrthym y gall dewisiadau eraill yn lle cosb gorfforol, gan gynnwys disgyblaeth seicolegol neu emosïynol, fod yn llawer mwy niweidiol yn y tymor hir.

Rhai safbwyntiau gan bobl sy'n gwrthwynebu'r Bil am y niwed posibl o rai dulliau disgyblu nad ydynt yn gorfforol

"Young children can be more traumatised by alternatives [to physical punishment] such as the naughty step because they cannot remember why they are in trouble, only that they have been ostracised". **Unigolyn (CADRP 48)** (Saesneg yn unig).

¹³⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 194], 22 Mai 2019.

¹³⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 201], 2 Mai 2019

¹⁴⁰ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 494 (Saesneg yn unig) – Independent Psychology Associates

“All forms of discipline, be they verbal correction or admonition, the naughty step, isolation in a bedroom, removal of privileges etc etc can be horribly abusive if done in the wrong way”. **Unigolyn (CADRP 176)** (Saesneg yn unig).

“Whilst I accept there are circumstances in which it could be harmful to use physical punishment, there are also all sorts of non physical punishments that are equally damaging”. **Unigolyn (CADRP 533)** (Saesneg yn unig).

“Regular shouting at children has been shown to be damaging [...] Is shouting to be made illegal?”. **Unigolyn (CADRP 451)** (Saesneg yn unig).

“Children will endure alternative psychologically damaging and longer lasting punishments because the State will have removed the scope for a gentle, harmless warning”. **Unigolyn (CADRP 484)** (Saesneg yn unig).

“[Physical punishment] is also less harmful than alternative ‘mind games’ that confuse children, causing them psychological distress over lengthy periods of time”. **Unigolyn (CADRP 494)** (Saesneg yn unig).

“Limiting the disciplinary options available to parents will force parents to other methods to excess or use methods that are harmful to children in other ways eg shouting/ isolation/ removal of privileges/ grounding/ emotional blackmail/ insincere praise/ shaming/ bribery with rewards/ empty threats/ coercion, etc Many of these methods are much more drawn-out than a smack, create resentment and mistrust and disrupt the parent-child relationship much more”. **Unigolyn (CADRP 558)** (Saesneg yn unig).

159. Mewn cyferbyniad, dywedodd cynrychiolwyr Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru wrthym nad oes dim byd mwy niweidiol na niweidio plentyn yn gorfforol¹⁴¹ ac awgrymodd mai nod yr ymgyrch rhianta cadarnhaol yw helpu rhieni i ddysgu am ffyrdd cadarnhaol o ddisgyblu plant.¹⁴²

160. Pan gafodd ei holi ar ei safbwynt hi, dywedodd Comisiynydd Plant Cymru y canlynol wrthym:

“I just don’t feel, for me, that’s a very positive argument, to say that, ‘If I’m not allowed to do this negative thing, I’ll do another negative thing’.[...] So, I don’t really like the use of that argument, but I fully accept that there are other forms of parenting that also can cause harm to children, but they’re not currently supported in the legislation.”¹⁴³

¹⁴¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 556], 2 Mai 2019.

¹⁴² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 561], 2 Mai 2019.

¹⁴³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 632], 2 Mai 2019.

161. Pan gafodd ei holi a all cosb nad yw'n gorfforol, megis ynysu, fod yn niweidiol i blentyn, dywedodd Jan Pickles, Aelod o'r Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol, y canlynol:

"[...] sending a child to a room and isolating them for several hours would be a very, very harmful thing to do. What we aim to do, and I think the removal of this defence could actually open up this conversation about, 'What are the good ways in order—?' Whether it be a naughty step, or 'You can't play with your favourite toy for half an hour'—what's proportionate and what's responsible, to give people some tools to manage the everyday ups and downs and conflict that occur when you're parenting."¹⁴⁴

162. Holwyd Dr Rowena Christmas, yn cynrychioli Coleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol, am y pryderon a godwyd gyda ni y gall mathau eraill o gosb nad yw'n gorfforol, megis ynysu, fod yr un mor niweidiol i blant. Dywedodd y canlynol wrthym:

"I quite agree that we need to make sure that all punishments are reasonable and proportionate. For example, verbal chastisement can be damaging as well. If you really aggressively shout at a child, I don't condone that either. I think sending a child to their room for an hour or so—that sounds excessive, certainly for a young child. I think you sit on the naughty step, for instance, for a minute of your age. So, a three-year-old child will be put on the naughty step for three minutes, with a clear explanation that they are going to be put on the naughty step, why they are and what the outcomes are. So, no, I don't think we can bring this Bill in and then allow all sorts of other non-physical punishments to be approved of. We need to carry on carefully parenting, advising parents how to parent appropriately."¹⁴⁵

Mater iechyd y cyhoedd?

163. Roedd dau begwn i'r farn am ymyriad gwladwriaethol. Ar y naill law, dywedodd nifer o ymatebwyr a oedd yn cefnogi'r Bil wrthym fod cosb gorfforol yn fater iechyd y cyhoedd a'i fod, felly, yn ymyriad priodol gan Lywodraeth Cymru. Trafodir y safbwyntiau hyn yn yr adran hon o'r adroddiad. Ar y llaw arall, roedd y rhai sy'n gwrthwynebu'r Bil yn credu'n gryf y bydd ei ddarpariaethau'n golygu y bydd y wladwriaeth yn ymyrryd yn amhriodol ac yn ormodol mewn bywyd

¹⁴⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 192], 22 Mai 2019.

¹⁴⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 343], 22 Mai 2019.

teuluol. Nodir y dystiolaeth a glywsom ar rôl y wladwriaeth mewn bywyd teuluol yn yr adran nesaf.

164. Dywedodd 'Sdim Curo Plant! y canlynol wrthym:

“The law has a role in setting standards of what is acceptable and has already been used to address key public health issues, such as to ban smoking in public places and in cars with children present.”¹⁴⁶

165. Roedd hwn yn safbwynt a rannwyd gan y Fenter Fyd-eang i Ddileu Pob Cosb Gorfforaethol Plant a ddywedodd wrthym mai mater iechyd y cyhoedd yw hwn a bod yn rhaid i lywodraethau arwain o ran rheoleiddio ymddygiad niweidiol.¹⁴⁷

166. Pan gafodd ei holi am ei farn am y pryderon hyn, dywedodd Dr Dave Williams, Cyfarwyddwr Rhanbarthol, Gwasanaethau Teulu a Therapi, Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan, y canlynol wrthym:

“It’s a public health issue, because it’s about culturally how we raise our children to be healthy, well-regarded, psychologically and physically well. It’s not an intervention issue, it’s a health issue.”¹⁴⁸

167. Gwnaeth rhai o’r unigolion a ymatebodd i’n hymgyngoriad o’u safbwynt personol y pwynt hefyd, yn eu barn hwy, mai mater iechyd y cyhoedd yw cosb gorfforol, yn hytrach na mater preifat. Gwnaethant gymharu’r Bil â mentrau iechyd y cyhoedd eraill, er enghraifft, gwahardd smygu mewn manau cyhoeddus penodol neu ei gwneud yn ofynnol i wregysau diogelwch gael eu defnyddio mewn ceir. Dywedodd rhai pobl wrthym fod angen i Lywodraeth Cymru arwain y ffordd ar faterion iechyd y cyhoedd, hyd yn oed os yw hynny’n amhoblogaidd ar y pryd.

Rhai safbwyntiau gan bobl sy’n cefnogi’r Bil mai mater iechyd y cyhoedd yw cosb gorfforol

“Public education alone is not enough to ensure children are protected, much like smoking with children in cars, legal measures were needed to ensure children’s health is protected”. **Elizabeth Davies, Rheolwr Gwasanaeth (CADRP 232)** (Saesneg yn unig).

“The law sets standards and governments often introduce new laws to address key public health issues, as with smoking in public spaces and using seat belts in cars.

¹⁴⁶ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 572 (Saesneg yn unig) – ‘Sdim Curo Plant! Cymru.

¹⁴⁷ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 519 (Saesneg yn unig) – Menter Fyd-eang i Ddileu Pob Cosb Gorfforaethol Plant.

¹⁴⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 48], 22 Mai 2019.

Physical punishment has the potential to cause long term harm and has no benefits, so it's a public health issue on which Welsh Government needs to act". **Unigolyn (CADRP 281)** (Saesneg yn unig).

"Physical punishment of children has no benefits and has the potential to cause serious harm, therefore it is a public health issue. Welsh Government has already legislated to address other public health issues such as smoking in public places, so it's logical for them to legislate to end the physical punishment of children as well". **Unigolyn (CADRP 347)** (Saesneg yn unig).

"By legislating the Welsh Government will be sending an unambiguous message about the need to raise our children in positive and non-violent ways. The well being of our country's children is a clear public health matter which the Welsh Government has an obvious and valid role in taking the lead on". **Unigolyn (CADRP 403)** (Saesneg yn unig).

"Passing a statute that removes the defence for physical punishment sends an unambiguous public health message that any form of violence is damaging to health and well-being". **Jonathan Evans, Athro Polisi ac Arfer Cyfiawnder Ieuencid, Prifysgol De Cymru (CADRP 520)** (Saesneg yn unig).

2. 3. Rôl y wladwriaeth mewn bywyd teuluol

168. Un thema sydd wedi bod yn amlwg yn y ddadl am y Bil hwn yw rôl y wladwriaeth. Er bod y rhai sy'n cefnogi'r Bil yn dadlau bod yn rhaid i'r wladwriaeth flaenoriaethu ei rôl i ddiogelu plant yn yr ystyr ehangaf, mae'r rhai sy'n gwrthwynebu'r Bil yn awgrymu ei bod yn enghraifft o ddull gweithredu 'gwladwriaeth faldodus', a'i fod yn ymyriad anghymesur a allai niweidio'r ymddiriedaeth rhwng cyrff cyhoeddus a theuluoedd.

169. Nid oedd cefnogaeth i'r Bil ymhlith mwyafrif y cyflwyniadau gan unigolion yn ymateb i'n hymgyngoriad o'u safbwynt personol. Roeddent yn credu mai rhieni sydd yn y sefyllfa orau i benderfynu ar y gosb neu'r ddisgyblaeth sy'n briodol i blentyn, nid y llywodraeth. O ganlyniad i hynny, roeddent yn credu bod y Bil yn dangos ymyriad y wladwriaeth mewn bywyd teuluol ac yn torri hawliau rhiant ac, mewn rhai achosion, gredoau crefyddol.

Rhai safbwyntiau gan bobl sy'n gwrthwynebu'r Bil am rôl y wladwriaeth mewn bywyd teuluol

"Each child is different and their parents know how best to inculcate the right values in them. Legislating how parents should raise their children is a very dangerous thing to do". **Unigolyn (CADRP 382)** (Saesneg yn unig).

“It is not the government’s place to tell parents how they should parent their children”. **Unigolyn (CADRP 100)** (Saesneg yn unig).

“[...] the creeping intrusion of the State in family affairs is a slippery slope”. **Unigolyn (CADRP 219)** (Saesneg yn unig).

“The abolition of the defence of reasonable punishment would seriously undermine the principle that parents are responsible for bringing up their children, not the state, council or another body”. **Unigolyn (CADRP 510)** (Saesneg yn unig).

“The proposed legislation is an intrusion of the State into private and family life that has until recent decades been foreign to British democratic values”. **Unigolyn (CADRP 265)** (Saesneg yn unig).

“This bill infringes on the right for parents to discipline their children as they see fit. This is the state taking more control than it should, it is dictatorial”. **Individual (CADRP 568)** (Saesneg yn unig).

“Parents will basically lack the God-given authority to lovingly discipline their children. Authority is seen throughout the Bible and as a Christian I firmly believe that in the right circumstances and in love that physical discipline is appropriate”. **Unigolyn (CADRP 262)** (Saesneg yn unig).

170. Roedd hyn hefyd yn thema gref ymhlith rhieni y gwnaethom siarad â hwy mewn grwpiau trafod ar 6 Mehefin 2019 a oedd yn gwrthwynebu’r Bil. Roeddent yn credu’r canlynol:

- dylai disgyblaeth fod yn benderfyniad i rieni, nid y llywodraeth;
- mae’r Bil hwn yn cynrychioli gormod o ymyriad gan y wladwriaeth;
- mae consensws cryf nad yw’n briodol i’r llywodraeth ddweud wrth rieni sut i fagu plentyn;
- bydd y Bil hwn yn arwain at sefyllfa lle teimlir fel petai’r Llywodraeth “yn eistedd o amgylch bwrdd brechwast y teulu ac yn plismona beth sy’n digwydd”.

171. Codwyd y pryderon hyn am ymyriad y wladwriaeth mewn bywyd teuluol hefyd gan y mwyafrif o sefydliadau a oedd yn gwrthwynebu’r Bil: Byddwch yn

Rhesymol Cymru,¹⁴⁹ Independent Psychology Associates,¹⁵⁰ Eglwys Pentref Bryn Teg,¹⁵¹ a'r Cynghrair Efengylaidd.¹⁵²

172. Dywedodd y Cynghrair Efengylaidd y canlynol wrthym:

"[...] it is respectfully submitted that these legislative provisions risk a significant breakdown of trust between the public and public services. In our view, this is particularly germane where public opposition to the bill remains strong (76%) (supra). As such, there is an obvious risk that proposed legislation in this area will be widely construed as a misconceived imposition that lacks public support. It is notable that Dr Ashley Frawley a Senior Lecturer at Swansea University has argued a smacking ban would be "Wedging the state and a host of self-styled 'experts' between parents and their children".¹⁵³

173. Mynegodd Anne McGillivray, Athro Cyfraith ym Mhrifysgol Manitoba sydd wedi ymddeol, safbwynt gwahanol ar rôl y wladwriaeth o ran defnyddio cosb gorfforol ar blant:

"People also worry about the reaction of those whose religious beliefs or training supports child assault. While freedom of thought, conscience and belief is a fundamental human right, all rights stop short at the violation of the rights of others. Children have the clear right at international law to not be subjected to violence. Corporal punishment however light is violence. No right of mine can justify my violation of a right of yours. The hyper-protection given to religious belief in state law is highly problematic and is not consistent with the international obligations of states."¹⁵⁴

174. Mynegodd Dr Rowena Christmas, yn cynrychioli Coleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol, safbwynt gwahanol ar sut y gall rhai rhieni ystyried y Bil. Rhoddodd enghraifft o'i meddygfa hi, gan ddweud:

¹⁴⁹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 92 (Saesneg yn unig) – Byddwch yn Rhesymol Cymru

¹⁵⁰ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 494 (Saesneg yn unig) – Independent Psychology Associates

¹⁵¹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 547 (Saesneg yn unig) – Eglwys Pentref Bryn Teg.

¹⁵² Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 644 (Saesneg yn unig) – Y Cynghrair Efengylaidd

¹⁵³ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 644 (Saesneg yn unig) – Y Cynghrair Efengylaidd

¹⁵⁴ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 384 (Saesneg yn unig) – Anne McGillivray – Athro'r Gyfraith, Prifysgol Manitoba (wedi ymddeol)

“I think 85 per cent of people, when they smack their children, say that they’re experiencing moderate or high levels of anger. So, in actual fact, quite often, mums in particular will come and see me very remorseful, very racked with guilt and upset that they’ve smacked their child, they wish they hadn’t, and that’s quite a common presentation to come in. They’d come to see me because they feel stressed and anxious and perhaps depressed, so they come to the GP about that, rather than saying, ‘Could you help me parent my child?’ That’s not—that’s just part of what comes out of the consultation, but the presentation is: ‘I’m worried about myself; I’m not behaving in the way I want to be behaving.’”¹⁵⁵

2. 4. ‘Troseddoli’ rhieni?

175. Thema arwyddocaol iawn arall gan y rhai sy’n gwrthwynebu’r Bil yw eu safbwynt y bydd yn ‘troseddoli’ rhieni. Trafodir amcangyfrifon erlyn, gan gynnwys yr effaith ar yr heddlu, Gwasanaeth Erlyn y Goron a chanlyniadau anfwriadol posibl Gwiriadau Datgelu a Gwahardd (GDG) ar rieni ym mhennod 3 o’r adroddiad hwn. Mae’r adran hon o’r adroddiad yn nodi’r dystiolaeth rydym wedi’i chlywed am yr egwyddor y gallai rhieni gael eu ‘troseddoli’.

176. Mae Memorandwm Esboniadol y Bil yn cynnwys adran o’r enw “Yr effaith ar rieni: y posibilrwydd o drin rhieni fel troseddwyr, ymyrraeth â bywydau preifat a hawliau teuluoedd”. Dywed:

- “Un o nodau’r strategaeth i godi ymwybyddiaeth fydd sicrhau, cyn belled ag y bo modd, fod rhieni yn ymwybodol o’r newid yn y gyfraith cyn iddi ddod i rym. Bydd hyn yn golygu eu bod mewn sefyllfa i ddewis peidio â chosbi eu plant yn gorfforol, gan osgoi cael eu cyhuddo o drosedd”;¹⁵⁶
- “Mae’n bosibl y bydd rhai rhieni sy’n cosbi eu plant yn gorfforol yn cael eu cyhuddo o drosedd, eu herlyn mewn llys a’u cael yn euog, neu gallai datrysiad statudol y tu allan i’r llys gael ei gynnig iddynt a fyddai’n cael ei ddatgelu ar ffurf gwybodaeth am euogfarn pan wneir gwiriad manylach drwy’r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd – a hynny mewn sefyllfaoedd lle y gallai amddiffyniad cosb resymol fod wedi bod ar gael o’r blaen”;¹⁵⁷

¹⁵⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 299], 22 Mai 2019.

¹⁵⁶ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 4.9, tudalen 25.

¹⁵⁷ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 4.10, tudalen 25.

- “nad yw’r amddiffyniad sydd eisoes yn bodoli yn amddiffyniad absoliwt”;¹⁵⁸
- “byddai gweithgareddau arferol o ddydd i ddydd, ac ymyriadau corfforol i ddiogelu’r plentyn neu eraill, o hyd yn gyfreithlon ar ôl dileu amddiffyniad cosb resymol”;¹⁵⁹
- Mae’r heddlu a Gwasanaeth Erlyn y Goron yn rhanddeiliaid allweddol wrth weithredu’r newid arfaethedig hwn yn y gyfraith. Rydym wedi ymgynghori a chyfarfod â nhw ac â’r gwasanaethau cymdeithasol i fynd trwy eu prosesau ar gyfer ymdrin â chyhuddiadau o gosbi plant yn gorfforol. Nid yw’r heddlu a Gwasanaeth Erlyn y Goron yn gyrff sydd o fewn ein rheolaeth uniongyrchol, ond mae pob parti’n cytuno bod ymateb cymesur er budd pennaf y plentyn yn hanfodol”;¹⁶⁰
- “bydd rhieni sy’n cosbi eu plant yn gorfforol ar ôl i’r ddeddfwriaeth ddod i rym yn cyflawni trosedd, felly efallai y gallent wynebu cyhuddiad o drosedd o ymosod neu guro. Cafodd hyn ei nodi fel pryder mewn rhai o’r ymatebion i’r ymgynghoriad”.¹⁶¹

Pryderon y bydd y Bil yn ‘troseddoli’ rhieni

177. Nid oedd cefnogaeth i’r Bil ymhlith mwyafrif yr unigolion yn ymateb i’n hymgynghoriad o’u safbwynt personol. Un o’r prif resymau a nodwyd oedd y gallai’r Bil ‘droseddoli’ rhieni cariadus.

Rhai safbwyntiau gan bobl sy’n gwrthwynebu’r Bil sy’n pryderu am y posibilrwydd i rieni gael eu ‘troseddoli’

“[...] this bill, if passed, would criminalise loving parents such as myself & my wife who occasionally use reasonable corporal punishment to make clear to our children the kind of behaviour that cannot be condoned or accepted in a home where behavioural boundaries are in place to create a safe and loving space for the building of family”.

Unigolyn (CADRP 32) (Saesneg yn unig).

“[...] loving parents, who are trying their best to raise their children as well as they can, could end up being criminalised and perhaps charged with assault, when they are not

¹⁵⁸ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 4.10, tudalen 25.

¹⁵⁹ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 4.10, tudalen 26.

¹⁶⁰ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 4.11, tudalen 26.

¹⁶¹ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 2, Atodiad 4, tudalen 74.

at fault. This undermines parents' own responsibility for their children and could bring devastating consequences for the family unit". **Unigolyn (CADRP 59)** (Saesneg yn unig).

"This proposed Bill will never prevent bad parents from abusing their children but will deny loving parents access to an important tool which they may need recourse to in the context of raising a well balanced and happy child". **Unigolyn (CADRP 445)** (Saesneg yn unig).

"The criminalising of loving parents would do more harm than good to their children". **Unigolyn (CADRP 452)** (Saesneg yn unig).

"[...] if this Bill is passed and becomes Law, parents will potentially become criminals by breaking that law. These parents in all other ways could be loving, caring, sacrificial parents but for one badly constituted law would then become criminals legitimately prosecuted by the State and would face the consequences of that legal action". **Unigolyn (CADRP 585)** (Saesneg yn unig).

178. Roedd hyn hefyd yn thema gref gan rieni a oedd yn gwrthwynebu'r Bil a ddaeth i siarad â ni ar 6 Mehefin 2019. Dyma rai o'r pethau a ddywedwyd wrthym am y Bil:

- "could have a negative impact on families";
- "It could lead to a criminal record and in turn could lead to loss of your home if you are renting";
- "Even a knock on the door from the Police could lead to a loss of livelihood";
- "will criminalise parents and create a record of the investigation even if there is no prosecution";
- "Loving parents are concerned for children when they are little and that is why they should have the right to choose the right methods of discipline";

179. Mewn tystiolaeth ysgrifenedig, dywedodd Byddwch yn Rhesymol Cymru, Independent Psychology Associates a'r Cynghrair Efengylaidd y byddai'r Bil yn 'troseddoli' rhieni.¹⁶²¹⁶³¹⁶⁴

Tystiolaeth yn gwrthbrofi pryderon am 'droseddoli'

180. O gofio'r pryderon a godwyd gyda ni am 'droseddoli', gwnaethom geisio trafod hyn ymhellach mewn tystiolaeth lafar.

181. Dywedodd Andy James, yn cynrychioli Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru, y canlynol wrthym:

"We understand the concern over this issue and the use of the term 'criminalisation'. Personally, and I think collectively, we think that that's a deliberate attempt to inflame the debate, really, and alarm people, because it hasn't materialised in other countries in any concerning way."¹⁶⁵

182. Cyfeiriodd at y profion tystiolaethol a budd y cyhoedd y mae'n rhaid i Wasanaeth Eryl y Goron eu hystyried cyn bwrw ymlaen ag erlyniad. Dywedodd hefyd, ar ôl ymgyrch codi ymwybyddiaeth, pe bai 37-38 o achosion dros bum mlynedd,¹⁶⁶ efallai y byddai hynny'n gyfiawn, oherwydd efallai mai'r wyth i 10 achos hynny (y flwyddyn) yw'r rhai mwyaf difrifol, lle y mae pobl yn diystyru'r gyfraith yn fwriadol.¹⁶⁷

183. Dywedodd Jeff Cuthbert, Comisiynydd Heddlu a Throseddau Gwent a Chadeirydd Grŵp Plismona Cymru Gyfan wrthym nad yw'r Bil yn ymwneud â chosbi a throseddoli rhieni.¹⁶⁸

184. Dywedodd Dr Dave Williams, Cyfarwyddwr Rhanbarthol, Gwasanaethau Teulu a Therapi, Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan, wrthym mai'r hyn sy'n bwysig yw hyrwyddo'r ymddygiadau cadarnhaol i symud oddi ar ymyl y clogwyn,

¹⁶² Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 92 (Saesneg yn unig) – Byddwch yn Rhesymol Cymru.

¹⁶³ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 494 (Saesneg yn unig) – Independent Psychology Associates.

¹⁶⁴ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 644 (Saesneg yn unig) – Y Cynghrair Efengylaidd.

¹⁶⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 492], 2 Mai 2019.

¹⁶⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 494], 2 Mai 2019.

¹⁶⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 496], 2 Mai 2019.

¹⁶⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 98], 8 Mai 2019.

yn hytrach na phlismaona ymyl y clogwyn er mwyn dal pobl.¹⁶⁹ Aeth ymlaen i ddweud:

“[...] I think if we’re dependent on enforcing the law, we haven’t used the law properly, because it is about sending the message. Because it’s a public health message, as you say, so if you’re ending up saying, ‘How do we manage all the criminal convictions we’ve got?’, clearly the support hasn’t worked properly.”¹⁷⁰

185. Pan gafodd ei holi wrth roi tystiolaeth lafar, dywedodd Barry Hughes, Prif Erlynydd y Goron dros Gymru, y canlynol wrthym:

“There is a huge body of legislation out there that outlaws certain offences, and I think probably about—. There are over—. From memory—please never hold me to this—but, from memory, there are something like 10,000 criminal offences; we probably prosecute 5 per cent of those in any given year. There are some offences on the statute—. I’ve been prosecuting for 32 years now; there are some offences that I’ve never come near and probably never will. But, nonetheless, the fact those offences exist sets out in terms what is acceptable and what is not acceptable. So, we have various defences to do with Acts. I remember seeing some about Antarctic stations and offences that might be committed there. Well, they’re not something that we do, but it sets out what’s tolerant—what’s tolerable, sorry, and what isn’t. So, the fact that we might not have many prosecutions is, for me, not a reason not to say that we shouldn’t signify that certain behaviour is or is not acceptable. Clearly, we don’t wish to criminalise everything—that would be a nonsense—or to attempt to set the boundaries by almost micromanaging what individuals do and don’t do. The criminal law provides a general framework within which to operate, which most people tend to understand. So, awareness is important and it comes back to that point.”¹⁷¹

186. Roedd y dystiolaeth ysgrifenedig gan sefydliadau sy’n cefnogi’r Bil hefyd yn ceisio dadlau ynghylch pryderon y byddai’r Bil hwn yn arwain at ‘droseddoli’ rhieni. Cyfeiriodd sawl un at y profion tystiolaethol a budd y cyhoedd a gynhaliwyd gan

¹⁶⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 83], 22 Mai 2019.

¹⁷⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 81], 22 Mai 2019.

¹⁷¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 145], 6 Mehefin 2019.

Wasanaeth Eryl y Goron, gan awgrymu y byddai'r rhain yn hidlo'r mwyafrif helaeth o achosion.

187. Rhannodd Humanists UK ei safbwynt fel a ganlyn:

“Since the defence of ‘reasonable punishment’ is relatively rare (...) it is unlikely that its abolition will lead to a sudden slew of cases that might previously have drawn on it. Rather, it seems reasonable to expect that it will merely encourage parents to think about other, more effective, methods by which to manage the behaviour of their children which also respects their human rights.”¹⁷²

188. Dywedodd rhai unigolion a ymatebodd o blaid y Bil wrthym na fyddai, o reidrwydd, yn arwain at droseddoli pe bai rhwymedïau eraill (fel dulliau setlo allan o'r llys, a drafodir yn fanylach ym mhennod 3 o'r adroddiad hwn) yn cael eu defnyddio pan ganfyddir bod rhiant wedi defnyddio cosb gorfforol. Roeddent yn dadlau y gall y Bil agor y drws i ymwybyddiaeth well o ddulliau amgen o rianta a hyfforddiant ynghylch y dulliau hynny a'r niwed posibl y mae cosb gorfforol yn ei achosi.

Rhai safbwyntiau gan y bobl o blaid y Bil yn gwrthbrofi pryderon am rieni'n cael eu 'troseddoli'

“This [removing the defence of reasonable punishment] does not lead to criminalization; it simply leads professionals to provide services to those who need alternatives”. **Unigolyn (CADRP 355)** (Saesneg yn unig).

“There is an understandable concern that we may criminalise some essentially decent, but hard pressed parents who may – because of exhaustion, stress and exasperation - lose patience and self-control, and use corporal punishment as a last, desperate resort. It is worth recalling here that in those countries where physical punishment is illegal, the prisons are not bulging with parents convicted of ‘light smacking’”. **Jonathan Evans, Athro Polisi ac Arfer Cyfiawnder Ieuencid, Prifysgol De Cymru (CADRP 520)** (Saesneg yn unig).

“I am concerned that there has been scaremongering surrounding the Bill and, consequently, a great deal of misinformation. For example, the Bill does NOT seek to criminalise parents and it does NOT create a new criminal offence. For this reason I am glad that there will be a concerted effort and drive to provide accurate information regarding the Bill and address any misinformation”. **Unigolyn (CADRP 566)** (Saesneg yn unig).

¹⁷² Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 502 (Saesneg yn unig) – Humanists UK.

2. 5. Hawliau plant

189. Mae Llywodraeth Cymru yn nodi'n glir mai prif amcan y Bil hwn yw amddiffyn hawliau plant.¹⁷³ Bron yn ddieithriad, mae'r holl bobl sy'n cefnogi'r Bil yn datgan yn glir y bydd diddymu amddiffyniad cosb resymol, yn eu barn hwy, yn helpu i hyrwyddo ac amddiffyn hawliau plant. Dywedodd llawer o ymatebwyr wrthym hefyd fod y Bil hwn yn gyson â dyletswydd sylw dyledus Llywodraeth Cymru ym *Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011*.

190. Yn ôl Memorandwm Esboniadol y Bil:

“Prif amcan y Bil yw amddiffyn hawliau plant drwy wahardd rhieni rhag cosbi plant yn gorfforol. Mae Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn yn cydnabod bod cosbi plant yn gorfforol, ni waeth pa mor ysgafn, yn anghydnaws â hawliau dynol plant o dan Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) Erthygl 19, ac maent wedi gofyn iddo gael ei ddiddymu. Mae'r Pwyllgor wedi cyhoeddi sylw cyffredinol sy'n cydnabod y dylid parchu hawl y plentyn i gael urddas dynol, uniondeb corfforol a'u diogelu yr un fath ag oedolion dan y gyfraith.

Mae Llywodraeth Cymru o'r farn bod y Bil yn sicrhau bod Cymru'n gweithredu'n unol ag argymhellion Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn. Mae'r Bil hefyd yn gyson ag argymhellion nifer o gyrff rhyngwladol allweddol eraill, fel Cyngor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Dynol a Phwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Ddiddymu Gwahaniaethu yn erbyn Menywod.”¹⁷⁴

191. Mae'r Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant yn y Bil yn mynd ymlaen i ddweud y canlynol:

“I'r rhan fwyaf o blant, cartref y teulu yw'r lleoliad ar gyfer gwireddu llawer o'r hawliau a gydnabyddir yn CCUHP. Mae Llywodraeth Cymru yn ystyried bod gan rieni rôl hanfodol fel gwarcheidwaid ac eiriolwyr hawliau plant, a bod cyfrifoldeb ar y wladwriaeth i gynorthwyo, dylanwadu a chefnogi rhieni yn y rôl honno. Nod y ddeddfwriaeth yw diddymu amddiffyniad cosb resymol a helpu i ddiogelu hawliau plant. Y bwriad yw y bydd hyn, o'i gyfuno â phecyn cymorth, yn annog rhieni i

¹⁷³ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff viii, tudalen 5.

¹⁷⁴ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraffau 3.37-3.38, tudalen 15.

fagu plant mewn modd cadarnhaol sy'n ystyried ac yn adlewyrchu hawliau'r plant."¹⁷⁵

192. Yn 2011, ymgorfforodd Llywodraeth Cymru Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) yn gyfraith ddomestig drwy ei *Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011*. Mae CCUHP yn rhoi ystod eang o hawliau i blant a phobl ifanc hyd at 18 oed, gan gynnwys yr hawl i ddiogelwch, iechyd, teulu, addysg, diwylliant a hamdden. Mae Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn yn banel o arbenigwyr rhyngwladol ar blant a phobl ifanc a'u rôl yw craffu ar gynnydd llywodraethau wrth weithredu CCUHP.

193. Ym mis Mawrth 2007, cyhoeddodd Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn *Sylw Cyffredinol Rhif 8: Hawl y plentyn i amddiffyniad rhag cosb gorfforol a mathau eraill o gosb greulon neu ddiraddiol (Saesneg yn unig) (erthyglau, 19; 28, paragraff 2; a 37, inter alia)*. Mae'n nodi fel a ganlyn:

"The Convention on the Rights of the Child and other international human rights instruments recognize the right of the child to respect for the child's human dignity and physical integrity and equal protection under the law. The Committee is issuing this general comment to highlight the obligation of all States parties to move quickly to prohibit and eliminate all corporal punishment and all other cruel or degrading forms of punishment of children and to outline the legislative and other awareness-raising and educational measures that States must take.

Addressing the widespread acceptance or tolerance of corporal punishment of children and eliminating it, in the family, schools and other settings, is not only an obligation of States parties under the Convention. It is also a key strategy for reducing and preventing all forms of violence in societies."¹⁷⁶

194. Yn 2016, am y pumed tro, adolygodd Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn y cynnydd a wnaed o ran sicrhau hawliau plant a phobl ifanc ers i Lywodraeth y DU ymuno â Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) ym 1989. Mae'r dyfarniad yn seiliedig ar dystiolaeth ysgrifenedig gan Lywodraeth y DU a'r llywodraethau datganoledig; pob un o'r pedwar Comisiynydd Plant yn y DU; adroddiadau cenedlaethol gan sefydliadau

¹⁷⁵ Llywodraeth Cymru, *Aseiad o'r Effaith ar Hawliau Plant*, [fel ar 22 Gorffennaf 2019].

¹⁷⁶ Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn, *Sylw Cyffredinol Rhif 8: Hawl y plentyn i amddiffyniad rhag cosb gorfforol a mathau eraill o gosb greulon neu ddiraddiol (Saesneg yn unig) (erthyglau 19; 28, paragraff 2; a 37, inter alia)*, Mawrth 2016 [fel ar 22 Gorffennaf 2019].

anllywodraethol, yn ogystal â thystiolaeth gan blant a phobl ifanc. Ymwelodd cynrychiolwyr o'r Cenhedloedd Unedig â'r DU a Chymru i gwrdd â rhanddeiliaid a phlant a phobl ifanc. Yn dilyn hynny, aeth cynrychiolwyr o Gymru a'r DU i Genefa i roi rhagor o dystiolaeth ac ateb cwestiynau am beth arall y mae'n rhaid i Lywodraeth San Steffan a Llywodraeth Cymru ei wneud er mwyn gweithredu'r CCUHP yn llawn.

195. Yn dilyn yr adolygiad hwn ledled y DU, yn 2016 gwnaeth Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn fwy na 150 o argymhellion ar gyfer newid yn ei adolygiad cynnydd. Yn benodol, o ran "cosb gorfforol" gwnaeth Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn yr argymhelliad a ganlyn i'r DU a'i gwledydd datganoledig:

"With reference to its general comment No. 8 (2006) on the right of the child to protection from corporal punishment and other cruel or degrading forms of punishment and its previous recommendations, the Committee urges the State party, in all devolved administrations, overseas territories and Crown dependencies, to:

(a) Prohibit as a matter of priority all corporal punishment in the family, including through the repeal of all legal defences, such as "reasonable chastisement";

(b) Ensure that corporal punishment is explicitly prohibited in all schools and educational institutions and all other institutions and forms of alternative care;

(c) Strengthen its efforts to promote positive and non-violent forms of discipline and respect for children's equal right to human dignity and physical integrity, with a view to eliminating the general acceptance of the use of corporal punishment in child-rearing."¹⁷⁷

196. Roedd cynnal a diogelu hawliau plant yn nodwedd allweddol yn y cyflwyniadau gan bron yr holl sefydliadau ac unigolion o blaid y Bil. Er enghraifft, dywedodd UNICEF y DU y canlynol wrthym:

"The UN Committee on the Rights of the Child emphasizes that eliminating violent and humiliating punishment of children, through

¹⁷⁷ Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn, Sylw Cyffredinol Rhif 8: Hawl y plentyn i amddiffyniad rhag cosb gorfforol a mathau eraill o gosb greulon neu ddiraddiol (Saesneg yn unig) (erthyglau 19: 28, paragraff 2; a 37, inter alia) Mawrth 2016 [fel ar 22 Gorffennaf 2019].

law reform and other necessary measures, is an immediate and unqualified obligation of States parties.”¹⁷⁸

197. Dywedodd Grŵp Monitro CCUHP Cymru wrthym ei safbwynt am sut y mae hyn yn gymwys yng Nghymru:

“The principles of this Bill are compliant with, and will support the due regard obligation placed upon the Welsh Government through the Rights of Children and Young Persons (Wales) Measure 2011. The Child Rights Impact Assessment (CRIA) and the Explanatory Memorandum reinforce that legislative changes are consistent to present obligations and commitments placed upon the Welsh Government.”¹⁷⁹

198. Yn yr un modd, cyfeiriodd yr Arsyllfa ar Hawliau Dynol Plant ym Mhrifysgol Abertawe at sylw cyffredinol rhif 8 ar hawl y plentyn i amddiffyniad rhag cosb gorfforol:

“The proposal put forward by the Welsh Government will ensure that Welsh law is consistent with the UK’s international human rights obligations, and will provide children with equal protection against criminal assault as that presently enjoyed by adults in Wales [...] recognising a child’s rights to protection [...] is consistent with the ‘due regard’ duty in the Rights of the Children and Young Persons’ (Wales) Measure 2011.”¹⁸⁰

199. Roedd rhai o’r themâu perthnasol yn y cyflwyniadau gan yr unigolion a ymatebodd o blaid y Bil yn cynnwys bod Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau’r Plentyn wedi galw ar y DU dro ar ôl tro i weithredu diwygiad cyfreithiol i ddiddymu’r amddiffyniad cosb resymol. Dywedwyd wrthym fod angen y Bil hwn er mwyn galluogi Llywodraeth Cymru i gyflawni ei rhwymedigaethau o dan Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau’r Plentyn.

Rhai safbwyntiau gan bobl sydd o blaid y Bil o ran hawliau plant

“It [the Bill] will resolve the issue that the current law is incompatible with obligations under international treaties to which England and Wales are signatories”. **Heather Keating, Athro Cyfraith Trosedd (CADRP 642)** (Saesneg yn unig).

¹⁷⁸ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 294 (Saesneg yn unig) – UNICEF y DU.

¹⁷⁹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 592 (Saesneg yn unig) – Grŵp Monitro CCUHP Cymru.

¹⁸⁰ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 335 – Arsyllfa ar Hawliau Dynol Plant.

“Removing this defence is consistent with the “due regard” duty outlined in the Rights of Children and Young Persons (Wales) Measure 2011”. **Unigolyn (CADRP 347)** (Saesneg yn unig).

“The current “reasonable punishment” defence is an anachronism which undermines Welsh Government’s approach to promoting positive and non-violent parenting methods across Wales [...] There should be no legal defences or loopholes available to adults for harming children in any way in 21st Century Wales and to allow the status quo to continue flagrantly flies in the face of our country’s commitment to children’s rights”. **Unigolyn (CADRP 403)** (Saesneg yn unig).

“In Wales where children’s rights has formed the basis of policy, it is contradictory to allow the current defence to remain”. **Unigolyn (CADRP 488)** (Saesneg yn unig).

“The dissonance between how we now think about children and their rights, and the law permitting child corporal punishment inherited or resurrected from long-dead notions of paternal power, is rapidly increasing. This has a chilling effect on policy developments meant to protect children from violence, it confuses police response to domestic violence, and it leaves social workers in high confusion about what to tell parents. The corporal punishment defence gives dangerously mixed messages about good parenting”. **Unigolyn (CADRP 384)** (Saesneg yn unig).

200. Holwyd Byddwch yn Rhesymol Cymru p’un a oedd yn derbyn bod Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig wedi galw dro ar ôl tro i’r amddiffyniad hwn gael ei ddiddymu o’r gyfraith ar draws y DU gyfan. Aeth Jamie Gillies, yn cynrychioli’r grŵp, ymlaen i ddweud y canlynol:

“I would go to the declaration on the rights of the child itself and the relevant articles in there. So, I’ve got in front of me here article 19, which states that children should be protected from ‘all forms of...violence’, and we absolutely agree with that. But what we’d say is that reasonable chastisement is not violence, in our view. Also, the convention does not specify what forms of punishment parents should use, but says that discipline involving violence is unacceptable. So, again, Wales already prohibits violence against children—the law’s clear on that—and it all depends on your definition of violence.”¹⁸¹

201. Gofynnwyd i Byddwch yn Rhesymol Cymru egluro p’un a oedd yn credu bod Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig yn anghywir i alw am ddiddymu’r amddiffyniad cosb resymol. Dywedodd Sally Gobbett, rhiant-ymgyrchydd, y canlynol wrthym:

¹⁸¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 239], 2 Mai 2019.

“I’m saying they’re inconsistent because there are all sorts of other things that are causing pain to children that we do, or are recommended now as disciplinary approaches, like sending a child to their room. If they’re going to be consistent in application of article 19, then if they’re calling pain violence, we need to eradicate anything that could potentially have a negative outcome for a child if used wrongly, in which case we’re on very, very tricky territory.”¹⁸²

2. 6. Barn y rhanddeiliaid a’r cyhoedd

202. Yn ystod ein gwaith craffu, rydym wedi bod yn ymwybodol iawn o gryfder y teimlad ar ddwy ochr y ddadl. Cyn i ni gytuno ar ein dull o gasglu tystiolaeth, gwnaethom edrych ar yr ystod eang o ffynonellau barn y cyhoedd a gyhoeddwyd eisoes. Gwnaethom ganfod, dros amser, y bu ystod eang o ymgynghoriadau, arolygon a gweithiau ymchwil a oedd â’r nod penodol o fesur barn rhieni, plant, y cyhoedd a rhanddeiliaid am gosb gorfforol. Comisiynwyd y rhain gan sefydliadau a chyrrff gwahanol ac maent wedi gofyn cwestiynau gwahanol. Fel y cyfryw, maent wedi dangos canlyniadau gwahanol.

203. Ym mis Ionawr 2018, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ystod o ddogfennau ymgynghori y dywedodd eu bod yn sail i ddatblygu cynnig deddfwriaethol i ddileu’r amddiffyniad cosb resymol hwn.¹⁸³ Roedd y rhain yn cynnwys tabl yn dangos hanes astudiaethau blaenorol i fesur barn y cyhoedd. Ym mis Awst 2018, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru grynodedb o’r 1,741 o ymatebion.¹⁸⁴ Nodir isod y cwestiwn cyntaf a’r ymatebion a gafwyd:

Cwestiwn 1

A ydych chi o’r farn y bydd ein cynnig deddfwriaethol i ddileu amddiffyniad cosb resymol ac atal cosbi plant yn gorfforol yn helpu i gyflawni ein bwriad penodol o ddiogelu hawliau plant? Os ‘nac ydw’, pam ddim?

Ymateb	Nifer	Canran
Ydw	870	50.3%
Nac ydw	832	48.1%
Ddim yn gwybod	26	1.5%
Cyfanswm	1728	100%

Sylwer: Cafwyd 13 ymateb gwag i’r cwestiwn hwn

¹⁸² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 257], 2 Mai 2019.

¹⁸³ Llywodraeth Cymru, [Dogfennau Ymgynghori: Cynnig Deddfwriaethol i Ddileu Amddiffyniad Cosb Resymol](#), Ionawr 2018 [fel ar 22 Gorffennaf 2019].

¹⁸⁴ Llywodraeth Cymru, [Dogfennau Ymgynghori: Grynodedb o’r ymatebion](#), Awst 2018 [fel ar 22 Gorffennaf 2019].

204. O'r 832 a atebodd "nac ydw" i'r cwestiwn hwn, nododd 765 y rhesymau dros eu gwrthwynebiad.¹⁸⁵

205. Mae dogfen ymgynghori Llywodraeth Cymru hefyd yn cyfeirio at arolwg YouGov yn 2014 ac yn dweud y canlynol:

"Mewn arolwg YouGov i'r Western Mail yn 2014, gofynnwyd i 1,009 o oedolion yng Nghymru: "Do you think parents/guardians should or should not be banned from smacking their children?" Roedd 69% o'r farn na ddylid gwahardd smacio; 19% yn credu y dylid ei wahardd, ac 13% yn dweud nad oedden nhw'n gwybod. Nid oedd yr arolwg yn nodi, fodd bynnag, p'un a oedd yr ymatebwyr yn rhieni ai peidio. Roedd y mwyafrif (dros hanner) dros eu 40, ac roedd bron traean o'r sampl dros 60 oed."¹⁸⁶

206. Mae adroddiadau perthnasol eraill a gomisiynwyd gan Lywodraeth Cymru yn cynnwys y canlynol:

- **Agweddau rhieni tuag at reoli ymddygiad plant ifanc (2017):** cynhaliwyd 269 o arolygon ar y ffôn gyda rhieni (neu warcheidwaid) plant ifanc a oedd wedi cymryd rhan cyn hynny yn Arolwg Cenedlaethol Cymru 2016-17. Yn fras, roedd yr arolwg hwn yn ailadrodd gwaith ymchwil blaenorol a gynhaliwyd yn 2015 gyda'r nod o lywio'r gwaith paratoi ar gyfer y Bil hwn. Canfu'r adroddiad fod cydbwysedd barn y cyhoedd "yn gorwedd gyda'r rhai sy'n meddwl na ddylid caniatáu smacio". Pan ofynnwyd a ddylid cael gwaharddiad llwyr, roedd 48 y cant yn cytuno a 39 y cant yn anghytuno. Mae'r adroddiad yn dweud y "bu newid bach yn y gefnogaeth i waharddiad ers 2015 (pan oedd 46% yn cytuno a 43% yn anghytuno) ond nid yw'n arwyddocaol yn ystadegol";¹⁸⁷
- **Canolfan Polisi Cyhoeddus Cymru: Cosb Gorfforol Rhiant: Canlyniadau Plant ac Agweddau (2018)** (Saesneg yn unig): mae tudalennau 3 a 4 yn cynnwys adran ar agweddau plant tuag at gosb gorfforol rhiant;¹⁸⁸

¹⁸⁵ Llywodraeth Cymru, [Dogfennau Ymgynghori: Crynodeb o'r ymatebion](#), Awst 2018, tudalen 9 [fel ar 22 Gorffennaf 2019].

¹⁸⁶ Llywodraeth Cymru, [Dogfen Ymgynghori: Cynnig Deddfwriaethol i Ddileu Amddiffyniad Cosb Resymol](#), Ionawr 2018, tudalen 26 [fel ar 22 Gorffennaf 2019].

¹⁸⁷ Llywodraeth Cymru, [Agweddau rhieni tuag at reoli ymddygiad plant ifanc: Crynodeb Gweithredol](#), Gorffennaf 2018 [fel ar 22 Gorffennaf 2019].

¹⁸⁸ Sefydliad Polisi Cyhoeddus i Gymru, [Cosb Gorfforol Rhiant: Canlyniadau Plant ac Agweddau \(2018\)](#), Gorffennaf 2018 [fel ar 7 Gorffennaf 2019].

- **Arolwg sylfaenol Llywodraeth Cymru o agweddau'r cyhoedd tuag at gosbi plant yn gorfforol (Mehefin 2019):** mae hyn yn nodi bod 58 y cant o'r cyhoedd eisoes yn credu nad oedd y gyfraith yn caniatáu i rieni smacio eu plant.¹⁸⁹

207. Mae gwefan Byddwch yn Rhesymol Cymru yn cynnwys adran ar farn y cyhoedd.¹⁹⁰ Mae'n cynnwys manylion am bleidlais ar-lein a gynhaliwyd ym mis Ionawr 2017 ac yn nodi'r canlynol:

- roedd y bleidlais yn adlewyrchu cyfweiliadau 1,019 o oedolion yng Nghymru rhwng 13 a 25 Ionawr 2017.
- cafodd y data eu pwysoli i fod yn gynrychiadol yn ddemograffig;
- mae 76 y cant o'r ymatebwyr yn dweud na ddylai smacio gan rieni fod yn drosedd.¹⁹¹

Ein hymgyngoriad ysgrifenedig

208. Lanswyd ymgynghoriad cyhoeddus gennym ar y Bil ar 2 Ebrill 2019. Daeth yr ymgynghoriad i ben ar 14 Mai 2019. Cafwyd 650 o ymatebion ar-lein.

209. Gofynnodd yr ymgynghoriad i'r ymatebwyr nodi a oeddent yn cefnogi egwyddorion cyffredinol y Bil, yn eu cefnogi'n rhannol, nad oeddent yn eu cefnogi, neu nad oedd ganddynt farn amdanynt, ac amlinellu eu rhesymau pam. Gofynnodd yr ymgynghoriad gwestiynau hefyd am y canlynol:

- p'un a oedd angen deddfwriaeth i gyflawni'r hyn roedd y Bil yn ceisio ei gyflawni;
- rhwystrau posibl o ran rhoi'r Bil ar waith;
- canlyniadau anfwriadol yn deillio o'r Bil;
- goblygiadau ariannol y Bil;
- sylwadau eraill mewn perthynas â'r Bil.

¹⁸⁹ Llywodraeth Cymru, **Arolwg Sylfaenol o agweddau cyhoeddus at gosbi plant yn gorfforol**, Mehefin 2019 [fel ar 22 Gorffennaf 2019].

¹⁹⁰ Byddwch yn Rhesymol Cymru, **Barn y Cyhoedd**, [fel ar 22 Gorffennaf 2019].

¹⁹¹ ComRes, **Arolwg Byddwch yn Rhesymol Cymru: Arolwg o oedolion Prydain ar ran Byddwch yn Rhesymol ar smacio**, (Saesneg yn unig), Gorffennaf 2017 [fel ar 22 Gorffennaf 2019].

210. Ymatebodd tri chategori o bobl i'r ymgynghoriad:

- unigolion yn ymateb o'u safbwynt personol (562 o'r 650 o ymatebion: 86.5 y cant);
- sefydliadau (59 o'r 650 o ymatebion: 9.1 y cant);
- unigolion yn ymateb o'u safbwynt proffesiynol (29 o'r 650 o ymatebion: 4.5 y cant).

211. Nid oedd y rhan fwyaf o'r ymatebwyr, pan ystyrir pob categori o ymatebwr, yn cefnogi egwyddorion cyffredinol y Bil (390 o'r 650 o ymatebion; 60 y cant). Roedd 36.6 y cant o'r ymatebwyr (238 o'r 650 o ymatebion) yn cefnogi egwyddorion cyffredinol y Bil, gyda 3.1 y cant (20 o'r 650 o ymatebion) yn eu cefnogi'n rhannol a 0.3 y cant (2 o'r 650 o ymatebion) heb farn.

212. O'r rhai a ymatebodd fel unigolion o'u safbwynt personol, nid oedd y mwyafrif yn cefnogi egwyddorion cyffredinol y Bil (381 o'r 562 o ymatebion yn y categori hwnnw; 67.8 y cant).

213. O'r sefydliadau a ymatebodd, roedd y mwyafrif helaeth yn cefnogi egwyddorion cyffredinol y Bil (52 o'r 59 o ymatebion yn y categori hwnnw; 88.1 y cant).

214. Yn yr un modd, o'r rhai a ymatebodd fel unigolion yn rhinwedd eu proffesiwn, roedd y mwyafrif helaeth yn cefnogi egwyddorion cyffredinol y Bil (25 o'r 29 o ymatebion yn y categori hwnnw; 86.2 y cant).

215. Yn ychwanegol at ddadansoddiad y Pwyllgor ei hun o'r ymatebion a gafodd i'r ymgynghoriad, defnyddiodd Campws Gwyddor Data'r Swyddfa Ystadegau Gwladol (SYG) dechnegau gwyddor data i ddadansoddi'r ymatebion testun rhydd. Darparodd y SYG adroddiad i'r Pwyllgor ar ei ddadansoddiad o'r ymatebion a daeth i gyfarfod Pwyllgor i gyflwyno ei ganfyddiadau.¹⁹²

216. Gwnaethom geisio targedu tystiolaeth ysgrifenedig ar faterion penodol, gan ysgrifennu at y sefydliadau a ganlyn i ofyn cwestiynau penodol sy'n berthnasol:

- **Y Weinyddiaeth Gyfiawnder**, oherwydd ei chyfrifoldeb heb ei ddatganoli am yr heddlu a Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd Ei Mawrhydi;

¹⁹² Campws Gwyddor Data, Y Swyddfa Ystadegau Gwladol, *Gwyddor data i ddadansoddi ymatebion i ymgynghoriad Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar y Bil Plant (Diddymu Amddiffyniad Cosb Rhesymol) (Cymru)*, (Saesneg yn unig), Mehefin 2019 – mae'r adroddiad llawn ar gael ar ein gwefan.

- **Intermediaries for Justice**, yn sgil cyfeiriadau yn y Memorandwm Esboniadol at ei gwaith yn cefnogi plant sy'n dystion, a materion yn ymwneud â'u hargaeledd yng Nghymru;
- **Cyngor Dedfrydu Cymru a Lloegr**, yn sgil ei ganllawiau gosod rôl ar ddedfrydu i'r farnwriaeth a gweithwyr proffesiynol cyfiawnder troseddol a'i rôl o geisio cynyddu dealltwriaeth y cyhoedd o'r broses ddedfrydu;
- **Comisiynydd Plant Seland Newydd**, yn sgil cyfeiriadau yn y Memorandwm Esboniadol at ddeddfwriaeth a basiwyd yn Seland Newydd i ddileu amddiffyniad cosb resymol yno;
- **Teuluoedd yn Gyntaf Seland Newydd**, fel y prif grŵp ymgyrchu sy'n gwrthwynebu'r ddeddfwriaeth yn Seland Newydd;
- **Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn**, fel corff o 18 o arbenigwyr annibynnol sy'n monitro'r ffordd y caiff y Confensiwn ar Hawliau'r Plentyn ei weithredu;
- **Undebau'r Athrawon**, o ystyried rôl bosibl athrawon yn gwneud atgyfeiriadau;
- **Y Gwasanaeth Carchardai a Phrawf Cenedlaethol**, o ystyried ei gyfrifoldebau mewn perthynas â rheoli troseddwyr;
- **Cymdeithas yr Ynadon**, fel cynrychiolwyr yr ynadaeth yng Nghymru a Lloegr.

217. Cafwyd tri llythyr mewn llawysgrifen am y Bil hefyd.¹⁹³ Roeddent oll yn gwrthwynebu'r ddeddfwriaeth arfaethedig.

Yr hyn a ddywedodd y Senedd leuenctid wrthym

218. Er mwyn i lais plant a phobl ifanc gael ei glywed fel rhan o'i waith craffu, gwahoddwyd Senedd leuenctid Cymru i ystyried egwyddorion cyffredinol y Bil. Mewn cyfarfodydd rhanbarthol ym mis Ebrill 2019, trafododd ac ystyriodd Aelodau Senedd leuenctid Cymru egwyddorion cyffredinol y Bil, a chynhaliwyd pleidlais gudd ar y cwestiwn:

“A ydych chi'n cefnogi egwyddorion Bil Gofal Plant (Diddymu Amddiffyniad Cosb Rhesymol) (Cymru)?”

¹⁹³ Pwyllgor PPIA, [Llythrau mewn llawysgrifen am y Bil](#), Ebrill-Mai 2019.

219. Roedd y mwyafrif o Aelodau Senedd leuenctid Cymru yn cefnogi'r Bil. Dyma ganlyniad y bleidlais gudd:

- Ydw: 42 (70 y cant)
- Nac ydw: 12 (20 y cant)
- Ymatal: 2 (3.3 y cant)
- Ddim yn bresennol i bleidleisio: 4 (6.6 y cant).¹⁹⁴

Safbwyntiau eraill plant a phobl ifanc

220. Mae ystod o sefydliadau wedi cyflwyno tystiolaeth ysgrifenedig i'n hymgyngoriad yn amlinellu safbwyntiau plant a phobl ifanc:

- Ariennir Lleisiau Bach gan y Loteri Fawr ac mae'r Arsyllfa ar Hawliau Dynol Plant (Prifysgol Abertawe a Phrifysgol Bangor, Cymru) yn ei ddefnyddio i rymuso plant fel ymchwilwyr ac eiriolwyr. Mae wedi cyflwyno gwybodaeth o'r gwaith y mae wedi'i wneud gyda phlant 6-10 oed am gosb resymol. Mewn ymateb i'r cwestiwn a ddylai'r gyfraith gael ei newid i amddiffyn plant o dan 18 rhag ymosodiad gan riant neu warchodwr fel cosb rhesymol, roedd 95.6 y cant o'r plant a gymerodd ran wedi ateb 'dylai';¹⁹⁵
- Mae UNICEF y DU yn elusen sy'n dadlau dros ddiogelu hawliau plant. Yn ei ymateb i'r hymgyngoriad, mae'n cyfeirio at waith a wnaeth yn 2018 yn gofyn i dros 1,000 o bobl ifanc yng Nghymru am eu barn am newid y gyfraith mewn perthynas â chosb gorfforol. O'r plant a gymerodd ran mewn ysgolion cynradd, roedd 72 y cant yn cefnogi newid yn y gyfraith; mewn ysgolion uwchradd, roedd 56 y cant yn cefnogi newid;¹⁹⁶
- Mae ymateb ysgrifenedig Comisiynydd Plant Cymru i'n hymgyngoriad yn cyfeirio at ei gwaith gyda phlant a phobl ifanc. Mae'n cyfeirio at wybodaeth yn ei Hadroddiad Blynyddol ar gyfer 2017/18 yn amlinellu'r safbwyntiau a gyflwynwyd iddi am gosb gorfforol gan blant ysgol gynradd. Dyma rai o'r sylwadau a gafwyd:
 - "Children should be protected not smacked."

¹⁹⁴ Gohebiaeth, [Senedd leuenctid Cymru at y Pwyllgor PPIA](#), 1 Mai 2019.

¹⁹⁵ Pwyllgor PPIA, [Gwybodaeth gan Lleisiau Bach](#), (Saesneg yn unig), Mai 2019.

¹⁹⁶ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 294 (Saesneg yn unig) - UNICEF y DU

- “Smacking can always go too far, where do you draw the line?”
- “Some people think you have to smack children for them to learn how to behave. I disagree, it is completely unnecessary.”¹⁹⁷

221. Dywedodd Comisiynydd Plant Cymru wrthym ei bod yn ymddangos bod y mwyafrif llethol o blant yn erbyn cosbi plant yn gorfforol a bod llawer yn rhyfeddu nad yw eisoes wedi'i wahardd mewn gwlad ddemocrataidd fodern fel Cymru, sy'n parchu hawliau dynol yn ffurfiol.¹⁹⁸

222. Dywedodd NSPCC Cymru wrthym ei bod wedi ymgynghori â phlant a phobl ifanc sydd wedi defnyddio gwasanaethau NSPCC yng ngogledd a de Cymru. Mewn tystiolaeth ysgrifenedig, dywedodd wrthym ei bod yn cefnogi'r ddeddfwriaeth hon, a dyma rai o'r safbwyntiau a fynegwyd:

- “not fair”;
- “Shouldn't be aloud [sic]. I feel upset, horrible, angry, horrified”;
- “It is not right. Physically abusing an adult get the other adult punished, but physically abusing a child could have a worse affect in the long run”;
- “Everybody should be treated the same!!”;
- “Unreasonable as they still have feelings”;
- “It's wrong and it's not right to assault another person”;
- “I fear for my own safety and others with this law in place I'll feel more secure”.¹⁹⁹

223. Mewn tystiolaeth ysgrifenedig, dywedodd Coleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol y canlynol wrthym:

“Children's attitudes towards parental physical punishment vary but are generally negative. Younger children and those who have experienced physical punishment are more likely to support its use. Nonetheless, children view physical punishment as the most severe type of discipline and report that it hurts them both physically and emotionally. Some

¹⁹⁷ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 160 (Saesneg yn unig) – Comisiynydd Plant Cymru

¹⁹⁸ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 160 (Saesneg yn unig) – Comisiynydd Plant Cymru

¹⁹⁹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 641 (Saesneg yn unig) – Barnardo's Cymru

children associate it with angry parents who later regret their actions. Some describe feeling scared, sad and unloved and say that it negatively affected their relationship with their parents. Some children think that parental physical punishment encourages children to use physical violence and suggest that restricting privilege is a more effective form of discipline, being longer lasting, causing more inconvenience and giving the opportunity to reflect on their actions. The available evidence suggests that children believe that discipline and punishment, when explained and administered fairly, can play an important role in a child's healthy development."²⁰⁰

Safbwyntiau a glywsom am gryfder barn y cyhoedd

224. Thema allweddol gan y rhai sy'n gwrthwynebu'r Bil yw nad yw barn y cyhoedd o blaid y ddeddfwriaeth arfaethedig. Mewn cyferbyniad, dadleuodd y rhai sy'n cefnogi'r Bil fod angen i lywodraethau weithiau arwain barn y cyhoedd mewn perthynas â materion iechyd y cyhoedd (gweler adran 2.2 o'r adroddiad hwn am fwy o fanylion).

Rhai safbwyntiau ar farn y cyhoedd gan bobl sy'n gwrthwynebu'r Bil

"Polling consistently shows that people support the right for parents to choose how to discipline their children". **Unigolyn (CADRP 10)** (Saesneg yn unig).

"Three quarters of people in Wales do not agree with the making of light smacking a criminal offence". **Unigolyn (CADRP 99)** (Saesneg yn unig).

"Mae'r farn gyhoeddus yn erbyn gwneud smacio plant yn drosedd". **Unigolyn (CADRP 164)**

"Public opinion appears to be very much against the implementation of this Bill". **Unigolyn (CADRP 264)** (Saesneg yn unig).

225. Dywedodd y Cynghairr Efengylaidd y canlynol wrthym:

"[...] politicians should broadly reflect the views and voices of the people they represent. In pursuing this legislation there is a considerable risk that politicians in Wales are demonstrating a clear disconnect with the views and wishes of their electorate."²⁰¹

²⁰⁰ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 498 (Saesneg yn unig) – Coleg Brenhinol Ymarferwyr Cyffredinol

²⁰¹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 644 (Saesneg yn unig) – Y Cynghairr Efengylaidd.

226. Adleisiwyd y pryderon hyn gan Byddwch yn Rhesymol Cymru:

“Supporters of this legislation are out of step with public opinion which shows that three-quarters oppose a smacking ban, and two thirds support smacking in some circumstances.”²⁰²

227. Dywedodd Sally Gobbett, rhiant-ymgyrchydd, y canlynol wrthym:

“I feel that we’re targeting young parents because we know that they have been re-educated by some of the Government’s media campaign—you could call it propaganda—and actually, they’re most likely to say what we want them to hear.”²⁰³

228. Aeth ymlaen i ddweud:

“I do think there’s also a very conscious re-education in public attitudes, which is in the consultation document. What I think is very interesting and ironic is that it says that public awareness campaigns alone are not considered to be sufficiently effective, and that there’s evidence that, where legal threat is there as well, together, then there’s greater change in public attitudes. I see that as coercion, and I also think it’s ironic, because we have these messages in terms of parenting, positive parenting—you only need praise and reward, you don’t need all these negative sanctions—and yet from a state perspective you’re showing that positive messages alone are not sufficient to change public attitudes, we need negative sanctions as well.”²⁰⁴

229. Cyfeiriodd y Dirprwy Weinidog at Arolwg sylfaenol o agweddau’r cyhoedd tuag at gosbi plant yn gorfforol (Mehefin 2019)²⁰⁵ a gyhoeddwyd yn ddiweddar gan Lywodraeth Cymru a dywedodd y canlynol wrthym:

“I’m personally very reassured that 58 per cent of the public think the law doesn’t allow that to happen because I think, well, they’re not hitting their children, so we’re over 50 per cent of where we want to get. So, I think that is a good thing, but it does highlight the fact that the legislation, as it is, is confused. I think it makes a very good case for

²⁰² Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 92 (Saesneg yn unig) – Byddwch yn Rhesymol Cymru.

²⁰³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 235], 2 Mai 2019.

²⁰⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 288], 2 Mai 2019

²⁰⁵ Llywodraeth Cymru, [Arolwg Sylfaenol o agweddau cyhoeddus at gosbi plant yn gorfforol](#), Mehefin 2019 [fel ar 22 Gorffennaf 2019].

saying that we do need to simplify this legislation. We need much greater clarity in the law for professionals who are working and trying to help parents, and for parents themselves. So, I think that this is a case for saying that it's very important that we carry out this legislation to make it all much clearer. But I am pleased that 58 per cent of the public think the law has already changed."²⁰⁶

230. Aeth y Dirprwy Weinidog ymlaen i ddweud y canlynol:

"I think that our representative surveys that we've carried out do show considerable support for the Bill [...] particularly from parents with young children under seven. That's where the support does lie. And it's older people who are much less likely to support the legislation, and I think it's all linked to what many of us were used to, what happened in our childhoods, when it was accepted and it was part of the time that this was what you did. But we have moved on now and we're in a different era. So, I think many older people, because they smacked their children or were smacked themselves, have felt a degree of resistance, perhaps, to the Bill. But as I say, I think times have changed."²⁰⁷

Os yw agweddau'r cyhoedd yn newid, a oes angen cyfraith newydd?

231. Awgrymodd rhywfaint o'r dystiolaeth gan unigolion nad ydynt yn cefnogi'r Bil nad oes angen newid deddfwriaethol o ystyried, gyda threigl amser, fod llai o rieni'n defnyddio cosb gorfforol. Dadleuodd rhai ymatebwyr y gallai ymgyrch addysg gyflawni'r hyn y mae Llywodraeth Cymru yn ceisio ei gyflawni. Dywedwyd wrthym hefyd fod y ddeddfwriaeth arfaethedig hon yn ymateb anghymesur i'r mater y mae'n ceisio mynd i'r afael ag ef.

232. Cymharodd adroddiad gan Lywodraeth Cymru yn 2017, sef Agweddau rhieni tuag at reoli ymddygiad plant ifanc ymatebion rhieni ag arolwg tebyg a gynhaliwyd ddwy flynedd cyn hynny. Nododd yr adroddiad yn 2017 y canlynol:

"Roedd y mwyafrif o'r rhieni (81%) yn anghytuno â'r gosodiad 'mae angen smacio plentyn drwg weithiau' a dim ond 11% oedd yn cytuno â'r gosodiad. Mae cymharu hyn â'r canfyddiadau ar gyfer yr un cwestiwn yn 2015 (71% yn anghytuno, 25% yn cytuno) yn dangos bod

²⁰⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 209], 12 Mehefin 2019.

²⁰⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 217-219], 12 Mehefin 2019.

rhieni bellach yn llai tebygol o ddweud bod angen smacio plentyn drwg weithiau.”²⁰⁸

233. Dywedodd Byddwch yn Rhesymol Cymru wrthym y gellid newid agwedd y cyhoedd tuag at smacio drwy ymgyrch addysgol.²⁰⁹ Rhannwyd y safbwyntiau hyn gan y Cynghrair Efengylaidd a ddywedodd wrthym y byddai buddsoddi mewn addysg yn ffordd fwy cymesur o fynd i'r afael â'r mater hwn, yn hytrach na throeddoli o bosibl.²¹⁰

Rhai safbwyntiau gan bobl sy'n gwrthwynebu'r Bil ynghylch p'un a oes angen deddfu

[The Bill is a]”sledgehammer to crack a nut”. **Unigolyn (CADRP 35)** (Saesneg yn unig).

“[...] this is an exaggerated response to a genuine challenge. I completely understand your concern but it is an overreaction”. **Unigolyn (CADRP 341)** (Saesneg yn unig).

“This is a WHALE to catch a mackerel”. **Unigolyn (CADRP 553)** (Saesneg yn unig).

“I would suggest that education of parents, not legislation, is a far more effective, lasting and worthwhile method of protecting children”. **Unigolyn (CADRP 583)** (Saesneg yn unig).

“Helping and supporting parents on how to raise their children should be our main focus of attention”. **Unigolyn (CADRP 629)** (Saesneg yn unig).

234. Mae'r rhai sydd o blaid y Bil yn awgrymu bod agweddau'r cyhoedd yn newid a'i fod yn gam cadarnhaol bod y gyfraith yn cyd-fynd â'r dulliau magu plant presennol. Dadleuodd rhai mai dim ond pan fydd y gyfraith yn newid y bydd agweddau'n newid yn llwyr. Er enghraifft, dywedodd yr ymateb a gyflwynwyd ar y cyd i'n hymgyngoriad gan Gymdeithas Cyfarwyddwyr y Gwasanaethau Cymdeithasol, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Chymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru y canlynol:

“[The Bill] will help accelerate a cultural change that is already taking place in Wales and will continue to do so over time.”²¹¹

²⁰⁸ Llywodraeth Cymru, [Agweddau rhieni tuag at reoli ymddygiad plant ifanc \(2017\)](#), 11 Gorffennaf 2018 [fel ar 7 Gorffennaf 2019].

²⁰⁹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 92 (Saesneg yn unig) – Byddwch yn Rhesymol Cymru.

²¹⁰ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 644 (Saesneg yn unig) – Y Cynghrair Efengylaidd.

²¹¹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 551 – Cymdeithas Cyfarwyddwyr y Gwasanaethau Cymdeithasol, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Chymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru (Saesneg yn unig).

235. Dywedodd Gweithredu dros Blant wrthym na fydd addysg gyhoeddus ar ei phen ei hun yn rhoi terfyn ar gosb gorfforol.²¹²

236. Dywedodd Dr Joan Durrant, Seicolegydd Clinigol Plant ac Athro yn yr Adran Gwyddorau Iechyd Cymunedol, Coleg Meddygaeth, Prifysgol Manitoba, y canlynol wrthym:

“Laws permitting or justifying physical punishment contradict public education aimed at ending it. Many parents rely on the defence to justify their violence and resist change. The law tells us what is ‘right’. The current law tells caregivers that hitting children is the right thing to do. For parents who believe in hitting, the law trumps the public education message.”²¹³

237. Roedd Heather Keating, Athro Cyfraith Trosedd, yn rhannu’r safbwynt a ganlyn:

“[...] legislation is needed to help change attitudes towards the use of physical punishment. Evidence from other jurisdictions supports the view that reform often takes place against a backdrop where there is some decline in its use but also resistance to reform. Well drafted legislation sends a strong message (which in turn would enable front line professionals to give clear advice).”²¹⁴

238. Dywedodd Dr Anja Heilmann, Academydd Iechyd Cyhoeddus, wrthym fod ei hadolygiad o astudiaethau traws gwlad ar effeithiau deddfwriaeth yn dangos y canlynol:

“[...] physical punishment declines faster in countries where it is prohibited. Further, there is evidence that the combination of law reform and long-term public education is more effective in changing attitudes and behaviours than either strategy alone.”²¹⁵

²¹² Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 582 (Saesneg yn unig) – Comisiynydd Plant Cymru.

²¹³ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 640 (Saesneg yn unig) – Dr Joan Durrant, Seicolegydd Clinigol Plant ac Athro.

²¹⁴ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 642 (Saesneg yn unig) – Heather Keating – Athro Cyfraith Trosedd.

²¹⁵ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 612 (Saesneg yn unig) – Dr Anja Heilmann, Academydd Iechyd Cyhoeddus.

Rhai safbwyntiau gan bobl sy'n cefnogi'r Bil ynghylch p'un a oes angen deddfu

“Government needs to lead by example [...] Whilst public education is extremely important this alone is not enough and a change in the law is vital”. **Unigolyn (CADRP 522)** (Saesneg yn unig).

“While the law in Wales condones physical punishment, it is impossible to promote the message that it is wrong and unacceptable; the law should go hand in hand with positive parenting campaigns”. **Unigolyn (CADRP 488)** (Saesneg yn unig).

“[...] it has to be mandated by law, otherwise it won't happen”. **Unigolyn (CADRP 168)** (Saesneg yn unig).

“Experience from the 54 states which have now enacted a legal ban shows that public education alone is not enough to significantly reduce prevalence of physical punishment. Studies have shown that public education must be accompanied by a prohibition in legislation to be truly effective”. **Unigolyn (CADRP 400)** (Saesneg yn unig).

239. Pan gafodd ei holi a oes angen y gyfraith hon, dywedodd y Dirprwy Weinidog wrthym, er bod agweddau'n newid, fod deddfwriaeth yn helpu i symud newid yn ei flaen. Hefyd, awgrymodd y canlynol, pe bai'r amddiffyniad cosb resymol yn parhau:

“[...] it will always mean that for a very minority group of parents, they will feel that they have got the right to use physical punishment against their child, and I just think it's something we should get rid of.”²¹⁶

2. 7. Amseriad y Bil hwn: a yw'n flaenoriaeth?

240. Mae hwn yn bwrw ymlaen ag ymrwymiad ym maniffesto etholiad y Blaid Lafur yn 2016. Roedd rhaglen lywodraethu Llywodraeth Cymru, sef *Symud Cymru Ymlaen 2016-2021*, yn cynnwys ymrwymiad i geisio “cefnogaeth ar draws y pleidiau ar gyfer deddfwriaeth i ddod â'r amddiffyniad 'cosb resymol' i ben”.²¹⁷

241. Rydym wedi cael tystiolaeth o ddwy ochr y ddatl ynghylch yr amseriad ac a yw'r Bil yn ddefnydd da o amser deddfwriaethol. Ar y naill law, dywedwyd wrthym gan rai y dylai Llywodraeth Cymru fod yn blaenoriaethu pethau pwysicach, megis mynd i'r afael â gordewdra ymhlith plant neu wella'r GIG. Ar y llaw arall, rydym wedi clywed y safbwynt bod y gyfraith bresennol wedi dyddio a bod yn rhaid ei newid.

²¹⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 36], 12 Mehefin 2019.

²¹⁷ Llywodraeth Cymru, *Symud Cymru Ymlaen 2016-2021*, tudalen 9 [fel ar 22 Gorffennaf 2019].

242. Awgrymodd Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru wrthym ei bod yn amser newid:

“All adults are protected from physical punishment by the law. The existence of the ‘reasonable punishment’ defence in the Children Act 2004 is an anachronistic anomaly which fails to respect children’s human rights and leaves vulnerable children at risk. Removal of a defence that has no place in 21st Century Wales is the logical next step.”²¹⁸

243. Dyma safbwynt a adleisiwyd gan ‘Sdim Curo Plant! Cymru:

“The legal defence of ‘reasonable punishment’ is a relic of a time when it was also considered justifiable to physically admonish servants, employees and even for men to ‘reasonably’ hit their wives. It has no place in 21st century Wales.”²¹⁹

244. Awgrymodd Conffederasiwn GIG Cymru hefyd ei bod yn amser newid:

“The proposed Bill is a clear demonstration that Wales is working towards being a forward-looking nation that seeks to stamp-out historical attitudes towards how to chastise children that were, in many cases, then leading to significant emotional and mental harm to children and young people.”²²⁰

245. Mewn tystiolaeth gan unigolion sy’n cefnogi’r Bil, mynegodd rhai’r safbwynt bod cosbi plant yn gorfforol yn ddull disgyblu o’r oes o’r blaen a bod y Bil yn hiddisgwylidig. Cawsom ein cyfeirio at y ffaith bod deddfwriaeth eisoes wedi’i gwneud yn annerbyniol i gosb gorfforol gael ei defnyddio mewn amgylcheddau eraill, megis mewn lleoliadau gofal neu addysg.

Rhai safbwyntiau gan bobl sy’n cefnogi’r Bil ynghylch p’un a oes angen deddfu

“Abolishing the defence is long overdue. The defence harks back to a time when men were allowed to hit their wives, their servants and their children. It is an anomaly that in 2019 parents are allowed to hit their children as long as it is deemed reasonable

²¹⁸ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 481 (Saesneg yn unig) – Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru.

²¹⁹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 572 (Saesneg yn unig) – ‘Sdim Curo Plant! Cymru.

²²⁰ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 650 (Saesneg yn unig) – Conffederasiwn GIG Cymru.

punishment. We do not sanction the hitting of any other humans by humans - just children. Why?”. **Unigolyn (CADRP 397)** (Saesneg yn unig).

“It’s time to put an end to an outdated, ineffective practice”. **Unigolyn (CADRP 347)** (Saesneg yn unig).

“We no longer consider hitting intimate partners acceptable when a generation ago, it would not have raised eyebrows. Why do we consider hitting children--who are vulnerable and necessarily attached and dependent on those who hit them-- acceptable?”. **Unigolyn (CADRP 355)** (Saesneg yn unig).

“[...] there are no clubs or facilities in Wales that allow adults to physically hit children. All of them encourage the adults in charge to use positive parenting principles. Children and young people need consistency in the responses they get from adults. It cannot be right for society to say you cannot use physical punishment in one setting but go ahead and hit a youngster if you are related to them”. **Unigolyn (CADRP 521)** (Saesneg yn unig).

246. Fodd bynnag, roedd barn gref ar ochr arall y ddadl. Er enghraifft, dywedodd rhai o’r rhieni y gwnaethom gyfarfod â hwy ar 6 Mehefin 2019 sy’n gwrthwynebu’r Bil wrthym y bydd y gyfraith arfaethedig hon yn mynd ag amser y Llywodraeth oddi ar broblemau mwy difrifol y dylai fod yn mynd i’r afael â hwy.

247. Roedd llawer o’r rhai a ymatebodd i’n hymgyngoriad a oedd yn gwrthwynebu’r Bil yn coleddu’r farn hon. Clywsom safbwyntiau’n awgrymu bod pethau pwysicach i ddeddfu arnynt, ac i ddefnyddio adnoddau ac amser y Cynulliad Cenedlaethol arnynt, na Bil o’r fath.

Rhai safbwyntiau gan bobl sy’n gwrthwynebu’r Bil ynghylch p’un a oes angen deddfu

Rhestrwyd nifer o flaenoriaethau amgen ar gyfer deddfwriaeth/adnoddau/amser y Cynulliad gan y rhai a oedd yn gwrthwynebu’r Bil, gan gynnwys:

- y GIG (**CADRP 25, 273, 286, 318, 379, 539**) (Saesneg yn unig).
- addysg (**CADRP 83, 273, 286, 289, 318, 333, 391, 449, 473**)
- cyllido gwasanaethau cymdeithasol (**CADRP 105, 574, 333**) (Saesneg yn unig).
- digartrefedd (**CADRP 152, 199, 286, 432**) (Saesneg yn unig).
- gwella bywydau plant sydd wedi’u cam-drin (**CADRP 170, 217, 261, 320, 443**) (Saesneg yn unig).
- gwasanaethau cymorth i rieni (**CADRP 225, 228, 268, 327, 376, 401, 496, 575**) (Saesneg yn unig).

- tlodi plant (CADRP 286, 328, 473, 564)

“There is more harm done by giving children sweets so why don’t you outlaw them”.
Unigolyn (CADRP 42) (Saesneg yn unig).

“Far more and long term damage is done to children by making them obese, so perhaps it is these parents that should be the subject of law”. **Unigolyn (CADRP 440)** (Saesneg yn unig).

248. Pan gafodd ei holi a oedd y Bil hwn yn flaenoriaeth o ran amser deddfwriaethol, dywedodd y Dirprwy Weinidog y canlynol wrthym:

“I think it’s an absolute priority, because I think it’s a very fundamental issue. I think the sort of society you want to bring up your children in— and looking after and nourishing children is probably the most important thing that we can do. And, of course, you could say we’re at quite a crisis time at the moment, really, and the Brexit issue and all these sort of issues, but, really, I think the Welsh Government has always said that we’re absolutely determined that that doesn’t distract us from doing the bread-and-butter stuff that we’ve planned to do. And, of course, this was a commitment in our manifesto. It’s something has been discussed in the Assembly for many, many years.”²²¹

249. Gan gyfeirio at ddefnyddio smacio fel math o gosb, aeth y Dirprwy Weinidog ymlaen i ddweud y canlynol:

“Many people did it, and many of us were physically punished, but we’ve moved on, we’re in a different time, and we’re in a different atmosphere now, really, and I just think with the worldwide move to get rid of physical punishment, we want Wales to be up there in the front.”²²²

2. 8. Profiadau gwledydd eraill

250. Mae’r hyn y gallwn ei ddysgu gan wledydd eraill yn rhywbeth y mae Llywodraeth Cymru a’r ymatebwyr i’n hymgyngghoriad wedi rhoi pwyslais arno yng nghyd-destun y Bil hwn.

251. Yn ôl adroddiad a gomisiynwyd gan Lywodraeth Cymru, sef Deddfwriaethu i wahardd rhiant rhag cosbi plant yn gorfforol (Saesneg yn unig):

²²¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 14], 2 Mai 2019.

²²² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 17], 2 Mai 2019.

“As of 1 May 2018, 53 countries have made the physical punishment of children unlawful. Some countries have abolished the defence of reasonable punishment in their criminal law. Other countries, some of which had first abolished the defence of reasonable punishment, have incorporated into their Civil Codes laws which explicitly prohibit the physical punishment of children by parents. Other countries are considering reform.”²²³

252. Fodd bynnag, dywedodd y Sefydliad Cristnogol wrthym fod cipolwg ar rai o’r gwledydd lle y mae gwaharddiad ar waith yn datgelu strwythurau cyfreithiol amrywiol a lefelau gwahanol o ddeddfwriaeth. Mae’n cyfeirio at ddogfen ymgynghori Llywodraeth Cymru ac yn dweud, o’r 53 o wledydd, mai dim ond 4 sy’n awdurdodaethau cyfraith gyffredin.²²⁴

253. Yn ôl Memorandwm Esboniadol y Bil:

“Dim ond pedair o’r gwledydd hyn sydd â systemau cyfreithiol sy’n seiliedig ar awdurdodaeth cyfraith gyffredin a dim ond tair o’r gwledydd hyn sydd wedi rhoi terfyn ar gosbi plant yn gorfforol drwy ddefnyddio cyfraith trosedd: Iwerddon, Seland Newydd a Malta.”²²⁵

254. Roedd rhywfaint o dystiolaeth gan unigolion a oedd yn cefnogi’r Bil yn cynnwys safbwyntiau lle y mae deddfwriaeth debyg wedi’i phasio rywle arall, nad oes dystiolaeth o gynnydd o ran trin rhieni fel troseddwyd nac o ran canlyniadau anfwriadol, megis chwalu disgyblaeth neu deuluoedd. Er enghraifft, dywedodd un ymatebwr y canlynol wrthym:

“It is worth noting that in all the countries that have changed the law on this issue, none of the “doom’s day scenarios” regarding criminalisation of parents or services being overflowed with reports have been shown to be true, and none of these countries have changed the law back either.”²²⁶

255. Nodir isod y dystiolaeth rydym wedi’i chlywed am yr hyn y gall profiad Seland Newydd a Sweden ei ddweud wrthym o ystyried y canlynol:

²²³ Canolfan Polisi Cyhoeddus Cymru, [Deddfwriaethu i Wahardd Rhiant Rhag Cosbi Plant yn Gorfforol \(2018\)](#) (Saesneg yn unig), 2 Tachwedd 2018 [fel ar 7 Gorffennaf 2019].

²²⁴ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 609 (Saesneg yn unig) – Y Sefydliad Cristnogol

²²⁵ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 2, Atodiad 6, tudalen 92.

²²⁶ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 347 – Unigolyn (Saesneg yn unig).

- hwy yw'r ddwy brif wlad a nodir yn y cyflwyniad ysgrifenedig;
- mae Llywodraeth Cymru wedi defnyddio data o Seland Newydd ym Memorandwm Esboniadol y Bil (mae pennod 3 o'r adroddiad hwn yn trafod goblygiadau modelu data ar gyfraddau erlyn yng Nghymru yn fanylach).

Seland Newydd

256. Mae Memorandwm Esboniadol y Bil yn defnyddio data o Seland Newydd i fodelu rhai data sy'n ymwneud â Chymru. Mae'n dweud, er bod Iwerddon wedi dileu amddiffyniad cosb resymol o'r gyfraith gyffredin, na chyhoeddwyd data perthnasol ar ymchwiliadau/nifer yr erlyniadau a gafwyd ers pasio'r ddeddfwriaeth "felly ni allwn ddod i gasgliad ynghylch faint o effaith a gafodd newid y ddeddfwriaeth yno".²²⁷

257. Mewn perthynas â Seland Newydd, mae'r Memorandwm Esboniadol yn dweud y canlynol:

"Gellid dysgu gwersi o'r profiad yn Seland Newydd gan fod posibil cymharu'r wlad â Chymru mewn sawl ffordd. Mae'n wlad ddatblygedig fechan, gyda system gyfreithiol a gwleidyddol sy'n deillio o gyfraith gyffredin. [...] Yn absenoldeb unrhyw ddata arall i gael amcangyfrifon cadarnach, defnyddiwyd Seland Newydd fel esiampl at ddibenion asesu sut mae newid y gyfraith yn effeithio ar y system gyfiawnder a'r heddlu. Fodd bynnag, mae'n rhaid bod yn ochelgar wrth wneud rhagdybiaethau cadarn ac amcanestyniadau costau ar sail data Seland Newydd: mae yna nifer o gafeatau, fel yr eglurir isod."²²⁸

258. Er y gwaharddodd Seland Newydd gosb gorfforol yn 2007, mewn refferendwm anghyfrwymol ddwy flynedd yn ddiweddarach, rydym yn nodi y pleidleisiodd y mwyafrif helaeth (87.4 y cant) o bleidleiswyr (56.1 y cant oedd y ganran a bleidleisiodd) 'na ddylai' mewn ymateb i'r cwestiwn 'a ddylai smac yn rhan o gosb dda gan riant fod yn drosedd yn Seland Newydd?'²²⁹ Nid oedd canlyniad y refferendwm yn gyfrwymol ac ni wnaeth Llywodraeth Seland Newydd newid y gyfraith mewn ymateb i'r canlyniad.

²²⁷ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 4, Atodiad 6, tudalen 92.

²²⁸ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 5, Atodiad 6, tudalen 92.

²²⁹ Comisiwn Etholiadol Seland Newydd, Refferendwm a ddechreuwyd gan ddinasyddion 2009 - Canlyniad Terfynol, 25 Awst 2009 [fel ar 24 Gorffennaf 2019]

259. O ran ei barn ynghylch pam y gallai hynny fod, dywedodd Comisiynydd Plant Cymru y canlynol wrthym:

“New Zealand stands out, really, amongst the other countries that have legislated in having this continued high-level debate many years after the legislation, and I think there are lessons for us to learn from what happened in New Zealand. One lesson for us to learn is that the law wasn’t passed in what I would call a clean way. In an attempt to placate, actually, the different parties, the law actually became less a law about children’s rights—it became much more a law about parenting practices, and it tried to codify parenting practices and say it’s okay to smack in this circumstance, and not in others. So, I think it left a lack of clarity, which left some confusion, and it also left perhaps a feeling amongst those who were against the change in law that the Government isn’t wholeheartedly in support of this, so we can probably get this reversed.”²³⁰

260. Fodd bynnag, yn ei dystiolaeth ysgrifenedig, dywedodd Byddwch yn Rhesymol Cymru y canlynol wrthym:

“In New Zealand there has been great confusion following a change in the law, resulting in perfectly innocent parents facing harsh sanctions and unjustified interference in family life.”²³¹

261. Mae’r gwrthwynebiad i’r ddeddfwriaeth yn Seland Newydd yn rhywbeth y gwnaethom geisio cael mwy o wybodaeth amdano. Gwnaethom ysgrifennu at Gomisiynydd Plant Seland Newydd, yn sgil cyfeiriadau yn y Memorandwm Esboniadol at ddeddfwriaeth a basiwyd yn Seland Newydd i ddileu amddiffyniad cosb resymol yno. Gwnaethom hefyd ysgrifennu at Teuluoedd yn Gyntaf Seland Newydd, y prif grŵp ymgyrchu yn gwrthwynebu’r ddeddfwriaeth yn Seland Newydd.

262. Yn Seland Newydd, mae adran 59 o *Ddeddf Troseddau 1961* yn ymwneud â rheolaeth rhiant ac yn nodi’r amgylchiadau pan ellir cyfiawnhau grym rhesymol. Mae’n caniatáu’r disgrisiwn i’r heddlu beidio ag erlyn pan ystyrir bod y drosedd mor ddibwys nad yw bwrw ymlaen ag erlyniad er budd y cyhoedd.²³²

²³⁰ Tystiolaeth Iafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 615], 2 Mai 2019

²³¹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 92 (Saesneg yn unig) – Byddwch yn Rhesymol Cymru

²³² Ddeddfwriaeth Seland Newydd, *Ddeddf Troseddau 1961*, [fel ar 22 Gorffennaf 2019].

263. Roedd yr ymateb a gawsom gan Bob McCoskrie, Cyfarwyddwr Cenedlaethol Teuluoedd yn Gyntaf Seland Newydd, yn cynnwys barn gyfreithiol roedd wedi'i chomisiynu yn 2018 am effaith y newid yn y gyfraith.²³³ Mae'r farn gyfreithiol hon yn datgan:

“In our opinion, statements made by politicians to the effect that “good parents” will not be criminalised for lightly smacking their child appear to be inconsistent with the legal effect of the amendments to section 59 and the cases we have analysed, which confirm our interpretation of section 59.”²³⁴

264. Rhoddodd Teuluoedd yn Gyntaf Seland Newydd gyflwyniad ysgrifenedig i ni hefyd a oedd yn trafod y dangosyddion cymdeithasol mewn perthynas â cham-drin plant sy'n effeithio ar blant a theuluoedd yn y blynyddoedd cyn y gwaharddiad ar smacio ac ers pasio'r gyfraith i weld a fu gwelliannau. Mae'r Crynodeb Gweithredol yn cynnwys y pwyntiau a ganlyn:

- “emotional abuse found by CYF²³⁵ has decreased since 2013 but is still 360% higher than 2001;
- rates of neglect and ill-treatment of children have decreased in the past two years but are still unacceptably high each year, with a 45% increase in police rates since the law change;
- child homicides continue to be a blot on New Zealand's image. New Zealand has one of the highest rates of child abuse deaths in the OECD;
- there has been a statistically significant increase in children diagnosed with emotional / behavioural problems (including depression, anxiety disorder, and ADHD) – a 132% increase since the smacking law was introduced”.²³⁶

265. Gwnaeth swyddfa Comisiynydd Plant Seland Newydd ein cyfeirio at y data diweddaraf a gyhoeddwyd ym mis Ebrill 2019 a ddangosodd fod nifer y rhieni sy'n

²³³ Pwyllgor PPIA, Gwybodaeth gan Teuluoedd yn Gyntaf Seland Newydd, gan gynnwys y farn gyfreithiol a gomisiynwyd ganddo, (Saesneg yn unig), 11 Ebrill 2019.

²³⁴ Pwyllgor PPIA, Gwybodaeth gan Teuluoedd yn Gyntaf Seland Newydd, gan gynnwys y farn gyfreithiol a gomisiynwyd ganddo, (Saesneg yn unig), 11 Ebrill 2019.

²³⁵ Ar adeg llunio'r adroddiad yn 2006, Plant, Pobl Ifanc a Theuluoedd (CYF) oedd asiantaeth y llywodraeth â chyfrifoldeb statudol dros amddiffyn plant. Cafodd ei disodli gan Weinyddiaeth newydd Plant sy'n Agored i Niwed yn 2017.

²³⁶ Pwyllgor PPIA, Gwybodaeth gan Teuluoedd yn Gyntaf Seland Newydd, gan gynnwys y farn gyfreithiol a gomisiynwyd ganddo, (Saesneg yn unig), 11 Ebrill 2019

nodi eu bod yn defnyddio cosb gorfforol wedi gostwng o 10.4 y cant yn 2006/7 (pan newidiwyd y gyfraith) i 4.5 y cant yn 2017/18.²³⁷ Mae'r llythyr yn mynd ymlaen i ddweud y canlynol:

"I understand that New Zealand's experience has been misrepresented in some international jurisdictions, including that due to this legislation we now have had [an] increase in parents being prosecuted, [an] increase in referral[s] to social services and child removal[s] from their families related to this issue, and [an] increase in violent behaviour from children and young people. I would like to advi[s]e you that these reports are simply not true."²³⁸

266. Cawsom dystiolaeth ysgrifenedig hefyd gan Achub y Plant Seland Newydd. Dywedodd wrthym fod cydberthynas yn Seland Newydd rhwng newid y gyfraith i amddiffyn plant rhag cosb gorfforol a dirywiad yng ngoddefgarwch y cyhoedd o gosbi plant yn gorfforol.²³⁹

Sweden:

267. Sweden oedd y wlad gyntaf i wahardd cosb gorfforol pan wnaeth hynny ym 1979. Mynegodd llawer o'r unigolion sy'n gwrthwynebu'r ddeddfwriaeth arfaethedig yng Nghymru bryderon am yr effaith y mae'r newid hwn yn y gyfraith wedi'i chael yn Sweden.

268. Mae gwefan Byddwch yn Rhesymol Cymru yn dweud bod ffigurau o Sweden yn dangos bod ymosodiad gan blentyn yn erbyn plentyn wedi cynyddu 1,791 y cant rhwng 1984 a 2010 ac yn awgrymu cysylltiad â thanseilio awdurdod rhieni ar ôl cyflwyno'r gwaharddiad ym 1979.²⁴⁰ Nodwyd y ffigurau hyn yn y cyflwyniadau ysgrifenedig a gawsom gan unigolion a oedd yn gwrthwynebu'r Bil. Gwnaethant ddweud wrthym fod ymosodiad gan blentyn yn erbyn plentyn wedi cynyddu ar ôl pasio deddfwriaeth debyg yn Sweden.

²³⁷ Gweinyddiaeth Data Iechyd Seland Newydd. Ebrill 2019 [fel ar 22 Gorffennaf 2019] – Diffinnir ymatebwyr sy'n blant (0-14 oed) fel rhai sydd wedi cael profiad o gosb gorfforol yn ystod y 4 wythnos diwethaf os atebodd rhiant y plentyn neu'r sawl sy'n rhoi gofal iddo 'Cosb gorfforol, megis smacio' o restr a ddarparwyd i ateb y cwestiwn: 'gan feddwl yn ôl dros y 4 wythnos diwethaf, pan fo [enw'r plentyn] wedi camymddwyn, pa un o'r canlynol, os oes un, ydych chi wedi'i wneud?'

²³⁸ Pwyllgor PPIA, Gwybodaeth gan Gomisiynydd Plant Seland Newydd. (Saesneg yn unig), 12 Ebrill 2019.

²³⁹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 560 – Achub y Plant Seland Newydd.

²⁴⁰ Gwefan Byddwch yn Rhesymol Cymru [fel ar 8 Gorffennaf 2019].

269. Nodwn fod yr ystadegau hyn o 2010 mewn perthynas ag ymosodiadau troseddol honedig a gofnodwyd yn erbyn plant 7-14 oed gan bobl dan 15 oed hefyd yn dangos cynnydd canrannol mawr yn nifer yr oedolion hŷn yr honnir eu bod yn ymosod ar blant. Mae'r ystadegau hyn hefyd yn dangos cynnydd canrannol ym mhob carfan oedran o 30 i fyny a anwyd cyn y newid i'r gyfraith. Er enghraifft, 828 y cant yw'r cynnydd canrannol i ymosodiadau gan bobl 40-49 oed, sy'n uwch na'r rhai 20-24 oed a anwyd ar ôl y newid i'r gyfraith, sy'n gynnydd 250 y cant. Rydym hefyd yn nodi nad oes tystiolaeth o gysylltiad achosol.

270. Yn 2010, cyd-ysgrifennodd yr Athro Robert Larzelere yr erthygl "Swedish Trends in Criminal Assaults against Minors since Banning Spanking, 1981-2010".²⁴¹ Mae crynodeb yr erthygl hon yn nodi'r canlynol:

"The rates of all assaults increased dramatically. Compared to 1981, criminal statistics in 2010 included about 22 times as many cases of physical child abuse, 24 times as many assaults by minors against minors, and 73 times as many rapes of minors under the age of 15. Although the first cohort born after the spanking ban showed a smaller percentage increase in perpetrating assaults against minors than other age cohorts, those born since the spanking ban had almost a 12-fold increase in perpetrations altogether, compared to a 7-fold increase for older age cohorts. Although some increases might reflect changes in reporting practices, their magnitude and consistency suggest that part of these increases are real. Recent increases may be due to expanding proscriptions against nonphysical disciplinary consequences."²⁴²

271. Yn ei ymateb i'n hymgyngoriad, mae'r Athro Larzelere yn gwrthwynebu honiadau gan academyddion eraill megis yr Athro Joan Durrant, yr Athro Emeritws Staffan Janson, a'r Athro Cyswllt Pernilla Leviner y gall mwy o barodrwydd i hysbysu am gosb gorfforol esbonio'r cynnydd hwn. Mae'r Athro Larzelere yn dweud y canlynol:

"If the escalating trend in criminal assaults can be explained by decreasing tolerance of minor assaults, then attempted rape reports should have increased more than completed rape reports during this time period. The results were the complete opposite: Alleged rapes of

²⁴¹ Crynodeb erthygl: Robert E. Larzelere, Taren Swindle a Byron R. Johnson, Swedish Trends in Criminal Assaults against Minors since Banning Spanking, 1981-2010, *International Journal of Criminology and Sociology*, 2013, 2, 129-137 [fel ar 8 Gorffennaf 2019].

²⁴² Crynodeb erthygl: Robert E. Larzelere, Taren Swindle a Byron R. Johnson, Swedish Trends in Criminal Assaults against Minors since Banning Spanking, 1981-2010, *International Journal of Criminology and Sociology*, 2013, 2, 129-137, [fel ar 8 Gorffennaf 2019]

children under the age of 15 increased from 24 in 1981 to 1,762 in 2010, more than a 73-fold increase. In contrast, allegations of attempted rapes of children that young increased “only” 2.8 times (24 in 1981 to 68 in 2010). Although increased willingness to report rapes may have accounted for part of these increases, some of this 73-fold increase is likely because a small, but increasing number of boys never learn to accept “No” from their mothers.”²⁴³

272. Clywsom bryderon eraill mewn cyflwyniad ysgrifenedig arall a gyfeiriodd at newid y gyfraith yn Sweden ym 1979:

“Psychiatrist David Eberhard argues that it has left parents unable to correct their children in any way. This in turn has led to the breakdown of discipline in schools, falling grades, a rise in anxiety disorders among teens with a link to suicide attempts.”²⁴⁴

273. Cyfeiriodd Byddwch yn Rhesymol Cymru at y pryderon hyn hefyd:

“David Eberhard, a prominent Swedish psychiatrist, has warned that the Swedish attitude to parenting, which started with a ban on reasonable chastisement in 1979, has led to growing truancy rates, a rise in anxiety disorders amongst teenagers, and a declining performance in international educational league tables.”²⁴⁵

274. Rydym yn nodi bod gwefan David Eberhard yn awgrymu bod y llyfr sy’n cynnwys y manylion hyn ar gael yn Swedeg yn unig.²⁴⁶ Gwnaethom ofyn i Byddwch yn Rhesymol Cymru a oedd wedi llwyddo i ddod o hyd i’r esboniad llawn o’r dystiolaeth ystadegol yn y testun neu a oedd y dystiolaeth a oedd ar gael ar hyn o bryd o erthyglau cysylltiedig yn y wasg.²⁴⁷ Cadarnhaodd Jamie Gillies ei fod wedi cael ar ddeall bod yr awdur yn bwriadu cyfieithu ei waith i’r Saesneg.²⁴⁸

275. Rhoddodd Plant yng Nghymru gopi o ddogfen yr anfonodd yr Athro Emeritws Staffan Janson yn Sweden ati ym mis Mai 2019, o’r enw *Effaith*

²⁴³ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 559 (Saesneg yn unig) – yr Athro Robert R. Larzelere

²⁴⁴ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 470 – Unigolyn (Saesneg yn unig).]

²⁴⁵ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 92 (Saesneg yn unig) – Byddwch yn Rhesymol Cymru.

²⁴⁶ [Gwefan David Eberhard](#) [fel ar 22 Gorffennaf 2019].

²⁴⁷ The Independent, [Was Sweden right to spare the rod? A new book has attacked the 1979 decision to ban smacking](#), Hydref 2013 [fel ar 22 Gorffennaf 2019].

²⁴⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 374], 2 Mai 2019.

*gadarnhaol y gwaharddiad ar gosb gorfforol yn Sweden.*²⁴⁹ Mae darn o'r nodyn yn dweud y canlynol:

"[...] well-performed scientific studies have confirmed that corporal punishment of children have similar detrimental effects on children's health and development as physical abuse. In 1979, this was not known for sure. The ban was rather based on experiences of severe child abuse cases in the 1960s and a long-standing discussion about child rights.

"[...] While almost all parents spanked his or her child at least once during the last year in the 1960s, this is very rare nowadays."²⁵⁰

276. Dywedodd Comisiynydd Plant Cymru wrthym ei barn am rywfaifnt o'r dystiolaeth ynghylch a fu effaith negyddol ar blant a theuluoedd yn Sweden ar ôl y newid yn y gyfraith, yn enwedig y dystiolaeth gan yr Athro Robert Larzelere. Dywedodd y canlynol wrthym:

"I spent some time at the beginning of the session talking about the quality of the evidence, and that study would not, in my view, pass that quality threshold whatsoever. [...] Sweden is consistently in the top five of children's well-being scores, and all the others in the top five also have passed this law. I'm not making that correlation."²⁵¹

277. Pan gafodd ei holi am ei safbwynt ar y dystiolaeth ryngwladol, dywedodd y Dirprwy Weinidog y canlynol:

"I think we have, as far as possible, looked at international evidence where this legislation has been introduced. It's different for different countries, so I know it's difficult to get anything that's absolutely linked. But I don't agree that it's a bit of a chance, really. I think we are preparing very well and very carefully. As the team who have been working on this have worked through the preparation for the Bill, lots of issues have arisen as they've done that, and so you have to do that, I think, alongside the actual practical implications with the groups that are coming together, and I think the point at which we've done that is probably just about right, really."²⁵²

²⁴⁹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 482 (Saesneg yn unig) – Plant yng Nghymru.

²⁵⁰ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 482 (Saesneg yn unig) – Plant yng Nghymru.

²⁵¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 685], 2 Mai 2019.

²⁵² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 25], 12 Mehefin 2019.

Ein barn ni am egwyddorion cyffredinol y Bil

278. Fel Pwyllgor, rydym yn llwyr gydnabod bod safbwyntiau cryf ar ddwy ochr y ddadl hon ynghylch a ddylai'r Bil hwn ddod yn gyfraith. Rydym yn diolch i'r holl bobl a gyflwynodd dystiolaeth yn nodi eu safbwyntiau a'r rhieni a chynrychiolwyr y sefydliadau sydd wedi dod i siarad â ni'n uniongyrchol. Fe welwch fod eich cyfraniadau wedi eu hadlewyrchu yn yr adroddiad hwn ac wedi cyfrannu at ein hystyriaeth o'r Bil hwn a'n gwaith craffu arno.

279. Rydym wedi cael ystod eang o wybodaeth, clywed ystod eang o safbwyntiau a rhoi ystyriaeth fanwl i ehangder y dystiolaeth sydd ar gael i ni.

280. Rhan bwysig o'n gwaith fu clywed gan y rhai sy'n gweithio ar y rheng flaen, yn darparu gwasanaethau, ac sydd â chyfrifoldeb statudol i amddiffyn plant a gweithredu er eu budd pennaf. Mae'r rhai rydym wedi siarad â hwy'n cynnwys yr heddlu, Gwasanaeth Erlyn y Goron, Gwasanaethau Cymdeithasol, cynrychiolwyr athrawon ac ystod eang o weithwyr iechyd proffesiynol, gan gynnwys meddygon teulu, nyrsys, ymwelwyr iechyd, pediatregwyr a seiciatryddion.

281. Yn ddieithriad, maent wedi dweud wrthym y bydd y Bil hwn yn gwella eu gallu i amddiffyn plant sy'n byw yng Nghymru oherwydd y bydd yn gwneud y gyfraith yn glir. O ganlyniad i hynny, dywedwyd wrthym y bydd hyn yn eu helpu i amddiffyn plant yn well, gan gynnwys y rhai sydd yn 'rheng flaen' y system amddiffyn plant. Dywedodd gweithwyr proffesiynol wrthym y bydd y Bil hwn yn gwneud gwahaniaeth sylweddol oherwydd ei fod yn rhoi llinell glir iddynt ac, yn bwysig iawn, ffin glir y gall rhieni, plant a'r cyhoedd ehangach ei deall yn glir.

282. Rydym yn cydnabod nad oedd cefnogaeth i egwyddorion cyffredinol y Bil hwn ymhlith mwyafrif yr unigolion a ymatebodd i'n hymgyngoriad o'u safbwynt personol. Clywsom ystod eang o resymau dros eu gwrthwynebiad ac rydym wedi myfyrio ar y safbwyntiau hyn yn fanwl yn ein hadroddiad.

283. Mae mwyafrif yr ymatebion gan unigolion wedi canolbwyntio ar sut y bydd dileu'r amddiffyniad cosb resymol yn effeithio ar rieni. Mae'n rhaid i ni fod yn glir iawn mai ein prif bryder, fel Pwyllgor, yw pwysu a mesur yr hyn y mae'r dystiolaeth yn ei ddweud wrthym am yr effaith y gallai'r Bil hwn ei chael ar blant, neu y bydd yn ei chael arnynt, ac a fydd yn gwella'r amddiffyniad y mae'r gyfraith yn ei roi iddynt.

284. Mae'r dystiolaeth academaidd yr ydym wedi'i thrafod yn canolbwyntio ar ystod o faterion. Mae'r rhain yn cynnwys trafod y dystiolaeth am effeithiau tymor byr a thymor hir cosb gorfforol ar blant, a gwaith academaidd sy'n canolbwyntio

ar yr effaith ar ganlyniadau plant mewn gwledydd sydd eisoes wedi gwahardd cosb resymol.

285. Ar y cyfan, mae'r rhan fwyaf o'n Pwyllgor yn credu bod dadl gref y bydd y Bil hwn yn lleihau'r risg o niwed posibl i blant a phobl ifanc. Nid ydym yn argyhoeddedig bod posibilrwydd y bydd nifer fawr o erlyniadau o ganlyniad i'r Bil hwn. Nid oes tystiolaeth i awgrymu hynny ac nid hwnnw yw safbwynt yr heddlu na Gwasanaeth Erlyn y Goron chwaith. Amlinellir y dystiolaeth fanwl sy'n sail i'r casgliad hwn ym mhennod 3.

286. Ystyriwyd bod Cymru yn arwain y ffordd i blant a phobl ifanc ac y cafodd gydnabyddiaeth ryngwladol pan gyflwynodd y *Mesur Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2017*. Hon oedd y ddeddfwriaeth gyntaf o'i bath yn y DU, gan ymgorffori Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn mewn cyfraith ddomestig. Rydym ni, a'r pwyllgorau a'n rhagflaenodd, wedi dweud wrth Lywodraeth Cymru yn gyson fod yn rhaid i'r ymrwymiad deddfwriaethol hwn i hawliau gael ei wireddu ym mywydau plant.

287. Mae Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn wedi bod yn eglur iawn ei fod am i'r gyfraith ar gosb gorfforol newid yn y DU. Yn ddiweddaraf, yn 2016, dywedodd y dylem, fel mater o flaenoriaeth, wahardd pob cosb gorfforol yn y teulu, gan gynnwys drwy ddiddymu pob amddiffyniad cyfreithiol, megis 'cosbedigaeth resymol'. Mae'r rhan fwyaf o'n Pwyllgor yn credu na allwn, fel gwlad, ddewis a dethol pa erthyglau yn y Confensiwn i gydymffurfio â hwy. I ni, bydd pasio'r ddeddfwriaeth hon yn enghraifft glir o sut y gellir troi'r dyletswyddau deddfwriaethol hyn yn realiti ystyrlon i blant yng Nghymru.

288. Fodd bynnag, ymhlith y rhai ohonom sy'n awyddus i weld y Bil hwn yn symud ymlaen i gam nesaf y broses ddeddfwriaethol, rydym yn glir iawn ei bod yn hanfodol bod dau beth yn eu lle i sicrhau bod y Bil hwn yn gweithio er budd plant a'u teuluoedd:

- Yn gyntaf, mae ymgyrch codi ymwybyddiaeth eang yn hanfodol. Mae hyn yn sylfaenol i lwyddiant y ddeddfwriaeth hon ac felly, yn ein barn ni, mae'n rhaid i ddyletswydd ar Lywodraeth Cymru i gyflawni hyn gael ei gosod yn glir ar wyneb y Bil.
- Yn ail, mae'n rhaid bod cymorth cyffredinol ar gael i rieni ar draws Cymru. Mae'n rhaid gwneud llawer mwy i helpu teuluoedd gyda'r heriau anochel a wynebir wrth fagu plant.

289. Ymdrinnir â'r materion hyn, y dystiolaeth fanwl sy'n sail iddynt, a'n hargymhellion cysylltiedig yn ddiweddarach yn yr adroddiad hwn.

290. O ran eglurder y gyfraith a'r diffiniadau a roddir ar wyneb y Bil, rydym yn cytuno â'r Dirprwy Weinidog bod y geiriad a ddefnyddir yn briodol.

Argymhelliad 1. Bod y Cynulliad Cenedlaethol, gan ystyried yr ystod eang o dystiolaeth a roddwyd i ni fel rhan o'n gwaith craffu Cyfnod 1 a'r argymhellion a wnawn yn yr adroddiad hwn, yn cytuno ar egwyddorion cyffredinol y Bil Plant (Diddymu Amddiffyniad Cosb Resymol) (Cymru). Nid yw Suzy Davies AC na Janet Finch-Saunders AC yn cefnogi'r argymhelliad hwn.

3. Gweithredu'r Bil

Bydd y ffordd y caiff y Bil ei roi ar waith yn rhan allweddol o'n gwaith craffu. Roedd yr effaith o ddileu amddiffyniad sydd ar hyn o bryd yn rhan o'n cyfraith trosedd yn ei gwneud yn ofynnol i ni ystyried agwedd debygol y sefydliadau sydd heb eu datganoli sy'n gyfrifol am ein system cyfiawnder troseddol, yn bennaf yr heddlu a'r gwasanaethau erlyn. Roedd ystyried a oes cymorth ddigonol ar gael i rieni i'w helpu i gadw o fewn ffiniau'r gyfraith arfaethedig hefyd yn faes pwysig, yn ogystal ag archwilio'r cynlluniau i sicrhau bod y cyhoedd a gweithwyr proffesiynol fel ei gilydd yn sylweddoli goblygiadau'r Bil.

3.1. Cynlluniau Llywodraeth Cymru ar gyfer gweithredu'r Bil

291. Er mwyn paratoi ar gyfer deddfu'r Bil, mae Llywodraeth Cymru wedi creu Grŵp Gweithredu. Cyfarfu'r grŵp am y tro cyntaf ym mis Mai 2019.

292. Rôl y grŵp yw "ystyried a gwneud argymhellion am sut i weithredu unrhyw newidiadau angenrheidiol yn y modd mwyaf ymarferol ac effeithiol".²⁵³ Mae'n cynnwys yr holl bobl allweddol a fydd yn gweithredu'r Ddeddf,²⁵⁴ gan gynnwys cynrychiolwyr o'r heddlu, comisynwyr heddlu a throseddu, gwasanaethau cymdeithasol, y sectorau iechyd ac addysg,²⁵⁵ CAF/CASS,²⁵⁶ a'r gwasanaeth llysoedd.²⁵⁷

293. Eglurodd y Dirprwy Weinidog y gellid rhannu gwaith y grŵp i'r ffrydiau gwaith a ganlyn:

- cyngor, canllawiau, cymorth a gwybodaeth i rieni;

²⁵³ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 25 Ebrill 2019.

²⁵⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 40], 2 Mai 2019.

²⁵⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 40], 2 Mai 2019.

²⁵⁶ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, yn cynnwys ymateb CAF/CASS Cymru, 4 Mehefin 2019

²⁵⁷ Gohebiaeth, Y Weinyddiaeth Cyfiawnder at y Pwyllgor PPIA, 14 Mai 2019

- casglu, monitro a gwerthuso data;
- prosesau gweithredol, gweithdrefnau , cyfarwyddyd a rhyngweithio rhwng asiantaethau;
- dulliau setlo allan o'r llys, gan gynnwys cynlluniau eraill.²⁵⁸

294. Pan ofynnwyd iddynt am eu cyfraniad hyd yma yng ngwaith y Grŵp Gweithredu, cadarnhaodd cynrychiolwyr llywodraeth leol, gwasanaethau cymdeithasol ac addysg,²⁵⁹ yr heddlu, comisiynwyr heddlu a throseddau,²⁶⁰ ieuchyd,²⁶¹ y Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol,²⁶² a Gwasanaeth Eryl y Goron²⁶³ eu bod yn fodlon ar eu lefelau ymgysylltu.

295. Roedd y tystion, gan gynnwys Comisiynydd Plant Cymru²⁶⁴ a Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru, yn pwysleisio mor bwysig oedd rôl y Grŵp Gweithredu o ran nodi a lliniaru canlyniadau anfwriadol posibl y Bil.²⁶⁵

296. Pan ofynnwyd a ddylai gwaith y grŵp fod wedi dechrau'n gynharach o ystyried y pwysigrwydd a roddwyd iddo gan randdeiliaid, eglurodd y Dirprwy Weinidog fod angen taro cydbwysedd rhwng gwneud y paratodau angenrheidiol a pheidio â chymryd yn ganiataol y byddai'r Cynulliad Cenedlaethol yn cytuno ar y Bil.²⁶⁶ Dywedodd fod angen dull fesul cam, a'i bod yn hyderus y byddai'r ddeddfwriaeth yn cael ei gweithredu mewn ffordd ymarferol iawn.²⁶⁷

297. Cydnabu'r Dirprwy Weinidog ei bod yn anodd iawn cyflwyno'r ddeddfwriaeth hon gan nad yw hyn wedi'i wneud o'r blaen, ond soniodd hefyd am brofiadau lwerddon:

“[...] they introduced similar legislation through an amendment to a Bill, and had no detailed preparation for bringing in the Bill, and in fact

²⁵⁸ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 25 Ebrill 2019

²⁵⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 21], 8 Mai 2019.

²⁶⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 42], 16 Mai 2019.

²⁶¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 54], 22 Mai 2019.

²⁶² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 205-207], 22 Mai 2019.

²⁶³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 40], 6 Mehefin 2019.

²⁶⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 627], 2 Mai 2019

²⁶⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 544], 2 Mai 2019

²⁶⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 22], 12 Mehefin 2019.

²⁶⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 21-23], 12 Mehefin 2019.

there's no evidence that this has caused any difficulties, and no significant negative impacts or increase in workload."²⁶⁸

Dod â phrif ddarpariaeth y Bil i rym

298. Awgrymodd rhai o'r tystion fod angen peth amser rhwng yr adeg y caiff y Bil y Cydsyniad Brenhinol a'r adeg y daw ei brif ddarpariaeth, sef dileu'r amddiffyniad cosb resymol, i rym. Diben hyn, roeddent yn dadlau, oedd sicrhau digon o amser i wneud paratodau digonol ar gyfer gweithredu'r Bil.

299. Croesawodd Gwasanaeth Erlyn y Goron y "cyfnod rhesymol" a addawyd rhwng dyddiad pasio'r Bil a'i ddyddiad cychwyn. Byddai hyn, roedd yn dadlau, yn cyflawni'r canlynol:

"allow provision of information and support to parents and to raise awareness of the legislative change."²⁶⁹

300. Ychwanegodd Prif Erlynydd y Goron y byddai cyfnod o amser rhwng y Cydsyniad Brenhinol a'r dyddiad cychwyn yn rhoi cyfle i sicrhau y gellid diweddarau'r canllawiau angenrheidiol (a drafodir yn nes ymlaen yn y bennod hon) er mwyn iddynt fod yn addas at y diben.²⁷⁰

301. Cytunodd Comisiynydd Plant Cymru y byddai angen cyfnod addas o amser ar ôl y Cydsyniad Brenhinol i ddarparu'r hyfforddiant, yr ymwybyddiaeth a'r ddogfennaeth angenrheidiol i gyflawni amcanion y Bil.²⁷¹ Fodd bynnag, roedd hi a'r ymgyrch 'Sdim Curo Plant! Cymru eisiau gweld ei ddarpariaethau yn dod i rym cyn diwedd y Pumed Cynulliad (Gwanwyn 2021).²⁷² Galwodd y Comisiynydd Plant am roi'r dyddiad cychwyn ar wyneb y Bil, gan gyfeirio at ddeddfwriaeth debyg a gynigiwyd yn yr Alban sy'n nodi y daw'r darpariaethau i rym 12 mis ar ôl y Cydsyniad Brenhinol.²⁷³

302. Cadarnhaodd y Dirprwy Weinidog, pe bai'r Bil yn cael ei basio, y bydd 'tua dwy flynedd' rhwng y Cydsyniad Brenhinol a chychwyn y Ddeddf. Esboniodd:

²⁶⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 21], 12 Mehefin 2019.

²⁶⁹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 293 – Gwasanaeth Erlyn y Goron.

²⁷⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 31 a 79], 6 Mehefin 2019.

²⁷¹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 160 – Comisiynydd Plant Cymru (Saesneg yn unig)

²⁷² Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 160 – Comisiynydd Plant Cymru (Saesneg yn unig) a CADRP 572 – 'Sdim Curo Plant (Saesneg yn unig).

²⁷³ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 160 – Comisiynydd Plant Cymru (Saesneg yn unig)

“I think it’s important to give a good chunk of time, really, for the lead-in, so that as many people as possible are made aware, so there’s much less likelihood of there being instances of the law being broken.”²⁷⁴

EIN BARN NI

303. Mae’n amlwg i ni o’r dystiolaeth a gasglwyd gennym y bydd rôl y Grŵp Gweithredu yn hanfodol i weithredu’r Bil hwn. Mae llawer o’r penderfyniadau allweddol yr ydym yn cyfeirio atynt yn ddiweddarach yn y bennod hon yn gyfrifoldeb y Grŵp Gweithredu a’r pedair ffrwd waith sy’n rhan ohono.

304. Rydym yn cydnabod bod angen taro cydbwysedd rhwng symud gwaith ymlaen a pheidio â rhagfarnu gallu’r Cynulliad Cenedlaethol i gytuno ar y Bil. Serch hynny, o ystyried barn y cyhoedd ar ddileu’r amddiffyniad, a’r sicrwydd y mae ar y cyhoedd (a rhai gwasanaethau) ei angen mewn perthynas â’r ystod o rwystrau posibl a chanlyniadau anfwriadol, credwn fod angen i waith y Grŵp Gweithredu fynd rhagddo’n gyflym gyda lefel ddigonol o dryloywder. Bydd hyn yn galluogi pawb y mae’r Bil yn effeithio arno i fod yn rhan o ddatblygu’r ffordd o feddwl a fydd yn sail i’w weithredu.

Argymhelliad 2. Bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod gwaith Grŵp Gweithredu’r Bil yn mynd rhagddo’n gyflym a chyda lefel ddigonol o dryloywder i allu craffu’n barhaus ar ei waith wrth i’r Bil fynd rhagddo drwy’r cyfnodau perthnasol.

305. O ran y dystiolaeth a amlinellir yn ddiweddarach yn y bennod hon, rydym yn cytuno, os caiff y Bil ei basio gan y Cynulliad Cenedlaethol, y dylid caniatáu digon o amser rhwng dyddiad y Cydsyniad Brenhinol a chychwyn y Bil er mwyn i Lywodraeth Cymru a’r gwasanaethau cyhoeddus allu paratoi’n ddigonol ar gyfer gweithredu’r Bil.

Argymhelliad 3. Bod Llywodraeth Cymru yn caniatáu digon o amser rhwng y Cydsyniad Brenhinol a chychwyn prif ddarpariaeth y Bil (sef dileu’r amddiffyniad cosb resymol) a bod y Dirprwy Weinidog yn rhoi’r wybodaeth ddiweddaraf i’r Cynulliad Cenedlaethol am ei chynlluniau yn hyn o beth. Credwn y bydd angen yr amser hwn er mwyn gallu darparu gwybodaeth a chymorth i rieni, codi ymwybyddiaeth o’r newid deddfwriaethol, a diweddarau’r hyfforddiant a’r canllawiau angenrheidiol. Credwn fod pob un ohonynt yn hanfodol i weithredu’r Bil yn effeithiol ac yn gymesur ac i gyflawni’r nodau a bennwyd.

²⁷⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 115], 2 Mai 2019

3. 2. Gwasanaethau heb eu datganoli

306. Bwriad y Bil yw dileu'r amddiffyniad cosb resymol yn y gyfraith gyffredin yng Nghymru, ac felly, pe byddai'n dod yn ddeddf, byddai'n effeithio ar feysydd darparu gwasanaeth a pholisi nad ydynt wedi'u datganoli i'r Cynulliad Cenedlaethol. Byddai hyn yn cynnwys materion yn ymwneud â'r system cyfiawnder troseddol, yn benodol yr heddlu, y gwasanaeth erlyn a'r llysoedd.

Achosion o gosb gorfforol a gaiff eu hadrodd i'r heddlu

307. Cadarnhaodd cynrychiolwyr yr heddlu y ffigur sylfaenol yn y Memorandwm Esboniadol, sef y cofnodir tua 274 o achosion o gosb resymol i'r heddlu yng Nghymru bob blwyddyn.²⁷⁵ Pwysleisiwyd mai amcangyfrif yn unig oedd hwn, yn seiliedig ar ôl-archwiliad a gynhaliwyd gan y pedwar heddlu yng Nghymru, gan nad oes data ar y cwestiwn penodol hwn ar gael o dan y gyfraith bresennol.²⁷⁶

308. Ym Memorandwm Esboniadol y Bil cyfeirir at y ffaith bod data heddlu Seland Newydd, yn y pum mlynedd ar ôl y ddeddfwriaeth i wahardd cosb gorfforol, wedi canfod bod dwywaith cymaint o achosion o ymosod ar blant (gan gynnwys smacio a mân weithredoedd o ddisgyblaeth gorfforol), o gymharu â'r cyfnod cyn y ddeddfwriaeth ar gyfartaledd.²⁷⁷ Mae'r Memorandwm Esboniadol yn rhestru'r gwahaniaethau rhwng Cymru a Seland Newydd a allai effeithio ar gyfraddau cosbi plant yn gorfforol, gan gynnwys:

- gwahaniaethau rhwng deddfwriaeth Seland Newydd a'r hyn a gynigir yng Nghymru;
- mae'r ffordd y gorfodir y gyfraith yn Seland Newydd yn wahanol i Gymru;
- oedran y plant y mae'r ddeddfwriaeth yn berthnasol iddynt;
- gwahaniaethau o ran poblogaeth;
- cymorth rhianta a chodi ymwybyddiaeth o'r ddeddfwriaeth.²⁷⁸

309. Esboniodd cynrychiolwyr yr heddlu a'r comisiynwyr heddlu a throseddu eu bod yn cefnogi'r Bil²⁷⁹ oherwydd nad oes bwriad iddo orfodi'r gyfraith fwy fyth, ond

²⁷⁵ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, tudalen 50.

²⁷⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 74], 16 Mai 2019.

²⁷⁷ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, tudalen 51.

²⁷⁸ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 8.34, tudalen 48.

²⁷⁹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 387 – Grŵp Prif Swyddogion Cymru a Grŵp Plismona Cymru Gyfan (Saesneg yn unig).

yn hytrach cyflawni newid ehangach o ran yr agweddau tuag at hawliau plant. Cadarnhaodd y cynrychiolwyr eu bod yn llwyr o blaid hynny.²⁸⁰ Dywedodd nifer o dystion hefyd y gellir cyflwyno adroddiadau i'r gwasanaethau cymdeithasol yn hytrach nag i'r heddlu – gweler adran 3.5 o'r adroddiad hwn am ragor o fanylion.

310. O ran ymdrin ag adroddiadau i'r heddlu, eglurodd Matt Jukes, Prif Gwnstabl Heddlu De Cymru, fel a ganlyn:

- byddai cyswllt gan aelod o'r cyhoedd sy'n ymwneud ag ymosodiad honedig yn erbyn plentyn fel arfer yn arwain at benderfyniad i ddefnyddio swyddog, gyda lefel y brys yn dibynnu ar yr amgylchiadau;²⁸¹
- o ran y cwestiwn a fyddai unigolyn yn cael ei arestio, dywedodd fod llawer mwy o waith bellach yn cael ei wneud drwy bresenoldeb gwirfoddol a chyfweliadau ac mae'n debyg y byddai llawer o'r achosion y gallem eu dychmygu o dan y newid deddfwriaethol hwn yn syrthio o dan y pennawd hwnnw;²⁸²
- byddai adroddiadau gan swyddogion sy'n mynd i achosion o'r fath yn dod yn rhan o ryw fath o drefniadau diogelu amlasiantaeth ar gyfer eu hasesu;²⁸³
- er bod nifer yr adroddiadau tebygol os caiff y Bil ei basio yn bwynt dadleuol, mae nifer bresennol yr achosion sy'n ymwneud â chosb gorfforol yn fach iawn,²⁸⁴ ac mae'n annhebygol y bydd nifer fawr o bobl nad oeddent yn codi'r ffôn i roi gwybod i ni am bethau o'r blaen, yn dechrau gwneud hynny'n sydyn.²⁸⁵

Cyhuddiadau, erlyniadau a setlo allan o'r llys

311. Pan fydd yr heddlu wedi cwblhau eu hymchwiliadau i unrhyw achos penodol, gallant benderfynu:

- peidio â chymryd camau pellach;
- setlo allan o'r llys;

²⁸⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 86], 16 Mai 2019.

²⁸¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 76], 16 Mai 2019.

²⁸² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 77], 16 Mai 2019.

²⁸³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 78], 16 Mai 2019.

²⁸⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 52], 16 Mai 2019.

²⁸⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 134], 16 Mai 2019.

- cyhuddo unigolyn neu gyfeirio'r achos at Wasanaeth Erlyn y Goron am gyngor ar sut i fwrw ymlaen; yna bydd Gwasanaeth Erlyn y Goron yn penderfynu a ddylid cyhuddo unigolyn, a beth fydd y cyhuddiad hwnnw.

312. Roedd y gwrthwynebiad a gododd amlaf yn yr ymatebion i'n hymgyngoriad yn ymwneud â'r risg y byddai rhieni'n cael eu herlyn yn sgil dileu'r amddiffyniad. Ystyrir y pryderon am yr egwyddor o droseddoli rhieni yn adran 2.4 o'r adroddiad hwn.

Cyhuddo ac erlyn

313. Er bod Byddwch yn Rhesymol Cymru wedi cyfeirio at yr "ansicrwydd enfawr" a achosir i rieni a'r heddlu drwy ddiddymu'r amddiffyniad cosb resymol,²⁸⁶ pwysleisiodd Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru fel a ganlyn:

"[...] the purpose of the Bill is not to prosecute parents and to haul them before the courts. The purpose is to reduce and prevent the physical punishment of children across the country."²⁸⁷

314. Yn ôl Memorandwm Esboniadol y Bil:

"Nid yw'r heddlu a Gwasanaeth Erlyn y Goron yn gyrff sydd o fewn ein rheolaeth uniongyrchol, ond mae pob parti'n cytuno bod ymateb cymesur [i achos o gosb gorfforol] er budd pennaf y plentyn yn hanfodol."²⁸⁸

315. O ran nifer yr erlyniadau a allai ddigwydd yng Nghymru yn sgil y ddeddfwriaeth, mae'r Memorandwm Esboniadol yn esbonio fel a ganlyn:

- yn absenoldeb data dibynadwy eraill i amcangyfrif nifer yr erlyniadau a allai godi yng Nghymru yn sgil y ddeddfwriaeth, defnyddiwyd data heddlu Seland Newydd fel sail i greu amcangyfrif o niferoedd posibl yr achosion o erlyn yng Nghymru yn ystod y pum mlynedd yn dilyn cychwyn y ddeddfwriaeth;
- mae'r niferoedd a amcangyfrifir ar gyfer Cymru yn seiliedig ar y ffaith bod gan Gymru tua 60% o nifer y plant a'r bobl ifanc 0-14 oed o'i

²⁸⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 385], 2 Mai 2019

²⁸⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 496], 2 Mai 2019

²⁸⁸ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 4.11, tudalen 25.

chymharu â Seland Newydd (mae'r ddeddfwriaeth yn Seland Newydd yn ymwneud â phlant a phobl ifanc 0-14 oed);

- gan gydnabod mai amcangyfrifon yn unig yw'r rhain, ac y bydd angen gwaith monitro trwyadl ar ôl cychwyn y ddeddfwriaeth er mwyn mesur y niferoedd yn gywir, amcangyfrifir y ceir 38 o achosion dros gyfnod o 5 mlynedd, a disgwylir i niferoedd yr achosion a erlynnir lefelu, wrth i ymwybyddiaeth pobl o'r newid yn y gyfraith gynyddu.²⁸⁹

316. Roedd y farn am nifer yr erlyniadau tebygol yn amrywio. Roedd tystiolaeth a gyflwynwyd gan sefydliadau ac unigolion yn ymateb o'u safbwynt proffesiynol yn disgwyl na fyddai llawer o erlyniadau. Soniwyd am brofiadau mewn gwledydd eraill lle'r oedd cyfreithiau tebyg wedi cael eu pasio heb i rieni gael eu herlyn ar raddau a fyddai'n achosi pryder.²⁹⁰ Roeddent yn awgrymu mai codi bwganod oedd sôn bod y Bil yn troseddoli rhieni.²⁹¹ Rhybuddiodd y rhai a oedd yn erbyn y Bil na ellid rhoi ffigur pendant am nifer tebygol yr euogfarnau ac roeddynt yn amau pa mor soffistigedig oedd y dulliau adrodd mewn gwledydd sydd â chyfreithiau tebyg.²⁹²

Yr hyn a glywsom ynghylch cyhuddo ac erlyn

"[...] data from the police liaison unit infers that there would be around 1,300 investigations into smacking as an assault after the law changes in the first five years of implementation. So, how many parents are we going to see criminalised for actions that we'd now call smacking or reasonable chastisement in the first years of implementation?". **Byddwch yn Rhesymol, (Cofnod y Trafodion [paragraff 209], 2 Mai 2019)**

"[...] the vast majority of cases that would be investigated would be dealt with below that threshold of prosecution". **Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru, (Cofnod y Trafodion [paragraff 496], 2 Mai 2019)**

"Good parents could be criminalised". **Y Sefydliad Cristnogol (CADRP 609) (Saesneg yn unig)**

"[...] the proposed Bill allows for potential criminal liability for parents who lightly smack their children". **Y Cynghrair Efengylaidd (CADRP 644) (Saesneg yn unig)**

²⁸⁹ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraffau 8.40-8.41, tudalen 51.

²⁹⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 492], 12 Mai 2019.

²⁹¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 504 a 492], 12 Mai 2019.

²⁹² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 385 a 318], 12 Mai 2019.

“There is no evidence of negative consequences in any of the 54 countries that have prohibited physical punishment. On the contrary, approval and use of physical punishment have declined and there is no evidence that prosecutions or child apprehensions have increased”. **Yr Athro Joan Durrant (CADRP 640)** (Saesneg yn unig)

317. Dywedodd Matt Jukes, Prif Gwnstabl Heddlu De Cymru wrthym nad oedd yn rhagweld y byddai nifer fawr o bobl yn cael eu cyhuddo a / neu eu herlyn yn sgil y Bil hwn, oherwydd:

- bod tuedd i symud tuag at ddargyfeirio pobl oddi wrth y system cyfiawnder troseddol;
- bod y profion tystiolaethol a budd y cyhoedd sy'n gymwys ar gyfer erlyniad yn uchel.²⁹³

318. Esboniodd, er mai mater i Wasanaeth Erlyn y Goron yw'r profion tystiolaethol a budd y cyhoedd, fod yr heddlu hefyd yn defnyddio'r profion hynny yn eu penderfyniadau. Aeth ymlaen i ddweud y canlynol:

“We will no doubt, in some cases, conclude that the public interest is not served by—and the CPS would—prosecution but by some other form of intervention.”²⁹⁴

Blwch 1: Profion tystiolaethol a budd y cyhoedd Gwasanaeth Erlyn y Goron

“The evidential test

The prosecutor must first decide whether or not there is enough evidence against the defendant for a realistic prospect of conviction. This means that the magistrates or jury are more likely than not to convict the defendant of the charge. If there is not a realistic prospect of conviction, the case must not go ahead, no matter how important or serious it may be. It is the duty of every Crown Prosecutor to make sure that the right person is prosecuted for the right offence. In doing so, Crown Prosecutors must always act in the interests of justice and not only for the purpose of obtaining a conviction.

The public interest test

If the Crown Prosecutor decides that there is a realistic prospect of conviction they must then consider whether it is in the public interest to prosecute the defendant. While the public interest will vary from case to case, broadly speaking the more serious

²⁹³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 80], 16 Mai 2019.

²⁹⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 80], 16 Mai 2019.

an alleged offence the more likely it will be that a prosecution is needed in the public interest.

A prosecution is less likely to be needed if, for example, a court would be likely to fix a minimal or token penalty, or the loss or harm connected with the offence was minor and the result of a single incident. The interests of the victim are an important factor when considering the public interest. Crown Prosecutors will always take into account the consequences for the victim and any views expressed by the victim or victims' family.

Deciding not to prosecute

If the Crown Prosecutor decides that a prosecution should not go ahead, the case will be stopped. The decisions made by the CPS are based on publicly available, clear and visible legal guidance”.

Ffynhonnell: Gwasanaeth Erlyn y Goron, [The decision to charge](#), fel ar 29 Mehefin 2019 (Saesneg yn unig)

319. Pan ofynnwyd iddo am gyhuddo ac erlyn os caiff yr amddiffyniad ei ddileu, dywedodd Barry Hughes, Prif Erlynydd y Goron dros Gymru, fel a ganlyn:

- mater i'r heddlu yw penderfynu a fyddant yn cyfeirio achos at Wasanaeth Erlyn y Goron;
- o dan y gyfraith bresennol, mae'n annhebygol y byddai rhywbeth fel smac ysgafn i'r goes yn cael ei gyfeirio at Wasanaeth Erlyn y Goron oherwydd byddai'r heddlu'n ystyried bod cosb resymol yn amddiffyniad;
- os caiff yr amddiffyniad hwnnw ei ddileu, mae'n amlwg bod mwy o bosibilrwydd y byddai'r mater yn cael ei gyfeirio at Wasanaeth Erlyn y Goron;
- dywedodd hefyd: “I would like to think—and I think this is what will probably happen in practice—that the police would take a view that the evidential test may have been satisfied because the defence had been removed, but it wouldn't be in the public interest to prosecute”.²⁹⁵

320. Aeth yn ei flaen i esbonio:

“It may be that the police decide that it is [in the public interest to prosecute]—it may have been two smacks, three smacks, so it moves towards the end of the spectrum that would suggest that matters are

²⁹⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 20], 6 Mehefin 2019.

becoming rather more serious. So, it may be referred to the CPS for a charging decision. We would then apply independently the same test, and we would probably conclude that the evidential stage was met in that instance because the defence no longer exists, which takes us on to considering the public interest [...] every case is going to be unique on its own facts, but in the circumstances that I've described, if it is just a light smack and it's a one-off and there's no history of this, it would probably be the sort of offence we'd decide it wouldn't be in the public interest to prosecute."²⁹⁶

321. Esboniodd Prif Erlynydd y Goron dros Gymru hefyd:

- gyda dileu'r amddiffyniad, y byddai prawf budd y cyhoedd yn dod i'r amlwg yn llawer cyflymach, ond mai hanfod y mater yw cymesuredd, a cheisio llunio ffordd ymlaen sy'n gymesur â'r drosedd;²⁹⁷
- bod y siawns o erlyn yn eithaf isel, ond ei bod yn uwch na'r hyn ydyw ar hyn o bryd;²⁹⁸
- bod nifer yr erlyniadau'n debygol o fod yn fach. Dywedodd: "I would be very surprised if we were to prosecute anything other than low single figures a year, if that much";²⁹⁹
- mai ar yr erlyniaeth y byddai'r baich prawf ac y byddai angen iddi sefydlu ei hachos y tu hwnt i amheuaeth resymol;³⁰⁰
- mai diben y gyfraith yw dweud beth sy'n dderbyniol, a beth nad yw'n dderbyniol. Nid yw o reidrwydd yn golygu bod angen i ni ddefnyddio'r gyfraith ar gyfer hynny, ond mae'n dangos sut mae cymdeithas yn ystyried ymddygiad penodol.³⁰¹

322. Er bod y Dirprwy Weinidog yn cydnabod ei bod yn anodd pennu gwaelodlin ar gyfer nifer debygol yr achosion a fyddai'n dod o dan y Bil hwn, dywedodd:

²⁹⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 21], 6 Mehefin 2019.

²⁹⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 96], 6 Mehefin 2019.

²⁹⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 88], 6 Mehefin 2019.

²⁹⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 85], 6 Mehefin 2019.

³⁰⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 67], 6 Mehefin 2019.

³⁰¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 59], 6 Mehefin 2019.

“[...] we don't anticipate that there will be a significant number of prosecutions.”³⁰²

323. Pwysleisiodd y Dirprwy Weinidog mai diben y Bil yw amddiffyn plant, a newid ymddygiad drwy godi ymwybyddiaeth. Gobeithiai y byddai hynny'n gostwng yr erlyniadau i ffigurau sengl y flwyddyn.³⁰³ Dywedodd hefyd fod Llywodraeth Cymru eisiau gwneud yn siŵr bod ymateb cymesur i unrhyw drosedd bosibl sydd wedi'i chyflawni, gan gyfeirio at y gofynion ar yr heddlu a Gwasanaeth Erlyn y Goron i gyhuddo ac erlyn dim ond os oes digon o dystiolaeth a lle y mae hynny er budd y cyhoedd (a fyddai'n cynnwys ystyried buddiannau'r plentyn).³⁰⁴

Tystiolaeth gan blant a Chyfryngwyr Cofrestredig

324. Mae Memorandwm Esboniadol y Bil yn cyfeirio at y posibilrwydd o gasglu dystiolaeth gan blant o gosb gorfforol.³⁰⁵

325. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn datgan fel a ganlyn:³⁰⁶

- rhaid ystyried defnyddio Cyfryngwyr Cofrestredig yn y llys ar gyfer pob achos sy'n ymwneud â thyst sy'n blentyn;
- ni fyddant o reidrwydd yn cael eu defnyddio os oes dystiolaeth glir a diamwys ar gael, fel CCTV neu ddatganiad tyst;
- yr heddlu sy'n talu costau Cyfryngwyr Cofrestredig yn ystod y cam ymchwilio, a Gwasanaeth Erlyn y Goron sy'n talu os bydd y mater yn mynd i'r llys.³⁰⁷

326. Er bod y Memorandwm Esboniadol yn nodi bod prinder Cyfryngwyr Cofrestredig yng Nghymru, yn enwedig y rhai sy'n siarad Cymraeg, tynnodd y Dirprwy Weinidog a Phrif Erlynydd y Goron dros Gymru sylw at ymarfer recriwtio

³⁰² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 38], 2 Mai 2019

³⁰³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 38], 2 Mai 2019

³⁰⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 39], 2 Mai 2019

³⁰⁵ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraffau 28-29, tudalennau 76-77.

³⁰⁶ Arbenigwyr cyfathrebu (e.e. therapyddion iaith a lleferydd, seicolegwyr) yw cyfryngwyr cofrestredig a fydd yn helpu i sicrhau bod atebion yn cael eu cyfleu'n fwy effeithiol yn ystod cyfweiliad yr heddlu ac wrth roi dystiolaeth mewn achos. Maent yn cael eu recriwtio, eu hyfforddi a'u hachredu gan y Weinyddiaeth Gyfiawnder.

³⁰⁷ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, tudalen 79

yn ddiweddar gan y Weinyddiaeth Gyfiawnder sydd wedi mynd i'r afael â'r bwlch hwn.³⁰⁸

327. Pan ofynnwyd iddo a oedd yn pryderu y gallai prinder y Cyfryngwyr Cofrestredig fod yn rhwystr i allu gweithredu'r Bil, atebodd Prif Erlynydd y Goron fel a ganlyn:

“[...] it has the potential to serve as a barrier, but in practice, I don't think it would be a barrier. I think, particularly given the very low numbers we're talking about, we would be able to manage it. I've got no significant concerns, I have to say.”³⁰⁹

328. Roedd ymateb ar y cyd Grŵp Prif Swyddogion Cymru a Grŵp Plismona Cymru Gyfan i'n hymgyngghoriad yn codi pryderon ynghylch y posibilrwydd y gallai plant sy'n dystion gael eu symud o ofal eu rhieni yn ystod ymchwiliad:

“[...] in some cases the evidence of a child against their parent would be needed to support and proceed with a prosecution. In these cases, to prevent interference with the prosecution and as part of a safeguarding measure the child or parent would not be able to reside together.”³¹⁰

329. O ystyried difrifoldeb posibl y canlyniad anfwriadol hwn, gwnaethom holi Matt Jukes, Prif Gwnstabl Heddlu De Cymru, yn fanylach. Atebodd ei fod wedi'i nodi fel un o ganlyniadau anfwriadol posibl y Bil, ond na fyddai'n rhoi'r un pwys ar bob un. Ychwanegodd:

“[...]this is no different than the situation now. In situations where children are witnesses, in matters that particularly go to their parents as the alleged offender, of course we have to make decisions about interference with witnesses, but more fundamentally, we're making decisions every single day about whether a child can remain in the home that they're in now. [...] We do know that parental incarceration is one of the adverse childhood experiences that has a consequence in later life, and so, I think in that public interest test there will always be a

³⁰⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 75], 2 Mai 2019 a Chofnod y Trafodion [paragraff 147], 6 Mehefin 2019.

³⁰⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 147], 6 Mehefin 2019.

³¹⁰ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 387 – Grŵp Prif Swyddogion Cymru a Grŵp Plismona Cymru Gyfan (Saesneg yn unig).

question about whether prosecuting a parent on the evidence of their child is going to be in [...] the public interest.”³¹¹

Setlo allan o'r llys

330. Mae Memorandwm Esboniadol y Bil yn nodi, petai'r Bil yn cael ei ddeddfu, fod Llywodraeth Cymru yn rhagweld y gellir cynnig setliad allan o'r llys i rieni y canfuwyd eu bod wedi cosbi eu plentyn yn gorfforol, yn dibynnu ar amgylchiadau'r achos.³¹²

331. Dull o setlo am weithred droseddol yw setlo allan o'r llys. Fe'i cynigir, gan amlaf, gan yr heddlu. Diben hyn yw gallu ymdrin yn gyflym a chymesur â throeddau lefel isel, yn enwedig lle troseddir am y tro cyntaf. Maent yn droseddau y gellid eu datrys yn fwy priodol heb ddwyn achos llys. Mae'r dulliau setlo yn cynnwys rhybuddiadau a datrysiadau cymunedol.

Blwch 2: Rhybuddiadau a datrysiadau cymunedol

Mae **rhybuddiadau** yn cael eu rhoi i unrhyw un sy'n 10 oed neu'n hŷn am fân droseddau, ar yr amod ei fod wedi cyfaddef y drosedd. Nid yw rhybuddiad yn euogfarn droseddol, ond mae'n rhan o gofnod troseddol unigolyn a gall gael ei ddatgelu fel rhan o wiriad cofnodion troseddol safonol neu fanylach y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd.

Datrysiadau cymunedol yw setliadau anstatudol anffurfiol a ddefnyddir i ymdrin â throeddau llai difrifol ac ymddygiad gwrthgymdeithasol lle y mae'r troseddwr yn derbyn cyfrifoldeb. Gellir ei gynnig gyda chynllun dargyfeirio, er enghraifft cyngor a chymorth ar ffyrdd cadarnhaol eraill o ddisgyblu plant. Nid yw'n rhan o gofnod troseddol yr unigolyn ond gall gael ei ddatgelu fel rhan o wiriad manylach y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd.

Ffynhonnell: Y Memorandwm Esboniadol, tudalennau 76-77

332. Mae Comisiynydd Plant Cymru,³¹³ yr Heddlu,³¹⁴ a Phrif Erlynydd y Goron dros Gymru³¹⁵ yn cyfeirio at setlo allan o'r llys fel dewis arall yn lle erlyn i unigolyn sy'n destun ymchwiliad am y tro cyntaf am ddefnyddio cosb gorfforol ar ei blentyn. Yn ôl Matt Jukes, Prif Gwnstabl Heddlu De Cymru:

³¹¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 120-121], 6 Mehefin 2019.

³¹² Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 18, tudalen 75.

³¹³ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 160 – Comisiynydd Plant Cymru (Saesneg yn unig).

³¹⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 98], 16 Mai 2019.

³¹⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 85], 6 Mehefin 2019.

“[...] diversion and other interventions, other than criminal justice, will be key if the intention of Government is not to bring more parents directly through the core criminal justice system.”³¹⁶

333. Aeth ymlaen i egluro, er nad yw setlo allan o'r llys yn fater datganoledig, ac nad oes modd rhoi dyletswydd ar yr heddlu i'w ddefnyddio o dan y setliad cyfansoddiadol, roedd yn hollbwysig sicrhau bod y prif wasanaethau cyhoeddus yn gweithio gyda'i gilydd i ddarparu dewisiadau amgen yn lle cyfiawnder troseddol.³¹⁷ Pwysleisiodd Jeff Cuthbert, Comisiynydd Heddlu a Throseddu Gwent, y pwysigrwydd o ymrwmo i gynlluniau dargyfeirio er mwyn dangos mai nod y Bil yw diogelu llesiant plant yn hytrach na chosbi neu droseddoli rhieni.³¹⁸

334. Ymysg y rhieni hynny a oedd yn gefnogol i'r Bil y buom yn siarad â hwy mewn grwpiau trafod ar 6 Mehefin 2019, gwnaed y pwynt y byddai'n werth cael cyrsiau tebyg i'r cyrsiau gyrru 'ymwybyddiaeth o gyflymder' lle y gallai rhieni ddewis mynd ar gwrs yn hytrach na wynebu erlyniad.

335. Pan ofynnwyd iddi am gynlluniau dargyfeirio, dywedodd y Dirprwy Weinidog y gallent fod yn ffordd 'bwysig iawn' o osgoi erlyn rhiant.³¹⁹ Esboniodd fod trafodaethau gyda'r heddlu ar y gweill, ac y gofynnir i'r Grŵp Gweithredu drafod cynlluniau dargyfeirio fel un o'r pethau allweddol yr oedd am eu cyflwyno.³²⁰

336. Cydnabu'r Dirprwy Weinidog nad yw setlo allan o'r llys yn faes sydd wedi'i ddatganoli, ond dywedodd y byddai gwaith yn cael ei wneud gyda'r Swyddfa Gartref, y Weinyddiaeth Gyfiawnder, Gwasanaeth Erlyn y Goron, yr heddlu, a'r comisiynwyr heddlu a throseddu, i ystyried ymyriadau addas.³²¹ Eglurodd fod gwaith ymchwiliol yn mynd rhagddo gydag Uned Cyswllt yr Heddlu yng Nghymru i ddatblygu cynllun dargyfeirio addas, gyda ffocws ar gynghori ynghylch dewisiadau amgen cadarnhaol, a chefnogi, yn hytrach na chosbi'n gorfforol. Byddai'r cynllun yn cael ei ddarparu, o bosibl, drwy orchymyn datrysiad cymunedol yn hytrach na rhybuddiad.³²²

337. Cadarnhaodd y Dirprwy Weinidog yn ysgrifenedig fel a ganlyn:

³¹⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 51], 16 Mai 2019.

³¹⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 56], 16 Mai 2019.

³¹⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 98], 16 Mai 2019.

³¹⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 188], 2 Mai 2019

³²⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 188], 2 Mai 2019

³²¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 150 a 152], 12 Mehefin 2019.

³²² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 152], 12 Mehefin 2019.

- y sefydlwyd ffrwd waith benodol er mwyn ystyried dargyfeiriadau a dulliau setlo allan o'r llys;
- bydd yr opsiynau ar gyfer dargyfeiriadau a setliadau o'r fath yn amrywio o daflen neu gwrs e-ddysgu ar-lein i sesiwn grŵp wyneb yn wyneb;
- bydd y costau'n amrywio yn dibynnu ar ba opsiwn neu opsiynau y cytunwyd arnynt, ond maent wedi'u seilio ar y rhagdybiaeth y bydd ffigur presennol yr heddlu o 274 o achosion yn cynyddu 100 y cant ar ôl i'r Bil ddod i rym (yn seiliedig ar ddata yn Seland Newydd a ddangosodd fod yr adroddiadau wedi dyblu ar ôl cyflwyno deddfwriaeth debyg yno).³²³

338. Pan ofynnwyd a fyddai disgwyl i rieni dalu i gymryd rhan mewn cynlluniau dargyfeirio a ddatblygwyd at ddibenion y ddeddfwriaeth hon, dywedodd y Dirprwy Weinidog nad oedd y trafodaethau wedi cyrraedd y lefel honno o fanylder ond y byddai'n synnu'n fawr petai rhieni'n gorfod talu i fynd ar gwrs ac na allai weld y byddai peth felly'n ddefnyddiol iawn.³²⁴

Cofnodi gwybodaeth a gwiriadau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd

339. Caiff cyflogwyr wirio cofnod troseddol rhywun sy'n gwneud cais am swydd. Gelwir hyn yn wiriad y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd. Gall y mwyaf manwl o wiriadau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd – y gwiriad manylach – ddangos unrhyw wybodaeth a gedwir gan yr heddlu lleol yr ystyrir ei bod yn berthnasol i'r rôl.³²⁵ Mae hyn yn cynnwys data lle na chafwyd euogfarn.

340. Fel rheswm dros beidio â chefnogi'r Bil, cyfeiriodd nifer o unigolion a ymatebodd i'n hymgyngoriad at effaith bosibl y Bil ar ragolygon rhieni o ran cael gwaith, pe baent yn destun ymchwiliad a/neu eu herlyn am gosbi eu plentyn yn gorfforol. Gofynnodd Byddwch yn Rhesymol Cymru:

“How many parents are going to have police cautions, which would appear in Disclosure and Barring Service checks and affect, potentially, their employment?”³²⁶

³²³Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 1 Gorffennaf 2019

³²⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 190], 2 Mai 2019

³²⁵ Llywodraeth y DU, DBS check, [fel ar 5 Gorffennaf 2019] (Saesneg yn unig).

³²⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 209], 2 Mai 2019

341. Roedd rhai rhieni a oedd yn gwrthwynebu'r Bil y buom yn siarad â hwy mewn grwpiau trafod yn codi pryderon y byddai cofnod o unrhyw ymchwiliad yn cael ei greu hyd yn oed pe na fyddai erlyniad. Roeddent yn poeni y gallai hyn gael ei ddatgelu wrth gynnal gwiriadau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd, ac y gallai hynny effeithio'n negyddol ar ragolygon rhieni o ran cael gwaith.

342. Tynnodd cynrychiolwyr yr heddlu sylw at y ffaith y byddai gwybodaeth am unrhyw achosion a adroddid iddynt yn cael eu cofnodi ar eu systemau, ni waeth a gâi rhywun ei arestio, ei gyhuddo neu ei erlyn:

“[...] if you call the police, you get the police, and if you get the police, information about those families goes on to police systems, not because we wish to surveille families, but because we wish to protect the children who are living in them.”³²⁷

343. Hefyd:

- mae'r trothwy ar gyfer cofnodi achos fel trosedd yn isel iawn, felly byddant yn cael eu cofnodi fel troseddau;³²⁸
- er bod angen ystyried y canlyniadau o gadw cofnodion o'r fath o safbwynt y llysoedd teulu a datgelu gwybodaeth, mae cofnodion o'r fath oll yn cael eu rheoli bellach mewn llawer o achosion, er y newid hwn, oherwydd bod ymdrin â honiadau ynghylch ymosodiadau ar blant yn rhywbeth yr ydym eisoes yn ei wneud mewn llawer o achosion;³²⁹
- yn achos honiadau o ymosodiad yn erbyn plentyn, dywedwyd: “[they will] never be filtered from the considerations for, particularly, an enhanced disclosure and barring application [...] but the more likely disclosures will come where there are multiple reports or the reports have resulted in some action”;³³⁰
- wrth ddatgelu gwybodaeth o'r heddlu i gyrff eraill, gan gynnwys y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS), rhaid i hynny fod yn gymesur, felly mae'n rhaid i'r heddlu weithio'n galed iawn i roi datgeliadau mewn

³²⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 84], 16 Mai 2019.

³²⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 129], 16 Mai 2019.

³²⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 51], 16 Mai 2019.

³³⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 131], 16 Mai 2019.

cyd-destun, yn enwedig mewn perthynas ag achosion lle na chymerwyd camau pellach;³³¹

- pe bai'r Bil yn cael ei basio, byddai angen rhoi ystyriaeth bellach i'r modd y mae achosion o gosb gorfforol yng Nghymru yn cael eu cofnodi gan barhau i sicrhau bod y gwaith cofnodi troseddau yng Nghymru yn gyson â gweddill y DU ac yn unol â Rheolau Cyfrif y Swyddfa Gartref.³³²

344. Pan ofynnwyd iddi am effaith bosibl y Bil o ran cofnodi a datgelu data pan na chafwyd euogfarn, dywedodd y Dirprwy Weinidog fod y mater yn gymwys y tu hwnt i'r ddeddfwriaeth arfaethedig hon. Fodd bynnag, cydnabu'r effaith bosibl ar y rheini mewn proffesiynau fel addysg neu ofal plant sydd angen tystysgrifau gwiriad manylach. Aeth yn ei blaen i esbonio:

“[...] when disclosing information held locally, the police follow the quality assurance framework, and information must pass certain tests, which are related to considerations of relevance, substantiality and proportionality, and considerations of the safety aspects as well of disclosing information. And the police must record their thought process, their rationale, explaining how and why they reached all of their conclusions and their decisions. And this information is then assessed by the chief officer to determine whether it's reasonable to believe that it's relevant, and whether, in their opinion, it ought to be disclosed. Information should only be disclosed if it meets both of those requirements.”³³³

345. Ychwanegodd swyddog y Dirprwy Weinidog fod yr heddlu a'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd eisoes yn gorfod ystyried a ddylid datgelu gwybodaeth o'r fath, a bod “cyfran fach iawn” o wybodaeth lle na chafwyd euogfarn eisoes yn cael ei rhyddhau i gyflogwr yn ystod proses recriwtio. Yn seiliedig ar y wybodaeth honno, byddai disgwyl i lefel y datgeliadau barhau'n isel o dan y Bil.³³⁴

346. Cadarnhaodd y Dirprwy Weinidog yn ysgrifenedig fod 2,582 o geisiadau manwl/safonol y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd wedi eu hanfon yn 2018-19:

³³¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 134], 16 Mai 2019.

³³² Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 387 – Grŵp Prif Swyddogion Cymru a Grŵp Plismona Cymru Gyfan (Saesneg yn unig).

³³³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 156], 12 Mehefin 2019.

³³⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 165], 12 Mehefin 2019.

- cafodd 2,536 o 2,582 (98.2 y cant) eu hanfon yn lân (h.y. nid oedd unrhyw wybodaeth o unrhyw fath wedi'i chofnodi);
- cafodd 44 o 2,582 (1.7 y cant) o geisiadau eu hanfon a oedd yn cynnwys gwybodaeth am euogfarnau/rhybuddiadau;
- cafodd 2 o 2,582 (0.1 y cant) eu hanfon yn cynnwys data lle na chafwyd euogfarn (gwybodaeth a 'gymeradwywyd' gan yr heddlu lleol).³³⁵

347. Dywedodd y Dirprwy Weinidog mewn gohebiaeth y byddai cael “canllawiau clir” am yr wybodaeth sy'n cael ei rhoi yn y gronfa ddata genedlaethol berthnasol yn “hanfodol” mewn perthynas â gwybodaeth am euogfarn neu wybodaeth nad yw'n ymwneud ag euogfarn a bod y materion hyn a'r costau cysylltiedig yn “ymwneud â phroses weithredu fanwl y byddwn yn ei thrafod ymhellach â'r heddlu ac eraill yn ôl yr angen”.³³⁶ Pwysleisiodd, fodd bynnag, o ran proses y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd yn fwy cyffredinol, nad oedd yn disgwyl i'r Bil wneud unrhyw newidiadau ac ailbwsleisiodd fod y broses yn cael ei llywodraethu gan ddeddfwriaeth sylfaenol y DU.³³⁷

Y gwahaniaeth yng nghyfraith Cymru a Lloegr

348. Yn ôl Memorandwm Esboniadol y Bil:

“Er nad ydym yn rhagweld cynnydd sylweddol yn nifer yr achosion a gaiff eu dwyn gerbron y llysoedd troseddol, bydd angen sicrhau bod cyfreithwyr yn ymwybodol o'r newid yn y gyfraith, yn enwedig gan y bydd gwahaniaeth yn y gyfraith rhwng Cymru a Lloegr.”³³⁸

349. Yn ei ymateb i'n hymgyngghoriad, dywedodd Gwasanaeth Erlyn y Goron:

“Wales intends to abolish a defence that will still apply in England. The geographical proximity, single prosecuting authority and court structure covering England and Wales create potential barriers.”³³⁹

³³⁵ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 1 Gorffennaf 2019

³³⁶ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 25 Ebrill 2019

³³⁷ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 1 Gorffennaf 2019

³³⁸ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 40, tudalen 78.

³³⁹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 293 (Saesneg yn unig) – Gwasanaeth Erlyn y Goron.

350. Gofynnodd y Pwyllgor i Brif Erlynydd y Goron dros Gymru ymhelaethu ar dystiolaeth ysgrifenedig Gwasanaeth Erlyn y Goron mewn perthynas ag effaith y gwahaniaeth hwn yng nghyfraith Cymru a Lloegr. Dywedodd y canlynol:

- byddai mwy o achosion a fyddai'n pasio'r cam tystiolaethol yng Nghymru nag a fyddai yn Lloegr, oherwydd byddai'r amddiffyniad yn dal yn gymwys yno, gan godi problemau o ran ymwybyddiaeth y cyhoedd, yn enwedig o ran pobl sy'n teithio i Gymru o Loegr (lle bydd yr amddiffyniad yn parhau). Mae adran 3.4 o'r adroddiad hwn yn ystyried yn fanylach y mater o godi ymwybyddiaeth o'r gyfraith ymhlith pobl sy'n ymweld â Chymru;³⁴⁰
- byddai angen diweddarau ac ail-gyhoeddi canllawiau polisi a safonau cyhuddo i adlewyrchu'r newidiadau, ond roedd yn fodlon bod Cod Gwasanaeth Erlyn y Goron yn ei gwneud yn bosibl ystyried unrhyw wahaniaethau posibl yng nghyfraith Cymru, sy'n golygu bod Gwasanaeth Erlyn y Goron yn ddigon hyblyg;³⁴¹
- mae rhywfaint o wahaniaeth yn y cyfreithiau eisoes yn y DU ac mae hynny'n cael ei gydnabod gan Wasanaeth Erlyn y Goron, ee mae defnyddio coler drydan ar anifail anwes neu gasglu cocos mewn rhai ardaloedd yn droseddau yng Nghymru ond nid yn Lloegr,³⁴² a gall person gael ei wahardd rhag gyrru yn yr Alban gyda 22 µg o alcohol mewn 100 ml o anadl, ond yng Nghymru a Lloegr y terfyn yw 35 µg;³⁴³
- byddai angen codi ymwybyddiaeth o'r gwahaniaeth ymhlith erlynwyr sy'n gweithio ar ddwy ochr y ffin.³⁴⁴

Blwch 3: Canllawiau perthnasol Gwasanaeth Erlyn y Goron

The **Code for Crown Prosecutors** is a public document, issued by the Director of Public Prosecutions that sets out the general principles Crown Prosecutors should follow when they make decisions on cases.

The **Charging Standard** sets out how to approach charging decisions and prosecutions in cases involving various offences against the person. It is designed to assist

³⁴⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 28], 6 Mehefin 2019.

³⁴¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 28], 6 Mehefin 2019.

³⁴² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 58], 6 Mehefin 2019.

³⁴³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 29], 6 Mehefin 2019.

³⁴⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 48], 6 Mehefin 2019.

prosecutors and police officers in selecting the most appropriate charge, in the light of the facts that can be proved, at the earliest possible opportunity”.

Ffynhonnell: Gwasanaeth Erlyn y Goron, Offences against the Person, incorporating the Charging Standard, fel ar 29 Mehefin 2019 (Saesneg yn unig)

351. O ran newidiadau i Safonau a Chanllawiau Gwasanaeth Erlyn y Goron ar Gyhuddo, dywedodd Prif Erlynydd y Goron dros Gymru y byddai unrhyw ddiweddariadau angenrheidiol yn cael eu gwneud fel eu bod yn briodol i'w defnyddio yng Nghymru a Lloegr, ac y byddai, yn ôl pob tebyg, angen gwneud mwy o waith ar y canllawiau o ran y prawf budd y cyhoedd na'r rhai ar gyfer y prawf tystiolaethol.³⁴⁵ Roedd yn hyderus, fodd bynnag, y byddai hyn yn cael ei gyflawni ac y byddai'r canllawiau yn addas at y diben erbyn y dyddiad cychwyn arfaethedig.³⁴⁶

352. Pan ofynnwyd iddo a ddylai canllawiau wedi'u diweddaru i esbonio sut y byddai'r gyfraith arfaethedig yn cael ei chymhwyso fod ar gael nawr i alluogi pobl i ddeall sut y byddai darpariaethau'r Bil yn gweithio'n ymarferol, dywedodd:

“I honestly don't think that would necessarily be helpful. [...] What we would envisage is that we would simply want to take the present public interest factors, which are set out, in my view, very clearly in the code for Crown prosecutors, and we would provide a degree of detail around those that relates more specifically to the issues that we're discussing here. So, it would be taking principles of generality and according them a degree of specificity. And we'd need to work that up as we go along, and I think you'd run a risk of putting the cart before the horse, if I may put it like that.”³⁴⁷

353. Pwysleisiodd Jeff Cuthbert, Comisiynydd Heddlu a Throseddau Gwent, ei bod yn bwysig sicrhau bod cyrff statudol eraill heblaw'r heddlu a Gwasanaeth Erlyn y Goron yn gwybod am y gwahaniaeth yn y gyfraith, gan gynnwys Arolygiaeth Cwnstablïaeth Ei Mawrhydi a'r Gwasanaethau Tân ac Achub.³⁴⁸

354. Cydnabu'r Dirprwy Weinidog fod angen diwygio'r canllawiau pe bai'r Bil yn dod yn gyfraith, a dywedodd fod gan Wasanaeth Erlyn y Goron gynrychiolaeth ar y Grŵp Gweithredu i sicrhau bod y manylion angenrheidiol yn cael eu trafod a'u

³⁴⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 32 a 42], 6 Mehefin 2019.

³⁴⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 79], 6 Mehefin 2019.

³⁴⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 54], 6 Mehefin 2019.

³⁴⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 96], 16 Mai 2019.

cytuno gyda'r holl bartïon perthnasol.³⁴⁹ Ychwanegodd swyddog y Dirprwy Weinidog y byddai sgysiau manylach am y profion tystiolaethol a budd y cyhoedd yn digwydd fel rhan o'r cyfnod gweithredu, ac y byddai hynny'n cynnwys ystyried budd pennaf y plentyn mewn modd ymarferol a chymesur.³⁵⁰

Yr effaith ar gapasiti'r heddlu, Gwasanaeth Erlyn y Goron a'r llysoedd

355. Yn ôl Memorandwm Esboniadol y Bil:

“I roi ystyriaeth i bryderon sy'n ymwneud â'r effaith bosibl ar gyrrff cyhoeddus, rydym wedi meithrin cysylltiadau â chyrrff cyhoeddus perthnasol [...] Ar y cyd, rydym wedi ystyried yr effaith ar adnoddau ac ar y modd y gallent weithio i sicrhau bod prosesau'n cael eu rhoi ar waith yn gyson ar draws Cymru, fel bod gan rieni ddisgwyliad rhesymol o'r modd y bydd cyhuddiadau'n cael eu trin, lle bynnag y maent yn byw yng Nghymru.”³⁵¹

356. Er bod Llywodraeth Cymru yn rhagweld y bydd y Bil yn effeithio ar y system gyfiawnder ac ar yr heddlu, mae'r Memorandwm Esboniadol hefyd yn dweud bod darogan yr union effaith yn gymhleth am y rhesymau a ganlyn:

- nid oes cynsail o fewn y DU i ddiddymu'r amddiffyniad, ac ychydig yw'r data perthnasol sydd ar gael o wledydd eraill i ddynodi'r cynnydd tebygol yn yr achosion a gyfeirir/erlynnir yn sgil dileu'r amddiffyniad;
- mae'r canlyniadau'n dibynnu ar agweddau cymdeithas tuag at y ddeddfwriaeth newydd, ei hymwybyddiaeth ohoni a'i hymatebion iddi;
- mae'r canlyniadau yn dibynnu ar bolisi erlyn a chyfiawnder y Goron mewn perthynas â'r ddeddfwriaeth newydd.³⁵²

357. Fel rheswm dros beidio â chefnogi'r cynnig i ddiddymu'r amddiffyniad, roedd nifer sylweddol o unigolion a ymatebodd i'n hymgyngoriad yn cyfeirio at effaith y Bil ar gapasiti'r heddlu a'r llysoedd, a'r posibilrwydd o ddargyfeirio adnoddau oddi wrth yr hyn a ystyrir yn achosion amddiffyn plant mwy difrifol. Cododd Byddwch yn Rhesymol Cymru bryderon hefyd am yr effaith y byddai'r Bil yn ei chael ar

³⁴⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 67], 2 Mai 2019

³⁵⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 92], 2 Mai 2019

³⁵¹ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 4.12, tudalen 25

³⁵² Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, tudalennau 44-47

gapasiti'r heddlu a'r llysoedd.³⁵³ Roedd hwn hefyd yn fater a godwyd gan rai o'r rheini a oedd yn cefnogi'r Bil – awgrymodd Clybiau Plant Cymru y gallai'r Bil roi mwy o bwysau ar yr heddlu (a'r gwasanaethau cymdeithasol) ac y gallai hynny, yn ei dro, effeithio ar faterion ehangach yn ymwneud â diogelwch plant.³⁵⁴

358. Mewn perthynas â'u capasiti i ymdrin â'r newid deddfwriaethol, dywedodd cynrychiolwyr yr heddlu fel a ganlyn:

“Unless it [the Bill] absolutely unlocks the floodgates of reports, this is not going to destabilise our delivery in front-line operational policing.”³⁵⁵

359. Dywedodd Prif Erlynydd y Goron dros Gymru:

“[...] my take on it is the number of offences is likely to be very small and we would probably have two or three specialists trained in this so that any case that comes through goes to people who've got a close network and can talk to each other.”³⁵⁶

360. Pwysleisiodd Prif Erlynydd y Goron dros Gymru hefyd y byddai cadw cofnod clir o unrhyw achosion a gyfeiriwyd at Wasanaeth Erlyn y Goron ar ôl deddfu yn bwysig i adolygu cynnydd ac i fesur effaith y ddeddf yn nes ymlaen.³⁵⁷ Fodd bynnag, gan nad erlyniad yw'r man cychwyn ar gyfer darpariaethau'r Bil, roedd yn rhagweld na fyddai dim mwy na ffigurau sengl isel y flwyddyn, neu lai na hynny hyd yn oed, yn cael eu herlyn.³⁵⁸

361. Ysgrifennwyd at y Weinyddiaeth Gyfiawnder i ofyn ei barn am oblygiadau'r Bil o ran llwyth gwaith y gwasanaethau o fewn ei chylch gwaith. Dywedodd fod ei phryderon ynghylch yr effaith anhysbys y bydd y polisi'n ei chael ar nifer yr achosion a gaiff eu hadrodd, a'r effaith gyfatebol ar blismona, Gwasanaeth Erlyn y Goron a llwyth gwaith y llysoedd, wedi cael eu trafod â Llywodraeth Cymru.³⁵⁹ Dywedodd y canlynol:

- nid yw Gwasanaeth Erlyn y Goron yn rhagweld cynnydd sylweddol yn y llwyth gwaith;

³⁵³ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 92 (Saesneg yn unig) – Byddwch yn Rhesymol

³⁵⁴ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 646 (Saesneg yn unig) – Clybiau Plant Cymru

³⁵⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 180], 16 Mai 2019

³⁵⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 21], 6 Mehefin 2019.

³⁵⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 83], 6 Mehefin 2019.

³⁵⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 85], 6 Mehefin 2019.

³⁵⁹ Gohebiaeth, Y Weinyddiaeth Gyfiawnder at y Pwyllgor PPIA, 14 Mai 2019

- o ran y llysoedd troseddol, mae Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd Ei Mawrhydi (GLIThEM) yn disgwyl mai bach iawn fydd yr effaith ar lwyth achosion y Llysoedd Ynadon, ond tynnwyd sylw at faterion posibl yn ymwneud â thystion sy'n blant gan nad yw'r llysoedd ynadon wedi'u llunio ar gyfer eu hanghenion (ymdrinnir yn fanylach â materion yn ymwneud â thystion sy'n blant yn adran 3.2 o'r adroddiad hwn);
- Roedd gan GLIThEM bryderon difrifol y gallai rhieni sy'n ffraeo ddefnyddio'r ffaith bod yr amddiffyniad wedi'i ddileu, gan achosi oedi wrth ymdrin ag achosion yn y llysoedd teulu sydd eisoes dan bwysau (ymdrinnir â mater adrodd maleisus yn fanylach yn adran 3.5 o'r adroddiad hwn).³⁶⁰

362. Pan ofynnwyd iddi am effaith debygol y Bil ar gapasiti'r heddlu, Gwasanaeth Erlyn y Goron a'r llysoedd, atebodd y Dirprwy Weinidog fel a ganlyn:

"I think we have to rely on what the people who run those organisations are telling us. Certainly, the CPS say that they can cope. CAFcASS say that they can cope [...] the other important thing to recognise is that this area of work is already dealt with by all these people. So, the CPS is already involved in changing its guidance all the time, so it's not going to be much of an impact for them to actually have to do that over this issue. [...] I accept that we're working in a situation where there's a general pressure on public services, but I think this area that we're legislating on here is part of what everybody's doing already. And so I don't see it as such a big thing in terms of impact."³⁶¹

EIN BARN NI

363. Rydym yn cydnabod ac yn deall y pryder a fynegwyd gan gyfran sylweddol o ymatebwyr i'n hymgyngoriad ynghylch ddileu'r amddiffyniad cosb resymol a'i botensial i arwain at oblygiadau i rieni. Fodd bynnag, cawsom ein sicrhau gan uwch gynrychiolwyr y system cyfiawnder troseddol yr ymatebir i unrhyw adroddiadau am gosbi yn gymesur, a'i bod yn annhebygol iawn y bydd nifer fawr o gyhuddiadau neu erlyniadau yn deillio o'r Bil hwn. Rydym hefyd yn croesawu datganiad pendant y Dirprwy Weinidog mai nod y Bil hwn yw 'amddiffyn plant' a'i

³⁶⁰ Gohebiaeth, Y Weinyddiaeth Gyfiawnder at y Pwyllgor PPIA, 14 Mai 2019

³⁶¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 177], 12 Mehefin 2019.

bod am 'wneud yn siŵr bod ymateb cymesur i unrhyw drosedd bosibl sydd wedi'i chyflawni'.³⁶²

364. Serch hynny, nid ydym yn diystyru pryderon y rhai sy'n gwrthwynebu'r Bil ar y sail y gallai droseddoli rhieni. Credwn fod angen cymryd camau pwysig i sicrhau nad yw'r Bil hwn yn cael effaith anghymesur ar deuluoedd – gan gynnwys o ran erlyn – a bod y camau hynny'n cael eu diffinio'n glir a'u cyfleu i'r cyhoedd a gweithwyr proffesiynol fel ei gilydd.

365. Yn ein barn ni, bydd datblygu dulliau priodol o setlo allan o'r llys yn hanfodol i sicrhau nad yw'r Bil yn arwain at erlyniadau anfwriadol. Dylai'r dulliau setlo hyn ganolbwyntio ar ddewisiadau amgen cadarnhaol yn lle cosbi corfforol, ac ar annog yn hytrach na chosbi rhieni, ac rydym yn cydnabod eu rôl werthfawr, sy'n heriol yn aml iawn.

366. Mae angen cytuno, cyn gynted â phosibl, ar fanylion pellach ynghylch sut y bydd dulliau setlo allan o'r llys yn gweithio'n ymarferol yng nghyd-destun y Bil hwn. Mae hyn yn hanfodol er mwyn rhoi eglurder ynghylch sut y bydd y gyfraith yn cael ei rhoi ar waith. Mae hefyd yn bwysig er mwyn sicrhau'r cyhoedd na fydd mwyafrif llethol yr achosion sydd ar hyn o bryd yn destun yr amddiffyniad cosb resymol yn arwain at erlyn rhieni.

367. Yn gysylltiedig â hyn, mae'n hanfodol bod ystyriaeth ofalus yn cael ei rhoi i ryddhau data lle na chafwyd euogfarn fel rhan o ddatgeliadau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd. Nodwn y ffigurau isel iawn o ddata, lle na chafwyd euogfarn, a ryddhawyd yn 2018-19, a'r camau sydd ar waith i asesu pa mor gymesur yw rhyddhau gwybodaeth o dan y gwiriadau safonol a manwl. Er ein bod yn cydnabod bod hwn yn faes sydd heb ei ddatganoli, mae'n hanfodol bod Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda gwasanaethau sydd heb eu datganoli (ac adrannau Llywodraeth y DU lle bo angen) i ddatblygu canllawiau clir iawn ar gyfer heddluoedd yng Nghymru ynghylch cofnodi gwybodaeth sy'n ymwneud ag ymchwilio i honiadau o gosbi plentyn yn gorfforol. Rhaid i ganllawiau llym barhau hefyd mewn perthynas â rhyddhau gwybodaeth yn sgil ceisiadau i'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd.

368. Rydym yn dawel ein meddwl y rhagwelir mai nifer fach iawn o achosion a fydd yn cyrraedd y cam cyhuddo neu erlyn, sy'n golygu bod yr heddlu a Gwasanaeth Erlyn y Goron yn annhebygol o gael eu llethu. Serch hynny, rydym yn croesawu'r gwaith sydd ar y gweill i sefydlu gwaelodlin cadarnach o ran nifer yr achosion o gosbi plentyn yn gorfforol sy'n debygol o godi. Credwn fod hyn yn

³⁶² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 39], 2 Mai 2019.

arbennig o bwysig yn sgil nod Llywodraeth Cymru o gynyddu ymwybyddiaeth o'r mater ymhlith y cyhoedd, ac rydym yn cydnabod y gallai hyn gael effaith ar nifer y pryderon yr adroddir amdanynt am gosbi plentyn yn gorfforol.

Argymhelliad 4. Bod Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda'r heddlu, Gwasanaeth Eryl y Goron, ac adrannau perthnasol Llywodraeth y DU i ddatblygu, fel mater o flaenoriaeth, lwybr clir i ddargyfeirio achosion, sydd ar hyn o bryd yn destun yr amddiffyniad cosb resymol, i ffwrdd o'r system cyfiawnder troseddol, lle y bo hynny'n briodol ac yn gymesur. Dylai cynlluniau dargyfeirio o'r fath ganolbwyntio ar annog a chefnogi rhieni yn hytrach na'u cosbi.

Argymhelliad 5. Bod Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda'r heddlu ac adrannau perthnasol Llywodraeth y DU i ddatblygu, fel mater o flaenoriaeth, ganllawiau clir ar gyfer heddluoedd yng Nghymru ynghylch cofnodi gwybodaeth yn ymwneud ag ymchwilio i honiadau o gosbi plant yn gorfforol.

Argymhelliad 6. Bod Llywodraeth Cymru yn parhau â'i gwaith i sefydlu gwaelodlin cadarnach o ran nifer yr achosion o gosbi plant yn gorfforol, a rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Cynulliad Cenedlaethol yn rheolaidd.

3. 3. Gwasanaethau wedi'u datganoli

369. Roedd y rhai o blaid ac yn erbyn y Bil yn gytûn gan mwyaf o ran y pwysigrwydd yr oeddent yn ei roi i gefnogi teuluoedd a sicrhau bod pob rhiant yn gallu cael gwasanaethau a gwybodaeth a allai eu cefnogi yn y rôl hon. Fodd bynnag, er bod rhai o gefnogwyr y Bil yn ystyried bod y ddeddfwriaeth yn gyfle i ymwneud fwyfwy â rhianta cadarnhaol a chymorth ychwanegol, a chodi ymwybyddiaeth o hynny, roedd y rhai a wrthwynebai'r Bil yn cwestiynu'r angen am newid y gyfraith i gyflawni'r nod hwn, ynghyd â doethineb hynny a'r tebygolrwydd y byddai'n llwyddo.

Argaeledd a chapasiti gwasanaethau i gefnogi teuluoedd

370. Yn ôl Memorandwm Esboniadol y Bil:

“Mae darparu gwybodaeth a chymorth i rieni a chodi ymwybyddiaeth o'r newid i'r ddeddfwriaeth yn rhan o'r cynllun i weithredu'r ddeddfwriaeth, ar y cyd â darparu cyngor a chymorth ar ddulliau cadarnhaol eraill yn lle cosbi corfforol. Cynigir y bydd cyfnod rhesymol ar ôl cael Cydsyniad Brenhinol a chyn i'r trefniadau newydd ddod i rym, er mwyn caniatáu digon o amser i wneud hynny. Wrth baratoi ar gyfer gweithredu'r ddeddfwriaeth, byddwn yn cydweithio â rhanddeiliaid

allweddol yng Nghymru er mwyn ystyried pa gymorth arall sydd ei angen, os o gwbl..."³⁶³

371. Roedd consensws cryf ymysg y rhai a oedd o blaid y Bil fod angen darparu cymorth i rieni i gyd-fynd â'r ddeddfwriaeth hon, gan gynnwys gwybodaeth am rianta cadarnhaol, a dangos bod dulliau amgen na chosbi'n gorfforol. Dadleuwyd bod hyn yn angenrheidiol i allu cyrraedd y nod o leihau cosbi plant yn gorfforol, ac i liniaru unrhyw ganlyniadau anfwriadol sy'n deillio o'r Bil (gan gynnwys troseddoli).³⁶⁴ Crynhowyd y farn hon gan BASW Cymru:

"[...] it's an imperative that legislative change be accompanied by support services and information for parents that conveys messages about positive parenting and alternatives to physical punishment instead of introducing a 'blame' culture, where they risk being criminalised instead of supported and educated about appropriate and less harmful parenting strategies."³⁶⁵

372. Fodd bynnag, codwyd cwestiynau am argaeledd cyffredinol y gwasanaethau cymorth yng Nghymru. Dywedodd Blynyddoedd Cynnar Cymru fod cymorth rhianta ar gael ond roedd yn aml yn cael ei ddarparu fel rhan o raglen wedi'i thargedu naill ai mewn ardaloedd dynodedig (fel Dechrau'n Deg) neu dim ond ar ôl digwyddiadau annymunol.³⁶⁶ Dywedodd Comisiynydd Plant Cymru wrthym fod angen gwneud llawer mwy i helpu rhieni i ddeall a dod o hyd i'r ffordd orau o rianta. Ychwanegodd fod angen cymorth ar rieni – waeth beth fo'u dosbarth cymdeithasol neu eu diwylliant – i ddod o hyd i opsiynau newydd wrth ddisgyblu eu plant.³⁶⁷ Roedd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn crynhoi'r sefyllfa fel a ganlyn:

"[...] we need to ensure that there is that support available to parents and carers that do sometimes struggle with parenting, and that needs to be a universal offer across Wales. If we're to progress with this, that has to be an option that is offered to every parent in Wales."³⁶⁸

³⁶³ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 4.8, tudalen 24.

³⁶⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 68], 8 Mai 2019 a Chofnod y Trafodion [paragraff 547], 2 Mai 2019

³⁶⁵ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 283 (Saesneg yn unig) – Cymdeithas Gweithwyr Cymdeithasol Prydain (BASW) Cymru

³⁶⁶ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 536 (Saesneg yn unig) – Blynyddoedd Cynnar Cymru

³⁶⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 634 a 635], 2 Mai 2019

³⁶⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 14], 8 Mai 2019

Yr hyn a glywsom ynghylch cefnogaeth i deuluoedd

“I think the government should commit to ensuring that there are free open access parenting programmes available to all Welsh parents where parents have the opportunity to meet other parents. At the moment, parenting programmes are available only through a professional referral, thus stigmatising the attendees”. **Unigolyn (CADRP 521)** (Saesneg yn unig).

“[...] innovative far reaching public education will be necessary. This should be for ALL parents as this is not an issue which just affects poorer families”. **Unigolyn (CADRP 522)** (Saesneg yn unig).

“There should be, alongside the bill, plans to provide more parenting support in a way that does not stigmatise parents e.g. through health visiting”. **Unigolyn (CADRP 527)** (Saesneg yn unig).

Ymhlith y **rhieni y buom yn siarad â hwy ar 6 Mehefin 2019 mewn grwpiau trafod**, roedd pryder, pa un a oeddent yn gwrthwynebu neu'n cefnogi'r Bil, nad oedd digon o adnoddau ar gyfer y gwasanaethau cymorth i rieni. Ymhlith y rhai a gefnogodd y Bil roedd cydnabyddiaeth bod bylchau sylweddol yn y gwasanaethau sy'n cefnogi ac yn addysgu rhieni am ffyrdd effeithiol o fagu plant nad oedd yn cynnwys cosb gorfforol.

373. Lle mae cymorth rhianta ar gael ar hyn o bryd, roedd pryderon am ei gapasiti ac, mewn rhai achosion, ei effeithiolrwydd. Tynnodd y Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol sylw at fylchau yn narpariaeth y gwasanaeth, ac roedd cynrychiolwyr y gwasanaeth iechyd yn cydnabod bod y cymorth yn anghyson ledled Cymru, er bod y rhan fwyaf o fyrdau iechyd wedi ymrwymo i ddatblygu gwasanaethau ataliol.³⁶⁹ Dywedodd BASW Cymru nad oedd digon o wasanaethau cymorth ar gael y gellid cyfeirio rhieni atynt, a bod nifer yr achosion gofal ar y gweill ar hyn o bryd yn awgrymu bod problem gyda'r gwasanaethau presennol:

“The numbers are telling us that something isn't right at the early intervention and prevention end. So, either we're not doing enough of it, either we're not doing it right, or we simply aren't doing it.”³⁷⁰

374. Soniodd y byrddau iechyd a'r gwasanaethau cymdeithasol am y posibilrwydd y gallai'r galw am wasanaethau cymorth gynyddu yn sgil y Bil a'r ymgyrch codi ymwybyddiaeth sy'n gysylltiedig ar ef.³⁷¹ Esboniodd Dr Dave Williams, Cyfarwyddwr

³⁶⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 227 a 93], 22 Mai 2019

³⁷⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 326], 16 Mai 2019

³⁷¹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 174 (Saesneg yn unig) – Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe, CADRP 650 (Saesneg yn unig) – Conffederasiwn GIG Cymru a thystiolaeth lafar, Cofnod y Trafodion [paragraff 25], 8 Mai 2019

Rhanbarthol, Gwasanaethau Teulu a Therapi, a oedd yn cynrychioli Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan, y gellid lliniaru'r risgiau sy'n gysylltiedig â chapasiti gwasanaethau drwy wneud gwasanaethau wedi'u targedu a gwasanaethau cyffredinol yn fwy hyblyg (trafodir gwasanaethau cyffredinol yn fanylach yn adran 3.4 o'r adroddiad hwn):

"It's blurring the boundaries so that we don't have postcode lines that say, 'You're Flying Start, you can get enhanced, but if you're two doors down the road, then you don't'. It is about developing that menu and having less black-and-white boundaries, if you like, so that we are able to have the flexibility for those pockets of families who need the Flying Start-type level of intervention but actually don't live in a Flying Start area—that they're able to access the bits of the menu they require."³⁷²

375. Eglurodd aelodau'r Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol fod y cymorth sydd ar gael ar hyn o bryd yn lleihau wrth i blant dyfu'n hŷn:

"[...] families struggling to deal with adolescents would find that there are fewer services available to support them. We've seen a contraction in the provision of youth services that would've traditionally been able to support young people, particularly in their communities. But parenting support groups for that age group, I'd say, are few and far between."³⁷³

376. Wrth ymateb i bryderon am yr effaith y gallai diffyg gwasanaethau cymorth ei chael ar weithredu'r Bil yn effeithiol, dywedodd y Dirprwy Weinidog fod y ddeddfwriaeth arfaethedig wedi'i datblygu fel rhan o becyn ehangach o gymorth cyffredinol a chymorth wedi'i dargedu ar gyfer rhieni a phlant.³⁷⁴ Fodd bynnag, cydnabu fod angen mwy o gymorth ar rieni yn y blynyddoedd cynnar gan fod ymyrraeth gynnar yn allweddol i lawer o'r materion y mae'n rhaid mynd i'r afael â hwy yn nes ymlaen.³⁷⁵ Cydnabu'r Dirprwy Weinidog fod angen gweithio'n galed yn hyn o beth i gyrraedd pob teulu,³⁷⁶ a chyhoeddodd ei bod wedi gofyn i swyddogion wneud y canlynol:

"[...] carry out a mapping exercise to see where the support is and where the gaps are or opportunities to do more, particularly around

³⁷² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 109], 22 Mai 2019

³⁷³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 222], 22 Mai 2019

³⁷⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 97], 12 Mehefin 2019

³⁷⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 104], 12 Mehefin 2019

³⁷⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 145], 12 Mehefin 2019

information and advice on positive alternatives to physical punishment, but also more widely. So, we are looking to see where the gaps are.”³⁷⁷

377. Cadarnhaodd y Dirprwy Weinidog i ni’n ysgrifenedig y cynhelir yr ymarfer mapio yn ystod haf 2019 gyda rhanddeiliaid allanol a mewnol. Esboniodd hefyd:

“Bydd canfyddiadau’r ymarfer yn pennu pa gymorth, cyngor a gwybodaeth rhianta ychwanegol sydd eu hangen, os o gwbl, er mwyn cefnogi’r newid mewn ymddygiad ochr yn ochr â’r Bil, yn ogystal â nodi unrhyw fylchau yn y ddarpariaeth bresennol. Cyflwynir adroddiad ar y canfyddiadau i mi erbyn diwedd mis Medi.”³⁷⁸

378. Pan ofynnwyd a fyddai Llywodraeth Cymru yn ymrwmo i ddarparu cyllid i lenwi unrhyw fylchau yn yr ymarfer mapio yn y cynnig cyffredinol o gymorth rhianta i deuluoedd, dywedodd y Dirprwy Weinidog y byddai Llywodraeth Cymru yn siŵr o’i ystyried bryd hynny.³⁷⁹

379. O ran y pryderon am gymorth i rieni â phlant hŷn, ymrwymodd y Dirprwy Weinidog i ehangu ystod oedran ymgyrch Llywodraeth Cymru *Magu Plant: Rhowch Amser Iddo* o 0-7 oed i 0-18 oed.³⁸⁰

Ofn ymgysylltu â’r gwasanaethau cymorth

380. Roedd rhai ymatebion unigol i’n hymgyngghoriad yn rhybuddio y gallai’r Bil achosi i rieni geisio osgoi ymgysylltu â gwasanaethau cymorth oherwydd ofn ymchwiliad a/neu erlyn.

Yr hyn a glywsom ynghylch effaith bosibl y Bil ar ymgysylltu â gwasanaethau

“It [the Bill] will certainly put up barriers to parents seeking support from the authorities if they are struggling”. **Unigolyn (CADRP 176)** (Saesneg yn unig).

“There exists in many families a caution about involvement with social services. It is my belief that a fear of possible prosecution will tend to increase the reluctance to seek or receive help even when necessary”. **Unigolyn (CADRP 552)** (Saesneg yn unig).

³⁷⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 98], 12 Mehefin 2019

³⁷⁸ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 1 Gorffennaf 2019

³⁷⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 225-226], 12 Mehefin 2019.

³⁸⁰ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 1 Gorffennaf 2019

“[...] the removal of this defence could actually open up this conversation about [...] what’s proportionate and what’s responsible, to give people some tools to manage the everyday ups and downs and conflict that occur when you’re parenting”. **Dr Dave Williams, Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan (Cofnod yTrafodion [paragraff 192], 22 Mai 2019).**

“Creating a culture of suspicion and fear will push parenting problems underground where people might previously have asked for help from professional services or their neighbours and friends”. **Unigolyn (CADRP 558)** (Saesneg yn unig).

“The Bill will damage the relationship between parents and professionals”. **Unigolyn (CADRP 556)** (Saesneg yn unig).

Roedd rhai o’r **rhieni y buom yn siarad â hwy ar 6 Mehefin 2019 mewn grwpiau trafod a oedd yn gwrthwynebu’r Bil** yn poeni y byddai’r ddeddfwriaeth arfaethedig yn creu diwylliant o ofn ac amheuaeth ac yn tanseilio ymddiriedaeth pobl mewn gweithwyr proffesiynol.

381. Pan soniwyd am hyn wrth gynrychiolwyr y gwasanaeth iechyd, roeddynt yn cydnabod bod ofn ymgysylltu â gwasanaethau yn risg bosibl, ond dywedwyd y byddai naws y negeseuon cyhoeddus am y Bil yn allweddol er mwyn osgoi hyn.³⁸¹

382. Dywedodd cynrychiolydd Coleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol wrthym fel a ganlyn:

“[...] if a parent smacks their child and doesn’t want to tell us, we’re probably not going to know. If it’s a light smack that doesn’t leave a mark, we’re not really going to know and we can’t change that. But even in that situation, we can bring it up and talk about good parenting and what’s the right way. And so this law’s still useful, even if we’ve got parents who are smacking their children but aren’t presenting that information to us.”³⁸²

383. Dywedodd y Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol fod angen newid diwylliant er mwyn i rieni allu ymgysylltu’n rhagweithiol â gwasanaethau cymorth:

“In Europe, what we see with child protection is that people come forward and ask services for help. Culturally, in the UK, we have a culture where children’s services are seen as intervening as opposed to being invited in. The cultural change, I think, that we need to achieve is

³⁸¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 96 a 97], 22 Mai 2019

³⁸² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 414], 22 Mai 2019

where people, when they're having a hard time, can say, 'I need a bit of help', and I think this can help towards that."³⁸³

Gwasanaethau Cymdeithasol

384. Roedd cefnogwyr a gwrthwynebwyr y Bil fel ei gilydd yn pryderu y gallai'r ddeddfwriaeth arfaethedig achosi cynnydd yn nifer yr atgyfeiriadau i'r gwasanaethau cymdeithasol. Roedd llawer o wrthwynebwyr y Bil hefyd yn dadlau y byddai dileu'r amddiffyniad yn golygu bod achosion "dibwys" o smacio yn dargyfeirio gwasanaethau, sydd eisoes yn cael eu llethu, i ffwrdd o achosion "mwy difrifol", ac y gallai plant gael eu cymryd i ofal awdurdodau lleol.

Llwyth gwaith

385. Gan ymateb i bryderon am nifer debygol yr atgyfeiriadau i'r gwasanaethau cymdeithasol pe bai'r Bil yn cael ei ddeddfu, dywedodd Sally Jenkins, Cadeirydd Penaethiaid Gwasanaethau Plant Cymru Gyfan ar y pryd ac yn cynrychioli Cymdeithas Cyfarwyddwyr y Gwasanaethau Cymdeithasol:

"We know that it's likely, from some of the work we've already done, that [the Bill] is not opening floodgates for a sudden sea of referrals to children's services."³⁸⁴

Yr hyn a glywsom ynghylch effaith y Bil ar lwyth gwaith gwasanaethau cymdeithasol

"[...] public bodies are already overstretched and may therefore not be able to cope with a potential influx of new referrals". **Blynyddoedd Cynnar Cymru (CADRP 536)** (Saesneg yn unig).

"Enforcement of this will create unnecessary pressure on social services and policing, draining much needed resources from already over-stretched departments". **Unigolyn (CADRP 523)** (Saesneg yn unig).

"Genuinely violent individuals will be missed by social workers and police as they are called to investigate Mrs Jones who smacked her child on the hand". **Unigolyn (CADRP 253)** (Saesneg yn unig).

"Police and social workers are already at breaking point. Let them get on with the important things". **Unigolyn (CADRP 452)** (Saesneg yn unig).

³⁸³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 170], 22 Mai 2019

³⁸⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 130], 8 Mai 2019.

“There’s no evidence to support that there’s going to be an opening of the floodgates”.
BASW Cymru (Cofnod y Trafodion [paragraff 268], 16 Mai 2019)

“The police and social services are already investigating assaults on children every day. But what will change is that that defence will not be available; if they go forward to prosecute, it won’t be available to deploy by parents”. **Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru, (Cofnod y Trafodion [paragraff 501], 2 Mai 2019)**

Ymhlith y **rhieni y buom yn siarad â hwy ar 6 Mehefin 2019 mewn grwpiau trafod** roedd pryder, pa un a oeddent yn gwrthwynebu neu’n cefnogi’r Bil, na fyddai’r gwasanaethau cymdeithasol yn gallu ymdopi â’r llwyth gwaith ychwanegol y gallai’r Bil ei greu. Roedd y rhieni a oedd yn gwrthwynebu’r Bil yn pryderu bod y gwasanaethau cymdeithasol eisoes dan bwysau ac y byddai ymdrin ag achosion fel y rhai a oedd yn destun yr amddiffyniad ar hyn o bryd yn dargyfeirio adnoddau i ffwrdd o achosion mwy difrifol.

386. O ran effaith y Bil ar gapasiti gwasanaethau, eglurodd Sally Jenkins y canlynol:

- mae’r atgyfeiriadau yn sgil y Bil yn debygol o gyrraedd anterth ac yna setlo;³⁸⁵
- byddai asesu effaith debygol y Bil ar wasanaethau cymdeithasol, gan gynnwys cymorth y tu allan i oriau, yn rhan o waith y Grŵp Gweithredu, ond ni ddylai’r anhawster o ran gwybod beth yw effaith y Bil a’i ymgyrch ymwybyddiaeth gysylltiedig ar nifer yr atgyfeiriadau, danseilio’r nod o ddiogelu hawliau plant;³⁸⁶
- bid a fo am y Bil, mae’r gwasanaethau cymdeithasol eisoes yn edrych ar unrhyw achos sy’n ymwneud â chosb gorfforol os yw’n achosi pryder;³⁸⁷
- nid yw’n debygol y byddai’r Bil yn dargyfeirio adnoddau o’r gwasanaethau plant.³⁸⁸

387. Dywedodd Huw David, a oedd yn cynrychioli Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, fod capasiti’r gwasanaethau cymdeithasol ‘ar fin cyrraedd pen ei dennyn’. Er ei fod yn pwysleisio bod llywodraeth leol yn cefnogi’r Bil, dywedodd ei bod yn

³⁸⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 60], 8 Mai 2019.

³⁸⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 24, 25 a 100], 8 Mai 2019

³⁸⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 89], 8 Mai 2019

³⁸⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 130], 8 Mai 2019

bwysig darparu digon o adnoddau ar gyfer y gwasanaethau cymorth, ymyrraeth gynnar ac atal i gyd-fynd â'r ddeddfwriaeth.³⁸⁹

388. Er bod BASW Cymru wedi mynegi pryderon ynghylch y pwysau mawr ar weithwyr cymdeithasol,³⁹⁰ dywedodd Allison Hulmes, ei Chyfarwyddwr Cenedlaethol dros Gymru, y byddai'r rhan fwyaf o achosion yn dod i'w rhan beth bynnag.³⁹¹ Credai hefyd y byddai'r Bil yn helpu drwy ddileu'r amddiffyniad a oedd yn gadael pobl yn aneglur ynghylch yr hyn a oedd yn dderbyniol o ran cosb gorfforol. Dadleuodd y byddai dileu'r amddiffyniad yn gwneud penderfyniadau gweithwyr cymdeithasol yn llawer symlach.³⁹² Ceir rhagor o fanylion am effaith y Bil ar eglurder y gyfraith yn adran 2.1 o'r adroddiad hwn.

389. Cydnabu'r Dirprwy Weinidog yr anawsterau y mae Llywodraeth Cymru wedi'u hwynebu wrth geisio gwneud amcangyfrif cadarn a chywir o'r cynnydd posibl yn yr atgyfeiriadau i'r gwasanaethau cymdeithasol, sef:

- nid oes cynsail yn y DU i ddileu'r amddiffyniad (ac felly nid oes rheidrwydd ar wasanaethau i gofnodi neu hysbysu am achosion o gosbi plentyn yn gorfforol);
- mae'r data a gasglwyd am wasanaethau cymdeithasol mewn gwledydd eraill sydd â chyfreithiau tebyg yn annigonol neu nid oes modd eu cymharu.³⁹³

390. Eglurodd, fodd bynnag:

- er ei bod yn cydnabod bod angen edrych ar y realiti a'r ymarferoldeb, mae'r sector yn gryf iawn o blaid y Bil;³⁹⁴
- gall fod cynnydd cychwynnol yn yr adroddiadau o ganlyniad i'r ymgyrch codi ymwybyddiaeth, ond nid yw'n disgwyl i hyn barhau i gynyddu;³⁹⁵

³⁸⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 35], 8 Mai 2019

³⁹⁰ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 283 (Saesneg yn unig) – Cymdeithas Gweithwyr Cymdeithasol Prydain (BASW) Cymru

³⁹¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 255], 16 Mai 2019

³⁹² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 192], 16 Mai 2019

³⁹³ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 25 Ebrill 2019

³⁹⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 73], 12 Mehefin 2019

³⁹⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 73], 12 Mehefin 2019

- mae Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda phedwar awdurdod lleol i sefydlu gwaelodlin a byddai hyn yn parhau i gael ei fonitro ar ôl gweithredu'r Bil pe bai'r Bil yn cael ei basio;³⁹⁶
- ni fyddai disgwyl i wasanaethau y tu allan i oriau arferol wneud unrhyw beth gwahanol neu newydd ond byddai Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda hwy i ystyried goblygiadau'r Bil;³⁹⁷
- nid yw'r gwasanaethau cymdeithasol mewn gwledydd eraill lle mae cyfreithiau tebyg, gan gynnwys Iwerddon a Seland Newydd, wedi'u gorlethu.³⁹⁸

391. Gorffennodd y Dirprwy Weinidog drwy ddweud:

“I don't think, really, we have to fear that social services would be overwhelmed, but we must be prepared, and we must get this data and monitor it closely.”³⁹⁹

Y trothwyon ar gyfer ymyrryd

392. Mae Memorandwm Esboniadol y Bil yn amlinellu gwybodaeth ynghylch y trothwy a fydd yn sbarduno ymyrraeth y gwasanaethau cymdeithasol a'r broses amddiffyn plant. Mae'n nodi, os yw'r gwasanaethau cymdeithasol yn credu bod plentyn yn dioddef, neu'n debygol o ddioddef niwed sylweddol, y gallant wneud yr ymholiadau angenrheidiol i benderfynu a ddylid cymryd camau i ddiogelu neu hyrwyddo lles y plentyn.⁴⁰⁰

393. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn esbonio ymhellach:

“Os caiff yr amddiffyniad cosb resymol ei ddileu, byddai dyletswydd ar wasanaethau cymdeithasol i adrodd am honiadau o gosb gorfforol wrth yr heddlu fel trosedd bosib. Hefyd, yn dilyn asesiad cymesurol yn unol â gweithdrefnau diogelu plant amlasiantaethol cyfredol, byddai angen cynnal trafodaeth strategol i drafod manylion yr honiadau hyn; asesu risg; a chytuno ai'r heddlu, y gwasanaethau cymdeithasol, neu'r ddau fydd yn cynnal yr ymchwiliad. Byddai'r drafodaeth strategol yn cynnwys y gwasanaethau cymdeithasol, yr heddlu, y maes iechyd a

³⁹⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 154 a 166], 2 Mai 2019

³⁹⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 174], 2 Mai 2019

³⁹⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 74], 12 Mehefin 2019

³⁹⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 74], 12 Mehefin 2019

⁴⁰⁰ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 47, tudalen 79

chyrff eraill fel yr asiantaethau atgyfeirio. Efallai y bydd angen cynnal mwy nag un drafodaeth.”⁴⁰¹

Yr hyn a glywsom ynghylch y trothwy ar gyfer cynnwys y gwasanaethau cymdeithasol

“Are you going to take children away from their parents a result of a light smacking?”. **Unigolyn (CADRP 17)** (Saesneg yn unig).

“If a parent is penalised for smacking they could lose [...] custody of their children”. **Unigolyn (CADRP 24)** (Saesneg yn unig).

“[...] many cases will remain inconclusive but could potentially cause months of disruption and even separation in a family’s life”. **Unigolyn (CADRP 154)** (Saesneg yn unig).

“It would be likely to increase the numbers taken into care [...] causing trauma to both the parents and children supposedly being protected”. **Unigolyn (CADRP 15)** (Saesneg yn unig).

“Parents and children could be separated causing untold damage to families”. **Unigolyn (CADRP 100)** (Saesneg yn unig).

“[...] the threshold for state intervention is already high. It’s set high and it’s set high for the right reasons”. **BASW Cymru (Cofnod y Trafodion [paragraff 272], 16 Mai 2019)**.

394. Pan ofynnwyd am y trothwy ar gyfer ymyrraeth gan y gwasanaethau cymdeithasol, dywedodd Sally Jenkins, Cadeirydd Penaethiaid Gwasanaethau Plant Cymru Gyfan ar y pryd ac yn cynrychioli Cymdeithas Cyfarwyddwyr y Gwasanaethau Cymdeithasol, fod y trothwy presennol eisoes yn uchel:

“In terms of thresholds for children’s services, we would not be anticipating a huge number of referrals to us. There may be a small number of referrals that come through. What we know from other nations is that it will peak and then settle. We recognise that’s likely to happen. Because we also know that this is actually quite a rare occurrence currently; this is not a defence that’s being used with great frequency, this is not something that is happening. And if we look at the data, we know that the incidents of children, and the number of parents who now recognise this as an acceptable form of punishment,

⁴⁰¹ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 51, tudalen 82

has steadily declined over the last 15 to 20 years. So it's diminishing as it is."⁴⁰²

395. Er y byddai asesiad cymesur ar bapur o bob achos i edrych ar yr hyn sydd wedi digwydd ac ymchwilio, esboniodd mai nifer fach iawn o achosion fyddai'n arwain at weithredu pellach:

"[...] the number of referrals that we currently get from the police that we take absolutely no action on is extraordinary [...] there are countless referrals made by agencies to local authorities that we take no action on."⁴⁰³

396. Eglurodd Huw David, sy'n cynrychioli CLILC, er y gallai'r gwasanaethau cymdeithasol gynnig cymorth ataliol o ganlyniad i adroddiad, fod camau gweithredu mwy sylweddol yn annhebygol yn sgil dileu'r amddiffyniad:

"[...] to be clear, there is no way that we want long-term involvement in any child's life, but particularly not in the lives of children who have been smacked by their parents. That is not going to be the result of this legislation, trust me, because [...] we haven't got the resources to be involved in children's lives."⁴⁰⁴

397. Mewn ymateb i bryderon y gallai'r Bil arwain at ymyrraeth tymor hir ym mywyd teulu, gan gynnwys mwy o blant yn mynd i ofal, dywedodd Sally Jenkins:

"[there are] very few numbers of families where we have long-term intervention currently, even where there is what would be perceived as very significant abuse."⁴⁰⁵

398. Wrth ymateb i bryderon ynghylch y trothwyon a fyddai'n sbarduno ymyrraeth gan y gwasanaethau cymdeithasol, ailbwysleisiodd y Dirprwy Weinidog nad yw gweithwyr proffesiynol yn rhagweld cynnydd sylweddol yn nifer yr atgyfeiriadau.⁴⁰⁶ Pwysleisiodd hefyd ei bod yn bosibl na fyddai achosion hyd yn oed yn dod i sylw'r gwasanaethau cymdeithas oloherwydd y gellid defnyddio cynlluniau fel ffordd o ddargyfeirio rhieni allan o'r system.⁴⁰⁷ O ran pryderon y byddai'r trothwy ar gyfer ymyryd gan y gwasanaethau cymdeithasol yn newid, dywedodd y Dirprwy

⁴⁰² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 60], 8 Mai 2019

⁴⁰³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 72 a 74], 8 Mai 2019

⁴⁰⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 68], 8 Mai 2019

⁴⁰⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 59], 8 Mai 2019.

⁴⁰⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 72], 12 Mehefin 2019

⁴⁰⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 181], 2 Mai 2019

Weinidog nad oedd yn disgwyl i hyn ddigwydd.⁴⁰⁸ Mewn gohebiaeth at y Pwyllgor, esboniodd y Dirprwy Weinidog fel a ganlyn:

“Erbyn hyn, os yw’r ddeddfwriaeth yn cael ei chyflwyno, rhagwelir na fydd angen ymateb i gyfran sylweddol o achosion o gosbi corfforol o dan y broses diogelu plant.”⁴⁰⁹

Addysg ac ysgolion

399. Yn ôl Memorandwm Esboniadol y Bil:

- rhaid i gyrff llywodraethu ysgolion, awdurdodau addysg lleol a sefydliadau addysg bellach drefnu i ddiogelu a hyrwyddo lles plant;
- bydd cyfrifoldebau unigol yr athrawon yn dibynnu ar eu rôl hwy mewn perthynas â diogelu plant yn eu hysgol;
- ar hyn o bryd, os yw plentyn yn dweud wrth athro fod ei riant wedi’i “smacio”, neu os ydyn nhw’n gweld rhywun yn “smacio” plentyn, byddai’r athro yn adrodd am hyn yn unol â’r arferion y cytunwyd arnynt. Mater i’r gwasanaethau cymdeithasol neu’r heddlu fyddai penderfynu, yn dibynnu ar natur y digwyddiad, a fyddent am ymchwilio a pha gamau i’w cymryd, os o gwbl;
- gwaharddwyd y defnydd o gosb gorfforol ym mhob ysgol wladol a gynhelir ym 1987 ac ym mhob ysgol annibynnol ym 1999.⁴¹⁰

400. Awgrymodd Cymdeithas Genedlaethol Prifathrawon Cymru y byddai angen rhagor o ddeunyddiau cefnogi ac adnoddau hyfforddi i alluogi ysgolion i ddeall goblygiadau’r Bil.⁴¹¹ Galwodd hefyd ar Lywodraeth Cymru i ystyried:

“Outlining expectations to be placed upon schools in managing parents / families who do not adhere to the principles within the Bill.”⁴¹²

⁴⁰⁸ Tystiolaeth Iafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 52], 12 Mehefin 2019

⁴⁰⁹ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 25 Ebrill 2019

⁴¹⁰ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraffau 55-57, tudalennau 82-83

⁴¹¹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 610 (Saesneg yn unig) – Cymdeithas Genedlaethol Prifathrawon (NAHT) Cymru

⁴¹² Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 610 (Saesneg yn unig) – Cymdeithas Genedlaethol Prifathrawon (NAHT) Cymru

401. Trafodir yr hyfforddiant a'r canllawiau sydd ar gael i weithwyr proffesiynol yn fanylach yn adran 3.4 o'r adroddiad hwn.

Yr hyn a glywsom ynghylch rôl ysgolion wrth weithredu'r Bil

“For schools with significant mobility (the number of pupils arriving and or leaving a school within a single academic year) and when a significant proportion of the mobile families arrive from outside Wales, there will need to be clear, easily accessible and consistent support resources for schools to swiftly and constructively engage with parents about the legislation in Wales - particularly for families where, culturally, physical punishment is not only allowed but considered an integral part of parenting”. **Cymdeithas Genedlaethol y Prifathrawon (CADRP 610)** (Saesneg yn unig).

“[...] teachers and other staff working in schools and education are key communicators with parents - including those who are hard to reach - and need to be engaged and skilled up to provide clear support and advice to parents”. **Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru, (CADRP 481)** (Saesneg yn unig).

402. Yn ôl Alistair Birch, sy'n cynrychioli Cymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru:

- mae gan ysgolion rôl gwbl sylfaenol i'w chwarae wrth gefnogi teuluoedd oherwydd yr ymddiriedaeth a'r berthynas rhwng staff a rhieni/disgyblion;
- byddai eglurder ynghylch y ddyletswydd bresennol ar weithwyr addysg proffesiynol i hysbysu – ac ymwybyddiaeth ohoni – yn parhau i fod yn allweddol, a byddai'r ddyletswydd i hysbysu yno bob amser;
- arweinwyr diogelu arbenigol mewn ysgolion fyddai'n barnu a oedd yr adroddiadau a gawsant yn dangos risg digon sylweddol i gyfeirio'r achos at y gwasanaethau cymdeithasol a/neu'r heddlu;
- y tu hwnt i'r cam hwn, mater i'r heddlu, y gwasanaethau cymdeithasol neu dîm amlasiantaeth (pe bai un yn bodoli) fyddai hwn (gweler adran 3.5 o'r adroddiad hwn am ragor o fanylion am y dull amlasiantaeth) i benderfynu, yn ôl eu barn broffesiynol, a gyrhaeddwyd y trothwy ar gyfer ymyrryd.⁴¹³

403. Eglurodd y Dirprwy Weinidog fod y sector addysg yn cael ei gynrychioli ar Grŵp Gweithredu Llywodraeth Cymru a bod y sector, yn ei barn hi, yn gefnogol iawn i'r Bil. Ychwanegodd y byddai angen ymgorffori hyfforddiant ar gyfer staff ysgol o fewn y rhaglenni presennol, ac y byddai hynny'n rhan o'r dull gweithredu ysgol gyfan o ran iechyd meddwl a llesiant. Pwysleisiodd, bid a fo am y Bil, fod y

⁴¹³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 105-109], 8 Mai 2019

trefniadau presennol yn ei gwneud yn ofynnol i staff ysgol roi gwybod am unrhyw bryderon bod plentyn yn cael ei gosbi'n gorfforol.⁴¹⁴

Iechyd

404. Mae Memorandwm Esboniadol y Bil yn cyfeirio at ymchwil a gomisiynwyd gan Lywodraeth Cymru, a ddangosodd mai'r ail ffynhonnell fwyaf poblogaidd o gyngor a gwybodaeth ymhlith rhieni yn 2017 am reoli ymddygiad eu plant oedd gweithiwr gofal iechyd proffesiynol. Y rhyngwyd oedd y ffynhonnell fwyaf poblogaidd.⁴¹⁵

405. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn dweud y bydd gan ymarferwyr gofal iechyd, gan gynnwys bydwagedd, ymwelwyr iechyd, nyrsys plant, meddygon teulu a phediatriyddon (yn enwedig pediatriyddon cymunedol) "gyfraniad allweddol o ran darparu cyngor clir a chyson i rieni a gofalwyr am y newid yn y gyfraith". Mae'r Memorandwm Esboniadol hefyd yn dweud bod "pob aelod o staff gofal iechyd yn derbyn hyfforddiant diogelu i lefel ac amllder sy'n addas i'w rôl, a byddai unrhyw newidiadau i'r ddeddfwriaeth yn cael eu cynnwys a'u trafod yn yr hyfforddiant hwnnw".⁴¹⁶

406. Tynnodd Conffederasiwn GIG Cymru sylw at y potensial am fwy o alw am adroddiadau diogelu plant i'r gwasanaethau cymdeithasol a'r heddlu o ganlyniad i'r Bil. Dadleuodd y byddai angen monitro hyn am y rheswm a ganlyn:

"This would likely impact health resources as the safeguarding team support health professionals in the safeguarding process."⁴¹⁷

407. Fodd bynnag, eglurodd Dr Lorna Price, sy'n cynrychioli'r Coleg Brenhinol Pediatreg ac Iechyd Plant, nad oedd yn rhagweld y byddai cynnydd mawr mewn ceisiadau am archwiliadau meddygol ym maes amddiffyn plant yn dod i ran pediatriyddion:

"I don't think there will be a huge increase in work for paediatricians having to undertake further child protection medicals, because the situation in which the defence of reasonable punishment is going to be used, where a smack has only resulted in slight reddening of the skin

⁴¹⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 108, 110, 112, 123 a 137], 12 Mehefin 2019

⁴¹⁵ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, tudalen 17

⁴¹⁶ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraffau 64-65, tudalen 84

⁴¹⁷ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 650 (Saesneg yn unig) – Conffederasiwn GIG Cymru

that's very transient, there's not going to be an injury for a paediatrician to examine and document hours later. It may well be, if there's an allegation or a smacking incident witnessed, that social services or police would make initial inquiries, but, if there's no visible injury, they're not going to bring that child for a medical."⁴¹⁸

408. Dywedodd cynrychiolwyr y gweithwyr iechyd proffesiynol wrthym nad oeddent yn rhagweld cynnydd yn eu llwyth gwaith o ganlyniad i'r Bil.⁴¹⁹ Roeddent yn ystyried y mater fel rhan o'u gwaith o ddydd i ddydd, ac felly nid oeddent yn credu y byddai'n effeithio ar eu capasiti.⁴²⁰ Dywedodd cynrychiolydd y Coleg Nyrso Brenhinol y byddai dileu'r amddiffyniad yn ychwanegu pwysau at y cyngor a roddir eisoes ar dechnegau rhianta cadarnhaol a rheoli ymddygiad.⁴²¹ Nodir barn y gweithwyr iechyd proffesiynol a'u cefnogaeth i'r Bil o ran yr eglurder y bydd yn ei roi iddynt yn eu gwaith yn adran 2.1 o'r adroddiad hwn. Trafodir sylwadau ar hyfforddiant a chanllawiau i weithwyr iechyd proffesiynol yn adran 3.4 o'r adroddiad hwn.

Gwasanaeth Cyngori a Chynorthwyo Llys i Blant a Theuluoedd (CAFCASS)

409. Mae Memorandwm Esboniadol y Bil yn rhestru Gwasanaeth Cyngori a Chynorthwyo Llys i Blant a Theuluoedd Cymru (CAFCASS) fel un o'r sefydliadau y mae'r Bil yn debygol o effeithio arnynt.

Blwch 4: Gwaith CAFCASS Cymru

Mae CAFCASS Cymru yn rhoi cyngor i'r Llys Teulu ynglŷn â'r hyn sydd er budd pennaf i'r plentyn mewn achosion cyfraith gyhoeddus a phreifat.

Ei rôl yw darparu cyngor a chymorth arbenigol sy'n canolbwyntio ar blant, diogelu plant a sicrhau bod eu lleisiau'n cael eu clywed mewn llysoedd teulu ledled Cymru fel bod penderfyniadau'n cael eu gwneud er budd pennaf iddynt. Dim ond pan fo'r llys yn gwneud hynny'n ofynnol y bydd yn cymryd rhan mewn achos cyfraith teulu.

Os nad yw rhieni sy'n gwahanu yn gallu cytuno ar y trefniadau gorau ar gyfer eu plentyn/plant, penodir CAFCASS gan y llys er mwyn darparu cyngor. Gelwir hyn yn achos Trefniadau Plant neu achos cyfraith breifat.

⁴¹⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 306], 22 Mai 2019

⁴¹⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 334], 22 Mai 2019

⁴²⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 306, 436 a 438], 22 Mai 2019

⁴²¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 335], 22 Mai 2019

410. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn nodi fel a ganlyn:

- Byddai CAFCASS Cymru yn gorfod adrodd ar faterion yn ymwneud â honiadau bod rhieni'n cosbi'n gorfforol i'r llys (os oedd llys yn rhan o'r broses), a gallai'r llys orfod dyfarnu ar fwy o faterion. Gallai hyn arwain at lwyth gwaith mwy ac oedi posibl;
- mae'n debygol y bydd dileu'r amddiffyniad yn ychwanegu at y wybodaeth sy'n cael ei darparu i'r llysoedd. Os yw Cafcass Cymru yn weithgar gyda theulu ac yn dod ar draws problemau o'r fath (neu os oes honiadau) yna bydd dyletswydd arno i sôn wrth y gwasanaethau cymdeithasol a'r llys, a allai arwain at rywfaint o waith ychwanegol.⁴²²

411. Gwnaethom ysgrifennu at CAFCASS Cymru i ofyn am effaith y Bil ar ei gapasiti. Yn ei ateb, mae'n cydnabod ei bod yn anodd mesur effaith cynnydd posibl mewn honiadau o ymosodiad cyffredin yn erbyn plentyn neu blant rhieni sy'n rhan o achos llys teulu, ond y byddai'n monitro'r sefyllfa.⁴²³ Aeth ymlaen i ddweud y canlynol:

- mae'n bosib awgrymu mewn rhai achosion fod honiadau o gosb gorfforol yn erbyn plant sy'n ffurfio'r ymddygiad troseddol os caiff y Bil ei basio yn cael eu hymgyfreitha a'u gwneud yn barod yn y Llys Teulu fel rhan o'r broses 'canfyddiad ffeithiol';
- mae'n debygol y bydd dileu'r amddiffyniad yn ychwanegu at y wybodaeth a ddarperir i'r llys, ond mae CAFCASS yn fodlon y caiff unrhyw adrodd ychwanegol ei gynnwys yn y gwaith y mae eisoes yn ei wneud fel rhan o'i adrodd i'r llys;
- mae CAFCASS yn fodlon na fydd y Bil "yn newid y gwaith a wna ond bydd yn ychwanegu haen o wybodaeth ychwanegol i'w hystyried fel rhan o'r achosion y mae'n ymwneud â hwy. Bydd yn monitro'r sefyllfa'n ofalus ac yn codi unrhyw effeithiau neu faterion fel y gwêl yn dda".⁴²⁴

412. Codwyd effaith adrodd maleisus hefyd mewn perthynas â gwaith CAFCASS Cymru – ymdrinnir â hyn yn adran 3.5 o'r adroddiad hwn.

⁴²² Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraffau 41-44, tudalennau 80-81

⁴²³ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, yn cynnwys ymateb CAFCASS Cymru, 4 Mehefin 2019

⁴²⁴ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, yn cynnwys ymateb CAFCASS Cymru, 4 Mehefin 2019

413. Pan ofynnwyd iddi am effaith y Bil ar CAFCASS, dywedodd y Dirprwy Weinidog:

“CAFCASS are confident that they can deal with the cases that they have. As you know, there’s been a big increase in the numbers that CAFCASS is dealing with already, and they have managed to very successfully cope with the demand. So, I’ve got every confidence that they will be able to cope with it.”⁴²⁵

EIN BARN NI

414. Heb ddarparu digon o gymorth i rieni a theuluoedd, mae’n amlwg y bydd y Bil hwn yn methu â chyflawni ei nodau yn y sefyllfa orau, ac yn y sefyllfa waethaf, bydd yn arwain at nifer o ganlyniadau anfwriadol annymunol.

415. Mae gwasanaethau ymyrryd ac atal cynnar yn allweddol i sicrhau bod ein gwasanaethau cyhoeddus yn gallu atal llif o broblemau ar draws llawer o feysydd datblygiad plant. Nid yw materion yn ymwneud ag ymddygiad plant a disgyblaeth gan rieni yn eithriad.

416. Rydym yn croesawu penderfyniad Llywodraeth Cymru i gynnal proses fapio i ganfod lle mae’r bylchau yn y cymorth i rieni, a’r ffaith y bydd yn digwydd yr haf hwn. Rydym yn disgwyl i Lywodraeth Cymru weithredu ar ei chasgliadau yr un mor gyflym.

417. Yn seiliedig ar ein gwaith ar y Bil hwn ac ar waith craffu blaenorol yn y maes, rydym yn parhau i bryderu bod angen newid sylweddol cyn y bydd cymorth cyffredinol o ansawdd uchel ar gael i rieni plant a phobl ifanc ar draws yr ystod oedran. Rydym yn cydnabod y bydd cost ariannol yn gysylltiedig â hyn. Credwn fod angen gwneud gwaith sylweddol i sicrhau bod y buddsoddiad strategol hwn a’r dull cydlynol o weithredu yn cael eu gwneud, yn enwedig yn y blynyddoedd cynnar. Credwn fod y Bil hwn yn gwneud y gwaith hwn hyd yn oed yn fwy taer.

Argymhelliad 7. Bod Llywodraeth Cymru, i gynorthwyo’r Aelodau i gyflwyno ac ystyried gwelliannau, yn darparu, cyn dechrau Cyfnod 3:

- gasgliadau ei phroses o fapio’r cymorth sydd ar gael i rieni;

⁴²⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 80], 12 Mehefin 2019

- manylion y buddsoddiad strategol a fydd yn cael ei wneud i gyflawni'r newid sylweddol yn y gwasanaethau cymorth cyffredinol i rieni, sy'n angenrheidiol yn ein barn ni.

418. O ran effaith y Bil ar gapasiti gwasanaethau cymdeithasol, iechyd, addysg a CAFCASS Cymru, rydym yn nodi'r sicrwydd a gafwyd gan eu huwch gynrychiolwyr nad ydynt yn rhagweld y bydd y llifddorau yn agor o ran adroddiadau ac atgyfeiriadau. Serch hynny, rydym yn parhau i ochel rhag dweud y bydd popeth yn iawn o gofio y bydd hwn yn newid deddfwriaethol.

419. Ni all gwasanaethau y cydnabyddir yn gyffredinol eu bod o dan bwysau sylweddol ymdopi ag unrhyw oblygiadau annisgwyl o ran adnoddau a fydd yn deillio o weithredu'r Bil, ac ni ddylid disgwyl iddynt orfod ymdopi â hynny chwaith. Credwn y dylai Llywodraeth Cymru wneud datganiad clir y bydd yn ymrwmo i: fonitro'n agos effaith y Bil ar adnoddau gwasanaethau; ariannu'r goblygiadau o ddileu'r amddiffyniad mor gyflawn ag sy'n angenrheidiol; a rhoi sicrwydd i'r cyhoedd nad effeithir ar unrhyw wasanaethau rheng flaen eraill oherwydd bod y Bil yn dargyfeirio adnoddau.

Argymhelliad 8. Bod Llywodraeth Cymru yn gwneud datganiad clir y bydd yn ymrwmo i:

- fonitro'n agos effaith y Bil ar adnoddau gwasanaethau;
- ariannu'r goblygiadau o ddileu'r amddiffyniad mor gyflawn ag sy'n angenrheidiol dros gyfnod; a
- rhoi sicrwydd i'r cyhoedd nad effeithir ar unrhyw wasanaethau rheng flaen eraill oherwydd bod y Bil yn dargyfeirio adnoddau.

3. 4. Ymwybyddiaeth o'r Bil

420. Roedd y pwysigrwydd o godi ymwybyddiaeth o'r Bil ymhlith y cyhoedd a gweithwyr proffesiynol fel ei gilydd yn thema allweddol yn y dystiolaeth a gawsom. Roedd cefnogwyr y Bil yn unfryd y byddai ei ganlyniadau arfaethedig yn fwy tebygol o gael eu cyflawni (a rhwystrau posibl a chanlyniadau anfwriadol yn cael eu lliniaru) petai ymgych ymwybyddiaeth gynhwysfawr a phellgyrhaeddol yn cyd-fynd â'r Bil.

421. Awgrymodd y dystiolaeth a gawsom hefyd y byddai angen i'r ymgyrch codi ymwybyddiaeth ganolbwyntio ar rai grwpiau penodol, gan gynnwys plant ifanc a rhai grwpiau anoddach eu cyrraedd. Ymdrinnir â'r dystiolaeth am godi ymwybyddiaeth ymhlith grwpiau penodol yn yr adran hon o'n hadroddiad.

Ymdrinnir â materion ehangach ynghylch sut y gallai'r Bil effeithio ar grwpiau penodol ym mhennod 4.

422. O ran cyflawni amcanion y Bil, mae'r Memorandwm Esboniadol yn ystyried bod codi ymwybyddiaeth y cyhoedd a chodi ymwybyddiaeth gweithwyr proffesiynol yr un mor bwysig â'i gilydd, o ran newid y gyfraith a darparu cymorth i rieni.

“Bwriad effaith y Bil, ynghyd ag ymgyrch i godi ymwybyddiaeth a chefnogi rhieni, yw lleihau ymhellach ar yr arfer o gosbi plant yn gorfforol yng Nghymru ac ar y graddau y caiff yr arfer ei oddef.”⁴²⁶

423. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn amlinellu fel a ganlyn:

- mae profiad gwledydd eraill yn dangos bod newid yn y gyfraith, ynghyd ag ymgyrch i godi ymwybyddiaeth a chynnig cymorth i rieni, yn gallu arwain at leihad mewn cosbi corfforol a newid agweddau;
- lle mae ymgyrchoedd wedi bod yn llai dwys, mae yna duedd debyg am i lawr, ond mae'r effaith yn fwy cyfyngedig;
- mae angen i ddeddfwriaeth a chyfathrebu weithio ochr yn ochr â'i gilydd wrth gyflawni amcanion polisi;
- os nad oes ymgyrch gyhoeddusrwydd yn cael ei chynnal ar y cyd â newid yn y gyfraith, neu os nad yw'r ymgyrch yn parhau am gyfnod digonol, mae'r ymwybyddiaeth o'r gyfraith yn llai eang.⁴²⁷

424. Mae'n mynd ymlaen i ddweud y canlynol:

“Mae hyn yn tynnu sylw at bwysigrwydd ystyried codi ymwybyddiaeth dros gyfnod hir, nid dim ond yn ystod y cyfnod cyn cychwyn y ddeddfwriaeth, ond wedi hynny hefyd, er mwyn cadarnhau negeseuon am ddulliau gwahanol i gosbi corfforol ac am ffyrdd cadarnhaol o osod ffiniau i blant. Mae Llywodraeth Cymru'n cydnabod, felly, bod rhaid i newid yn y gyfraith ddigwydd law yn llaw â phroses o godi ymwybyddiaeth dros gyfnod hir yng Nghymru.”⁴²⁸

⁴²⁶ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff ix, tudalen 5

⁴²⁷ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraffau 8.24-8.25, tudalen 44

⁴²⁸ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraffau 8.25-8.26, tudalen 44

425. Mae Llywodraeth Cymru wedi darparu costau posibl dros gyfnod o saith mlynedd ar gyfer tri opsiwn o ran ymgyrch codi ymwybyddiaeth:

- Opsiwn A – “ymgyrch dwysedd isel yn caniatáu ar gyfer dau gyfnod o weithgarwch y cytunir arno bob blwyddyn”: £1,286,000
- Opsiwn B – “ymgyrch dwysedd canolig bob blwyddyn, â dau neu dri chyfnod sylweddol o weithgarwch y cytunir arno bob blwyddyn”: £2,116,000;
- Opsiwn C – “ymgyrch dwysedd uchel, â chyfnodau sylweddol o weithgarwch y cytunir arno bob chwarter o’r flwyddyn sy’n arwain at gychwyn y ddeddfwriaeth, ac wedi hynny”: £2,716,000.⁴²⁹

Ymwybyddiaeth y cyhoedd

426. Roedd ymateb Conffederasiwn GIG Cymru yn adlewyrchu barn llawer o ymatebwyr:

“The introduction of the Bill in isolation will not achieve change; societal change is only achieved with sustained programmes of promotion and support.”⁴³⁰

427. Ceir rhagor o fanylion ym mhennod 2 o’r adroddiad hwn am y dystiolaeth a gawsom y byddai ymgyrch codi ymwybyddiaeth y cyhoedd, ar ei phen ei hun, yn annigonol i gyflawni nodau Llywodraeth Cymru.

428. Cydnabu Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru fod llawer o waith i’w wneud o hyd i fynegi negeseuon clir sy’n rhoi sicrwydd i rieni ac yn mynd i’r afael â’r ofnau sy’n ymwneud â’r Bil.⁴³¹

Yr hyn a glywsom ynghylch yr angen am godi ymwybyddiaeth y cyhoedd o’r Bil

“I think that it is essential that there is a specific and far-reaching Welsh Government-led public information campaign about the legislation, similar to the one that was used regarding the change in law on organ donation in 2015”. **Unigolyn (CADRP 462)** (Saesneg yn unig).

⁴²⁹ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, tudalen 45

⁴³⁰ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 650 (Saesneg yn unig) – Conffederasiwn GIG Cymru

⁴³¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 495], 2 Mai 2019

“[...] the Government intend to provide information and support for parents. This we believe is vital and we support the proposals for a sustained public awareness campaign”. **NSPCC Cymru (CADRP 641)** (Saesneg yn unig).

“The Bill could benefit from more explicit plans for educating the public about the law and about alternatives to physical punishment”. **Dr Elizabeth Gershoff (CADRP 453)** (Saesneg yn unig).

“Any public information strategy should be well resourced”. **Unigolyn (CADRP 281)** (Saesneg yn unig).

“It’s not just about, ‘you must not smack your child’; it will have to be about ‘there are positive ways of parenting’, which we need to promote instead of using physical punishment”. **Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol, (Cofnod y Trafodion [paragraff 238], 22 Mai 2019)**.

Ymhlith y **rhieni y buom yn siarad â hwy ar 6 Mehefin 2019 mewn grwpiau trafod** roedd barn gref, pa un a oeddent yn gwrthwynebu neu’n cefnogi’r Bil, y byddai angen i’r cyhoedd gael gwybod amdano’n briodol ac yn llawn pe bai’n cael ei basio. Dywedodd y rhieni hynny a gefnogodd y Bil fod codi ymwybyddiaeth yn hanfodol er mwyn mynd i’r afael â’r hyn yr oeddent yn ei ystyried yn wybodaeth anghywir ac er mwyn chwalu’r ofnau am droseddoli rhieni.

429. Dywedodd cynrychiolwyr yr heddlu fod codi ymwybyddiaeth yn “gwbl hanfodol”,⁴³² gan esbonio:

“[...] we need to be sure that the public understand what the intention of any legislative change is, how it’s been driven, and the basis for any actions we take[...] It would be a lonely place to be if we were having to answer all the questions that arise from that.”⁴³³

430. Pwysleisiodd cynrychiolwyr llywodraeth leol hefyd fod ymgyrch fawr i godi ymwybyddiaeth yn bwysig oherwydd bod angen cael cefnogaeth teuluoedd, gofalwyr a rhieni.⁴³⁴

431. Roedd y cynrychiolwyr iechyd yn pwysleisio pwysigrwydd naws y negeseuon a ddefnyddir yn yr ymgyrch ymwybyddiaeth:

⁴³² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 90], 16 Mai 2019

⁴³³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 95], 16 Mai 2019

⁴³⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 14], 8 Mai 2019

“[...] it needs to be a public health message rather than a criminal law message.”⁴³⁵

432. Cydnabu Comisiynydd Plant Cymru bwysigrwydd ymgyrch codi ymwybyddiaeth ac addysg i lwyddiant y cynnig deddfwriaethol. Er ei bod yn cydnabod nad yw cyfrifo costau ‘yn wyddor fanwl gywir’, dywedodd fod graddfa’r adnoddau a neilltuwyd gan Lywodraeth Cymru yn llawer llai nag ar gyfer y ddeddfwriaeth a newidiodd y dull o roi organau yng Nghymru.⁴³⁶ Mae rhagor o fanylion am y costau sy’n gysylltiedig â’r ymgyrch ymwybyddiaeth ym mhennod 5 o’n hadroddiad.

433. Cydnabu Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru waith Llywodraeth Cymru dros y blynyddoedd diwethaf i hyrwyddo negeseuon rhianta cadarnhaol, ond cododd bryderon ynghylch ‘cyrhaeddiad cyfyngedig’ y dulliau cyfathrebu allweddol a nodwyd mewn perthynas â’r Bil hwn:

“Great emphasis needs to be placed on integrating the message into the public education messages across governmental departments. While we welcome the Welsh Government’s Parenting. Give it time. initiative, its reach is limited.”⁴³⁷

434. Pan ofynnwyd iddi am yr ymgyrch codi ymwybyddiaeth, pwysleisiodd y Dirprwy Weinidog ei bod yn bwysig cynnal yr ymgyrch ochr yn ochr â’r newidiadau deddfwriaethol:

“The legislation I don’t think will serve its purpose unless it goes along with an awareness-raising campaign, and the research that has been done has shown that, in countries where the defence has been removed and there has been an awareness campaign, behaviour does change, but you really need to have the two things together.”⁴³⁸

435. Esboniodd y Dirprwy Weinidog:

“[...] we are planning a very wide-ranging, intensive information programme, because we think it’s really important that, as well as bringing in the law, we bring in the awareness of the law, so that the

⁴³⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 88], 22 Mai 2019

⁴³⁶ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 160 (Saesneg yn unig) – Comisiynydd Plant Cymru

⁴³⁷ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 481 (Saesneg yn unig) – Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru

⁴³⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 113], 2 Mai 2019

public and parents are fully aware that it will not be legal to physically punish your child after this is introduced.”⁴³⁹

436. Wrth ymateb i bryderon am yr adnoddau a neilltuwyd ar gyfer yr ymgyrch i godi ymwybyddiaeth, cadarnhaodd y Dirprwy Weinidog y byddai £2.2 miliwn ar gael ar gyfer yr ymgyrch hysbysebu a chodi ymwybyddiaeth dros gyfnod o chwe mlynedd.⁴⁴⁰ Pan ofynnwyd a oedd hynny'n ddigon, yn enwedig o ran y gwariant ar yr ymgyrch ynghylch y Ddeddf Trawsblannu Dynol (Cymru), dywedodd swyddog y Dirprwy Weinidog fod Llywodraeth Cymru mor hyderus ag y gall fod ar hyn o bryd.⁴⁴¹

437. O ran y dulliau a'r cynulleidfaoedd ar gyfer yr ymgyrchoedd codi ymwybyddiaeth, dywedodd y Dirprwy Weinidog y canlynol:

- bydd yr ymgyrch gyfathrebu'n targedu holl boblogaeth Cymru, gan fod y rhan fwyaf o bobl yn dod i gysylltiad â phlant;
- bydd y gynulleidfa'n cael ei rhannu, a chaiff negeseuon eu teilwra ar gyfer nifer o wahanol grwpiau, a chynhelir gwaith cwmpasu dros y misoedd nesaf i ystyried pa negeseuon sy'n taro deuddeg a'r ffyrdd mwyaf effeithiol o gyfathrebu â gwahanol grwpiau;
- bydd y cynllun cyfathrebu'n cynnwys trafodaethau helaeth â rhanddeiliaid sy'n allweddol i'r broses o weithredu'r ddeddfwriaeth, er enghraifft yr heddlu, Gwasanaeth Erlyn y Goron, y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd, a gweithwyr proffesiynol a sefydliadau rheng flaen sy'n gweithio gyda phlant a'u teuluoedd, gan gynnwys gwasanaethau cymdeithasol, a gweithwyr proffesiynol yn y meysydd iechyd ac addysg.⁴⁴²

Rhoi dyletswydd i godi ymwybyddiaeth ar wyneb y Bil?

438. Gofynnodd Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda a ddylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Bil yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru hybu ymwybyddiaeth a dealltwriaeth y cyhoedd o effaith y ddeddfwriaeth newydd:

⁴³⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 34], 2 Mai 2019

⁴⁴⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 181], 12 Mehefin 2019

⁴⁴¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 195], 12 Mehefin 2019

⁴⁴² Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 25 Ebrill 2019

“The Welsh Government may want to consider following the Scottish model which places a duty on Scottish Ministers to promote public awareness and understanding about the effect of the Bill. Certain groups and individuals may oppose the change and they need information and to be educated that it is not appropriate to physically punish a child.”⁴⁴³

Blwch 5: Y ddyletswydd ym Mil yr Alban (fel y'i cyflwynwyd ym mis Medi 2018)

“The Scottish Ministers must take such steps as they consider appropriate to promote public awareness and understanding about the effect of section 1.”⁴⁴⁴

439. Mynegodd Swyddfa Comisiynydd Heddlu a Throseddu Gwent hefyd byderon am farn y cyhoedd:

“[...] the potential for public resistance to the Bill through misunderstanding or confusion over its implications may pose the largest barrier to its implementation.”⁴⁴⁵

440. Pan ofynnwyd iddo a oedd yn cytuno â'r Dirprwy Weinidog nad oedd angen dyletswydd ar wyneb y Bil, dywedodd Jeff Cuthbert, Comisiynydd Heddlu a Throseddu Gwent:

“[...] in the implementation group that the Deputy Minister has set up, one of the work strands will be on the issue of awareness raising. Whether that changes the Minister's point of view on that, I can't say. Regardless, the principle of awareness raising I think is absolutely embedded, and it will proceed.”⁴⁴⁶

441. Galwodd BASW Cymru am roi dyletswydd ar wyneb y Bil.⁴⁴⁷ Dadleuodd Barnardo's Cymru, ar y llaw arall, yn erbyn hynny:

“We note that some questions have been raised as to the placing of a duty to inform the public on the face of the Bill. Barnardo's Cymru

⁴⁴³ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 507 (Saesneg yn unig) – Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

⁴⁴⁴ Mae adran 1 o'r Bil yn diddymu'r amddiffyniad cosb resymol yng nghyfraith yr Alban. Senedd yr Alban, **Bil Plant (Amddiffyniad Cyfartal rhag Ymosodiad) (Yr Alban)**, (Saesneg yn unig) [fel ar 29 Mehefin 2019]

⁴⁴⁵ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 626 (Saesneg yn unig) – Swyddfa Comisiynydd Heddlu a Throseddu Gwent

⁴⁴⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 93], 16 Mai 2019

⁴⁴⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 291], 16 Mai 2019.

would suggest that the simplicity of the Bill should be protected with additional statutory function described in subordinate legislation.”⁴⁴⁸

442. Dywedodd cynrychiolwyr Coleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol a Choleg Brenhinol Pediatreg ac Iechyd Plant mai eu blaenoriaeth oedd sicrhau bod y Bil yn dod yn ddeddf, ac roeddynt yn dweud mai dim ond os na fyddai'r ymgyrch i godi ymwybyddiaeth y cyhoedd yn rhwystro proses y Bil y byddent yn cefnogi'r ddyletswydd.⁴⁴⁹ Dywedodd Comisiynydd Plant Cymru a Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru eu bod yn ymddiried yn ymrwymiad Llywodraeth Cymru i gynnal ymgyrch ymwybyddiaeth y cyhoedd, felly nid oeddent yn teimlo'n gryf ynghylch gosod dyletswydd ar wyneb y Bil.⁴⁵⁰

443. Awgrymodd cynrychiolwyr y Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol y byddai angen i unrhyw ddyletswydd ar wyneb y Bil fod yn ddigon hyblyg i ganiatáu i negeseuon a dulliau gweithredu esblygu wrth i amser fynd heibio ac wrth i ymddygiadau newid.⁴⁵¹ Aeth Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru ymhellach, gan nodi na fyddai am gyfyngu ar botensial yr ymgyrch drwy roi manylion ar wyneb y Bil.⁴⁵²

444. Wrth ymateb i alwadau am roi dyletswydd i gynnal ymgyrch ymwybyddiaeth y cyhoedd ar wyneb y Bil, dywedodd y Dirprwy Weinidog y canlynol:

- mae ymgyrch yn hanfodol ond nid oes angen dyletswydd ar wyneb y Bil oherwydd bod ymrwymiad llwyr gan Lywodraeth Cymru yn y Memorandwm Esboniadol;⁴⁵³
- mae pwerau digonol eisoes gan Weinidogion Cymru i gynnal yr ymgyrch angenrheidiol felly nid oes rhaid rhoi'r ddyletswydd ar wyneb y Bil;⁴⁵⁴

⁴⁴⁸ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 501 (Saesneg yn unig) – Barnardo's Cymru

⁴⁴⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 420, 424 a 426], 22 Mai 2019

⁴⁵⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 672 a 521], 2 Mai 2019

⁴⁵¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 244-247], 2 Mai 2019

⁴⁵² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 521], 2 Mai 2019

⁴⁵³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 102], 2 Mai 2019 a Chofnod y Trafodion [paragraff 211], 12 Mehefin 2019

⁴⁵⁴ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 25 Ebrill 2019

- mae'n awyddus i gadw'r Bil yn syml er mwyn osgoi ychwanegu unrhyw gymhlethdodau neu greu unrhyw ganlyniadau anfwriadol, ond roedd yn barod i ystyried yr awgrym.⁴⁵⁵

Plant a phobl ifanc

445. Mae'r gwaith ymchwil y cyfeirir ato yn yr Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb a gyflwynwyd i gyd-fynd â'r Bil yn awgrymu bod plant rhwng dwy a naw oed yn cael eu cosbi'n gorfforol yn amlach na phlant o oedrannau eraill. Mae hefyd yn awgrymu bod y defnydd o gosb gorfforol fel petai ar ei uchaf i blant rhwng tair a phump oed.⁴⁵⁶

446. Gofynnwyd i'r Dirprwy Weinidog amlinellu sut yr oedd Llywodraeth Cymru wedi ystyried codi ymwybyddiaeth o'r ddeddfwriaeth ymhlith plant, gan gynnwys plant cyn-ysgol, neu sut y bwriadai ystyried hynny. Yn benodol, gwnaethom ofyn am gael rhagor o wybodaeth am y dulliau sy'n cael eu datblygu (a sut), a'i hasesiad o lefel debygol yr adnoddau sydd eu hangen ar gyfer gweithgaredd o'r fath. Yn ei hymateb, dywedodd y Dirprwy Weinidog fel a ganlyn:

"I wneud hyn yn y ffordd fwyaf effeithiol a phriodol, rydym wrthi'n ymgynghori ag arbenigwyr yn y trydydd sector ar arferion gorau yn y maes cyfathrebu arbenigol hwn. Y prif gyfrwng ar gyfer hyn yw Grŵp Rhanddeiliaid Arbenigol y Bil, sy'n cynnwys cynrychiolwyr o Gomisynydd Plant Cymru, NSPCC Cymru, Barnardo's Cymru, Plant yng Nghymru, Achub y Plant a Gweithredu dros Blant.

Ein bwriad yw ymgynghori â Cymru Ifanc, drwy Plant yng Nghymru, cyn cael Cydsyniad Brenhinol, er mwyn clywed eu barn a fydd yn helpu i lywio ein cynlluniau ymgysylltu pe bai'r Bil yn dod yn gyfraith. Byddwn hefyd yn cwrdd â sefydliadau fel Cwlwm i drafod sut i sicrhau bod oedolion sy'n gofalu am blant cyn-ysgol yn ymwybodol o'r ddeddfwriaeth ac i wneud yn siŵr bod ganddynt adnoddau priodol."⁴⁵⁷

447. Dywedodd y Dirprwy Weinidog wrthym hefyd: "byddai'n fwy priodol cynnwys y gwaith codi ymwybyddiaeth yn y mentrau sy'n bodoli ar hyn o bryd, er mwyn eu rhoi yng nghyd-destun hawliau plant a'u trafod mewn lleoliad addas a phriodol." Aeth ymlaen i ddweud y canlynol:

⁴⁵⁵ Tystiolaeth Iafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 104], 2 Mai 2019

⁴⁵⁶ Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb, Llywodraeth Cymru, tudalen 4 [fel ar 1 Gorffennaf 2019]

⁴⁵⁷ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 12 Gorffennaf 2019

“Bydd fy swyddogion yn gweithio gyda chydweithwyr sy’n goruchwyllo datblygiad y cwricwlwm newydd i sicrhau bod amcanion y ddeddfwriaeth yn cael eu hystyried fel rhan o’r gwaith hwn.”⁴⁵⁸

448. Gofynnwyd hefyd i Gomisiynydd Plant Cymru beth oedd ei barn ar y camau nesaf y dylai Llywodraeth Cymru eu hystyried wrth baratoi ar gyfer codi ymwybyddiaeth o’r ddeddfwriaeth ymhlith plant, gan gynnwys plant cyn-ysgol. Ei hymateb oedd:

“There have been constructive discussions about this topic at the Welsh Government’s Expert Stakeholder Group and there are clear commitments to continue working with the third sector and my team on finalising their plans.”⁴⁵⁹

449. Roedd Comisiynydd Plant Cymru hefyd wedi nodi’n fanwl ei barn ar yr angen am fewnbwn a mewnwleidiad gan blant a phobl ifanc a gwybodaeth fanwl am y math o weithgareddau ymgysylltu y gellid eu cynnal. Gorffennodd drwy ganolbwyntio ar y canlyniadau:

“I think it’s important to outline here what the proposed outcomes of this work should be. For me, the ultimate aim of any communications work targeted at children and young people about this positive development is simple: for children and young people to know that it is illegal to punish children in Wales in any way that causes pain.

Again, I’m reassured by the discussions taking place at the expert stakeholder group about what and how to effectively evaluate any communications work.”⁴⁶⁰

Grwpiau anodd eu cyrraedd

450. Cyfeiriodd Plant yng Nghymru, Gweithredu dros Blant a Chwarae Cymru at yr angen am sicrhau bod grwpiau anodd eu cyrraedd yn gwybod am y newidiadau deddfwriaethol:

⁴⁵⁸ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 12 Gorffennaf 2019

⁴⁵⁹ Gohebiaeth, [Comisiynydd Plant Cymru at y Pwyllgor PPIA](#), (Saesneg yn unig), 11 Gorffennaf 2019.

⁴⁶⁰ Gohebiaeth, [Comisiynydd Plant Cymru at y Pwyllgor PPIA](#), (Saesneg yn unig), 11 Gorffennaf 2019,

“Some families and communities may be harder to reach with information and support; Welsh Government needs to make sure that they receive the information they need.”⁴⁶¹

Yr hyn a glywsom ynghylch codi ymwybyddiaeth o'r Bil ymhlith grwpiau anoddach eu cyrraedd

“Any public information campaign must make sure that all communities, including those who are harder to reach and support, can receive the information and support they need to prepare for a change in the law”. **Unigolyn (CADRP 347) (Saesneg yn unig)**

“Angen cael y neges allan i bawb gan gynnwys plant a theuluoedd sydd yn anodd eu cyrraedd”. **Caren Brown, Tîm o Amgylch y Teulu Gwynedd (CADRP 351)**

“I believe that many ethnic minorities will not be aware of the change in the law or its implications and these may be the groups which more often use parental smacking as a matter of conscience”. **Unigolyn (CADRP 558) (Saesneg yn unig)**

451. Pwysleisiodd Hafal a Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru ei bod yn bwysig sicrhau bod cefnogaeth a gwybodaeth yn cael eu darparu i grwpiau anoddach eu cyrraedd. Roedd hyn yn cynnwys rhieni â phroblemau iechyd meddwl, rhieni mewn cymunedau difreintiedig neu gymunedau lle mae iaith neu ddiwylliant yn golygu nad yw rhieni fel arfer yn cyrchu ffynonellau gwybodaeth a gwasanaethau prif ffrwd.⁴⁶²

452. Cydnabu'r Dirprwy Weinidog yr angen am weithio'n galed yn hyn o beth i gyrraedd pob teulu.⁴⁶³ Mewn gohebiaeth, tynnodd sylw at yr Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb a gyflwynwyd i gyd-fynd â'r Bil sy'n dangos y bydd Llywodraeth Cymru, fel rhan o'r ymgyrch codi ymwybyddiaeth, yn gweithio'n agos gydag amrywiaeth o gymunedau yng Nghymru, gan gynnwys drwy gyfrwng “rhwydweithiau presennol ac asiantaethau y gellir ymddiried ynddynt” sy'n gweithio gyda grwpiau sydd â nodweddion gwarchoddedig gwahanol, (e.e. oedran, anabled, hil, rhywedd, cyfeiriadedd rhywiol, ac incwm isel).⁴⁶⁴ Esboniodd ymhellach:

⁴⁶¹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 421 (Saesneg yn unig) – Chwarae Cymru, CADRP 482 (Saesneg yn unig) – Plant yng Nghymru a CADRP 582 (Saesneg yn unig) – Gweithredu dros Blant.

⁴⁶² Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 394 (Saesneg yn unig) – Hafal a CADRP 481 (Saesneg yn unig) – Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru

⁴⁶³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 145], 12 Mehefin 2019

⁴⁶⁴ Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb, Llywodraeth Cymru, tudalen 12 [fel ar 1 Gorffennaf 2019]

“Yn ein gwaith cyfathrebu, byddwn yn ystyried negeseuon effeithiol ar gyfer amrywiaeth o gynulleidfaoedd [...] gan gydnabod lle mae gan unigolion anghenion gwahanol, yn hytrach na disgwyl y bydd un neges yn gweithio i bawb.”⁴⁶⁵

Rhaglen Plant Iach Cymru

453. Yn ystod ein gwaith craffu, cyfeiriwyd at rôl bosibl Rhaglen Plant Iach Cymru (HCWP) wrth godi ymwybyddiaeth o'r Bil a dulliau rhianta.

Blwch 6: Rhaglen Plant Iach Cymru

Mae Rhaglen Plant Iach Cymru yn nodi'r sesiynau cyswllt a drefnir y gallai plant a'u rheini eu disgwyl gan fyrdau iechyd, wrth drosglwyddo gwasanaeth mamolaeth i'r blynyddoedd cyntaf yn yr ysgol (0-7 oed). Yn ystod y sesiynau cyswllt hyn, gall ymwelwyr iechyd roi adnoddau priodol *Magu plant. Rhowch amser iddo*, sy'n darparu ystod o wybodaeth, gan gynnwys gwybodaeth am ddatblygu'r ymennydd, defnyddio'r toiled neu'r poti, rheoli strancio, amseroedd bwyd ac amseroedd gwely. Mae *Naw Mis a Mwy* hefyd yn darparu ystod o wybodaeth i rieni gan gynnwys gwybodaeth am feichiogrwydd, bwydo ar y fron, diddyfnu, amseroedd bwyd, cysgu, rheoli strancio a dysgu sut i ddefnyddio'r toiled.

Mae Llywodraeth Cymru yn disgwyl bod Rhaglen Plant Iach Cymru yn cael ei chynnig i bob plentyn a theulu. Mae'r rhaglen yn ategu'r cysyniad o gyffredinolïaeth gynyddol a'i nod yw nodi cyfres ofynnol o ymyriadau allweddol i bob teulu sydd â phlant o oedran cyn ysgol, ni waeth beth fo'u hangen. Bydd angen ymyrryd yn fwy er mwyn hwyluso cymorth mwy dwys ar gyfer rhai teuluoedd.⁴⁶⁶

454. O ystyried ei nod o fod yn rhaglen gyffredinol, gofynnwyd i dystion a oeddent yn rhagweld y byddai gan Raglen Plant Iach Cymru rôl i'w chwarae wrth godi ymwybyddiaeth rhieni o'r ddeddfwriaeth arfaethedig. Cadarnhaodd Michelle Moseley, a oedd yn siarad ar ran y Coleg Nyrsio Brenhinol, y gellid cynnwys codi ymwybyddiaeth am ddileu'r amddiffyniad yn Rhaglen Plant Iach Cymru. Eglurodd fod negeseuon am rianta cadarnhaol eisoes wedi'u hymgorffori yn y rhaglen ond ychwanegodd y byddai'r ddeddfwriaeth yn rhoi ychydig mwy o ysgogiad iddynt i bwysleisio ei bod yn bwysig peidio â smacio.⁴⁶⁷ Credai Dr Dave Williams, Cyfarwyddwr Rhanbarthol, Gwasanaethau Teulu a Therapi, Bwrdd Iechyd Prifysgol

⁴⁶⁵ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 1 Gorffennaf 2019.

⁴⁶⁶ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 1 Gorffennaf 2019.

⁴⁶⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 350 a 451], 22 Mai 2019.

Aneurin Bevan, fod gan y rhaglen rôl bwysig i'w chwarae wrth sicrhau bod negeseuon yn cyrraedd amrywiaeth o wahanol bobl.⁴⁶⁸

455. Wedi inni holi ynghylch capasiti a chyrhaeddiad presennol Rhaglen Plant Iach Cymru, roedd cynrychiolwyr ieched yn cydnabod nad oedd eto ar gael yn gyffredin ym mhob man oherwydd nad oedd digon o gapasiti.⁴⁶⁹ Eglurodd Dr Dave Williams, Cyfarwyddwr Rhanbarthol, Gwasanaethau Teulu a Therapi, Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan, fod y byrddau ieched yn buddsoddi yn y maes hwn i sicrhau y byddai'r rhaglen ar gael i bawb o fewn y ddwy flynedd nesaf.⁴⁷⁰ Cyfeiriodd hefyd at y gwaith sydd ar y gweill i fabwysiadu modelau cymorth sy'n cynnwys gweithwyr proffesiynol heblaw ymwelwyr ieched, i reoli'r pwysau presennol.⁴⁷¹

456. Wrth ymateb i gwestiynau am rôl bosibl Rhaglen Plant Iach Cymru o ran codi ymwybyddiaeth ynghylch dileu'r amddiffyniad, dywedodd y Dirprwy Weinidog fod y rhaglen ac ymwelwyr ieched yn hanfodol. Aeth ymlaen i ddweud:

“[...] there will be great opportunity for them to promote positive parenting in a much stronger way than they're able to do at the moment, because the fact that you have this defence does mean that the professionals aren't able to make it as clear as they want to make it that positive parenting is the way that they'd like families to go.”⁴⁷²

457. Pan soniwyd wrth y Dirprwy Weinidog am gyfran y cysylltiadau a gafwyd â rhieni drwy Raglen Plant Iach Cymru (yn enwedig pan fo plentyn yn dair blwydd a hanner, lle mai dim ond 53.2 y cant o blant Cymru yr adroddwyd bod cysylltiad wedi'i wneud â hwy) dywedodd:

“We've got to rely on a range of ways of reaching parents, and I think that there are other times when there is a much higher ratio of children and families seen. [...] with the mapping exercise that we've already mentioned, we're going to identify where there are gaps or where we can do more.”⁴⁷³

⁴⁶⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 105], 22 Mai 2019.

⁴⁶⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 448], 22 Mai 2019.

⁴⁷⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 103], 22 Mai 2019.

⁴⁷¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 128], 22 Mai 2019.

⁴⁷² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 129], 12 Mehefin 2019.

⁴⁷³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 131], 12 Mehefin 2019.

Ymwelwyr â Chymru

458. Soniodd unigolion a ymatebodd i'n hymgyngghoriad, yn ogystal â'r Heddlu⁴⁷⁴ a Phrif Erlynydd y Goron dros Gymru, y gallai fod angen i ymwelwyr â Chymru sylweddoli fod yr amddiffyniad bellach wedi'i ddileu yno.⁴⁷⁵

459. Dywedodd cynrychiolwyr yr heddlu a Phrif Erlynydd y Goron dros Gymru mai cyfrifoldeb unigolion a oedd yn ymweld â gwlad oedd sicrhau eu bod yn ymwybodol o'r gyfraith berthnasol ac nad yw anwybodaeth am y gyfraith yn amddiffyniad.⁴⁷⁶ Fodd bynnag, yn ôl Matt Jukes, Prif Gwnstabl Heddlu De Cymru:

"I think it's worth us just recognising that, at some point, there will be a case, if this legislation passes, of somebody protesting that point [being unaware of the law], potentially, and we should think about what can be achieved to raise awareness. But there are some communities who are with us longer, from outside of Wales and outside the UK, who we could probably spend more time on than perhaps the next person getting off the flight."⁴⁷⁷

460. Yn ei ymateb i'n hymgyngghoriad, dywedodd Gwasanaeth Erlyn y Goron:

"[...] we consider that further action is required in England – whether through advertising in national newspapers or other such action decided on in planning the awareness raising campaign."⁴⁷⁸

461. Pan holwyd am faterion trawsffiniol, roedd Comisiynydd Plant Cymru yn disgwyl lefel uchel o ymwybyddiaeth o ddileu'r amddiffyniad, yn enwedig o ganlyniad i newidiadau tebyg yn yr Alban. Ychwanegodd mai ein cyfrifoldeb unigol ni oedd gwybod cyfreithiau unrhyw wlad yr ydym yn ymweld â hi, ond y disgwylir ymateb cymesur i achosion o gosbi plant yn gorfforol. Tynnodd sylw at y ffaith bod y gyfraith ar amddiffyniad cosb resymol yng Ngweriniaeth Iwerddon yn wahanol i'r gyfraith yng Ngogledd Iwerddon a dywedodd wrthym nad oes unrhyw broblemau trawsffiniol wedi dod i'r amlwg yno.⁴⁷⁹

⁴⁷⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 94], 16 Mai 2019

⁴⁷⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 28], 6 Mehefin 2019

⁴⁷⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 113], 16 Mai a Chofnod y Trafodion [paragraff 122], 6 Mehefin 2019

⁴⁷⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 114], 16 Mai 2019

⁴⁷⁸ Tystiolaeth ysgrifenedig, CADRP 293 (Saesneg yn unig) – Gwasanaeth Erlyn y Goron

⁴⁷⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 680], 2 Mai 2019

462. Eglurodd y Dirprwy Weinidog wrthym mewn llythyr y byddai gwaith yn cael ei wneud yn ystod hynt y Bil i ganfod y dulliau mwyaf effeithiol o godi ymwybyddiaeth ymhlith pobl sy'n ymweld â Chymru.⁴⁸⁰ Dywedodd hefyd y byddai Llywodraeth Cymru yn ceisio cymaint o gyhoeddusrwydd â phosibl ledled y DU, a phe byddai Bil tebyg yn cael ei basio yn yr Alban byddai Lloegr, cyn pen 12 mis, ar ei phen ei hun o ran parhad yr amddiffyniad.⁴⁸¹ Pwysleisiodd, fodd bynnag, mai cyfrifoldeb teithwyr yw bod yn ymwybodol o gyfreithiau ac arferion gwlad benodol.⁴⁸²

Ymwybyddiaeth gweithwyr proffesiynol

463. Yn ôl Memorandwm Esboniadol y Bil:

“Mae Llywodraeth Cymru'n bwriadu meithrin cysylltiadau â gweithwyr proffesiynol sy'n gweithio gyda phlant a theuluoedd, er mwyn sicrhau eu bod yn gwbl ymwybodol o'r Bil. Gwneir hynny er mwyn sicrhau, os bydd y Bil yn cael ei basio, eu bod mewn sefyllfa i gyfathrebu am effaith y newid deddfwriaethol â'r teuluoedd y maent yn gweithio gyda nhw, a'u cefnogi i ddefnyddio dulliau eraill o arwain eu plant a phennu ffiniau. Gallai hynny gynnwys adolygu canllawiau neu hyfforddiant sydd eisoes yn bodoli, neu ddatblygu canllawiau a dulliau hyfforddi newydd.”⁴⁸³

464. Yn ôl Comisiynydd Plant Cymru:

“I think they [the Welsh Government] need to raise awareness of parents and professionals, including front-line professionals, like assistants in school and people like that, so not just at the top level of professions.”⁴⁸⁴

Hyfforddiant a chanllawiau

465. Yn ein gwaith craffu ar y Bil, roeddem yn awyddus i weld faint o dasg fyddai diweddarau a diwygio'r holl ganllawiau a'r polisïau perthnasol, o ystyried bod cymaint o asiantaethau a gwasanaethau yn gysylltiedig â hyn. Roeddem hefyd yn

⁴⁸⁰ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 25 Ebrill 2019

⁴⁸¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 117 a 120], 2 Mai 2019

⁴⁸² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 119], 2 Mai 2019

⁴⁸³ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 4.14, tudalen 26

⁴⁸⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 676], 2 Mai 2019

awyddus i wybod faint o amser y byddai hyn yn ei gymryd a faint y byddai'n ei gostio.

466. Yn ôl Memorandwm Esboniadol y Bil:

“Yn sgil diddymu amddiffyniad cosb resymol, bydd angen i unrhyw gorff a gwasanaeth cyhoeddus sy'n ymwneud â diogelu plant adolygu ei ganllawiau a'i hyfforddiant i sicrhau bod ei bolisiau a'i weithdrefnau yn gyfoes. Bydd yn rhaid i'r system gyfiawnder, gwasanaethau cyhoeddus, e.e. rhai gwasanaethau sy'n gysylltiedig ag iechyd, gwasanaethau addysg gan gynnwys ysgolion a rhai cyrff trydydd sector fod yn ymwybodol o'r newid yn y gyfraith. Bydd angen iddynt sicrhau bod eu harferion a'u prosesau yn adlewyrchu'r newid yn y gyfraith yn ogystal â chodi ymwybyddiaeth ymhlith eu cyflogeion drwy hyfforddiant a chanllawiau. Disgwylir i unrhyw gostau sy'n gysylltiedig â hyfforddiant a chanllawiau o'r fath fod yn isel iawn.”⁴⁸⁵

467. O ran yr adnoddau sydd eu hangen i gyflwyno'r hyfforddiant a'r canllawiau perthnasol, mae'r Memorandwm Esboniadol yn esbonio fel a ganlyn:

“Disgwylir y bydd rhai costau trosiannol, sy'n ymwneud â diweddarau canllawiau a hyfforddiant i staff, ar gyfer cyrff cyhoeddus (gan gynnwys yr heddlu, awdurdodau lleol (mewn perthynas â gwasanaethau cymdeithasol ac addysg), y sector iechyd, a sefydliadau gwirfoddol sy'n gweithio gyda phlant. Nid yw'r union gost yn hysbys, ond disgwylir iddi fod yn fach iawn...”⁴⁸⁶

Yr hyn a glywsom ynghylch yr angen am hyfforddiant proffesiynol a chanllawiau ar y Bil

To make implementation easier, the WG will need to “make sure that professionals working with families are prepared for the change, know what to say and how to act”.

Unigolyn (CADRP 281) (Saesneg yn unig)

“Professionals working for families should be well prepared for the change and know both what to say and how to act”. **Unigolyn (CADRP 347)** (Saesneg yn unig)

Mae angen “hyfforddiant cenedlaethol digonol i staff rheng flaen sy'n gweithio efo teuluoedd”. **Caren Brown, Tîm o Amgylch y Teulu Gwynedd (CADRP 351)**

⁴⁸⁵ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 8.19, tudalen 43

⁴⁸⁶ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 8.46, tudalen 54.

“Teachers and other professionals will require training on what the change in the law will mean but this can be easily assimilated into existing child protection and safeguarding courses”. **Unigolyn (CADRP 428)** (Saesneg yn unig)

“Welsh Government should also consult directly with frontline professionals to establish what kinds of guidance and training would be needed to support them”. **Unigolyn (CADRP 462)** (Saesneg yn unig)

“Provided training and guidance is given to key professionals, I do not envisage unintended consequences”. **Jonathan Evans, Athro Polisi ac Arfer Cyfiawnder Ieuencid, Prifysgol De Cymru (CADRP 520)** (Saesneg yn unig)

468. O ran **gwasanaethau iechyd**, mae'r Memorandwm Esboniadol yn dweud bod pob aelod o staff gofal iechyd yn derbyn hyfforddiant diogelu i lefel ac amllder sy'n addas i'w rôl, ac y byddai unrhyw newidiadau i'r ddeddfwriaeth yn cael eu cynnwys a'u trafod yn yr hyfforddiant hwnnw.⁴⁸⁷ Cadarnhawyd hyn gan gynrychiolwyr o'r Coleg Nyrsio Brenhinol, Coleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol a'r Coleg Brenhinol Pediatreg ac Iechyd Plant, ac nid oeddent yn rhagweld y byddai cynnwys y newid arfaethedig yn y gyfraith yn peri problemau nac yn feichus i'w ymgorffori yn eu gwaith a'u hyfforddiant.⁴⁸⁸ Yn ôl Nicola Edwards, Pennaeth Diogelu Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe:

“[...] each time with new legislation with things that are changed, obviously from examples of the violence against women and social services and well-being legislation, training is key and tweaked each time, and updated on a regular basis. [...] it's not going to be insurmountable, because we already have those things in place in health boards.”⁴⁸⁹

469. O ran y **gwasanaethau cymdeithasol**, mae'r Memorandwm Esboniadol yn egluro bod trafodaethau ynghylch y newidiadau y mae angen eu gwneud i'r canllawiau a'r hyfforddiant presennol ar ddiogelu, cefnogi a gofalu am blant yn parhau.⁴⁹⁰ Mewn perthynas â Gweithdrefnau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan yn benodol, dywed:

“Mae Gweithdrefnau Diogelu Plant Cymru Gyfan yn darparu safonau cyffredin ar gyfer gwaith diogelu plant at ddibenion pob bwrdd diogelu

⁴⁸⁷ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 65, tudalen 84

⁴⁸⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 336-337, 354-355 a 357], 22 Mai 2019

⁴⁸⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 64 a 66], 22 Mai 2019

⁴⁹⁰ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 53, tudalen 82

lleol yng Nghymru, ac maent yn sail i waith pob gweithiwr proffesiynol sy'n gweithio gyda phlant a theuluoedd. Caiff y gweithdrefnau eu diwygio'n rheolaidd, a disgwylir i unrhyw newidiadau a wneir i'r gweithdrefnau yn sgil y Bil fod yn rhan o'r cylch adolygu arferol.”⁴⁹¹

470. Credai Sally Jenkins, Cadeirydd Penaethiaid Gwasanaethau Plant Cymru Gyfan ar y pryd ac yn cynrychioli Cymdeithas Cyfarwyddwyr y Gwasanaethau Cymdeithasol, y byddai'r newid arfaethedig i'r gyfraith, a'r hyfforddiant a'r canllawiau i gyd-fynd â hynny, yn asio â'r gwaith presennol ac yn gwella pethau drwy ychwanegu eglurder:

“[...] our teachers, our social workers, our health workers, our police officers already get substantial training around child protection, around safeguarding, around adverse childhood experiences and around a trauma-informed approach to children. What this does is it layers a clarity on that. But rather than having a part of that training, which has to deal with this [the defence] as an aspect—that is no longer there; it is a clear message for all professions.”⁴⁹²

471. Rhybuddiodd Allison Hulmes, Cyfarwyddwr Cenedlaethol BASW Cymru, pe canfyddid bod angen hyfforddiant ychwanegol y byddai angen rhoi adnoddau pwrpasol oherwydd bod cyllidebau hyfforddi'r awdurdodau lleol wedi'u torri at y bôn.⁴⁹³

472. Yn ôl y Memorandwm Esboniadol, efallai y bydd angen adolygu'r trefniadau diogelu mewn **ysgolion** er mwyn adlewyrchu dileu'r amddiffyniad.⁴⁹⁴ Dywedodd Alistair Birch, sy'n cynrychioli Cymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru, fod pob aelod o staff eisoes yn cael hyfforddiant yn ymwneud â diogelu plant, ac y byddai hynny'n parhau,⁴⁹⁵ ond dywedodd hefyd:

“[...] in terms of the Bill, there needs to be the clarity—ambiguity would be bad—in terms of making sure that safeguarding leads within all schools have the right training and support. So, really, that's the key element.”⁴⁹⁶

⁴⁹¹ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 8.47, tudalen 54-55

⁴⁹² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 132], 8 Mai 2019

⁴⁹³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 315], 16 Mai 2019

⁴⁹⁴ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 63, tudalen 84

⁴⁹⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 105], 8 Mai 2019

⁴⁹⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 27], 8 Mai 2019

473. O ran yr **heddlu**, mae'r Memorandwm Esboniadol yn dweud eu bod "wedi tynnu sylw at yr angen am ganllawiau ynghylch y ffordd y caiff adroddiad ar ymosodiad cyffredin yn erbyn plentyn ei gofnodi gan yr heddlu yng Nghymru."⁴⁹⁷ O ran hyfforddiant, rhybuddiodd Matt Jukes, Prif Gwnstabl Heddlu De Cymru, fel a ganlyn:

"We do train people all the time, but actually there's a whole host of other things we need to train people on as well, and every time they're in training, they're not on the street, and this doesn't feel like a quick memo you circulate to staff. It feels like something that you need to spend time with staff to explain so that we don't get the perverse outcomes that are a risk. So, I'm concerned that we resource that programme and would welcome any support from Government."⁴⁹⁸

474. O ran y **llysoedd**, mae'r Memorandwm Esboniadol yn cyfeirio at yr angen am "sicrhau bod cyfreithwyr yn ymwybodol o'r newid yn y gyfraith, yn enwedig gan y bydd gwahaniaeth yn y gyfraith rhwng Cymru a Lloegr."⁴⁹⁹ Meddai'r Weinyddiaeth Gyfiawnder wrthym:

"The Judicial College will need to be aware of the difference in England and Wales. If tourists from England are charged with an offence they would likely appoint a lawyer in England from their local area. Therefore it is important that solicitors operating in England are also made aware of the law changing in Wales [...] the Solicitors Regulation Authority is one way of raising awareness among solicitors about the divergence."⁵⁰⁰

475. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn cyfeirio at yr angen i'r Cyfarwyddwr Erlyniadau Cyhoeddus adolygu canllawiau sy'n ymwneud â **Gwasanaeth Erlyn y Goron** yng Nghymru a Lloegr i adlewyrchu'r sefyllfaoedd cyfreithiol gwahanol yn y ddwy wlad, pe bai'r amddiffyniad yn cael ei ddileu yng Nghymru.⁵⁰¹ Trafodir hyn yn fanylach yn adran 3.2 o'r adroddiad hwn.

476. Mae'r Memorandwm Esboniadol hefyd yn datgan y bydd angen i Lywodraeth Cymru ymgysylltu â **lleoliadau perthnasol nad ydynt yn addysgol nac wedi'u**

⁴⁹⁷ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 15, tudalen 76

⁴⁹⁸ Tystiolaeth Iafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 175], 16 Mai 2019

⁴⁹⁹ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 40, tudalen 80

⁵⁰⁰ Gohebiaeth, Y Weinyddiaeth Gyfiawnder at y Pwyllgor PPIA, 14 Mai 2019

⁵⁰¹ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 34, tudalen 79

rheoleiddio i sicrhau eu bod nhw'n ymwybodol o'r newid yn y gyfraith ac yn gallu cynnwys hynny yn eu prosesau diogelu.⁵⁰²

477. Pwysleisiodd y Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol y byddai hyfforddiant ar y Bil yn rhan o ddatblygiad proffesiynol parhaus ym mhob rhan o'r proffesiynau perthnasol:

“Any sort of developments in our thinking in safeguarding always come with additional training, which, ideally and usually, is multiprofessional; that’s what the regional boards do. So, you have those conversations in your training together, as well as in single agency groups [...] And it wouldn’t be isolated training; it would be integrated into the messages that people are already receiving. [...] So, it’s not asking people to do something that is vastly different to what they’re already doing.”⁵⁰³

478. O ran y canllawiau, nid oedd y Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol yn rhagweld bod angen diwygio Canllawiau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan yn sylweddol.⁵⁰⁴

479. Pwysleisiodd Comisiynydd Plant Cymru fod canllawiau clir yn bwysig:

“[...] we will need clarity for both parents and for professionals on what the law means and what it means that they should do. I’ve had conversations with many people who would be charged with implementing this and what they want is clear guidance on what they should do if this situation arises—‘What should I do next?’”⁵⁰⁵

480. O ran hyfforddiant, gwnaeth y Dirprwy Weinidog sylwadau ar y farnwriaeth ac athrawon yn benodol. Dywedodd mai'r Arglwydd Brif Ustus sy'n gyfrifol am hyfforddi'r farnwriaeth yng Nghymru a Lloegr a bod y cyfrifoldebau hynny'n cael eu harfer drwy'r Coleg Barnwrol:

“Mae gan Lywodraeth Cymru ymrwymiad i ymgynghori â'r Arglwydd Brif Ustus ac ymgysylltu â'i Swyddfa Farnwrol mewn perthynas â chynigion sy'n achosi newidiadau i'r gyfraith trosedd neu a allai gael effaith ar weithredu'r farnwriaeth a system y llysoedd a'r tribiwlysoedd. Fel sy'n digwydd yn achos pob Bil, mae Swyddfa'r Arglwydd Brif Ustus

⁵⁰² Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 63, tudalen 84

⁵⁰³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 254, 257 a 259], 16 Mai 2019

⁵⁰⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 209], 22 Mai 2019

⁵⁰⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 627-628], 2 Mai 2019

wedi cael ei hysbysu am y cynigion hyn, ac maent yn ymwybodol bod y Bil wedi'i gyflwyno.”⁵⁰⁶

481. Pan ofynnwyd iddi am bryderon Cymdeithas Genedlaethol y Prifathrawon am sut y darperir adnoddau ar gyfer hyfforddi athrawon, atebodd y Dirprwy Weinidog fel a ganlyn:

“[...] teachers are updated on different parts of childcare legislation now, and have in-service training days and training courses. And, certainly, perhaps this would be part of that—part of the training that teachers get. This would have to be incorporated into that [...] I wouldn't have seen it would need something completely separate. [...] I would have thought it [the cost] would be minimal. They already have training courses about childcare issues, and this would be something that would be absorbed into that.”⁵⁰⁷

482. O ran canllawiau, barn y Dirprwy Weinidog oedd:

“Mae diweddarau canllawiau Llywodraeth Cymru yn un o'r gweithgareddau arferol y mae swyddogion yn eu gwneud yn rheolaidd i sicrhau bod canllawiau o'r fath yn cydymffurfio ag unrhyw newidiadau i'r ddeddfwriaeth neu i weithdrefnau. Felly, byddem yn disgwyl i waith o'r fath gael ei dalu gan gostau rhedeg gweinyddol, ac na fydd unrhyw gostau ychwanegol neu ychydig iawn o gost mewn perthynas â gwaith o'r fath.”⁵⁰⁸

483. Aeth yn ei blaen i esbonio:

“Bydd y Grŵp Gweithredu yn ystyried a fydd angen diweddarau'r canllawiau a ddarperir gan gyrff cyhoeddus eraill. Gan nad ydym yn creu trosedd newydd, rydym yn disgwyl y bydd canllawiau sydd eisoes yn bodoli ar draws gyrff cyhoeddus yn cael eu diweddarau, yn hytrach na'u cynhyrchu o'r newydd. [...] Mewn nifer o achosion mae canllawiau ar weithredu amddiffyniad cosb resymol yn un agwedd yn unig o

⁵⁰⁶ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 25 Ebrill 2019

⁵⁰⁷ Tystiolaeth Iafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 112-116], 12 Mehefin 2019

⁵⁰⁸ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 25 Ebrill 2019

ganllawiau ehangach sy'n cynnwys amrediad eang o faterion yn ymwneud â materion diogelu neu gyfiawnder troseddol.”⁵⁰⁹

484. Mewn perthynas â Gweithdrefnau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan, cadarnhaodd y Gweinidog y bydd Gweithdrefnau Diogelu newydd ar gyfer Cymru yn disodli Gweithdrefnau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan a'r Polisi a'r Gweithdrefnau ar gyfer Amddiffyn Oedolion Agored i Niwed erbyn hydref 2019. Dywedodd y byddant yn cael eu cynnal gan Gofal Cymdeithasol Cymru, “ar ffurf digidol a fydd yn sicrhau eu bod yn hawdd eu defnyddio, eu hadolygu a'u diweddarau” ac mai “cyfrifoldeb y Byrddau Diogelu” fydd eu cadw'n gyfredol. Daeth i'r casgliad a ganlyn:

“Fel rhan o'u gwaith [bwrdd prosiect Gweithdrefnau Diogelu Cymru] byddant yn ystyried y goblygiadau canlyniadol (os bydd y Bil yn cael ei basio) o ran diweddarau Gweithdrefnau Diogelu Cymru fel rhan o'r trefniadau cynaliadwy a wneir i gadw'r gweithdrefnau'n gyfredol, fel eu bod yn adlewyrchu newidiadau mewn arferion, cyfraith achosion a chanllawiau. Bydd aelodau Bwrdd Prosiect Gweithdrefnau Diogelu Cymru yn cael eu gwahodd i gyfrannu at waith y Grŵp Gweithredu.”⁵¹⁰

Lleisio barn

485. Cododd Sally Gobbett, rhiant ymgyrchydd sy'n gwrthwynebu'r Bil, bryderon y gallai gweithwyr proffesiynol fod ag ofn siarad yn erbyn y ddeddfwriaeth arfaethedig:

“I know that there are people in professional capacities, in healthcare, in police and social services who would agree with my position, but are scared to say so because of the implications for them professionally, and such like.”⁵¹¹

486. Pan wnaethom sôn am hyn wrth BASW Cymru, dywedodd Allison Hulmes, Cyfarwyddwr Cenedlaethol Cymru, nad oedd yn teimlo bod hyn yn broblem:

“I don't think that we've created an environment where social workers would fear expressing their views. So, that's not a set of circumstances

⁵⁰⁹ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 25 Ebrill 2019

⁵¹⁰ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 25 Ebrill 2019

⁵¹¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 234], 2 Mai 2019

that I really recognise. And also, if those views were held, they are so in the minority.”⁵¹²

EIN BARN NI

487. Rydym yn cytuno’n llwyr â’r farn na fydd cyflwyno’r Bil hwn ar ei ben ei hun yn cyflawni’r newid a fwriadwyd. Serch hynny, rydym hefyd yn cytuno bod ymgyrch ymwybyddiaeth y cyhoedd ar ei phen ei hun mewn perygl o gael ei thanseilio pe byddai amddiffyniad cosb resymol yn cael ei gadw’n rhan o’r gyfraith.

488. Nodwn fod Bil tebyg ar ei daith drwy Senedd yr Alban ar hyn o bryd a’i fod yn rhoi dyletswydd ar Weinidogion yr Alban i hybu ymwybyddiaeth a dealltwriaeth y cyhoedd o effaith y Bil. Nodwn hefyd fod *Deddf Trawsblannu Dynol (Cymru) 2013* wedi gosod dyletswydd ar Weinidogion Cymru i ddarparu gwybodaeth ac i gynyddu ymwybyddiaeth o drawsblannu.

489. Rydym yn cydnabod dymuniad y Dirprwy Weinidog a nifer o randdeiliaid allweddol i gadw symlrwydd y Bil fel y’i drafftwyd ar hyn o bryd, ac rydym yn cydnabod mai’r sail i hynny yw dymuniad i osgoi creu cymhlethdod, anhyblygrwydd neu ganlyniadau anfwriadol. Fodd bynnag, mae ymgyrch ymwybyddiaeth y cyhoedd, y mae Llywodraeth Cymru yn dweud ei bod yn hanfodol i gyflawni nodau’r Bil, yn cyfiawnhau, yn ein barn ni, sicrwydd y statws statudol.

490. Nid ydym yn amau bwriad Llywodraeth presennol Cymru i gynnal yr ymgyrch ymwybyddiaeth gyhoeddus hon. Fodd bynnag, er y bydd gweinyddiaethau’r dyfodol yn etifeddu’r cyfreithiau a wneir gennym ni, efallai na fyddant yn rhannu’r un lefel o ymrwymiad i’r systemau sy’n allweddol i sicrhau eu bod yn gweithredu’n effeithiol. Felly, credwn y dylid diwygio’r Bil i gynnwys dyletswydd ar Weinidogion Cymru i ddarparu gwybodaeth a chynyddu ymwybyddiaeth o effaith y ddeddfwriaeth. Er mwyn cydnabod y pryderon ynghylch cadw hyblygrwydd ac osgoi canlyniadau anfwriadol, nid oes angen i’r ddyletswydd hon fod yn gymhleth nac yn anhyblyg, ond credwn y dylai’r rheidrwydd i’w chynnal gael ei ysgrifennu mewn statud.

491. Rydym yn cytuno mai cyfrifoldeb unigolyn sy’n ymweld â gwlad arall yw bod yn ymwybodol o reolau a chyfreithiau’r wlad honno. Rydym hefyd yn cytuno y bydd ymwybyddiaeth o’r Bil hwn yn debygol o gael ei gynorthwyo gan hynt cyfraith debyg yn yr Alban, a gyflwynwyd tua’r un adeg. Serch hynny, o gofio’r

⁵¹² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 299], 16 Mai 2019

mynd a'r dod dros ein ffin, rydym yn croesawu ymrwymiad Llywodraeth Cymru i nodi'r ffyrdd gorau o godi ymwybyddiaeth y cyhoedd a gweithwyr proffesiynol yn Lloegr o oblygiadau'r Bil i bobl sy'n ymweld â Chymru.

492. Nodwn nad yw'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb yn cyfeirio at y risg na fydd plant iau, o bosibl, yn gallu mynegi eu pryderon ac y gallai oedran eu rhwystro rhag adrodd am achosion o gosb gorfforol. Felly, nid yw'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb yn awgrymu unrhyw gamau i liniaru'r risg hon.

493. Credwn y dylai mwy o fanylion am yr ystyriaeth a roddodd Llywodraeth Cymru i'r mater hwn fod wedi'u darparu yn y ddogfennaeth sy'n cyd-fynd â'r Bil. Serch hynny, cawsom ein calonogi gan y cadarnhad gan y Dirprwy Weinidog a'r Comisiynydd Plant bod gwaith yn mynd rhagddo i sicrhau y codir ymwybyddiaeth ymhlith phlant a phobl ifanc, a bod y gwaith hwn yn cynnwys rhanddeiliaid allweddol. Rydym yn cefnogi'n gryf farn y Comisiynydd Plant bod angen mewnbwn a mewnwleidiad gan blant a phobl ifanc wrth ddatblygu'r dull gweithredu.

494. Rydym yn cytuno y dylid achub ar bob cyfle i hysbysu rhieni am y gyfraith a'r gefnogaeth ehangach sydd ar gael ar gyfer rhianta. Y tu hwnt i'r ymgyrch ymwybyddiaeth gyhoeddus ei hun, credwn fod Rhaglen Plant Iach Cymru – unwaith y caiff ei chyflwyno'n llawn – yn gyfle pwysig iawn i gyfleu'r negeseuon hyn i bob rhiant. Credwn yn gryf fod angen negeseuon cyffredinol – a chefnogaeth – a chytunwn â Chomisiynydd Plant Cymru nad yw cosbi plant yn gorfforol yn unigryw i unrhyw grŵp nac adran benodol o gymdeithas. Fodd bynnag, rydym yn parhau i fod yn bryderus am y lefel o gysylltiad a wnaed â theuluoedd drwy Raglen Plant Iach Cymru, yn gyffredinol, ac o ran ei fod yn gyfrwng allweddol ar gyfer y gwaith codi ymwybyddiaeth sydd ei angen i sicrhau bod y Bil hwn yn cael ei weithredu'n llwyddiannus. Rydym yn bwriadu monitro'r mater hwn ac rydym am weld cynnydd clir rhwng nawr a diwedd y Cynulliad hwn.

495. Yn ogystal â hysbysu plant a phobl ifanc am effaith y Bil ar gosb gorfforol, rydym hefyd yn credu bod addysgu plant, pobl ifanc ac oedolion i fod yn rhieni a gofalwyr y dyfodol yn allweddol. Yn ein barn ni, dylai negeseuon ac offer rhianta cadarnhaol gael eu hymgorffori yn y cwricwlwm ac fel rhan o gymorth cyffredinol i ddarparu famau. Mae aros nes bod pobl yn dod yn rhieni cyn cyflwyno'r math hwn o gymorth yn colli llawer o gyfleoedd cynnar.

496. Mae'r hyfforddiant a'r canllawiau sydd ar gael i weithwyr proffesiynol ar draws gwasanaethau yn allweddol i weithredu'r Bil hwn yn effeithiol. Er ein bod yn nodi barn rhanddeiliaid mai diweddarau dogfennau fydd ei angen yn sgil y Bil yn hytrach na darparu dogfennau hollol newydd, credwn y bydd hyn yn hanfodol

wrth sicrhau hyder, eglurder a chysondeb yn y dull o ymdrin â honiadau o gosbi plant yn gorfforol.

Argymhelliad 9. Bod Llywodraeth Cymru yn diwygio'r Bil i gynnwys dyletswydd ar Weinidogion Cymru i ddarparu gwybodaeth a chynyddu ymwybyddiaeth o effaith y ddeddfwriaeth. Dylai'r wybodaeth a ddarperir gynnwys manylion am y cymorth sydd ar gael i rieni i ddysgu a defnyddio dewisiadau eraill yn lle cosb gorfforol wrth ddisgyblu eu plant.

Argymhelliad 10. Bod Llywodraeth Cymru, cyn dechrau Cyfnod 3, yn rhoi'r wybodaeth ysgrifenedig ddiweddaraf i'r Cynulliad Cenedlaethol am ei chynlluniau codi ymwybyddiaeth gyda phlant a phobl ifanc. Dylai'r wybodaeth hon awgrymu sut y gall y cwricwlwm newydd:

- godi ymwybyddiaeth o'r Bil a sut y mae'n effeithio arnynt fel plant a phobl ifanc;
- paratoi plant a phobl ifanc i ddod yn rhieni a gofalwyr y dyfodol.

Argymhelliad 11. Bod Llywodraeth Cymru yn cynnwys cynllunio ar gyfer cynyddu ymwybyddiaeth o effaith y Bil ar ymwelwyr â Chymru yng ngwaith Grŵp Gweithredu'r Bil.

Argymhelliad 12. Bod Llywodraeth Cymru, cyn dechrau Cyfnod 3, yn rhoi'r wybodaeth ysgrifenedig ddiweddaraf am y canlynol:

- sut y bydd Rhaglen Plant Iach Cymru yn ymgorffori negeseuon am ddileu'r amddiffyniad cosb resymol;
- pa gamau y bydd yn eu cymryd i wella'r nifer sy'n manteisio ar Raglen Plant Iach Cymru ar draws Cymru er mwyn sicrhau bod yr holl blant a theuluoedd yn cael y nifer lawn o gysylltiadau a drefnwyd;
- sut y bydd cymorth cyffredinol i ddarpar famau hefyd yn ymgorffori ac yn cyflwyno negeseuon am y Bil a rhianta cadarnhaol.

3. 5. Materion eraill yn ymwneud â gweithredu

Monitro a gwerthuso

497. O gofio'r pryderon a godwyd gyda ni am effaith bosibl y Bil hwn, roeddem am archwilio sut y byddai ei effaith yn cael ei monitro dros gyfnod.

498. Mae Memorandwm Esboniadol y Bil yn ymrwymo i fonitro a gwerthuso effaith y Bil, os caiff ei basio:

“Bwriedir sefydlu Grŵp Gweithredu a fydd yn monitro effeithiau posibl y ddeddfwriaeth ar ôl iddi ddod i rym, gan gynnwys y goblygiadau o ran adnoddau.”⁵¹³

499. Mae'n manylu ymhellach fel a ganlyn:

- caiff effaith y Bil ei mesur mewn nifer o ffyrdd, gan gynnwys drwy ymchwil a gwerthuso, yn ogystal â thrwy ddatblygu ffyrdd i gasglu data'n rheolaidd ar y cyd â rhanddeiliaid;
- defnyddir arolygon cynrychiadol i gael gwybod am ba mor ymwybodol y mae'r cyhoedd o'r newid yn y gyfraith, am newidiadau mewn agweddau at gosbi plant yn gorfforol, ac am nifer yr achosion o gosbi corfforol a adroddwyd gan rieni;
- bydd Llywodraeth Cymru yn cydweithio â'r heddlu, gwasanaethau cymdeithasol a'r llysoedd i gytuno ar gasglu data perthnasol am gyfnod cyn i'r ddeddfwriaeth ddod i rym er mwyn pennu llinellau sylfaen. Bydd y broses o gasglu data'n parhau yn dilyn rhoi'r ddeddfwriaeth mewn grym er mwyn monitro effaith y Bil. Lle bynnag y bo'n bosibl, bydd y broses o gasglu data'n gyson â gweithgareddau sydd eisoes ar waith neu â gwaith perthnasol arall.⁵¹⁴

Yr hyn a glywsom ynghylch pwysigrwydd monitro a gwerthuso'r Bil

“All the consequences of a change in the law aren't always obvious at the start, so there needs to be a way of monitoring implementation and working with organisations and public bodies before the law comes into effect as well as in the early years after implementation”. **Unigolion (CADRP 281 a 287)** (Saesneg yn unig).

“How will it be monitored? How will it be evaluated?”. **Unigolyn (CADRP 255)** (Saesneg yn unig).

“We would support a review of the legislation (which in this case should also consider the wider context of Welsh Government parenting support services) after a reasonable period of time”. **Achub y Plant (CADRP 581)** (Saesneg yn unig).

⁵¹³ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 9.24, tudalen 62.

⁵¹⁴ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraffau 10.3-10.5, tudalen 63

“Given Welsh Government’s commitment to prohibiting the physical punishment of children there needs to be a way of measuring the impact of the change in the law and any associated public education initiatives. Few of the countries who have changed the law have ensured that mechanisms for tracking progress are in place from the outset”.
Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru, (CADRP 481) (Saesneg yn unig).

“Does it have a time limit if passed and proven not to be successful or viable. Can it be revoked? How will it be assessed and monitored and by whom?”. **Unigolyn (CADRP 376)** (Saesneg yn unig).

“How will the legislation be monitored? So much of what goes on in families is unseen”.
Iechyd Cyhoeddus Cymru (CADRP 614) (Saesneg yn unig).

“[...] the underlying law and case law surrounding parental physical punishment is not clear. I am supportive of the commitment to assess the implementation of the reform”.
Heather Keating, Athro Cyfraith Trosedd (CADRP 642) (Saesneg yn unig).

500. Yn ôl Gwasanaeth Erlyn y Goron:

“We are encouraged by the comprehensive approach being taken in securing data after the legislation comes into force. In our view such data will assist in determining whether the Welsh Government’s approach delivers on the principles behind the legislation.”⁵¹⁵

501. Fodd bynnag, cododd Gwasanaeth Erlyn y Goron bryderon am anawsterau y gellir eu hwynebu wrth gasglu a choladu data ystyrlon. Gallai hyn, meddai, effeithio ar ba mor ystyrlon fyddai unrhyw asesiad yn y dyfodol o effaith y Bil.⁵¹⁶

502. Soniodd cynrychiolwyr yr heddlu hefyd am bwysigrwydd monitro a gwerthuso, gan bwysleisio bod angen i hyn gael ei wneud ar sail amlasiantaeth i ddeall gweithrediad ac effaith y ddeddfwriaeth.⁵¹⁷ Eglurodd Prif Erlynydd y Goron dros Gymru y byddai Gwasanaeth Erlyn y Goron yn adolygu achosion ar adegau allweddol gyda chydweithwyr o wasanaethau eraill, i lywio a gwella'r ffordd y cânt eu herlyn:

“I can foresee that, after this legislation came in, we might get 18 months, two years down the road, and I can see us sitting in a room with some of the cases we’ve prosecuted, maybe cases we’ve decided

⁵¹⁵ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 293 (Saesneg yn unig) – Gwasanaeth Erlyn y Goron

⁵¹⁶ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 293 (Saesneg yn unig) – Gwasanaeth Erlyn y Goron

⁵¹⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 62-63], 16 Mai 2019

not to prosecute, with the police and interested parties from both sides, to have a discussion about how we're doing with it all. And I'd like to think that the Welsh Government would be involved in that as well."⁵¹⁸

503. Cyfeiriodd Matt Jukes, Prif Gwnstabl Heddlu De Cymru, at y ffaith y gallai fod angen gwneud newidiadau i systemau'r heddlu i fonitro achosion oherwydd eu bod yn gweithredu ar sail Cymru a Lloegr ac mai dim ond yng Nghymru y mae'r gyfraith yn newid.⁵¹⁹ Gwnaeth Prif Erlynydd y Goron dros Gymru bwynt tebyg, gan nodi y byddai angen cadw cofnodion Gwasanaeth Eryl y Goron â llaw. Credai y byddai hyn yn "iawn" oherwydd bod nifer yr achosion a ragwelir yn isel.⁵²⁰

504. O ran gwasanaethau datganoledig, pwysleisiodd BASW Cymru fod monitro gweithrediad y Bil yn bwysig:

"We have to monitor. There have to be robust mechanisms to monitor post implementation."⁵²¹

505. Pwysleisiodd swyddog y Dirprwy Weinidog i ni fod casglu data yn bwysig, a bod Llywodraeth Cymru yn bwriadu gwneud hynny. Roedd yn cyferbynnu hyn â threfniadau mewn gwledydd eraill, lle roedd cyfreithiau tebyg wedi cael eu pasio heb i drefniadau gael eu gwneud i gasglu data cynhwysfawr ar draws yr holl wasanaethau perthnasol.⁵²² Cadarnhaodd y Dirprwy Weinidog ei barn bod monitro a gwerthuso yn bwysig:

"[...] very important because we need to know what is the effect of the legislation we'll be bringing in. So, we will be having ongoing evaluation, we will be bringing in an independent body to evaluate. We have got ongoing monitoring and we've got ongoing monitoring surveys looking at what are the views of the public."⁵²³

EIN BARN NI

506. Rydym yn croesawu cynlluniau'r Dirprwy Weinidog i fonitro a gwerthuso effaith y Bil, os caiff ei basio. Croesawn ymhellach ei bwriad i ddechrau'r gwaith

⁵¹⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 86], 6 Mehefin 2019

⁵¹⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 145], 16 Mai 2019

⁵²⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 83], 6 Mehefin 2019

⁵²¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 284], 16 Mai 2019

⁵²² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 142], 2 Mai 2019

⁵²³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 40], 12 Mehefin 2019

monitro cyn dyddiad cychwyn prif ddarpariaeth y Bil er mwyn sefydlu gwaelodlin cadarn i allu mesur effaith y ddeddfwriaeth.

507. Credwn y bydd monitro cadarn a gwerthuso annibynnol yn hanfodol er mwyn:

- asesu a yw'r Bil yn cyflawni ei nodau heb achosi unrhyw ganlyniadau negyddol, anfwriadol neu annisgwyl;
- helpu i wella dealltwriaeth y cyhoedd yn gyffredinol o effaith y Bil *fel y'i gweithredir* yn hytrach na'r effaith a *ragwelir*;
- galluogi Llywodraeth Cymru i gadarnhau a oes angen addasu'r elfennau hanfodol sy'n cyd-fynd â'r Bil – sef ymgyrch ymwybyddiaeth y cyhoedd a chymorth i rieni – i gyflawni'r nod cyffredinol o newid ymddygiad mewn perthynas â chosbi plant yn gorfforol.

508. O ystyried y pwys a roddwyd ar asesu pa mor effeithiol y mae'r ddeddfwriaeth yn cyflawni ei hamcanion, credwn y dylid gosod dyletswydd ar wyneb y Bil i adolygu ac adrodd ar ei weithrediad (am yr un rhesymau â'r rhai a amlinellwyd yn adran 3.4 mewn perthynas â'r angen i'r Bil gael ei ddiwygio i gynnwys dyletswydd i ddarparu gwybodaeth a chynyddu ymwybyddiaeth). Nodwn fod rhai o Ddeddfau Cymru yn cynnwys darpariaethau o'r fath, sy'n ei gwneud yn ofynnol iddynt gael eu gwerthuso ar ôl eu gweithredu, er enghraifft *Deddf Sector Amaethyddol (Cymru) 2014* a *Deddf Iechyd y Cyhoedd (Isafbris am Alcohol) (Cymru) 2018*.

Argymhelliad 13. Bod Llywodraeth Cymru yn diwygio'r Bil i gynnwys dyletswydd ar Weinidogion Cymru:

- i gynnal gwerthusiad ar ôl gweithredu'r Bil, o fewn tair blynedd ar ôl i brif ddarpariaeth y Bil ddod i rym;
- i lunio adroddiad ar ganfyddiadau gwerthusiad o'r fath i'r Cynulliad Cenedlaethol.⁵²⁴

509. Nodwn y dystiolaeth gan yr heddlu a Gwasanaeth Erlyn y Goron am yr heriau o gasglu data perthnasol ac ystyrion, yn enwedig o fewn systemau sy'n

⁵²⁴ Rydym wedi dewis cyfnod o dair blynedd i gydnabod y ffaith y rhagwelir cyfnod gweithredu o ddwy flynedd cyn i brif ddarpariaeth y Bil ddod i rym, ac er mwyn gallu mesur effaith y ddeddfwriaeth yn ystod oes y Cynulliad nesaf.

gweithredu ar sail Cymru a Lloegr. Rydym yn annog Llywodraeth Cymru i sicrhau bod y Grŵp Gweithredu yn edrych yn fanwl ar hyn fel rhan o'i waith paratoi.

Argymhelliad 14. Bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod Grŵp Gweithredu'r Bil yn nodi – mewn cydweithrediad â'r holl wasanaethau perthnasol – ddulliau cadarn ar gyfer casglu data ystyrllon sy'n ymwneud â'r Bil. Diben y data hyn fydd galluogi asesiad a gwerthusiad ystyrllon i gael eu gwneud o effaith y Bil, a fydd yn hanfodol i nodi unrhyw ganlyniadau anfwriadol a / neu feysydd y gallai fod angen cymorth neu adnoddau ychwanegol arnynt yn ystod blynyddoedd cynnar ei weithredu.

Beth i'w wneud os ydych yn gweld plentyn yn cael ei gosbi'n gorfforol neu'n dod i wybod am achos o'r fath?

510. Gofynnwyd i Sally Jenkins, Cadeirydd Penaethiaid Gwasanaethau Plant Cymru Gyfan ar y pryd ac yn cynrychioli Cymdeithas Cyfarwyddwyr y Gwasanaethau Cymdeithasol, a fyddai pobl yn cael eu hannog, os caiff y Bil hwn ei basio, i gysylltu ag adrannau gwasanaethau cymdeithasol pe baent yn gweld plentyn yn cael ei gosbi'n gorfforol. Ei hateb oedd:

“We already encourage members of the public to contact social services or the police, depending on the circumstances [...] If a child is being smacked now, we would ask that people contact. We have a duty to report, as professionals. But if you were walking out, and you saw something happening to a child, in the same way as if you saw something to an adult [...] I think that the challenge is about, we've all probably, sadly, witnessed incidents in the doctor's reception, or in a supermarket, and we've failed to do something about it. And I think we then walk away and feel pretty guilty about that, realistically, when you see something happening to a child in a particular circumstance. I think we can't ignore the fact that a child is being assaulted in those circumstances.”⁵²⁵

511. Pan ofynnwyd a ddylai pobl adrodd achosion o gosbi plentyn yn gorfforol pe byddent yn gweld hynny neu'n dod i wybod am hynny, dywedodd mwyafrif y tystion mai mater i bob unigolyn oedd hynny (fel yn achos y cyfreithiau presennol

⁵²⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 46-51], 8 Mai 2019

ynghylch ymosod ar berson o unrhyw oedran)⁵²⁶, neu y dylid cysylltu, yn y lle cyntaf, â'r gwasanaethau cymdeithasol.⁵²⁷

512. Yn achos staff gwasanaethau cymdeithasol, addysg ac iechyd ar y rheng flaen, cadarnhawyd gan eu cynrychiolwyr ei bod eisoes yn angenrheidiol iddynt hysbysu'r gwasanaethau cymdeithasol am unrhyw bryderon am gosbi plant yn gorfforol, bid a fo am y Bil hwn.⁵²⁸

513. Dywedodd aelodau o'r Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol wrthym eu bod yn credu y byddai'r Bil yn cynyddu hyder pobl i ymyrryd mewn sefyllfa lle mae plentyn yn cael ei gosbi'n gorfforol.⁵²⁹ Cyfeiriodd Rachel Thomas o swyddfa Comisiynydd Plant Cymru at achos yn Iwerddon, lle roedd y ddeddfwriaeth wedi rhoi hyder i unigolyn roi gwybod am blentyn a oedd yn cael ei gosbi'n gorfforol. Arweiniodd hynny'n ddiweddarach at ddatgelu achos difrifol o gam-drin.⁵³⁰ Mae gwrthwynebwyr y Bil yn pryderu, fodd bynnag, y byddai'n creu potensial ar gyfer honiadau di-sail o gam-drin, yn enwedig gan blant nad ydynt efallai yn llwyr ddeall y goblygiadau.

Yr hyn a glywsom gan y rhai sy'n pryderu y gallai plant wneud honiadau di-sail

"There is a serious danger of false allegations by children against their parents, for example if children resent being told off or being denied something they can fabricate stories that can incriminate their parents in order to punish them". **Unigolyn (CADRP 460)** (Saesneg yn unig)

"It will enable people who witness a child being hit by its parents to tell them to stop". **Unigolyn (CADRP 467)** (Saesneg yn unig)

An unintended consequence of the Bill could be "children making un-thought-through decisions to 'tell on' their parents e.g. at school". **Unigolyn (CADRP 558)** (Saesneg yn unig)

"[...] some children can play on the Bill by having false accusations on their parents or any legal guardians". **Unigolyn (CADRP 344)** (Saesneg yn unig)

⁵²⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 34 a 485], 2 Mai 2019

⁵²⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 34 a 47], 8 Mai 2019

⁵²⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 29], 8 Mai 2019 a Chofnod y Trafodion [paragraffau 217 a 436], 22 Mai 2019

⁵²⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 157], 22 Mai 2019

⁵³⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 650], 2 Mai 2019

514. Pwysleisiodd Comisiynydd Plant Cymru mai mater o farn bersonol yw adrodd:

“[...] the same applies to any aspect of life where we’ve passed laws, especially laws that we’ve been less familiar with and need to come to terms with. The same would happen if you saw people smoking cannabis on the street or something like that [...] People do make judgment calls as to how to treat people dropping litter. [...] There won’t be a positive duty on members of the public to suddenly start reporting everything.”⁵³¹

515. Pan ofynnwyd beth ddylai aelodau o’r cyhoedd ei wneud pe bai’r Bil yn dod yn gyfraith a’u bod yn gweld rhiant yn cosbi ei blentyn yn gorfforol, dywedodd y Dirprwy Weinidog mai mater i unigolion fyddai hynny ac y dibynnir arnynt i wneud yr hyn sy’n iawn yn eu barn hwy yn yr amgylchiadau hynny.⁵³² Ychwanegodd y byddai cyfnod hir rhwng pasio’r Bil a’i gychwyn i wneud pobl mor ymwybodol â phosibl o’r newid yn y gyfraith.⁵³³

516. O ran ffynhonnell debygol adroddiadau am gosb gorfforol (a wneir i unrhyw wasanaeth cyhoeddus), dywedodd y Dirprwy Weinidog ei bod yn credu y byddai’n amrywio. Ychwanegodd y gallai cynnydd mewn adroddiadau ddigwydd o ganlyniad i well ymwybyddiaeth, ond bod gweithwyr proffesiynol eraill, er enghraifft mewn ysgolion, eisoes yn gorfod rhoi gwybod am unrhyw achosion o’r fath.⁵³⁴ Cydnabu ei bod yn debygol y byddai cynnydd bach yn nifer yr adroddiadau, ond ni ddywedodd a oedd yn rhagweld ai i’r heddlu a/neu i’r gwasanaethau cymdeithasol y byddai hyn.⁵³⁵

Adrodd maleisus

517. Soniodd sefydliadau ac unigolion a ymatebodd i’n hymgyngoriad am y posibilrwydd y gallai achosion o gosbi plant yn gorfforol gael eu hadrodd am resymau maleisus. Yn benodol, mae rhai’n ofni y bydd y ffaith bod yr amddiffyniad wedi’i ddileu yn cael ei ddefnyddio mewn achosion yn y llysoedd teulu o anghydfod rhwng rhieni am yr hawl i weld eu plant.

⁵³¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 647-648], 2 Mai 2019.

⁵³² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 34], 2 Mai 2019.

⁵³³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 34], 2 Mai 2019.

⁵³⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 91], 12 Mehefin 2019.

⁵³⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 91], 12 Mehefin 2019.

Yr hyn a glywsom am adrodd maleisus

“Malicious neighbours and other ill-informed people will be on the phone to the police every time they can”. **Unigolyn (CADRP 141)** (Saesneg yn unig)

“Possibly malicious accusations where parents are estranged for example”. **Unigolyn (CADRP 41)** (Saesneg yn unig)

“Possible malicious prosecution / false claims”. **Unigolyn (CADRP 365)** (Saesneg yn unig)

“We get well-founded complaints by people who’ve lived with coercive, controlling partners, who now feel free to make that allegation, because they’re estranged. We get malice and vexation within relationships that are dissembling. We already have to work out the difference between the two”. **Y Prif Gwnstabl Matt Jukes (Cofnod y Trafodion [paragraff 156], 16 Mai 2019)**

“There is already lots of malicious reporting to social services and police. But we don’t see any reason why there’d be an increase of this sort of malicious reporting on the introduction of this legislation. Any malicious reports would be investigated by police and social services, as they would investigate any other report. I would imagine that if it’s malicious, there will be insufficient evidence”. **Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru, Cofnod y Trafodion [paragraff 517], 2 Mai 2019**

Roedd rhai **rhieni y buom yn siarad â hwy ar 6 Mehefin 2019 mewn grwpiau trafod a oedd yn gwrthwynebu’r Bil** wedi codi’r mater o adrodd maleisus, yn enwedig pan oedd teuluoedd yn chwalu. Roeddent yn arbennig o awyddus i ddeall sut y byddai’r rhain yn cael eu trin. Ymhlith y **rhieni a oedd yn cefnogi’r Bil**, gwnaed y pwynt y byddai’r Bil yn ei gwneud yn gliriach i rywun ar y cyrion wybod beth i’w wneud.

518. Mae Memorandwm Esboniadol y Bil yn cydnabod bod posibilrwydd i adrodd maleisus ddigwydd yn enwedig mewn achosion teuluol:

“Gallai ymwybyddiaeth o’r newid yn y gyfraith arwain at gynnydd yn yr honiadau bod rhieni’n cosbi’n gorfforol mewn achosion lle mae’r naill riant yn ceisio cryfhau eu hachos yn erbyn y llall mewn achos sy’n ymwneud â’r teulu.”⁵³⁶

519. Amlinellodd y Weinyddiaeth Gyfiawnder bryderon Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd Ei Mawrhydi:

“HMCTS have serious concerns that feuding parents may, following removal of the defence, use the change to further their cause against the other parent in separation or divorce [...] one parent may fabricate

⁵³⁶ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 41, tudalen 80

an episode of smacking as a reason for non-contact with the other parent and for the involvement of the police.”⁵³⁷

520. Pan soniwyd am hyn wrth gynrychiolwyr yr heddlu a Phrif Erlynydd y Goron dros Gymru, roeddynt hwy (a chynrychiolwyr y Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol) yn dweud bod achosion o’r fath eisoes yn digwydd o dan y gyfraith bresennol.⁵³⁸ Fodd bynnag, cydnabu Prif Erlynydd y Goron fel a ganlyn:

“There is greater potential for it [malicious reporting] to increase. I think the numbers, again, will be tiny, and dwarfed by the number of cases where we have to deal with the fallout between a relationship breakdown between partners [...] I can see it potentially arising. It’s not something that would cause me concern, simply because we already have a well-developed approach to dealing with the way in which we evaluate the evidence from parties who may well have a particular position that they want to reinforce, sometimes through exaggeration of basic facts, and sometimes through fabrication.”⁵³⁹

521. Pwysleisiodd Matt Jukes, Prif Gwnstabl Heddlu De Cymru, bwysigrwydd dull amlasiantaeth o sicrhau bod cyd-destun honiad yn cael ei ddeall yn llawn a bod modd adnabod a yw cyhuddiad yn wir neu’n ffug.⁵⁴⁰ Ymdrinnir â gwaith amlasiantaeth yn fanylach yn yr adran nesaf.

522. Pan ofynnwyd am y risg o adrodd maleisus, ateb Comisiynydd Plant Cymru oedd:

“We have discussed this with the head of the Children and Family Court Advisory and Support Service and he doesn’t think that it will increase the volume of cases but he does think that it could be another element that will add to the complexity, but they already deal with very complex allegations and counter-allegations by parents. So, I have to say that I think they will take it in their stride, and I don’t mean to trivialise it, but it is very much in the territory of what they’re used to dealing with, and that would include currently allegations of smacking.”⁵⁴¹

⁵³⁷ Gohebiaeth, Y Weinyddiaeth Gyfiawnder at y Pwyllgor PPIA, 14 Mai 2019

⁵³⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 136], 16 Mai 2019; Cofnod y Trafodion [paragraff 252], 22 Mai 2019; a Chofnod y Trafodion [paragraff 133], 6 Mehefin 2019

⁵³⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 133], 6 Mehefin 2019

⁵⁴⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 156], 16 Mai 2019

⁵⁴¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 660], 2 Mai 2019

523. Ysgrifennwyd at CAF/CASS Cymru i ofyn yn benodol am oblygiadau'r Bil o ran adrodd maleisus. Yr ateb a gawsom oedd:

“Nid yw Cafcass Cymru wedi asesu'r risg o adrodd maleisus mewn achosion cyfraith breifat ond mae'n cadarnhau bod hyn eisoes yn digwydd ar y mater hwn ac ar amrywiaeth o faterion eraill mewn achosion. Mae'n fodlon bod gan y llys drefniadau ar waith i ymdrin â hyn, gan gynnwys gwrandawiadau 'canfyddiad ffeithiol' lle ceir materion y mae anghydfod yn eu cylch sy'n bwysig wrth benderfynu ar y goblygiadau ar geisiadau am gyswllt diogel rhwng plentyn a'r rhiant dibreswyl. Fodd bynnag, beth ellir newid yn dilyn cyflwyniad y drosedd yw efallai fydd angen i'r llys ddisgwyl i unrhyw achos troseddol ddod i ben cyn gellir ystyried y mater. Fe all hyn arwain at oediad yn yr achos teuluol, mewn effaith ei ddal yn ôl wrth ddisgwyl am ganlyniad yr achos troseddol. Fodd bynnag, os fydd euogfarn droseddol yn cael ei wneud, ni fydd angen i'r llys teulu dre[u]lio llawer o amser i gynnal canfyddiadau ffeithiol ei hun ac mae'n debygol y gall fynd ymlaen i wneud penderfyniad lles. Bydd Cafcass Cymru yn monitro effaith cyflwyno'r Bil o ran a yw adrodd maleisus o'r fath yn cynyddu.”⁵⁴²

524. Gan ymateb i'r pryderon, dywedodd y Dirprwy Weinidog fel a ganlyn:

“Unfortunately, there are malicious allegations, and I think the police, the CPS and the Children and Family Court Advisory and Support Service are very used to this. So, we have had discussions with CAF/CASS, who will be part of the implementation group and who will be working with us to address these issues. But, no, we're very aware of that. It's something that everybody's very used to dealing with at the moment, and there's no doubt that it is likely to occur.”⁵⁴³

EIN BARN NI

525. Nodwn safbwynt Comisiynydd Plant Cymru a'r Dirprwy Weinidog mai mater o farn unigol yw adrodd achos o gosbi plentyn yn gorfforol. Nodwn hefyd y dystiolaeth a gawsom gan asiantaethau rheng flaen y byddent eisoes yn disgwyl i unrhyw aelod o'r cyhoedd a ddaw i wybod am gosbi plentyn yn gorfforol – neu a oedd yn dyst i hynny – adrodd unrhyw beth a achosai bryder iddo.

⁵⁴² Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, yn cynnwys ymateb CAF/CASS Cymru, 4 Mehefin 2019

⁵⁴³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 65], 2 Mai 2019

526. Fodd bynnag, ar ôl cychwyn y Bil, rydym yn cydnabod y gall pobl fod yn amharod a/neu'n ansicr ynghylch beth i'w wneud pe bai'n gweld plentyn yn cael ei gosbi'n gorfforol neu'n dod i wybod am hynny. Rydym hefyd yn cydnabod y pryder na fydd modd i bobl wybod a yw'r cysylltiad corfforol â'r plentyn at ddibenion cosbi ai peidio. Credwn fod angen i gyngor ar yr hyn y gellir ei wneud ac â phwy y gellir siarad ag ef mewn sefyllfaoedd o'r fath fod yn rhan ganolog o'r ymgyrch ymwybyddiaeth gyhoeddus sydd wedi'i chynllunio i gyd-fynd â'r Bil hwn.

527. Nodwn y pryderon a fynegwyd ynghylch diddymu'r amddiffyniad a'r posibilrwydd y gallai hynny gael ei ddefnyddio at ddibenion maleisus, yn enwedig lle mae achosion o anghydfod teuluol. Rydym yn cydnabod bod hyn eisoes yn digwydd o dan y gyfraith bresennol, yn anffodus, ac felly mae'n rhywbeth y mae'r asiantaethau rheng flaen eisoes yn gorfod mynd i'r afael ag ef. Credwn y dylai gweithgarwch i fonitro effaith y Bil roi sylw arbennig i nifer yr adroddiadau o gosbi plant yn gorfforol y canfyddir eu bod yn faleisus. Bydd hyn hefyd yn bwysig er mwyn sicrhau nad yw'r Bil hwn yn effeithio'n anghymesur ar waith CAFCASS Cymru a'r llysoedd teulu.

Argymhelliad 15. Bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau, fel rhan o'r ymgyrch ymwybyddiaeth gyhoeddus sy'n cyd-fynd â'r Bil, bod cyngor clir yn cael ei ddarparu ar yr hyn y gall pobl ei wneud a phwy y gall pobl siarad â hwy os ydynt yn credu eu bod wedi gweld plentyn yn cael ei gosbi'n gorfforol neu'n dioddef ymosodiad corfforol neu os ydynt yn dod i wybod am hynny.

Argymhelliad 16. Bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod gweithgarwch i fonitro effaith y Bil yn rhoi sylw arbennig i nifer yr adroddiadau am gosbi plant yn gorfforol/ymsod ar blant yn gorfforol y canfyddir eu bod yn faleisus. Dylai'r gweithgarwch i werthuso'r Bil gynnwys ystyried yr effaith y mae honiadau o gosbi plentyn yn gorfforol yn ei chael ar y llysoedd teulu ac ar lwythi gwaith ac amserlenni CAFCASS Cymru.

Gwaith amlasiantaeth

528. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn nodi fel a ganlyn:

“Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol sefydlu trefniadau ar gyfer derbyn ac ymateb i adroddiadau o'r fath. Mewn rhai ardaloedd, defnyddir Hybiau Diogelu Amlasiantaeth (MASH); mewn ardaloedd eraill, gwasanaethau cymdeithasol yw'r pwynt cyswllt ar gyfer atgyfeirio achosion.”⁵⁴⁴

⁵⁴⁴ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 49, tudalen 81 a 82

529. Mae hefyd yn dweud y canlynol:

- mae'r heddlu'n gweithio ar sail dull amlasiantaeth, gyda'r gwasanaethau cymdeithasol a gwasanaethau perthnasol eraill, mewn perthynas ag achosion posib o amddiffyn plant;⁵⁴⁵
- gellir atgyfeirio achosion amddiffyn plant drwy'r gwasanaethau cymdeithasol, neu'n uniongyrchol at yr heddlu; neu drwy Hybiau Diogelu Amlasiantaeth (MASH) os ydynt ar gael;⁵⁴⁶
- lle bo modd, bydd yr heddlu'n gwneud penderfyniad ar y cyd â'r gwasanaethau cymdeithasol ar yr ymateb priodol i atgyfeiriad amddiffyn plentyn;⁵⁴⁷
- mae Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda'r heddlu, Gwasanaeth Erlyn y Goron a'r gwasanaethau cymdeithasol i gael eglurder ynghylch prosesau'r heddlu a'r gwasanaethau cymdeithasol a sut y byddant yn gweithio gyda'i gilydd i ymateb i ddigwyddiadau a gofnodwyd o rieni'n ymosod ar blentyn;⁵⁴⁸
- os caiff y Bil ei basio, bydd gwaith yn parhau i ystyried unrhyw brosesau neu ganllawiau y mae'n bosib y bydd angen eu rhoi ar waith.⁵⁴⁹

530. Pwysleisiodd Matt Jukes, Prif Gwnstabl Heddlu De Cymru, y bydd cydweithio ag asiantaethau eraill yn hanfodol i gyflawni nodau'r Bil.⁵⁵⁰ Dywedodd:

“My plea to the Assembly and to the Government is to come alongside us and help us build the impetus for the development of those multi-agency safeguarding hubs, which will mean that the goals that Government has, in passing this legislation, are really achieved in communities and in the lives of families.”⁵⁵¹

531. Esboniodd gwybodaeth ychwanegol a gyflwynwyd i ni am MASH gan Uned Gyswilt yr Heddlu y canlynol:

⁵⁴⁵ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 30, tudalen 79

⁵⁴⁶ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 31, tudalen 79

⁵⁴⁷ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 32, tudalen 79

⁵⁴⁸ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 9.4, tudalen 58

⁵⁴⁹ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 9.4, tudalen 58

⁵⁵⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 43 a 157], 16 Mai 2019

⁵⁵¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 157], 16 Mai 2019

“[...] the Welsh Government have agreed to commission the scoping of an independent review on the effectiveness of MASHs which would seek to compare a pilot area to a control area, as well as conducting a literature review of existing academic evaluation. A multi-agency working group, consisting of a number of experts across different disciplines, is meeting in June to put forward a scope for this evaluation to take place.”⁵⁵²

532. Cadarnhaodd cynrychiolwyr y byrddau iechyd nad oedd MASH ar gael ym mhob man, ond bod pwyntiau cyswllt unigol ar gael ym mhob ardal. Roeddent o’r farn bod angen i swyddogaethau tîm amlasiantaeth fod ar waith (boed ar ffurf MASH neu ar ffurf arall) i osgoi cynnydd mewn euogfarnau o dan y Bil hwn.⁵⁵³

533. Cadarnhaodd y Coleg Nyrsio Brenhinol fod gwaith amlasiantaeth yn digwydd eisoes, a dywedodd Coleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol pe byddai mwy o wasanaethau’n gweithio gyda’i gilydd, y byddai eu gwaith yn haws ac yn well.⁵⁵⁴ Dywedodd Coleg Brenhinol Pediatreg ac Iechyd Plant fod canolfannau amlasiantaeth yn ddymunol, ond nid yn hanfodol ar gyfer gweithredu’r Bil.⁵⁵⁵

534. Dywedodd y Dirprwy Weinidog nad yw gweithredu’r Bil yn effeithiol yn dibynnu ar MASH gan fod gwasanaethau eisoes yn gweithio’n agos gyda’i gilydd o ddydd i ddydd:

“[...] there are already well-established mechanisms in place that enable this joint working to take place. I know that the MASHs are only in certain areas [...] I think they’re probably very good to have, actually, and very good to help the work, but it’s [the Bill] certainly not dependent on them.”⁵⁵⁶

535. Dywedodd swyddog y Dirprwy Weinidog y byddai un o ffrydiau gwaith y Grŵp Gweithredu yn ystyried gweithdrefnau a phrosesau ac yn edrych ar sut mae asiantaethau’n cydweithio. Ychwanegodd:

“We’re very alert to the fact that there are different organisations, different services, and that bringing them together, working in as consistent a way as possible, is really, really important. [...] social services,

⁵⁵² Pwyllgor PPIA, Gwybodaeth gan Uned Cyswllt yr Heddlu yn dilyn y sesiwn dystiolaeth lafar ar 16 Mai 2019 (Saesneg yn unig)

⁵⁵³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 56, 58 a 60], 22 Mai 2019

⁵⁵⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 382 a 384], 22 Mai 2019

⁵⁵⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 392], 22 Mai 2019

⁵⁵⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 60], 12 Mehefin 2019

the police and others are already committed to working together, and, actually, we just want to make sure that we develop those working practices in the best way possible, recognising that not every area will have a MASH, and reiterating, again, what the Deputy Minister has said—that the effectiveness of the Bill is not predicated on a MASH in every area, but it is important that all those organisations do work together in a consistent and appropriate way.”⁵⁵⁷

EIN BARN NI

536. Nodwn farn y Dirprwy Weinidog nad yw gweithredu'r Bil yn dibynnu ar gael Hybiau Diogelu Amlasiantaeth ym mhob ardal. Fodd bynnag, rydym hefyd yn nodi ei sylw bod cydweithio yn digwydd ar draws gwasanaethau a bod hyn yn bwysig i'r Bil hwn a thu hwnt.

537. Rydym yn cydnabod bod gwahanol ffyrdd o gydweithio ar draws asiantaethau, ac y gall y rhain o reidrwydd amrywio yn dibynnu ar ddaearyddiaeth a demograffeg y gwahanol ardaloedd yng Nghymru. Nodwn dystiolaeth yr heddlu bod Llywodraeth Cymru wedi comisiynu adolygiad annibynnol ar effeithiolrwydd yr Hybiau, ac rydym yn aros am ei ganfyddiadau â diddordeb.

538. Er nad ein rôl ni yw pennu manylion yr union fodel(au) o gydweithio y gellid eu mabwysiadu ar gyfer anghenion lleol, credwn fod swyddogaethau tîm amlasiantaeth yn bwysig ar gyfer gweithredu'r Bil. Credwn y byddant yn arbennig o bwysig ar gyfer lliniaru unrhyw ganlyniadau anfwriadol posibl sy'n deillio o'r Bil, yn enwedig pryderon am gynnydd yn y modd y caiff rhieni eu cyhuddo neu eu herlyn. Felly, rydym yn croesawu cadarnhad Llywodraeth Cymru y bydd y Grŵp Gweithredu yn edrych ar sut mae asiantaethau'n cydweithio ac yn ei annog i sicrhau bod y gwaith hwn yn cael ei gwblhau'n gyflym, a chyn y cyfnod diwygio terfynol.

Argymhelliad 17. Bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod Grŵp Gweithredu'r Bil, cyn dechrau Cyfnod 3:

- yn ystyried canlyniadau'r adolygiad annibynnol ar effeithiolrwydd yr Hybiau Diogelu Amlasiantaeth;
- yn defnyddio canfyddiadau'r adolygiad hwnnw, ac ymchwil berthnasol arall ar weithio ar sail amlasiantaeth, i lywio ei ddull o gynllunio, darparu

⁵⁵⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 66], 12 Mehefin 2019

adnoddau a chyflawni'r cydweithio sy'n angenrheidiol er mwyn gweithredu'r Bil hwn yn effeithiol.

Yr effaith ar deuluoedd

539. Roedd effaith dileu'r amddiffyniad cosb resymol ar deuluoedd yn thema allweddol yn yr ymatebion i'r ymgynghoriad a gyflwynwyd gan wrthwynebwyr y Bil. Roedd y pryder a fynegwyd amlaf yn ymwneud â throseddoli rhieni, ac ymdrinnir â hynny'n fanylach yn adran 2.4 o'r adroddiad hwn.

540. Dywedodd Byddwch yn Rhesymol Cymru wrthym ei fod yn pryderu pe byddai'r gyfraith yn cael ei newid:

"[...] the consequences for parents will be considerable. Anyone accused or convicted of assaulting a child – under the new definition – will be subject to long-term social services involvement in their family and social stigma."⁵⁵⁸

Yr hyn a glywsom am effaith bosibl y Bil ar yr uned deuluol ac ar gymdeithas

"We need to look not only at the potential suffering that exists now, but at what potential suffering will result when we remove this defence. I think far more potential suffering and unintended consequences will result, not least, obviously, a disruption of secure, loving family situations". **Sally Gobbet, rhiant-ymgyrchydd (Cofnod y Trafodion [paragraff 210], 2 Mai 2019)**

"Enforcement would disrupt families. If a parent is penalised for smacking they could lose their job or even custody of their children. The potential trauma to any children in this scenario is unthinkable, and totally avoidable". **Unigolyn (CADRP 52)** (Saesneg yn unig)

"If passed the Bill will interfere in family life and damage families. Ultimately, this will undermine society". **Independent Psychology Associates (CADRP 494)** (Saesneg yn unig)

"[...] many cases will remain inconclusive but could potentially cause months of disruption and even separation in a family's life". **Unigolyn (CADRP 154)** (Saesneg yn unig)

"People worry about intrusive policing and criminalizing otherwise decent parents. There is and always will be space in the justice system for the enlightened use of

⁵⁵⁸ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 92 (Saesneg yn unig) – Byddwch yn Rhesymol

discretion by police, prosecution and the judiciary. It [the defence of reasonable punishment] has no place in the family". **Unigolyn (CADRP 384)** (Saesneg yn unig)

Dyweddodd rhai **rhieni y buom yn siarad â hwy ar 6 Mehefin 2019 mewn grwpiau trafod a oedd yn gwrthwynebu'r Bil** fod y gyfraith yn gallu bod yn llawdrwm ac y gallai hynny gael effaith fawr ar deuluoedd yr ymchwilir iddynt, drwy effeithio ar eu swyddi a'u hincwm.

541. Roedd y rhai a oedd yn gyfrifol am weithredu'r Bil, gan gynnwys y gwasanaethau cymdeithasol, yr heddlu, Gwasanaeth Erlyn y Goron, y gwasanaethau iechyd a'r Dirprwy Weinidog, yn amau y byddai rhieni'n cael eu troseddoli a/neu blant yn cael eu cymryd i ofal, fel y nodir yn adrannau 2.2 a 2.3 o'r adroddiad hwn.

542. Roedd gwrthwynebwyr y Bil hefyd yn credu y byddai diffyg disgyblaeth dda (gan gynnwys cosb gorfforol "lle bo angen") yn tanseilio awdurdod rhieni / oedolion ac yn cael effaith negyddol ar blant, teuluoedd ac ar gymdeithas yn fwy cyffredinol:

- "[...] families will be stigmatised for disciplining children, resulting in a society that doesn't know any boundaries";⁵⁵⁹
- "Lack of discipline and control of children has very damaging consequences for all, and this bill will do nothing but undermine society at a moral, health and prosperity level";⁵⁶⁰
- "[...] all children need to be properly disciplined - which occasionally may mean a smack - otherwise lots of people suffer from their bad behaviour - the whole family, the school, neighbours and the child itself";⁵⁶¹
- "Such a Bill would ensure a generation of children grow up in Wales who do not respect authority, and would not contribute positively to the society of which they are part";⁵⁶²
- "If a total smacking ban goes ahead there will be more ill-disciplined children and family turmoil".⁵⁶³

⁵⁵⁹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 72 (Saesneg yn unig) – Unigolyn

⁵⁶⁰ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 373 (Saesneg yn unig) – Unigolyn

⁵⁶¹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 429 (Saesneg yn unig) – Unigolyn

⁵⁶² Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 474 (Saesneg yn unig) – Unigolyn

⁵⁶³ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 571 (Saesneg yn unig) – Unigolyn

543. Fel y nodir yn adran 2.2, clywsom dystiolaeth gan rai o'r bobl sy'n cefnogi'r Bil yn datgan eu safbwynt nad yw cosb gorfforol yn ffordd effeithiol o ddisgyblu plant.

EIN BARN NI

544. Rydym wedi rhoi ystyriaeth ofalus i effaith y Bil ar deuluoedd yng Nghymru ac rydym yn cydnabod y pryderon a fynegwyd gan wrthwynebwyr y Bil.

545. Yn gynharach yn yr adroddiad hwn rydym yn gwneud argymhellion yn ymwneud â:

- darparu digon o adnoddau i gefnogi rhieni;
- cynnal ymgyrch gynhwysfawr a phellgyrhaeddol i ledaenu gwybodaeth a chodi ymwybyddiaeth;
- sicrhau bod dulliau setlo digonol allan o'r llys ar gael i ofalu, lle bo'n briodol, fod achosion o gosbi plant yn gorfforol, a fyddai ar hyn o bryd yn destun yr amddiffyniad, yn cael eu dargyfeirio i ffwrdd o'r system cyfiawnder troseddol.

546. Credwn fod ein hargymhellion, ynghyd â'r dystiolaeth a gafwyd gan gynrychiolwyr y gwasanaethau rheng flaen perthnasol a'r gwaith sydd ar y gweill i gynllunio ar gyfer gweithredu'r Bil, yn golygu bod y pryderon am droseddoli rhieni a'r effaith y gallai hyn ei chael ar fywyd teuluol (gan gynnwys colli gwarchodaeth plant) yn cael eu lliniaru i'r eithaf.

547. Fel yr amlinellwyd ym mhennod 2 o'r adroddiad hwn, mae pwysau'r dystiolaeth yn awgrymu bod cosb gorfforol, ar ba ffurf bynnag y bo hynny, yn aneffeithiol wrth reoli ymddygiad plant a chredwn fod dadl gref y bydd y Bil hwn yn lleihau'r risg o niwed posibl i'n plant a'n pobl ifanc.

Argymhelliad 18. Bod Llywodraeth Cymru yn cyflawni newid sylweddol yn y cymorth rhianta cadarnhaol cyffredinol a ddarperir – yn y cyfnod cyn geni ac wedi hynny – ac yn gwneud y buddsoddiad strategol sydd ei angen i sicrhau bod pob teulu yng Nghymru yn cael mynediad at gymorth rhianta.

4. Effaith y Bil ar grwpiau penodol

Mae'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb a luniwyd ar gyfer y Bil yn ystyried effaith y Bil ar grwpiau penodol. Fel rhan o'n gwaith craffu, roeddem am ystyried a fyddai'r Bil yn effeithio'n anghymesur ar rai aelodau o'n poblogaeth. Mae'r bennod hon yn crynhoi'r dystiolaeth a glywsom a'r farn a luniwyd gennym.

548. Mae'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb yn nodi dadansoddiad Llywodraeth Cymru o effaith y Bil ar y nodweddion gwarchoddedig a ganlyn:

- Oedran
- Anabledd
- Ailbennu rhywedd
- Beichiogrwydd a mamolaeth
- Hil
- Crefydd a chred neu ddiffyg cred
- Rhyw/Rhywedd
- Cyfeiriadedd rhywiol
- Priodas a phartneriaeth sifil
- Plant a phobl ifanc hyd at 18 oed
- Cartrefi incwm isel.⁵⁶⁴

549. Yn adran 3.4 o'r adroddiad hwn, rydym wedi nodi'r dystiolaeth, ein barn a'n hargymhellion, ar yr angen i godi ymwybyddiaeth pawb o oblygiadau'r Bil. Mae hyn yn cynnwys ystyried yr angen i dargedu grwpiau penodol. Yn adran 3.3 o'r adroddiad hwn, rydym wedi nodi ein hargymhellion am y cymorth sydd ei angen ar rieni a theuluoedd, gan gynnwys grwpiau y mae'n "anoddach eu cyrraedd".

⁵⁶⁴ Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb, Llywodraeth Cymru, [fel ar 1 Gorffennaf 2019]

550. Yn y bennod hon, rydym yn amlinellu'r dystiolaeth a gawsom am yr effaith y gallai'r Bil ei chael ar grwpiau penodol yn y boblogaeth.

4. 1. Menywod

551. Mae'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb a luniwyd ar gyfer y Bil yn dweud y canlynol:

“Mae'n bosibl y bydd y newid yn y gyfraith yn cael ychydig mwy o effaith ar fenywod na dynion. Mae teuluoedd unig rieni yn fenywaidd yn bennaf ac maent mewn mwy o berygl o fyw ar incwm isel. O ganlyniad, os yw'r rhieni hyn yn cael eu cyhuddo, mae'n bosibl y bydd ganddynt lai o adnoddau i dalu am gyngor cyfreithiol. [...] Fodd bynnag, rydym yn rhagweld mai ychydig iawn o rieni a fydd yn cael eu herlyn, felly ni fyddai llawer o rieni yn cael eu heffeithio.”⁵⁶⁵

552. Mae'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb yn mynd ymlaen i ddweud:

“Mae rhywfaint o waith ymchwil wedi ystyried a yw agweddau mamau a thadau (neu ofalwyr gwrywaidd a benywaidd) at ddefnyddio cosb gorfforol yn wahanol. Er bod y dystiolaeth yn gwrthdweud ei gilydd i ryw raddau, mae'n awgrymu bod mamau yn defnyddio dulliau cosbi llai llym a bod tadau yn defnyddio dulliau cosbi llymach. Hefyd, mae'n awgrymu bod mamau'n fwy tebygol o gosbi plant iau yn gorfforol, tra bod tadau'n fwy tebygol o gosbi eu plant yn gorfforol pan ydynt yn hŷn.”⁵⁶⁶

553. Cododd y rhiant-ymgyrchydd, Sally Gobbett, bryderon am sut y gallai'r Bil gael effaith anghymesur ar fenywod:

“Amongst those people who are going to be in that wider network of people undergoing those procedures, remember that we have very, very vulnerable people, particularly women, who are probably going to be, in many cases, the primary carers—women in domestic violence situations; women with mental health problems who are not being provided for currently by our extremely thin mental health provision—who are already victims in our society and unsupported and who are

⁵⁶⁵ Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb, Llywodraeth Cymru, tudalen 16 [fel ar 1 Gorffennaf 2019]

⁵⁶⁶ Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb, Llywodraeth Cymru, tudalen 16 [fel ar 1 Gorffennaf 2019]

then going to be criminalised further for something that we have not supported them in.”⁵⁶⁷

554. Wrth ymateb i'r pryder y gallai'r Bil gael effaith anghymesur ar fenywod, dywedodd Comisiynydd Plant Cymru wrthym:

“[...] people who attend parenting classes are overwhelmingly women. I don't think that's right, but they are. They've said, 'It's been great to be helped to find other ways,' so, I think there are more positive things that we can do than say, 'Well, carry on smacking because we know it's hard.' We actually also know it's harmful to children. So, I do think an awful lot of the focus of the debates around this have been about the impact on parents. We have to keep remembering, and, of course, it's my job to remind everyone, about the impact on children.”⁵⁶⁸

555. Gwnaethom ofyn i'r Dirprwy Weinidog pa asesiad y mae Llywodraeth Cymru wedi'i wneud o ran p'un a allai'r Bil hwn effeithio'n anghymesur ar fenywod, yn enwedig menywod sy'n agored i niwed. Yn ei hymateb, cyfeiriodd y Dirprwy Weinidog at yr Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb, gan nodi'r canlynol:

“Er bod gwaith ymchwil wedi nodi nodweddion penodol rhieni neu blant fel ffactor risg wrth ddefnyddio cosb gorfforol, mae penderfyniad rhiant i ddefnyddio cosb gorfforol yn gymhleth. Gall ddibynnu ar nifer o ffactorau gan gynnwys dewis personol a phrofiad; strwythur teulu; y plentyn a'r oedolyn unigol; straen a normau cymdeithasol/diwylliannol. Mae hefyd yn bwysig cydnabod cyfyngiadau rhywfaint o'r gwaith ymchwil ynghylch cosb gorfforol rhieni sy'n faes sensitif a chymhleth.”⁵⁶⁹

556. O ran effaith y Bil ar fenywod sy'n agored i niwed, aeth y Dirprwy Weinidog ymlaen i ddweud y canlynol:

“Mae ein canllawiau ar Gymorth Rhianta yn cynnwys adrannau penodol sy'n tynnu sylw at broblemau a wynebir gan rieni y gall eu sefyllfa olygu eu bod yn agored i niwed (e.e. rhieni sydd wedi profi cam-drin domestig, problemau iechyd meddwl neu am eu bod yn ifanc). Mae'r canllawiau yn darparu strategaethau ymarferol i'r rheini sy'n darparu

⁵⁶⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 350], 2 Mai 2019.

⁵⁶⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 639], 2 Mai 2019.

⁵⁶⁹ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 1 Gorffennaf 2019.

cymorth rhianta er mwyn eu helpu i addasu gwasanaethau i sicrhau y caiff anghenion rhieni eu diwallu.”⁵⁷⁰

4. 2. Grwpiau diwylliannol ac ethnig gwahanol

557. Mae'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb yn nodi bod, “rhywfaint o dystiolaeth gyfyngedig y gall plant o rai grwpiau ethnig gael eu cosbi'n gorfforol yn amlach oherwydd tarddiad ethnig neu ddiwylliannol eu rhieni”. Mae'n mynd ymlaen i nodi'r canlynol:

“Mae rhieni o leiafrifoedd ethnig yn wynebu nifer o rwystrau gwahanol i fanteisio ar wasanaethau, gan gynnwys gwahaniaethu, rhwystrau iaith a diwylliannol a diffyg ymwybyddiaeth o wasanaethau a sut i gael gafael arnynt”, a bod teuluoedd Sipsiwn a Theithwyr “yn amharod defnyddio gwasanaethau oherwydd ofn stigma a rhagfarn, diffyg ymddiriedaeth mewn darparwyr gwasanaethau, a sgiliau llythrennedd cyfyngedig o bosibl.”⁵⁷¹

558. Mae'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb hefyd yn nodi'r canlynol:

“[...] ar y cyfan, mae'r ymchwil i gam-drin a chosb gorfforol ymysg grwpiau lleiafrifol a grwpiau ethnig yn amhendant ac yn gwrthddweud ei gilydd yn aml. Gall ethnigrwydd gael ei ddrysu â newidynnau eraill (fel statws economaidd-gymdeithasol) sy'n ei gwneud yn anodd nodi dylanwad statws grŵp ethnig.”⁵⁷²

559. Cododd rhai o'r rhieni y gwnaethom gyfarfod â hwy ar 6 Mehefin 2019 bwyntiau gyda ni ynglŷn â gwahanol safbwyntiau diwylliannol neu grefyddol o ran cosb gorfforol hefyd. Awgrymodd rhai rhieni, ar ddwy ochr y ddadl, y gallai'r ddeddfwriaeth arfaethedig effeithio ar rai grwpiau yn fwy nag eraill. Awgrymodd y rhai a oedd yn cefnogi'r Bil y byddai angen mwy o gymorth ar y teuluoedd hyn er mwyn iddynt addasu'r ffyrdd y maent yn disgyblu eu plant.

560. Cyfeiriodd Comisiynydd Plant Cymru hefyd at y ffaith bod cosb gorfforol yn cael ei defnyddio gan deuluoedd o bob math o gefndiroedd:

⁵⁷⁰ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 1 Gorffennaf 2019.

⁵⁷¹ Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb, Llywodraeth Cymru, tudalennau 13 a 14 [fel ar 1 Gorffennaf 2019].

⁵⁷² Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb, Llywodraeth Cymru, tudalen 13 [fel ar 1 Gorffennaf 2019].

“I remember meeting parents, for example, who’d been supported through Flying Start, who talked about how transforming it had been to their relationships with their children to learn about different ways of responding to them. Because they’d been brought up with a lot of negativity, a lot of telling off, and part of that was also smacking, and how different it was just to be helped to learn new ways of responding to their children, because they had felt out of options. So, to just be helped to find new options—and that’s not just a class-based thing, it’s not people from one particular cultural group or anything. I think for everybody, we need help and support in thinking about different ways of doing things.”⁵⁷³

561. Gwnaethom ofyn i’r Dirprwy Weinidog i ba raddau y gallai’r Bil hwn effeithio ar grwpiau ethnig a diwylliannol penodol. Gwnaethom ofyn hefyd am enghreifftiau ymarferol o sut y mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu lliniaru’r effeithiau posibl hyn.

562. Dywedodd y Dirprwy Weinidog y canlynol wrthym:

“Bydd y ddeddfwriaeth hon yn sicrhau bod plant a phobl ifanc o bob grŵp ethnig yn cael yr un amddiffyniad rhag cosb gorfforol os caiff y ddeddf ei phasio.”⁵⁷⁴

563. Aeth y Dirprwy Weinidog ymlaen i gyfeirio at godi ymwybyddiaeth a dywedodd wrthym am ymgyrch ‘*Magu plant. Rhowch amser iddo*’ sy’n “rhoi cyngor a chymorth ymarferol i rieni ar annog ymddygiad cadarnhaol, rhoi hwb i hyder eu plentyn a chefnogi eu datblygiad”.⁵⁷⁵ Esboniodd fod gwybodaeth yn cael ei darparu drwy wefan ddynodedig, tudalen Facebook ac adnoddau argraffedig sydd “ar gael mewn deg iaith gymunedol leiafrifol”. Cawsom wybod hefyd fod y “canllawiau yn tynnu sylw at strategaethau ymarferol i hwyluso’r gwaith o ymgysylltu â rheini sy’n llai tebygol o fanteisio ar gymorth, gan gynnwys y rheini o gymunedau Sipsiwn a Theithwyr a grwpiau ethnig eraill”.⁵⁷⁶

⁵⁷³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 635], 2 Mai 2019.

⁵⁷⁴ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 1 Gorffennaf 2019.

⁵⁷⁵ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 1 Gorffennaf 2019.

⁵⁷⁶ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 1 Gorffennaf 2019.

564. Hefyd, o ran cyfathrebu a chodi ymwybyddiaeth, dywedodd y Dirprwy Weinidog y canlynol wrthym:

“Bydd Llywodraeth Cymru yn defnyddio rhwydweithiau sy’n bodoli eisoes ac asiantaethau dibynadwy sy’n gweithio gyda rhieni o grwpiau lleiafrifoedd ethnig i godi ymwybyddiaeth o’r newid yn y gyfraith ac i ystyried p’un a oes angen cymorth, cyngor a gwybodaeth ychwanegol. Yn ein gwaith cyfathrebu, byddwn yn ystyried negeseuon effeithiol ar gyfer amrywiaeth o gynulleidfaoedd, gan gynnwys y rheini o gymunedau pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig, gan gydnabod lle mae gan unigolion anghenion gwahanol, yn hytrach na disgwyl y bydd un neges yn gweithio i bawb.”⁵⁷⁷

4. 3. Cartrefi incwm isel

565. Dywedodd Iechyd Cyhoeddus Cymru wrthym ei fod yn cefnogi’r Bil hwn ond y gallai gael ei gymhwyso’n anghymesur i deuluoedd o grwpiau sydd dan fwy o anfantais gymdeithasol.⁵⁷⁸

566. Mae’r Asesiad o’r Effaith ar Gydraddoldeb a luniwyd ar gyfer y Bil yn cydnabod bod incwm isel yn ffactor a all beri risg wrth ddefnyddio cosb gorfforol ac y gallai hyn gael effaith negyddol ar y grŵp hwn o rieni yn benodol. Mae’n mynd ymlaen i nodi’r canlynol:

- bydd cymorth, gwybodaeth a chyngor rhianta ar gael i rieni o bob math;
- Gall rhywfaint o wybodaeth a chyngor fod yn fwy hygyrch i’r rhai ar incwm isel trwy raglenni cymorth i deuluoedd Llywodraeth Cymru – Dechrau’n Deg a Theuluoedd yn Gyntaf, a ddylai eu helpu i ddefnyddio dulliau amgen o ddisgyblu plant ac osgoi’r perygl o gael eu cyhuddo neu eu herlyn.⁵⁷⁹

567. Pan ofynnwyd iddi am ei barn ar y potensial i’r Bil hwn gael effaith anghymesur ar deuluoedd ar incwm isel, ac yn benodol ein pryder ynghylch y cymorth rhianta sydd ar gael i deuluoedd ar incwm isel sy’n byw y tu allan i ardal Dechrau’n Deg, ymatebodd y Dirprwy Weinidog fel a ganlyn:

⁵⁷⁷ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 1 Gorffennaf 2019.

⁵⁷⁸ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 614 (Saesneg yn unig) – Iechyd Cyhoeddus Cymru.

⁵⁷⁹ Asesiad o’r Effaith ar Gydraddoldeb, Llywodraeth Cymru, tudalen 20 [fel ar 1 Gorffennaf 2019].

“We are aware of the issue of reaching out to certain groups. We are running focus groups where we will be taking the different groups into account, and we will work with different groups, communities and organisations to make sure that they are aware of the change in the law.”⁵⁸⁰

4. 4. Plant ifanc

568. Mae gwaith ymchwil y cyfeirir ato yn yr Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb yn awgrymu bod plant rhwng dwy a naw oed yn profi cosb gorfforol yn amlach na phlant o oedran gwahanol. Mae hefyd yn awgrymu bod y defnydd o gosb gorfforol yn cyrraedd penllanw ar gyfer plant rhwng tair a phump oed.⁵⁸¹

569. Yn ei ymateb i'n hymgyngoriad, holodd Iechyd Cyhoeddus Cymru sut y byddai'r Bil yn cael ei weithredu o ran plant ifanc iawn nad ydynt yn gallu lleisio eu profiadau.⁵⁸²

570. Pan ofynnwyd i'r Dirprwy Weinidog sut y bydd Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod y Bil hwn yn amddiffyn y plant ieuengaf nad ydynt yn gallu lleisio eu profiadau, dywedodd y canlynol wrthym,:

“Fel sy'n digwydd ar hyn o bryd, byddwn yn disgwyl i weithwyr proffesiynol, gan gynnwys y rheini ym maes iechyd, addysg a gofal plant, fod yn ddigon ymwybodol o leisiau'r bobl ifanc a meddu ar ymwybyddiaeth o newidiadau mewn ymddygiad neu arwyddion eraill o drallod a allai awgrymu bod angen cymorth ychwanegol ar deulu. Fel sy'n wir nawr, rwy'n disgwyl i'r cyfryw staff ddilyn gweithdrefnau sefydledig os oes ganddynt unrhyw bryderon am blentyn ifanc. Nid yw'r Bil yn newid hynny.”⁵⁸³

571. Gwnaethom ofyn hefyd i'r Dirprwy Weinidog a Chomisiynydd Plant Cymru am eu disgwyliadau o ran codi ymwybyddiaeth o'r ddeddfwriaeth hon. Mae eu safbwyntiau a'u hargymhellion yn hyn o beth wedi'u nodi ym mhennod 3 o'r adroddiad hwn.

⁵⁸⁰ Tystiolaeth Iafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 224], 12 Mehefin 2019.

⁵⁸¹ Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb, Llywodraeth Cymru, tudalen 4 [fel ar 1 Gorffennaf 2019].

⁵⁸² Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 614 (Saesneg yn unig) – Iechyd Cyhoeddus Cymru.

⁵⁸³ Gohebiaeth, Y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Pwyllgor PPIA, 12 Gorffennaf 2019.

EIN BARN NI

572. Mae pennod 3 o'n hadroddiad yn amlinellu ein barn a'n hargymhellion am yr angen i sicrhau bod yr ymgyrch codi ymwybyddiaeth sy'n cyd-fynd â'r Bil hwn, a'r cymorth y mae angen ei ddarparu i rieni fel sail iddo, ill dau ar waith. Credwn fod hyn yn hanfodol er mwyn sicrhau nad yw'r ddeddfwriaeth arfaethedig yn effeithio'n anghymesur ar grwpiau penodol o'r boblogaeth.

573. Mae argymhellion 7 a 18 yn ceisio sicrhau newid sylweddol i'r drefn o ran darparu cymorth rhianta cyffredinol fel bod pob teulu'n cael y cymorth sydd ei angen arno o ran disgyblaeth gan rieni.

5. Goblygiadau ariannol y Bil

Fel rhan o'n gwaith craffu ar egwyddorion cyffredinol y Bil, gwnaethom ystyried yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol, sy'n asesu costau a manteision y Bil. Mae'r bennod hon yn crynhoi'r dystiolaeth a glywsom a'r farn a luniwyd gennym. Dylid ei darllen ochr yn ochr ag adroddiad y Pwyllgor Cyllid,⁵⁸⁴ sy'n ystyried goblygiadau ariannol y Bil yn fanwl.

5.1. Y costau yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol

574. Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn y Memorandwm Esboniadol yn nodi costau a manteision y Bil yn ei gyfanrwydd.

575. Amcangyfrifir y bydd **cyfanswm cost** y Bil rhwng **£2.3 a £3.7 miliwn** rhwng 2019-20 a 2026-27.⁵⁸⁵ Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn nodi bod y cyfanswm cost yn cynnwys costau gweinyddol a chostau cydymffurfio:

- **costau gweinyddol:** mae Llywodraeth Cymru wedi amcangyfrif y bydd y rhain rhwng **£1.3 a £2.7 miliwn** ac yn dweud y bydd eu hangen ar gyfer yr ymgyrch ymwybyddiaeth arfaethedig;
- **costau cydymffurfio:** mae Llywodraeth Cymru wedi amcangyfrif y bydd y rhain rhwng **£0.97 a £0.98 miliwn** ac yn dweud y bydd eu hangen ar gyfer gwasanaethau'r heddlu a chyfiawnder. Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn nodi mai'r "amcangyfrif gorau o gostau" yn unig yw hwn, gan fod y diffyg gwybodaeth sylfaenol am y lefelau presennol o "gosb resymol" yn golygu y bydd angen gwaith pellach yn dilyn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol er mwyn "casglu data a monitro cyn gweithredu'r ddeddfwriaeth ac ar ôl ei gweithredu er mwyn cael yr wybodaeth fwyaf cywir am yr effaith ar wasanaethau cyhoeddus a'r system gyfiawnder".⁵⁸⁶

⁵⁸⁴ Y Pwyllgor Cyllid, Goblygiadau Ariannol y Bil Plant (Diddymu Amddiffyniad Cosb Rhesymol), 2 Awst 2019

⁵⁸⁵ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, tudalen 31.

⁵⁸⁶ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, tudalennau 32-33.

5. 2. Costau'r ymgyrch ymwybyddiaeth

576. Mae Asesiad Effaith Rheoleiddiol y Bil yn darparu costau tri opsiwn ar gyfer y strategaeth codi ymwybyddiaeth arfaethedig. Mae hefyd yn rhoi manylion costau ymgyrchoedd eraill a gyflwynwyd i gyd-fynd â deddfwriaeth yng Nghymru ac mewn mannau eraill.

577. Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn nodi amcangyfrif o gostau posibl yr ymgyrch ymwybyddiaeth arfaethedig i gyd-fynd â'r Bil hwn dros gyfnod o saith mlynedd.⁵⁸⁷ Dros y cyfnod hwn, nodir cyfanswm costau o £1.3 miliwn ar gyfer opsiwn dwysedd isel, £2.1 miliwn ar gyfer opsiwn dwysedd canolig a £2.7 miliwn ar gyfer opsiwn dwysedd uchel. O gymharu â hynny, costiodd yr ymgyrch "smygu ail law mewn ceir"⁵⁸⁸ £1.75 miliwn dros ddwy flynedd a mis, a chostiodd y newid yn y gyfraith o ran rhoi organau yng Nghymru⁵⁸⁹ £4.08 miliwn dros gyfnod o chwe blynedd.

578. Mae Tabl 1 drosodd yn dangos bod y swm o arian y mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu ei neilltuo ar gyfer yr ymgyrch i gyd-fynd â diddymu amddiffyniad cosb resymol yn llai (hyd yn oed pan ragdybir y lefel uchaf o ddwysedd) na'r hyn a wariwyd ar yr ymgyrchoedd smygu mewn ceir a rhoi organau.

⁵⁸⁷ Mae'r cyfnod saith mlynedd yn para o flwyddyn ariannol 2019-20 hyd at 2026-27. Oherwydd y tybiwyd y ceir Cydsyniad Brenhinol ym mis Ionawr 2020, cyfrifwyd y bydd 2019-20 yn cwmpasu cyfnod o ddau neu dri mis yn unig.

⁵⁸⁸ Rhoddwyd yr ymgyrch hon ar waith i gefnogi'r broses o gyflwyno Rheoliadau Di-fwg (Cerbydau Preifat) 2015. Mae Memorandwm Esboniadol y Bil Plant (Diddymu Amddiffyniad Cosb Resymol) (Cymru) yn esbonio bod yr ymgyrch hon wedi para am ddwy flynedd a mis, o 2012-15, ac wedi cynnwys hysbysebion ar y teledu, ar y radio ac yn y cyfryngau print, sioeau teithiol, digwyddiadau a gwefan. Mae'n nodi hefyd fod negeseuon wedi'u dosbarthu ymhlith y rhwydweithiau presennol gan gynnwys Dechrau'n Deg, Teuluoedd yn Gyntaf a'r Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd.

⁵⁸⁹ Rhoddwyd yr ymgyrch hon ar waith i gefnogi'r broses o roi Deddf Trawsblannu Dynol (Cymru) 2013 ar waith. Mae Memorandwm Esboniadol y Bil Plant (Diddymu Amddiffyniad Cosb Resymol) (Cymru) yn egluro bod yr ymgyrch hon wedi para am chwe blynedd, o 2013, ac wedi cynnwys lledaenu negeseuon ar draws "amrywiaeth eang o sianeli cyfryngau" a thrwy ddogfennau ategol a anfonwyd i bob cartref yng Nghymru.

Tabl 1: Costau ymgyrchoedd ymwybyddiaeth a gyflwynwyd i gyd-fynd â deddfwriaeth yng Nghymru⁵⁹⁰

Newid yn y gyfraith	Cost gyffredinol	Hyd yr ymgyrch	Cost flynyddol gyfartalog
Smygu mewn ceir	£1.75 miliwn	2 flynedd ac 1 mis	Tua £840,000
Rhoi organau	£4.08 miliwn	6 mlynedd	Tua £680,000
Diddymu Amddiffyniad Cosb Resymol	£2.72 miliwn (dwysedd uchel)	6 blynedd a 3 mis	Tua £435,000

Ffynhonnell: Cyfrifwyd o'r ffigurau a ddarperir ar dudalennau 45-46 o Femorandwm Esboniadol y Bil.

579. Yn ei hymateb i'n hymgyngoriad ar y Bil, dywedodd Comisiynydd Plant Cymru y byddai'r ymgyrch ymwybyddiaeth yn rhan hanfodol o lwyddiant y cynigion hyn ond bod y ffigurau a ddyfynnir yn llawer is na chostau'r ymgyrch rhoi organau.⁵⁹¹ Aeth yn ei blaen i ddweud y canlynol:

“I note that John Finnie MSP’s estimate for a campaign in Scotland is £300,000; the Scottish Government put that figure at £20,000. This shows that it is not an exact science and there are a large number of variables.”⁵⁹²

580. Gwnaethom ofyn i'r Dirprwy Weinidog a oedd hi'n hyderus bod y symiau a amlinellir yn yr Aseiad Effaith Rheoleiddiol ar gyfer yr ymgyrch ymwybyddiaeth yn ddigonol. Ymatebodd ei swyddog:

“We are as confident as we can be at this moment in time. We are obviously going to be working with focus groups and others to look at what sorts of messaging there will need to be. But in terms of the initial stages of the awareness campaign, we are, as I say, as confident as we can be, based on what we know.”⁵⁹³

⁵⁹⁰ Yn y tabl hwn, mae cost pob ymgyrch wedi'i thalgrynnu ynghyd â'r ffigurau cyfartalog sy'n deillio o hynny. Dylid nodi hefyd nad yw'r costau wedi'u rhannu'n gyfartal dros y blynyddoedd a bod natur pob ymgyrch yn wahanol.

⁵⁹¹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 160 (Saesneg yn unig) – Comisiynydd Plant Cymru.

⁵⁹² Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 160 (Saesneg yn unig) – Comisiynydd Plant Cymru.

⁵⁹³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 195], 12 Mehefin 2019.

5. 3. Costau diweddarau hyfforddiant, canllawiau a gweithdrefnau perthnasol

581. Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn nodi nad yw union gost y gwaith o ddiweddarau'r hyfforddiant a'r canllawiau perthnasol yn hysbys:

“Disgwylir y bydd rhai costau trosiannol, sy'n ymwneud â diweddarau canllawiau a hyfforddiant i staff, ar gyfer cyrff cyhoeddus gan gynnwys yr heddlu, awdurdodau lleol (mewn perthynas â gwasanaethau cymdeithasol ac addysg), y sector iechyd, a sefydliadau gwirfoddol sy'n gweithio gyda phlant. Nid yw'r union gost yn hysbys, ond disgwylir iddi fod yn fach iawn...”⁵⁹⁴

582. Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn egluro y daethpwyd i'r casgliad hwn ar y sail a ganlyn:

- Mae Gweithdrefnau Diogelu Plant Cymru Gyfan yn darparu safonau cyffredin ar gyfer gwaith diogelu plant at ddibenion pob bwrdd diogelu lleol yng Nghymru, ac maent yn sail i waith pob gweithiwr proffesiynol sy'n gweithio gyda phlant a theuluoedd. Caiff y gweithdrefnau eu diwygio'n rheolaidd, a disgwylir i unrhyw newidiadau a wneir i'r gweithdrefnau yn sgil y Bil fod yn rhan o'r cylch adolygu arferol.
- Y disgwyl yw y byddai'r staff perthnasol eisoes yn ymwybodol o amddiffyniad cosb resymol ac, felly, drwy roi gwybod iddynt ei fod yn cael ei ddiddymu, dylai fod yn glir na chaniateir i rieni gosbi plant yn gorfforol ar ôl i'r ddeddfwriaeth ddod i rym. Er y gallai fod cynnydd yn nifer yr achosion a gyfeirir/honiadau a gofnodir o gosbi corfforol, dylai'r broses y bydd gweithwyr proffesiynol yn ei dilyn wrth ddelio ag achosion o gam-drin corfforol barhau'r un fath gan mwyaf.⁵⁹⁵

583. Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol hefyd yn nodi y bydd Grŵp Gweithredu Llywodraeth Cymru ar gyfer y Bil yn ystyried unrhyw newidiadau i ganllawiau cyrff/sefydliadau perthnasol (e.e. Llywodraeth Cymru, neu adrannau addysg a gwasanaethau cymdeithasol mewn awdurdodau lleol). Mae'n cydnabod y “bydd angen rhoi gwybod i staff am unrhyw newidiadau o'r fath, ynghyd â chodi ymwybyddiaeth o'r newid yn y gyfraith” ond:

⁵⁹⁴ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraff 8.46, tudalen 54.

⁵⁹⁵ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraffau 8.47-8.48, tudalennau 54-55.

“Mae sesiynau ymgylfarwyddo a/neu ddiweddarau yn weithgareddau arferol i'r cyrff perthnasol, ac felly ni ddylai hyn greu costau ychwanegol.”⁵⁹⁶

584. Fel rhan o'n gwaith craffu, gofynnwyd i sefydliadau rheng flaen am effaith y Bil ar hyfforddiant, canllawiau a gweithdrefnau a'r costau cysylltiedig. Mae'r dystiolaeth a ddaeth i law a'r farn a luniwyd gennym mewn perthynas â'r dystiolaeth honno i'w gweld ym mhennod 3 o'r adroddiad hwn.

5. 4. Costau “anhysbys” y Bil

585. Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn amlinellu'r costau “anhysbys” sy'n gysylltiedig â'r Bil hwn. Mae'n nodi bod y rhain yn cynnwys costau posibl ar gyfer:

- gwasanaethau cymdeithasol, o ganlyniad i gynnydd posibl yn nifer yr achosion sy'n cael eu cyfeirio atynt;
- llysoedd teulu a CAF/CASS Cymru, o ganlyniad i gynnydd posibl yn nifer yr honiadau o ymosodiadau cyffredin ar blentyn neu blant rhieni sy'n ymwneud ag achos mewn llys teulu;
- Gwasanaeth Erlyn y Goron, o ganlyniad i fwy o geisiadau o bosibl gan yr heddlu iddynt ddarparu cyngor sy'n ymwneud â chyhuddiadau;
- darparu ar gyfer achosion a fyddai'n cael eu datrys y tu allan i'r llys;
- adolygu'r hyfforddiant a'r canllawiau a gynigir gan sefydliadau sy'n ymwneud â diogelu plant, er mwyn sicrhau eu bod yn ddiweddar.⁵⁹⁷

586. Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn esbonio'r canlynol:

“Nid yw wedi bod yn bosibl cyfrifo'r holl gostau posibl a allai godi yn sgil y Bil, oherwydd:

- Tystiolaeth brin neu ddiffyg dystiolaeth y gellir seilio graddau tebygol a realistig yr effaith arni;
- Gallai cost effaith bosibl amrywio yn ôl amgylchiadau unigol.”⁵⁹⁸

⁵⁹⁶ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, paragraffau 8.49-8.50, tudalennau 55.

⁵⁹⁷ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, tudalen 34.

⁵⁹⁸ Memorandwm Esboniadol, Llywodraeth Cymru, tudalen 34.

587. Nododd rhai o'r ymatebwyr i'n hymgyngoriad a oedd yn gwrthwynebu'r Bil eu pryderon am gostau heb eu meintoli.

Rhai safbwyntiau ar gostau "anhysbys" y Bil

"The unquantified costs have not been included as costs at all [...] These could easily run into millions". **Unigolyn (CADRP 84)** (Saesneg yn unig)

"As a taxpayer, I would expect a full breakdown of how this would be costed and where the money would be allocated from". **Unigolyn (CADRP 322)** (Saesneg yn unig)

"The cost to investigate these things will mount and mount". **Unigolyn (CADRP 253)** (Saesneg yn unig)

"The health service, the police, the social services in our nation are desperately in need of additional funding. At such a time I regard it as obscene that such large sums (and - in significant areas - unknown sums) are being committed to this proposal". **Unigolyn (CADRP 326)** (Saesneg yn unig)

"Having unquantified costs attached to the impact upon social services, the CPS and others, seems somewhat misguided during such a lengthy period of austerity. Such services are already struggling to cope with cases that have resulted in loss of life, serious injury or the risk of both of those. There needs to be more detailed consideration towards the impact this Bill will have on those departments and an effective costing matrix established so that they can be effectively resourced in order to deliver the Bill". **Hafal (CADRP 394)** (Saesneg yn unig).

588. Dywedodd Sally Jenkins, Cadeirydd Penaethiaid Gwasanaethau Plant Cymru Gyfan ar y pryd a chynrychiolydd Cymdeithas Cyfarwyddwyr y Gwasanaethau Cymdeithasol, fod costau anhysbys yn her.⁵⁹⁹ Ychwanegodd fod cynrychiolwyr y gwasanaethau cymdeithasol wedi ymrwymo i weithio gyda Llywodraeth Cymru i bennu'r costau. Ymhelaethodd Huw David ar ran Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru:

"[...] the reality is we're not going to know what the costs are until it's actually implemented, because we haven't implemented this before. And, therefore, I think there needs to be a commitment that, whatever the costs are, those costs are met because it is legislation that is being led by the National Assembly for Wales. And whilst we don't see it as levering in additional resources, we don't think it should be at the

⁵⁹⁹ Tystiolaeth Iafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 140], 8 Mai 2019.

expense of current service provision to vulnerable families in Wales, and therefore it's important that it is properly and fully resourced.”⁶⁰⁰

589. Pan ofynnwyd iddi am ei barn ar y costau gwasanaethau cymdeithasol anhysbys, dywedodd Allison Hulmes, Cyfarwyddwr Cenedlaethol BASW Cymru, ei bod yn broblem nad oedd modd meintoli'r costau, gan fod y gwasanaethau cymdeithasol yn plygu o dan y straen.⁶⁰¹ Ychwanegodd fod darparu adnoddau digonol ar gyfer yr ymgyrch ymwybyddiaeth a chymorth i rieni yn hanfodol i lwyddiant y Bil:

“The evidence, I think, is quite clear that the intentions of any legislation to remove this defence have been supported by early intervention and prevention support. That comes with a resource implication. So, in order for this legislation to be successful, it's the sustained public awareness, combined with support—early intervention and prevention support. That needs to be resourced.”⁶⁰²

590. Roedd cynrychiolwyr y Bwrdd Iechyd yn cydnabod bod llawer o gostau'r Bil yn anhysbys.⁶⁰³ Fodd bynnag, ychwanegodd Dr Dave Williams, Cyfarwyddwr Is-adran, Gwasanaethau Teulu a Therapi, Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan, y canlynol:

“But on the other hand, if it had caused the services to collapse [elsewhere], I think we'd know about it. So, there might be a [resource] requirement, but it's not cataclysmic or sea changing.”⁶⁰⁴

591. Cododd Jeff Cuthbert, Comisiynydd Heddlu a Throseddau Gwent, a Matt Jukes, Phrif Gwnstabl Heddlu De Cymru, bryderon am ariannu gwasanaethau heb eu datganoli, fel yr heddlu. Mynegodd Jeff Cuthbert, y Comisiynydd Heddlu a Throseddau, bryder cyffredinol bod mwy o ddyletswyddau'n cael eu rhoi ar yr heddlu heb gynnydd cyfatebol yng nghyllid yr heddlu.⁶⁰⁵ Ychwanegodd Matt Jukes, Prif Gwnstabl Heddlu De Cymru, y canlynol:

“[...] we have to get past this point that, as a non-devolved service, we sometimes don't attract the attention of funding. [...] I don't think we're going to need to generate an army of investigators to deal with these

⁶⁰⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 142], 8 Mai 2019.

⁶⁰¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 309], 16 Mai 2019.

⁶⁰² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 245], 16 Mai 2019.

⁶⁰³ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 130], 22 Mai 2019.

⁶⁰⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 131-133], 22 Mai 2019.

⁶⁰⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 165], 16 Mai 2019.

new reports, but we need to monitor the impact; someone needs to fund that. We need to fund training; somebody needs to fund that. We may need systems changes; that might need support.”⁶⁰⁶

592. Wrth ymateb i gwestiynau am oblygiadau ariannol y Bil i Wasanaeth Erlyn y Goron, atebodd Barry Hughes, Prif Erlynydd y Goron yng Nghymru:

“If this legislation goes through, there will be minor financial consequences for us and I don’t see any significant financial consequences in the period between now and the Bill becoming law.”⁶⁰⁷

593. Pan ofynnwyd a oedd lefel y costau anhysbys yn achos pryder, dywedodd y Dirprwy Weinidog unwaith eto ei bod yn anodd amcangyfrif y gost sylfaenol gan nad oedd cysail yn y DU am ddileu’r amddiffyniad. Fodd bynnag, dywedodd hefyd:

“I believe it can be worked out and I believe it will be manageable, so I’m not worried about that. I think we can work it out.”⁶⁰⁸

594. Ychwanegodd swyddog y Dirprwy Weinidog:

“This is much more an art rather than a science at the moment, because there is no requirement on any of those services to capture the data and the information that we would find useful in this period of time. So, we’ve given everything that we can, and in the explanatory memorandum we’ve also said that we will work with those different services and organisations to develop a data and monitoring process so that we can establish a baseline. But of course we didn’t want to get into a situation where we were requiring those services to do something ahead of the change in the law.”⁶⁰⁹

595. Wrth ymateb i bryderon bod y costau y tu hwnt i reolaeth, dywedodd swyddog y Dirprwy Weinidog y canlynol:

“[...] in terms of the information that we’ve provided on the police, that would appear to answer the question that it wouldn’t necessarily be a runaway cost and, as we develop the information and evidence and

⁶⁰⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraffau 167-168], 16 Mai 2019.

⁶⁰⁷ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 81], 6 Mehefin 2019.

⁶⁰⁸ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 132], 2 Mai 2019.

⁶⁰⁹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 141], 2 Mai 2019.

database with social services and others, then we can make sure that we can provide that information as well.”⁶¹⁰

5. 5. Dargyfeirio adnoddau?

596. Roedd y posibilrwydd y gallai'r Bil ddargyfeirio adnoddau o wasanaethau rheng flaen eraill yn fater o bryder i rai o'r ymatebwyr i'n hymgyngghoriad, yn enwedig ymhlith unigolion a oedd yn gwrthwynebu'r Bil ac yn ymateb o safbwynt personol.

Rhai safbwyntiau ar y posibilrwydd o ddargyfeirio adnoddau

“Since these resources are limited resources, it will mean that they get diverted away from serious issues like child abuse/knife crime/other violent crime”. **Unigolyn (CADRP 257)** (Saesneg yn unig).

“This Bill would divert funds from the already overburdened police and court systems so that real cases of cruelty are not dealt with properly”. **Unigolyn (CADRP 258)** (Saesneg yn unig)

“Implementing this proposed Bill will divert finances from more pressing and obvious needs”. **Unigolyn (CADRP 470)** (Saesneg yn unig)

“One of the main barriers I feel is funding. Resources are already stretched and if people are to be policing this bill also it will take resources away from areas where it is potentially more vital and cause more harm to children in the long term”. **Unigolyn (CADRP 497)** (Saesneg yn unig)

“Social services police and children's services are already facing challenging financial environments. The implementation and policing of this bill will simply drain already scarce resources”. **Unigolyn (CADRP 570)** (Saesneg yn unig)

Ymhlith y **rhieni y buom yn siarad â hwy mewn grwpiau trafod ar 6 Mehefin**, ni waeth p'un a oeddent yn cefnogi neu'n gwrthwynebu'r Bil, roedd pryder y gallai dileu amddiffyniad cosb resymol ddargyfeirio adnoddau, yn enwedig o wasanaethau rheng flaen yr heddlu a gwasanaethau cymdeithasol.

597. Cododd Jamie Gillies o Byddwch yn Rhesymol Cymru bryderon hefyd y gallai'r Bil ddargyfeirio adnoddau, yn enwedig mewn perthynas â'r heddlu:

“You're going to be compelling the police to pursue parents who smack their children and police budgets and time are already constrained. They're trying to identify children who are at risk of genuine abuse, so

⁶¹⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 144], 2 Mai 2019.

that's going to make it more of a challenge for them, if you compel them to investigate good families who just use very light physical discipline with their children. That's a very worrying scenario."⁶¹¹

598. Wrth ymateb i'r ystod o bryderon a glywsom am ddargyfeirio adnoddau'r heddlu, pwysleisiodd Matt Jukes, Prif Gwnstabl Heddlu De Cymru, bwysigrwydd darparu adnoddau digonol i ariannu'r broses o weithredu'r Bil. Dywedodd hefyd:

"The answer to, 'Where will it come from if not resourced?' is it'll have to come from somewhere else and our capacity to deal with all those other [policing] issues."⁶¹²

599. Yn yr ymateb a gyflwynwyd i'n hymgyngoriad ar y cyd gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, Cymdeithas Cyfarwyddwyr y Gwasanaethau Cymdeithasol a Chymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru, rhybuddiwyd:

"[...] there will have to be careful consideration as to how the implementation of this legislation will be 'fully' resourced to avoid putting undue additional pressures on existing services."⁶¹³

600. Pan ofynnwyd a fyddai cyflwyno'r ddeddfwriaeth hon yn dargyfeirio adnoddau o wasanaethau eraill i blant, atebodd Sally Jenkins, Cadeirydd Penaethiaid Gwasanaethau Plant Cymru Gyfan ar y pryd a chynrychiolydd Cymdeithas Cyfarwyddwyr y Gwasanaethau Cymdeithasol:

"[...] no, I don't think it will divert resources from children's services."⁶¹⁴

601. Wrth ymateb i'r un cwestiwn, dywedodd Dr Dave Williams, Cyfarwyddwr Is-adran, Gwasanaethau Teulu a Therapi, Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan:

"I'd be interested to see which front-line services they think we're diverting them from, because I honestly can't think of the front-line services we will be doing, and actually, in the long term, to a certain extent, that's the aim. If we were having to pick up the pieces of

⁶¹¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 332], 2 Mai 2019.

⁶¹² Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 170], 16 Mai 2019.

⁶¹³ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 551 (Saesneg yn unig) – Cymdeithas Cyfarwyddwyr y Gwasanaethau Cymdeithasol, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Chymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru.

⁶¹⁴ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 130], 8 Mai 2019.

damaged adults and children where chastisement had played a part, that would be a good thing, wouldn't it?"⁶¹⁵

602. Pan ofynnwyd a fyddai'r Bil yn dargyfeirio adnoddau o wasanaethau eraill, dywedodd y Dirprwy Weinidog:

"This is a manifesto commitment so we will have to provide the money that is needed to effectively deliver this legislation."⁶¹⁶

5. 6. Gwariant ataliol?

603. Roedd yr ymatebion a gafwyd i'n hymgyngoriad yn pwysleisio'r potensial i'r costau sy'n gysylltiedig â'r Bil gael eu hystyried yn wariant ataliol,⁶¹⁷ yn enwedig ymhlith unigolion a sefydliadau a oedd yn cefnogi'r ddeddfwriaeth arfaethedig. Roeddent yn dadlau y byddai'r buddsoddiad yn y ddeddfwriaeth hon yn arwain at arbedion, ac y byddai'n lleihau'r angen yn y tymor hwy am ymyriadau gan asiantaethau, fel y gwasanaethau cymdeithasol, ar gyfer plant a phobl ifanc.

Rhai safbwyntiau o ran a yw costau'r Bil yn "wariant ataliol"

"Training parents in positive discipline methods will, in the long run, prevent violence, and therefore, money will be saved". **Achub y Plant Sweden (CADRP 302)** (Saesneg yn unig).

"We would see there being positive financial implications to the Bill as it should make cases of abuse against children more straightforward if the defence of Reasonable Punishment is removed. This current grey area can lengthen court cases whilst the defence is being explored". **Voices from Care Cymru (CADRP 362)** (Saesneg yn unig).

"After changing the law far fewer children will experience any physical punishment because their parents will be guided by the law. It will also mean that people working with families can give a clearer message or intervene earlier. This will mean spending less on more costly interventions later as well as savings in the huge cost of providing services that children who have experienced ACEs such as physical abuse might need longer terms – into adulthood even". **Plant yng Nghymru (CADRP 482)** (Saesneg yn unig).

⁶¹⁵ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 135], 22 Mai 2019.

⁶¹⁶ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 134], 2 Mai 2019.

⁶¹⁷ Gwariant ataliol yw gwariant sy'n canolbwyntio ar atal problemau gan leihau'r galw am wasanaethau yn y dyfodol drwy ymyrryd yn gynnar.

“Barnardo’s Cymru experience suggests that removing the defence while providing positive alternatives can only lead to long term savings for society more widely”.

Barnardo’s Cymru (CADRP 501) (Saesneg yn unig).

“Figures obtained from the Early Intervention Foundation by the NSPCC found that the overall financial cost of late intervention with children and young people to Wales was £1.15bn in 2014/15”. **Gweithredu dros Blant (CADRP 582)** (Saesneg yn unig).

“Bydd deddf fel hyn yn hybu gwaith ataliol ac yn y pendraw yn atal cyfeiriadau mwy costus i wasanaethau cymdeithasol, yr heddlu ac eraill sy’n diogelu plant. Mae camdrin corfforol yn un o’r ACES sy’n cael ei gydnabod ac felly gall leihau’r nifer o blant sydd yn dioddef y trauma yma dros y blynyddoedd i ddod”. **Caren Brown, Tîm o Amgylch y Teulu Gwynedd (CADRP 351)**

604. Dywedodd Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru y canlynol wrthym:

“The assessment of the financial implications of the Bill appears comprehensive, however we believe that some of the long-term potential cost savings of earlier intervention may offset some of the costs identified.”⁶¹⁸

605. Yn ei dystiolaeth, cyfeirir at gorff cynyddol o dystiolaeth ymchwil ar yr effeithiau negyddol posibl ar blentyn sy’n cael profiad o gosb gorfforol, sydd ar hyn o bryd yn arwain at alw am ystod o wasanaethau ac adnoddau. Mae’n dod i’r casgliad y byddai dileu amddiffyniad cosb resymol yn cael effaith gadarnhaol drwy ddarparu ystod o wasanaethau cyhoeddus yn effeithiol, gan leihau’r galw am adnoddau yn sgil hynny.⁶¹⁹

606. Dadleuodd Comisiynydd Plant Cymru hefyd fod angen buddsoddiad cychwynnol er mwyn elwa ar fanteision ariannol tymor hwy:

“[...] we’re trying to become, through the future generations legislation, a more preventative nation. We know that this [the Bill] will be a preventative measure—I’m really confident about that—and it will lead to whole conversations about positive parenting and good practice in responding to children beyond its specific legislative intention. In the long term, I strongly believe that will lead to a reduction in burden on resources. But that is a long term, and, as with anything when we’re thinking about prevention, that needs initial investment to reap the

⁶¹⁸ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 481 (Saesneg yn unig) – Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru.

⁶¹⁹ Tystiolaeth ysgrifenedig, Pwyllgor PPIA, CADRP 481 (Saesneg yn unig) – Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru.

long-term benefits, which is very hard for Governments and local authorities and services to do, but I do think it is essential and we should all keep pushing for it.”⁶²⁰

607. Wrth drafod gwariant ataliol, dywedodd y Dirprwy Weinidog y canlynol wrthym:

“We know that evidence from other countries does show that, if we bring in this legislation and raise awareness, it does change people’s attitudes, so there may, in the long term, be a saving if we do that.”⁶²¹

EIN BARN NI

608. Rydym yn nodi’r wybodaeth a ddarperir yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol am gostau gweinyddol y Bil, ac yn nodi ymhellach y bydd y rhan fwyaf o’r costau hyn yn codi o ganlyniad i’r ymgyrch gwybodaeth ac ymwybyddiaeth.

609. Ym mhennod 3, rydym yn pwysleisio pa mor hanfodol bwysig yw codi ymwybyddiaeth o effaith y ddeddfwriaeth arfaethedig, yn ein barn ni, er mwyn cyflawni nodau’r Bil ac osgoi canlyniadau anfwriadol. I’r perwyl hwnnw, mae argymhelliad 9 yn galw ar Lywodraeth Cymru i gynnwys dyletswydd ar wyneb y Bil i Weinidogion Cymru ddarparu gwybodaeth amdano a chynyddu ymwybyddiaeth ohono.

610. Rydym yn nodi bod y dyraniad ariannol blynyddol posibl ar gyfer ymgyrch ymwybyddiaeth y Bil hwn tua hanner y swm a wariwyd ar yr ymgyrch smygu mewn ceir, a thua dwy ran o dair o’r swm a wariwyd ar yr ymgyrch rhoi organau (y cyfeirir at y ddwy ohonynt ym Memorandwm Esboniadol y Bil fel enghreifftiau o ymgyrchoedd a gyflwynwyd i gyd-fynd â deddfwriaeth). Byddem yn croesawu esboniad manylach o’r rhesymau dros hyn.

Argymhelliad 19. Bod Llywodraeth Cymru yn rhoi esboniad manylach o’r rhesymau pam mae’r dyraniad ariannol blynyddol posibl ar gyfer ymgyrch ymwybyddiaeth y Bil hwn tua hanner y swm a wariwyd ar yr ymgyrch smygu mewn ceir, a dwy ran o dair o’r swm a wariwyd ar yr ymgyrch rhoi organau (y cyfeirir at y ddwy ohonynt ym Memorandwm Esboniadol y Bil fel enghreifftiau o ymgyrchoedd a gyflwynwyd i gyd-fynd â deddfwriaeth).

⁶²⁰ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 629], 2 Mai 2019.

⁶²¹ Tystiolaeth lafar, Pwyllgor PPIA, Cofnod y Trafodion [paragraff 273], 12 Mehefin 2019.

611. Rydym yn nodi'r dystiolaeth a gyflwynwyd i ni am yr ansicrwydd sy'n codi o ganlyniad i gostau "anhysbys" y Bil.

612. Rydym yn cydnabod y trafferthion y mae diffyg gwybodaeth ystyrlon am achosion o "gosb resymol" yn eu peri wrth geisio pennu syniad cadarn o'r gost sylfaenol. Serch hynny, gan fod y Bil yn un o ymrwymadau maniffesto allweddol Llywodraeth Cymru yn 2016, credwn y dylai'r gwaith i bennu'r gost sylfaenol hon fod wedi dechrau llawer yn gynt na 2019.

613. Mae gwybodaeth am y costau "anhysbys" yn allweddol, yn ein barn ni, i leddfu ofnau y gallai dileu amddiffyniad cosb resymol ddargyfeirio adnoddau o wasanaethau cyhoeddus rheng flaen.

Argymhelliad 20. Bod Llywodraeth Cymru, cyn dechrau Cyfnod 3, yn cyhoeddi Aseiad Effaith Rheoleiddiol diwygiedig sy'n rhoi amcangyfrifon manylach o'r costau "anhysbys" sy'n deillio o'r Bil a gaiff eu hysgwyddo gan wasanaethau cyhoeddus.

614. Rydym yn nodi'r dystiolaeth a gyflwynwyd i ni am y posibilrwydd o ystyried costau'r Bil yn wariant ataliol. Er ein bod yn cytuno y gallai hyn fod yn wir yn y tymor hwy, ni chaiff manteision o'r fath eu gwireddu, yn ein barn ni, oni ddarperir cymorth i rieni ar sail gyffredinol, gydag adnoddau digonol.

615. Ym mhennod 3 o'r adroddiad hwn, rydym yn amlinellu ein barn am y rôl hanfodol y bydd cymorth cyffredinol i rieni yn ei chwarae wrth weithredu'r Bil hwn yn effeithiol. Er mwyn cydnabod hynny, mae argymhellion 7 ac 18 yn galw ar Lywodraeth Cymru i roi manylion am y buddsoddiad strategol sydd ei angen, yn ein barn ni, i sicrhau'r newid sylweddol mewn gwasanaethau cymorth cyffredinol i deuluoedd sy'n hanfodol i gyflawni amcanion y Bil hwn.

Atodiad A – Rhestr o’r dystiolaeth ysgrifenedig

Ymgynghoriad cyhoeddus

Mae'r holl ymatebion i'r ymgynghoriad ar gael ar ein gwefan.

O’r 650 o ymatebion dilys a dderbyniwyd i’n hymgyngoriad, cyflwynwyd 562 gan unigolion mewn rhinwedd bersonol, 29 gan unigolion mewn rhinwedd broffesiynol, a 59 gan sefydliadau.

Cafodd yr ymatebion a ganlyn eu cyflwyno naill ai gan sefydliad neu unigolyn mewn rhinwedd broffesiynol. Cafwyd yr holl ymatebion eraill gan unigolion mewn rhinwedd bersonol, felly tynnwyd eu henwau yn unol â’n polisi preifatrwydd.

Enw	Cyfeirnod
Thomas Brooks - ymgynghorydd ym maes rheoli gofal iechyd sydd wedi ymddeol	CADRP-31
Matthew Yates - seicolegydd clinigol	CADRP-67
Byddwch yn Rhesymol	CADRP-92
Tîm Datblygu Chwarae CVSC	CADRP-117
Eric Hopley - cyn-gadeirydd addysg a chyn-lywodraethwr	CADRP-127
Dr Jael Hill - seicolegydd clinigol	CADRP-146
Comisiynydd Plant Cymru	CADRP-160
Nicola Lund - athrawes	CADRP-162
Debbie Whyte - cydlynnydd creche	CADRP-169
Rachel Evans - seicolegydd clinigol	CADRP-171
Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe	CADRP-174
Elizabeth Davies - rheolwr gwasanaeth	CADRP-232
BASW Cymru	CADRP-283
Kirsty Sanderson - cwnselydd	CADRP-290
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	CADRP-291
Gwasanaeth Erlyn y Goron	CADRP-293
UNICEF UK	CADRP-294
Ian Hassall - eiriolydd annibynnol ar ran plant	CADRP-298

Achub y Plant Sweden	CADRP-302
TGPCymru	CADRP-311
Arsyllfa ar Hawliau Dynol Plant	CADRP-335
Rhiannon Harvard – gweithiwr ieuenctid	CADRP-336
Joan van Niekerk – ymgynghorydd	CADRP-346
Caren Brown – rheolwr Tîm o Amgylch y Teulu Gwynedd	CADRP-351
Cyngor Sir y Fflint	CADRP-354
Voices From Care Cymru	CADRP-362
Rebecca Allen – cydgysylltydd ardal	CADRP-364
Linda German – cynorthwydd addysgu	CADRP-380
Anne McGillivray- Athro y Gyfraith, Prifysgol Manitoba (wedi ymddeol)	CADRP-384
Grŵp Prif Swyddogion Cymru a Grŵp Plismona Cymru Gyfan	CADRP-387
Hafal	CADRP-394
Coleg Brenhinol y Nyrsys Cymru	CADRP-406
Bill Garnett – ymgynghorydd gofal cymdeithasol	CADRP-407
Chwarae Cymru	CADRP-421
Daniella Kelly – cwnselydd	CADRP-436
Christine Meirion – seicotherapydd hunangyflogedig	CADRP-439
Dr. Elizabeth Gershoff – Athro Gwyddorau Teulu a Datblygiad Dynol	CADRP-453
Y Ganolfan Heddwch	CADRP-457
Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru	CADRP-481
Plant yng Nghymru	CADRP-482
Y Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol	CADRP-489
Independent Psychology Associates	CADRP-494
Coleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol	CADRP-498
Barnardo's Cymru	CADRP-501
Humanists UK	CADRP-502
Mudiad Meithrin	CADRP-503

Coleg Brenhinol Pediatreg ac Iechyd Plant	CADRP-504
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	CADRP-507
Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children	CADRP-519
Jonathan Evans - Athro Polisi ac Ymarfer Cyfiawnder Ieuencid	CADRP-520
Kristine Vaaler - llywodraethwr ysgol	CADRP-526
Blynyddoedd Cynnar Cymru	CADRP-536
Southern Methodist University	CADRP-537
Bwrdd Iechyd Cwm Taf Morgannwg	CADRP-544
Eglwys Pentref Brynteg	CADRP-547
Cymdeithas Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru; Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru; Cymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru	CADRP-551
Robert E Larzelere - Athro	CADRP-559
Achub y Plant Seland Newydd	CADRP-560
Intermediaries for Justice	CADRP-562
'Sdim Curo Plant Cymru	CADRP-572
Little Acorns	CADRP-573
Achub y Plant	CADRP-581
Gweithredu dros Blant	CADRP-582
Rhian Rees - rheolwr Dechrau'n Deg	CADRP-587
Gofal Cymdeithasol Cymru	CADRP-591
Grŵp Monitro CCUHP Cymru	CADRP-592
Mind Casnewydd	CADRP-596
ASCL Cymru	CADRP-597
Y Sefydliad Cristnogol	CADRP-609
NAHT Cymru	CADRP-610
Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	CADRP-611
Dr Anja Heilmann - academydd iechyd y cyhoedd	CADRP-612
Iechyd Cyhoeddus Cymru	CADRP-614
Cymorth i Ferched Cymru	CADRP-625

Swyddfa Comisiynydd Heddlu a Throseddau Gwent	CADRP-626
Julie Doughty - darlithydd yn y gyfraith	CADRP-628
Deborah Pitt - seiciatrydd sydd wedi ymddeol	CADRP-629
Cyngor y Bar Cymru a Lloegr	CADRP-634
Nicola Barry - goruchwylydd Childline	CADRP-636
Coleg Brenhinol y Seiciatryddion Cymru	CADRP-639
Joan Durrant - seicolegydd clinigol plant ac Athro	CADRP-640
NSPCC Cymru	CADRP-641
Heather Keating - Athro cyfraith droseddol	CADRP-642
Y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol	CADRP-643
Y Gynghair Efroglaidd	CADRP-644
Dr Mair Edwards - seicolegydd clinigol	CADRP-645
Clybiau Plant Cymru	CADRP-646
Cyddfederasiwn GIG Cymru	CADRP-650

Tystiolaeth ysgrifenedig wedi'i thargeddu

Ymatebion a ddaeth i law	Ymatebion na ddaeth i law
Y Weinyddiaeth Gyfiawnder	Cymdeithas yr Ynadon
Family First New Zealand	Gwasanaeth Carchardai a Phrawf ei Mawrhydi
Comisiynydd Plant Seland Newydd	Undebau addysgu
Cyngor Dedfrydu Cymru a Lloegr	Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn

Gohebiaeth a gwybodaeth Ychwanegol

Mae'r holl ohebiaeth mewn perthynas â'r Bil a gwybodaeth ychwanegol a ddarparwyd ar ôl y sesiynau tystiolaeth lafar, ar gael ar ein gwefan.

Atodiad B – Rhestr o sesiynau tystiolaeth lafar

Rhoddodd y tystion a ganlyn dystiolaeth lafar i'r Pwyllgor ar y dyddiadau a nodir isod. Mae **trawsgriadau'r holl sesiynau tystiolaeth lafar** ar gael ar ein gwefan.

Dyddiad	Enw a sefydliad
2 Mai 2019	<p>Julie Morgan AC, y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Aelod sy'n Gyfrifol am y Bil</p> <p>Karen Cornish, Dirprwy Gyfarwyddwr – yr Is-adran Plant a Theuluoedd, Llywodraeth Cymru</p> <p>Emma Gammon, Cyfreithiwr, Llywodraeth Cymru</p> <p>Jamie Gillies, Llefarydd ar ran Byddwch yn Rhesymol Cymru</p> <p>Sally Gobbett, Rhiant ymgyrchydd</p> <p>Andy James, Cadeirydd Dros Dro - Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru</p> <p>Catriona Williams, OBE, Prif Swyddog Gweithredol – Plant yng Nghymru ac yn cynrychioli Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru</p> <p>Vivienne Laing, Rheolwr Polisi a Materion Cyhoeddus – NSPCC Cymru/Wales ac yn cynrychioli Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru</p> <p>Menna Thomas, Cyfarwyddwr Cynorthwyol (Polisi) – Barnardo's Cymru ac yn cynrychioli Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru</p> <p>Dr Katherine Shelton, Uwch-ddarlithydd Seicoleg, Prifysgol Caerdydd, aelod o Academyddion dros Amddiffyniad Cyfartal ac yn cynrychioli Rhwydwaith Amddiffyniad Cyfartal Cymru</p> <p>Sally Holland, Comisiynydd Plant Cymru</p> <p>Rachel Thomas, Pennaeth Polisi a Materion Cyhoeddus</p>
8 Mai 2019	<p>Sally Jenkins, Cadeirydd Penaethiaid Gwasanaethau Plant Cymru Gyfan a chynrychiolydd Cymdeithas Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru</p> <p>Alastair Birch, Uwch-arweinydd System Cydraddoldeb a Diogelu, Cyngor Sir Penfro a chynrychiolydd Cymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru</p> <p>Y Cynghorydd Huw David, Llefarydd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ar Iechyd a Gofal Cymdeithasol ac Arweinydd Cyngor Bwrdeistref Sirol Penybont</p>

<p>16 Mai 2019</p>	<p>Jeff Cuthbert, Comisiynydd Heddlu a Throseddu Gwent a Chadeirydd Grŵp Plismona Cymru Gyfan.</p> <p>Matt Jukes, Prif Gwnstabl Heddlu De Cymru</p> <p>Allison Hulmes, Cyfarwyddwr Cenedlaethol Cymru, Cymdeithas Gweithwyr Cymdeithasol Prydain yng Nghymru</p>
<p>22 Mai 2019</p>	<p>Dave Williams, Cyfarwyddwr yr Is-adran – Gwasanaethau Teulu a Therapi, Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan</p> <p>Nicola Edwards, Pennaeth Diogelu, Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe</p> <p>Jane Randall, Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol</p> <p>Jan Pickles, Aelod o'r Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol</p> <p>Dr Lorna Price, cynrychiolydd Cymru ar Bwyllgor Amddiffyn Plant canolog y Coleg Brenhinol Pediatreg ac Iechyd Plant</p> <p>Dr Rowena Christmas, cynrychiolydd o Goleg Brenhinol y Meddygon Teulu</p> <p>Michelle Moseley, cynrychiolydd o Goleg Brenhinol y Nyrsgys</p>
<p>6 Mehefin 2019</p>	<p>Barry Hughes, Prif Erlynydd y Goron yng Nghymru</p> <p>Kwame Biney, Uwch-gynghorydd Polisi, Gwasanaeth Erlyn y Goron</p> <p>Iwan Jenkins, Pennaeth yr Uned Gwaith Achos Cymhleth, Gwasanaeth Erlyn y Goron yng Nghymru</p>
<p>12 Mehefin 2019</p>	<p>Julie Morgan AC, y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Aelod sy'n Gyfrifol am y Bil</p> <p>Karen Cornish, Dirprwy Gyfarwyddwr – yr Is-adran Plant a Theuluoedd, Llywodraeth Cymru</p> <p>Emma Gammon, Cyfreithiwr, Llywodraeth Cymru</p>